

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2019

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้
กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน
ต้น

อติอร ตัญญาจัน
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

 Part of the [Curriculum and Instruction Commons](#)

Recommended Citation

ตัญญาจัน, อติอร, "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" (2019). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 9819.

<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9819>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำ
คำนิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL ACTIVITY PACKAGE ON THAI LITERATURE USING
VALUES CLARIFICATION PROCESS TO PROMOTE HONESTY OF LOWER SECONDARY
SCHOOL STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum and Instruction

FACULTY OF EDUCATION

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจายอำนาจค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โดย	น.ส.อติอร ตัญญาญจน์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาธิณี ตรีวีระบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ อนุะมาน)

อติอร ตัญญาญจน์ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง
 คำนิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL
 ACTIVITY PACKAGE ON THAI LITERATURE USING VALUES CLARIFICATION PROCESS TO PROMOTE
 HONESTY OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คง
 เผ่า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้
 กระบวนการกระจำงคำนิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการ
 เรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงคำนิยม

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน โรงเรียนมัธยมศึกษา
 ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ใช้
 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง รวม 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียน
 การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงคำนิยม และแบบวัดความซื่อสัตย์ สถิติที่ใช้ในการทดลองได้แก่
 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงคำนิยม ประกอบด้วย
 ส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ (1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม (2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 4 ชุดกิจกรรม คือ ชุดที่ 1
 เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ ชุดที่ 2 ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน ชุดที่ 3 ความซื่อความสัตย์ และ ชุดที่ 4 คำสัตย์วาจาของคนจริง โดยมี
 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นพิจารณาคำนิยม ขั้นนำเสนอทางเลือก ขั้นกำหนด
 คุณค่า และขั้นแสดงคำนิยม (3) สื่อการเรียนรู้ และ (4) แบบประเมิน

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงคำนิยม
 พบว่า

2.1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง
 คำนิยม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง
 คำนิยม มีการเปลี่ยนแปลงของคำนิยมความซื่อสัตย์ในช่วงที่ 2 (กิจกรรมที่ 3-4) เพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงที่ 1 (กิจกรรมที่ 1-2)

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5983904227 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORD: Instruction activity package Values Clarification process Honesty

Ati-on Tanyakarn : DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL ACTIVITY PACKAGE ON THAI LITERATURE USING VALUES CLARIFICATION PROCESS TO PROMOTE HONESTY OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS. Advisor: Asst. Prof. WIPAWAN WONGSUWAN KONGPAO, Ph.D.

The objectives of this study were 1) to develop instructional activity package on Thai literature using values clarification process to promote honesty of lower secondary school students, and 2) to study results of experimenting with the developed instructional activity package. The participants were selected by purposive sampling method. There are 40 students of eighth grade under the secondary educational service area office 2, Bangkok Province. The test period was 22 hours, 8 weeks. The research instruments included Thai literature instructional activity package using values clarification process and honesty measurement form. The statistics used for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test.

The research finding revealed that:

1. The developed instructional activity package consisted of 4 components: (1) Instructional activity manual, (2) learning management plans covering 4 activities; 2.1) Better to die than to lie., 2.2) Honesty is the best policy., 2.3) fidelity and 2.4) Honest words of true people. The instruction model consisted of 5 steps: try to understand, consider value, present alternatives, decide worth and show value., (3) instructional media, and (4) assessment forms.

2. The results of using instructional activities package indicated that:

2.1 The participants at post-intervention period had higher honesty than that at pre-intervention period with a statistical significance level of .05.

2.2 The participants at period 2; activities 3-4 had higher honesty than that at period 1; activities 1-2.

Field of Study: Curriculum and Instruction
Academic Year: 2019

Student's Signature
Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เนื่องมาจากความเมตตาและการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า ผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการดำเนินการวิจัย อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจและช่วยเหลือในยามผู้วิจัยประสบปัญหา ตลอดจนสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ อันเกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษาปริญญามหาบัณฑิตในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาริณี ตริวิรัญญู ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ อนุฆะมาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้อง และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำชี้แนะในการพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยขึ้นนี้ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย จนเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จ และนำไปใช้ในการวิจัยได้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย ในเรื่องของการศึกษา และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล การทำกิจกรรม และกระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาภาษาไทยอย่างเสมอมา

ขอขอบคุณคณาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเพื่อนครู ที่คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตรที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณ นางสาววิไลวรรณ จันทน์น้ำใส นายธีรศักดิ์ จิระตราชู และนางสาววรัญญา เงินแจ่ม เพื่อนผู้คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้ ด้วยความเต็มใจเสมอมา

และสำคัญที่สุดขอขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณป้า น้องสาว และคนเคียงข้าง ที่เข้าใจและคอยให้คำปรึกษา เป็นที่พึ่งทั้งทางกายและทางใจแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีแรงผลักดันในการทำวิจัย

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มอบโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้วิจัย ตั้งแต่ปริญญาบัณฑิตจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิตในครั้งนี้

อดิธ ตัญญาญจน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	
กิตติกรรมประกาศ.....จ	
สารบัญ.....ฉ	
สารบัญตาราง.....ณ	
สารบัญภาพ.....ญ	
บทที่ 1 บทนำ..... 1	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1	
วัตถุประสงค์การวิจัย..... 8	
สมมติฐานของการวิจัย..... 9	
ขอบเขตของการวิจัย..... 10	
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 11	
ประโยชน์ที่จะได้รับ..... 13	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 14	
1. กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values clarification หรือ V.C.)..... 15	
1.1 ความหมายของค่านิยม..... 15	
1.2 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการกระจ่างค่านิยม..... 16	
1.3 ขั้นตอนของกระบวนการกระจ่างค่านิยม..... 20	
1.4 ประโยชน์ของการกระจ่างค่านิยม..... 32	
1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 33	
2. การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย..... 36	

2.1 ความหมายของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย.....	36
2.2 องค์ประกอบของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย	38
2.3 คุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย	39
2.4 การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับมัธยมศึกษา	41
3. ชุดกิจกรรม	48
3.1 ความหมายของชุดกิจกรรม	48
3.2 ประเภทของชุดกิจกรรม	50
3.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม.....	53
4. ความซื่อสัตย์	55
4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์.....	55
4.2 ประเภทของความซื่อสัตย์.....	56
4.3 พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้ที่มีค่านิยมความซื่อสัตย์.....	58
4.5 การวัดความซื่อสัตย์.....	65
4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	72
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	77
ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยม	78
ระยะที่ 2 (D1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	79
ระยะที่ 3 (R 2) การประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	96
ระยะที่ 4 (D2) การนำเสนอการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	106

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	108
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้ กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	108
ตอนที่ 2 ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้ กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	122
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	134
สรุปผลการวิจัย	136
อภิปรายผลการวิจัย	140
ข้อเสนอแนะ	154
บรรณานุกรม	157
ภาคผนวก	167
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือการวิจัย	168
ภาคผนวก ข ตัวอย่างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตาม กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	170
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตาม กระบวนการกระจำงค่านิยม	179
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบวัดความซื่อสัตย์และเกณฑ์การประเมินค่านิยมความซื่อสัตย์	206
ประวัติผู้เขียน	212

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด รายวิชาภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	44
ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	59
ตารางที่ 3 การสังเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์.....	60
ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	81
ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้ กระบวนการกระจำนัยกับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแบบ ปกติ	83
ตารางที่ 6 จำนวนคาบเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัยของกลุ่มเป้าหมาย.....	87
ตารางที่ 7 โครงสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการ กระจำนัยเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์.....	88
ตารางที่ 8 ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน วรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำนัย เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	94
ตารางที่ 9 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย ..	95
ตารางที่ 10 โครงสร้างแบบประเมินความซื่อสัตย์ของนักเรียน (ก่อนเรียนและหลังเรียน)	99
ตารางที่ 11 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดความซื่อสัตย์.....	100
ตารางที่ 12 ตัวอย่างเกณฑ์ในการประเมินความซื่อสัตย์	101
ตารางที่ 13 ผลการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามคุณลักษณะของค่าความ ซื่อสัตย์จากผู้เชี่ยวชาญ	103

ตารางที่ 14 แบบแผนการวิจัย (Research Design).....	104
ตารางที่ 15 รายละเอียดโดยภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดย ใช้กระบวนการกระจำค่านิยมของกลุ่มเป้าหมาย	111
ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าอัตราส่วนวิกฤต (t-test Independent) ของคะแนนการวัดความซื่อสัตย์โดยรวมของกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน.....	122
ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยม ความซื่อสัตย์ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 40 คน คะแนนเต็ม 6 คะแนน	123
ตารางที่ 18 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม	131

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย	76
ภาพที่ 2 ผลการสังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการ กระจำจ่านิยม	86

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระมหากษัตริย์ไทยเกือบทุกพระองค์ บรรพบุรุษของไทยได้สร้างสรรค์วรรณคดีวรรณกรรมจำนวนมากไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม วรรณคดีและวรรณกรรมเหล่านั้น ส่วนมากเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงจิตวิญญาณของมนุษย์ที่แฝงอยู่ในการประพันธ์ วรรณคดีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงทำหน้าที่สั่งสอนอบรมให้คนทำความดี แต่ยังเป็นเรื่องที่ปลูกฝังแนวคิดการกระทำที่ควรและไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่และความเจริญด้านต่าง ๆ ของชาวไทยในอดีต รวมทั้งทำให้ทราบถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สภาพสังคมและสภาพแวดล้อม

วรรณคดีเป็นหนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดี มีความดีพร้อม มากด้วยคุณค่าต่อสังคม สำหรับวรรณกรรม แปลมาจากคำว่า Literature เช่นเดียวกัน แต่วรรณกรรมหมายถึง งานหนังสือ งานนิพนธ์ที่สร้างขึ้นทุกชนิด ไม่ว่าจะแต่งออกมาโดยวิธีหรือรูปแบบใด หรือเพื่อความมุ่งหมายใด (กุหลาบ มลลิกะมาส, 2519) จุดมุ่งหมายของการศึกษาวรรณคดี ไม่ใช่เพียงเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็น การปลูกตัวเองให้ตื่น รู้จักเห็นใจและเข้าใจชีวิต เล็งเห็นชีวิตในส่วนรวม การอ่านวรรณคดีจึงทำให้เรา รู้จักชีวิตจิตใจของเพื่อนมนุษย์ได้ดีขึ้น ทั้งนี้วรรณคดีเป็นสิ่งที่มีความค่าทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ เนื้อหาไปใช้ในชีวิต ได้เรียนรู้มนุษย์ในหลากหลายแง่มุม ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิด คติธรรม และความเชื่อต่าง ๆ เป็นสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ ไม่ลำสมย (พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, 2518) และยังเป็นกระจุกสะท้อนให้เรา เห็นภาพหลากหลายของชีวิตมนุษย์ทั้งดีงามและต่ำทราม ไม่ใช่ภาพที่ทำให้เรารู้เห็นแล้วผ่านเลยไป เท่านั้น อย่างน้อยเราคงได้หยุดคิดถึงสิ่งที่เป็นสัจธรรมของชีวิตมนุษย์ได้บ้าง (กุสุมา รักษมณี, 2547)

จากจุดมุ่งหมายของการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาจึงได้มีการกำหนดให้เรียนวรรณคดีในทุกระดับชั้นการศึกษา โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้วรรณคดีเป็นสาระที่ 5 ของวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น และระบุ มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยผู้เรียนต้องสรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทยและคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุป ความรู้ ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและ มาตรฐานการศึกษา, 2552)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าวรรณคดีและวรรณกรรมจะมีความสำคัญ และมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น แต่ยังพบปัญหาหลายด้านทั้งปัญหาในด้านผู้สอน ผู้เรียน และปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ที่ครูผู้สอนนำมาใช้ยังไม่หลากหลาย ขาดการให้ผู้เรียนคิดและเชื่อมโยงเข้าสู่ชีวิตจริง โดยผู้เรียนมักจะคิดว่าการเรียนวรรณคดีวรรณกรรมเป็นเรื่องไกลตัว เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ซึ่งการสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยทั่วไปยังเป็นการสอนแบบอ่านเอาเรื่อง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาคำศัพท์ ท่องจำบทประพันธ์และถอดคำประพันธ์ออกมาในรูปแบบของความเรียงที่มีความสละสลวยมากยิ่งขึ้น หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2544) ได้อธิบายที่มาของการเรียนการสอนวรรณคดีที่ผิดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเจตนาของผู้สอน ในเรื่องของความผิดพลาดประการสำคัญ คือ การไม่ใส่ใจกับด้านที่สำคัญที่สุดของวรรณคดี คือ อารมณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ ทั้งนี้ยังให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสอนวรรณคดีวรรณกรรมกับคนรุ่นใหม่ สรุปได้ว่าปัจจุบันความสนใจของผู้เรียนเปลี่ยนไปและผู้เรียนมีเรื่องที่จะต้องเรียนรู้มากขึ้น

อีกทั้งในเรื่องเกี่ยวกับเจตคติที่ไม่ดีของนักเรียนต่อวรรณคดีวรรณกรรมมีอย่างหลากหลาย ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2547) กล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมในด้านผู้เรียน สรุปได้ว่า ผู้เรียนไม่ชอบเรียนวรรณคดีวรรณกรรม เพราะไม่อาจนำไปใช้ได้โดยตรงในการประกอบอาชีพได้โดยตรง ผู้เรียนมองไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวรรณคดีวรรณกรรม นอกจากนี้นักเรียนจำนวนมากเห็นว่าวรรณคดีไทยเป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจและยากเกินทำความเข้าใจ เพราะต้องอ่านบทร้อยกรองและทำความเข้าใจคำศัพท์ภายในเรื่อง สอดคล้องกับ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2536) กล่าวว่า ผู้เรียนบางคนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า ถ้าอยากเรียนวรรณคดีให้ได้คะแนนจะต้องท่องคำศัพท์ยากให้ขึ้นใจ ท่องจำได้ว่า ในเรื่องมีประเพณีอะไรบ้าง หรือท่องจำคำศัพท์ คำประพันธ์ที่ไพเราะไว้สำหรับยกตัวอย่างในการสอบแต่ไม่รู้ว่าคำประพันธ์นั้นมีประโยชน์อย่างไร

จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า ควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ปนัดดา ใจสุทธี (2559) กล่าวว่า การสอนวรรณคดีวรรณกรรมให้มีประสิทธิภาพและได้ผลนั้น ผู้สอนต้องสามารถผสมผสานรูปแบบการสอนเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนวรรณคดีวรรณกรรมอย่างถูกต้อง คือ การที่ผู้อ่านพยายามเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของกวี ไม่ใช่เพียงแต่การอ่านเอาเรื่อง ท่องจำคำศัพท์และรายละเอียด แต่ต้องใช้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่านในการวิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าจนเกิดเป็นความชื่นชมรู้จักคุณค่าที่เป็นสมบัติทางวรรณศิลป์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กล่าวถึงการเรียนวรรณคดีวรรณกรรมว่า นักเรียนต้องตีความวรรณคดีในรูปแบบของการก่อให้เกิด

ความแตกต่างทางสติปัญญา สามารถนำสิ่งที่วิเคราะห์วิจารณ์ไปใคร่ครวญให้เกิดทักษะในการดำเนินชีวิต โดยไม่จบลงเพียงการแปลศัพท์หรือถอดความ

ดังนั้นครูจึงควรมีนวัตกรรมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อกระตุ้นความสนใจและให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ จนเกิดการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตราที่ 22 ระบุว่า การจัดการเรียนรู้นั้นต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และต้องประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีความเป็นระบบ สามารถนำมาประกอบการจัดการเรียนการสอนได้ดีมีประสิทธิภาพ

เนื่องด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์จากทฤษฎี เทคนิค หรือรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีลักษณะโดดเด่น แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะของแต่ละชุดกิจกรรม (นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์, 2559) การใช้ชุดกิจกรรมยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ เน้นหลักการของการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ในลักษณะที่ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ละน้อย มีโอกาสคิดใคร่ครวญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง นับตั้งแต่การเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้กิจกรรมกลุ่ม และการใช้สื่อต่าง ๆ

การนำชุดกิจกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย ยังสนองกับวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยในอนาคตว่า การจัดการเรียนการสอนควรมีความหลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นการให้ความสำคัญกับการเรียนมากกว่าการสอน เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากขึ้น รู้จักคิดตัดสินใจ ช่วยเร้าความสนใจ ไม่ทำให้เกิดการเบื่อหน่าย อีกทั้งการออกแบบชุดกิจกรรมนอกจากจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมแล้วควรให้ผู้เรียนเรียนรู้แนวคิด พฤติกรรม ค่านิยมของบุคคลในสมัยนั้น ๆ ตลอดจนข้อคิด คำสอน อุทาหรณ์สอนใจที่ได้จากวรรณคดีวรรณกรรม ทั้งนี้เพราะค่านิยมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากค่านิยมเป็นเครื่องชี้ทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ ทำหน้าที่นำทางทางความคิดหรือประสบการณ์ที่บุคคลเห็นว่าดี ถูกต้อง และคุ้มค่าต่อการนำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2540) ที่กล่าวว่า การสอนวรรณคดีไม่ใช่เรื่องล้าสมัย เพราะสามารถนำเรื่องราวในวรรณคดีมาประยุกต์ เปรียบเทียบกับชีวิตจริง ทำให้วรรณคดีวรรณกรรมร่วมสมัยเป็นภาพสะท้อน

สังคม ที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์กับชีวิตและสังคม เพราะไม่ว่าโลกจะมีการพัฒนาในด้าน วัตถุและเทคโนโลยีอย่างไร ธรรมชาติของมนุษย์ก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

เมื่อผู้ศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมได้พิจารณาเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมทั้งหลาย เป็นอย่างดี จะพบว่าได้มีการสอดแทรกค่านิยมไว้ในเนื้อหาอย่างแยบยล ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดของเรื่อง หรือผ่านทางลักษณะนิสัยของตัวละคร บทสนทนา ข้อคิด หรือส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้ค่านิยมเป็นส่วนสำคัญ ในเรื่องของการสร้างแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะการที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าและ มีความสุขสงบได้ พลเมืองของชาติต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจ โดยอาศัยค่านิยมที่ดีเป็นเครื่อง ชัดเกลา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมจึงไม่ควรมองข้ามในเรื่องของการให้ ผู้เรียนได้รับค่านิยมที่ดีงามมาปรับใช้ในชีวิตให้เกิดประโยชน์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นยุคของการเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เข้าสู่ สังคมประเทศไทยอย่างมากมาย ส่งผลให้ค่านิยมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลทั้งในเชิงบวก และเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมในแง่มุมต่าง ๆ คนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาด้าน การมีค่านิยมยึดถือตัวเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงส่วนรวม ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมี ความซื่อสัตย์ สุจริต สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ประจำปีพุทธศักราช 2561 ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ประเทศไทยมีผล คะแนนอยู่ที่ 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และเมื่อปีพุทธศักราช 2560 ประเทศไทย ถูกลดอันดับลง จากอันดับที่ 96 เป็นอันดับที่ 99 ซึ่งได้คะแนน 37 คะแนน จากประเทศที่เข้าร่วม ประเมินทั้งหมด 180 ประเทศ ประกอบกับผลที่ได้จากการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลสาเหตุของปัญหา การขาดคุณธรรมในสังคมไทยซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างศูนย์คุณธรรมร่วมกับสำนักวิจัยซูเปอร์โพล (SUPER POLL) ประจำปีพุทธศักราช 2562 พบว่าสาเหตุลำดับที่ 3 คือคนในประเทศขาดความ ซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 51.1

จากผลสำรวจเห็นได้ว่า เรื่องการแก้ปัญหาความซื่อสัตย์ในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยเห็นได้จากผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิด้าโพล ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2559 พบว่า ความรุนแรงของปัญหาวิกฤตทางด้านคุณธรรมในสังคมไทย อันดับ 1 ได้แก่ ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน ร้อยละ 20.73 และเรื่องที่เยาวชนไทยควรได้รับการ ปลุกฝังเกี่ยวกับเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 75.35 สอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (2556) ระบุว่า เด็กวัย 10-14 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถ้ามีโอกาสได้ก็พร้อมที่จะโกง และเด็กระบุว่าสามารถยอมรับได้กับการไม่เคารพกติกา เช่น การ

โง่งในการเล่นเมื่อมีโอกาส และการลอกข้อสอบเมื่อจำเป็น นอกจากนี้มูลนิธิเพื่อคนไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกคนเกิดความตระหนัก เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการลงมือทำเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม ได้จัดทำโครงการคนไทยมอนิเตอร์ ปีพุทธศักราช 2557 เสียงเยาวชนไทย ผลจากการศึกษาจากการรับฟังเสียงของเยาวชนจำนวน 4,000 คนทั่วประเทศ พบว่า เยาวชนจำนวนมากมีพฤติกรรมทุจริต คอร์รัปชัน โดยจาก เหตุการณ์สมมติพบว่า เยาวชน ร้อยละ 25 ยินดีจ่ายสินบนเพื่อให้สอบใบขับขี่ผ่าน ร้อยละ 18 เคยให้เงินตำรวจเพื่อหลีกเลี่ยงใบสั่ง ร้อยละ 81 เคยลอกข้อสอบ ร้อยละ 63 เคยลงชื่อเข้าเรียนแทน โดยเยาวชนส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการกระทำเหล่านั้นเป็นเรื่องที่ไม่ผิดมากหรือไม่ผิดเลย จากผลสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเรื่องความซื่อสัตย์ของเด็กและเยาวชนของชาติซึ่งอยู่ในวัยศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ขาดความซื่อสัตย์ จนคิดว่าเป็นการกระทำที่เป็นปกติ อาจจะส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้

เรื่องความซื่อสัตย์ได้ถูกกำหนดให้อยู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และในปีพุทธศักราช 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดค่านิยมไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง โดยได้กำหนด เรื่องความซื่อสัตย์ ไว้ในข้อที่ 2 คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สอดคล้องกับ กรณียุทธศาสตร์ (2545) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยในข้อที่ 3 คือ ความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ได้ระบุเงื่อนไขคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน สติปัญญา และแบ่งปัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการพัฒนาความซื่อสัตย์ จึงมีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขของคนในชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ต่อไป (รุ่งฤดี กล้าหาญ, 2558) และควรเสริมสร้างตั้งแต่วัยเด็ก

การเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เพราะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับทัศนคติ ความต้องการ ความรู้สึก ความเข้าใจและการเห็นคุณค่า ฉะนั้นการปลูกฝังค่านิยมอันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อไปในอนาคตจึงมีวิธีการหลากหลายวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างค่านิยมและคุณธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (สกล สุขสวัสดิ์, 2560) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศนั้น มีหลักการในการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว

จึงได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) คือ การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาประเทศอันจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งการศึกษาที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ ให้คิดเป็น ทำเป็น ผู้เรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 12 ปีขึ้นไป จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในเรื่องของการคิดหาเหตุผลที่นอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ มีการคิดที่เป็นระบบ สามารถตั้งข้อสมมติฐานในการคิดและตรวจสอบสิ่งที่ตนเองคิดได้ มีความสามารถคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม (Piaget, 1971) ซึ่งสอดคล้อง Kohlberg (1976) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีอายุ 13-16 ปี จะคิดว่ากฎเกณฑ์ และข้อบังคับของสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกัน ในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด บุคคลในขั้นนี้จึงคำนึงถึงกฎระเบียบหรือข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกยึดถือ เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมมนุษย์ในเรื่องของการผลักดันให้พฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง รวมไปถึงใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน (ราชบัณฑิต, 2555; สุนทรี โคมิน และสนธิ สมครการ, 2522) ผู้ที่ไม่มีค่านิยมในการดำรงชีวิต มักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะโหล่ ไม่แน่ใจ ตัดสินใจช้า หรือตัดสินใจไม่ได้ ดังนั้นผู้เรียนจึงควรได้ตระหนักในค่านิยมของตนเอง เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด นำไปสู่การตั้งเป้าหมายและวางแผนในชีวิตในแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความหมาย

หน้าที่ของผู้สอน คือ การหาแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาค่านิยมมาเป็นหลักการหรืออุดมการณ์ในการดำรงชีวิตของตน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนยึดถือ ทั้งนี้ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลในการหล่อหลอมค่านิยมในตัวบุคคล โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น มนุษย์จะเริ่มสำรวจและเริ่มสงสัยในความคิด ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่ได้รับจากผู้อื่น และจะเริ่มแสวงหาค่านิยมที่ต้องการของตนเอง และเนื่องจากค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้เรื่อย ๆ และรวดเร็ว มนุษย์จึงเกิดความสับสนและกังวลเกี่ยวกับความแท้จริงหรือความเที่ยงตรงของค่านิยมที่ยึดถืออยู่ในแต่ละสถานการณ์ (Raths, Harmin and Simon, 1966) และเมื่อได้ศึกษาจะพบว่า ค่านิยมเป็นฐานความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเพียงของแต่ละบุคคลหรืออาจเป็นค่านิยมที่ยึดถือของสมาชิกในสังคม อันเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงจุดยืนที่ชัดเจนที่มีต่อสิ่งนั้น ว่าดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบหรือ

ไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และนำเอาค่านิยมดังกล่าวมาเป็นบรรทัดฐานในการประพฤติตน (ชญาธิศวรร์ กุศลรัตนมณีพร, 2555)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมที่เป็นของตนเองอย่างแท้จริงและยั่งยืน พบว่า กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification) เป็นวิธีการที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร สอดคล้องกับแนวคิดของการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ มุ่งสร้างค่านิยมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มในการคิด การพิจารณาเลือก การตัดสินใจ และยอมรับด้วยการเห็นคุณค่าของค่านิยม อันจะนำไปสู่การยึดถือ และการปฏิบัติเป็นนิสัยที่ถาวรต่อไป (ชัยพร วิชชาวุธ, 2530) นอกจากนี้กระบวนการกระจ่างค่านิยมยังช่วยให้บุคคลได้ค้นหาค่านิยมใดที่มีความหมายต่อชีวิต ได้รู้จักตัวเอง ได้รู้จักผู้อื่น รวมทั้งได้ทำความเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีความหลากหลาย (นาตยา ปิรันธนานนท์, 2542)

ผู้เรียนที่เกิดการเรียนรู้ในการกระจ่างค่านิยมแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะผู้ที่เกิดความกระจ่างค่านิยมจะมีการทบทวนการกระทำก่อนลงมือปฏิบัติ ผลการกระทำอาจทำให้เกิดผลดีมากกว่าผลทางลบ และจากการที่ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการทำความเข้าใจค่านิยมของตนเองแล้วจะทำจนเป็นนิสัย สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า ค่านิยมใดที่ตนเองควรยึดถือและปฏิบัติและอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมเดิมได้ เนื่องจากกระบวนการกระจ่างค่านิยมจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางชีวิตของเขา ซึ่งจะบรรลุได้เพราะรู้ที่จะแสวงหาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้เรียนได้สำรวจวิธีการสร้างค่านิยมของตนเอง ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้

จากความสำคัญของการที่ผู้เรียนได้กระจ่างค่านิยมของตนเองดังที่กล่าวมาข้างต้น และจากการพิจารณาเนื้อหาสาระของวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่าสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยมีเนื้อหาสาระที่สามารถใช้มาเป็นสื่อในการส่งเสริมกระบวนการกระจ่างค่านิยมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเนื้อหาภายในวรรณคดีและวรรณกรรม มีสถานการณ์ ปมขัดแย้ง ตัวละคร ข้อคิด และการสอดแทรกค่านิยมไว้ให้ผู้เรียนนำไปคิดพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ แก้ปัญหา นำไปสู่การนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิต และมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นสื่อในการออกแบบชุดกิจกรรมที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

ชุดกิจกรรมที่ออกแบบเป็นชุดกิจกรรมสำหรับให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยหลักการที่ว่า การปลูกฝังค่านิยมใดให้ได้ดีผล จำเป็นต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ จนกลายมาเป็นพฤติกรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง ดังนั้นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงเน้นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของกระบวนการกระจำง ค่านิยม ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าของค่านิยมที่นำเสนอผ่านตัวละครและเรื่องราว ในวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความซื่อสัตย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและ วรรณกรรมต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมที่สามารถส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีลักษณะอย่างไร
2. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมจะสามารถส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยม ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยดำเนินการดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมก่อนเรียนและหลังเรียน
 - 2.2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกระจำค่านิยม การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม และการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมค่านิยม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลของสมมติฐานในงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกระจำค่านิยมของสุตา จันทรสุโข (2536) ที่ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการกระจำค่านิยมในการสร้างเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านวินัยในตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการฝึกการกระจำค่านิยมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านวินัยเกี่ยวกับการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้ฝึกกิจกรรมการกระจำค่านิยมในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งสกุล สุขสวัสดิ์ และมนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ (2560) ศึกษากระบวนการกระจำค่านิยมเพื่อพัฒนาค่านิยม ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำค่านิยม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาพรวมมีระดับคะแนนอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ประการต่อมารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ผู้สอนสามารถจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอนอย่างหลากหลายเป็นไปตามกระบวนการของการกระจำค่านิยม โดยงานวิจัยของนันท์พัทธนันท์ เชื้อแก้ว (2550) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนและการกระจำค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีเทคนิคสำคัญที่ใช้ในขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การถามเพื่อกระจำ การบันทึกค่านิยม บทบาทสมมติ การทำโครงการ การลงคะแนน การอภิปรายเพื่อทำความเข้าใจ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเรื่องของวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่จะส่งเสริมค่านิยมของผู้เรียน โดยงานวิจัยของเยาวลักษณ์ หงส์หิรัญเรือง (2551) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางพัฒนาค่านิยมทางภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูภาษาไทยต้องทำให้นักเรียนสนใจภาษาไทย โดยการจัดกิจกรรมฝึกทักษะในห้องเรียน มีสื่อการสอนที่น่าสนใจ และครูเน้นย้ำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อให้นักเรียนตระหนักถึงการแสดงออกทางภาษาไทย และงานวิจัยของจกณญา จินาศรีพูล (2558) ที่ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยคะแนนความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า กระบวนการกระจำจ่านิยามจะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในค่านิยมของตนเอง ฝึกทักษะการตรวจสอบ การแสดงออกซึ่งค่านิยมของตน และยังสามารถให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนค่านิยมต่อกัน โดยสามารถนำกระบวนการกระจำจ่านิยามมาใช้ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย ในลักษณะของการคัดเลือกเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับนักเรียนในเรื่องของการกระจำจ่านิยามของตน โดยเทียบเคียงเรื่องราวในวรรณคดีกับบริบทสภาพแวดล้อมของตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของงานวิจัยได้ว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยาม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 422 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คนที่กำลังศึกษารายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย โดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยาม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมความซื่อสัตย์

3. เนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของสาระวรรณคดีและวรรณกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

- 3.1 วรรณคดี มี 2 เรื่อง ได้แก่
1. โคลงภาพพระราชนิพนธ์พงศาวดาร ตอน
พันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต
 2. รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนาทก
- 3.2 วรรณกรรม มี 2 เรื่อง ได้แก่
1. เมื่อแพะกลายเป็นสุนัข
 2. ลูกผู้ชายตัวเกือบจริง

ทั้งนี้วรรณคดีและวรรณกรรมดังกล่าว ประกอบด้วยเนื้อหาที่มีสถานการณ์ ปมปัญหา และตัวละคร สอดคล้องกับการยึดถือค่านิยมความซื่อสัตย์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพื่อได้นำไปข้อมูลสำหรับตนเองเพื่อคิดพิจารณา ไตร่ตรอง รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความรู้สึกและความคิดเห็นกับผู้อื่น ในการนำค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีวรรณกรรมมาทำความเข้าใจในค่านิยมของตน และสังคม จนก่อให้เกิดแนวทางในการดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. ระยะเวลาในการวิจัย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values clarification V.C.) หมายถึง การดำเนินการที่ทำให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นทำความเข้าใจ 2) ขั้นแสดงความสัมพันธ์ 3) ขั้นกำหนดคุณค่า และ 4) ขั้นแสดงออก (นาตยา พิรันธนานนท์, 2542)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยม หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาที่มีการรวมของชุดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านวรรณคดีและวรรณกรรมต่าง ๆ โดยพิจารณาค่านิยมที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และตัดสินใจเลือกค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับตนเอง ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการกระจ่างค่านิยม 5 ขั้นตอน

ชุดกิจกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม อธิบายแนวคิดและที่มาของชุดกิจกรรม ชื่อชุดกิจกรรม ชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรม ขั้นตอนการเตรียมการสอน และบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีชุดกิจกรรมย่อย จำนวน 4 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เสียชีวิตดีกว่าเสียชีวิต ชุดที่ 2 ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน ชุดที่ 3 ความซื่อสัตย์ และ ชุดที่ 4 คำสัตย์วาจาของคนจริง ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการกระจำง่า่านนิยัที่ปรับจาก นาดยา ปลัณณานนั (2542) 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำลั๊งศึกษาโดยการศึัษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง และตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้

ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยการวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง

ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า ผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่าควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร

ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยันค่านิยมที่ตนเลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือก

3. สื่อการเรียนรู้ ทุกชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เช่น สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ เกม บทอ่านเสริมต่าง ๆ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

4. แบบประเมิน ทุกชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่นมีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ประการดังนี้

1. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ หมายถึง กระทำตามสัญญาที่ตนได้ไว้ให้กับตนเองและผู้อื่น
2. ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน หมายถึง ไม่คิดอยากได้ หรือนำของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ยอมรับเมื่อกระทำผิด หมายถึง เมื่อกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้อง ก็พร้อมที่จะยอมรับว่าเป็นการกระทำของตน
4. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง หมายถึง ไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไปกระทำการใด ๆ อันไม่ถูกต้อง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
5. ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง หมายถึง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ไม่กล่าวเท็จ

ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ของผู้เรียน โดยใช้แบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นแบบวัดแบบคู่ขนาน โดยมีลักษณะของแบบวัดเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเติมคำตอบ

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในรายวิชาภาษาไทย (ท22102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. นักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม มีความตระหนักในค่านิยมที่ได้เรียนรู้ และนักเรียนได้นำค่านิยมนั้นไปเป็นแนวทางในการปรับใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป
2. ผู้วิจัยได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ซึ่งเป็นแนวทางแก่ผู้สอนในรายวิชาภาษาไทยในการสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ค่านิยมของนักเรียนและสามารถติดต่อขอเพื่อประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. กระบวนการกระจำค่านิยม (Value clarification หรือ V.C.)

- 1.1 ความหมายของค่านิยม
- 1.2 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการกระจำค่านิยม
- 1.3 ขั้นตอนของกระบวนการกระจำค่านิยม
- 1.4 ประโยชน์ของกระบวนการกระจำค่านิยม
- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

- 2.1 ความหมายของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย
- 2.2 องค์ประกอบของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย
- 2.3 คุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย
- 2.4 การสอนวรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยในระดับมัธยมศึกษา

3. ชุดกิจกรรม

- 3.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
- 3.2 ประเภทของชุดกิจกรรม
- 3.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

4. ความซื่อสัตย์

- 4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์
- 4.2 ประเภทของความซื่อสัตย์
- 4.3 พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์
- 4.4 แนวทางการส่งเสริมความซื่อสัตย์
- 4.5 การวัดความซื่อสัตย์
- 4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values clarification หรือ V.C.)

1.1 ความหมายของค่านิยม

นักวิชาการทางด้านจิตวิทยาและมานุษยวิทยามีความเชื่อว่า ค่านิยมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากค่านิยมเป็นเครื่องชี้ทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติเปรียบเหมือนเครื่องชี้ทางความคิดหรือประสบการณ์ที่ตนเห็นว่าดี ถูกต้อง และคุ้มค่าต่อการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้จึงมีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายของค่านิยมแตกต่างกัน ดังนี้

Rokeach (1968) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง มาตรฐานที่นำไปใช้ปฏิบัติ เป็นเป้าหมายของชีวิตที่จะช่วยตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของมนุษย์ในรูปแบบของแรงจูงใจและความต้องการ

Fraenkel (1973) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลคิดว่า มีความสำคัญในชีวิตของเขา และเมื่อบุคคลมีความเชื่อในบางสิ่งบางอย่าง บุคคลนั้นจะเกิดความเชื่อว่าคุ้มค่าที่จะกระทำ หรือมีค่าที่จะได้รับ

Halsted and Taylor (1996) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง มาตรฐานหรือหลักการในการตัดสินคุณค่า โดยถือว่าทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินมนุษย์ วัตถุ การกระทำ ความคิด และสถานที่ ว่าดี คุ้มค่า น่าพอใจ หรือในทางกลับกันคือ ไม่ดี ไม่มีค่า และไม่น่าพอใจ

พนัส หันนาคินทร์ (2526) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่ตนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ อาจจะเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรมและสุนทรียภาพครั้งนี้ โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนคติต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ

ทิตินา แคมมณี (2546) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจ และการดำรงชีวิต หากค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตรงกันเป็นจำนวนมาก สิ่งนั้นก็กลายเป็นค่านิยมของสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวว่า ค่านิยมคือสิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

สรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นแนวความคิด ความเชื่อของบุคคลที่ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต หรือใช้เป็นเป้าหมายในชีวิต พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามหรือแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน และใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบต่อชีวิต

1.2 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการกระจ่างค่านิยม

กระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจาก Raths, Harmin and Simon (1966) ซึ่งอธิบายว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกยึดถือ เป็นหลักหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน สิ่งสำคัญคือ กระบวนการใดบ้างที่มีผลต่อการได้มาซึ่งค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแนวคิด กระบวนการกระจ่างค่านิยมถือว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นค่านิยมได้ และถือว่าสิ่งที่จะกลายเป็นค่านิยมของได้บุคคลนั้น บุคคลจะต้องเห็นคุณค่าในสิ่งนั้นด้วย

Raths, Harmin and Simon (1966) กล่าวว่า กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification หรือ V.C.) หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาค่านิยม ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผ่านการเลือกอย่างอิสระจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง เป็นการเลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาแล้ว และมีความชื่นชมยินดีกับทางเลือกที่ตนเลือกและกระทำซ้ำบ่อย ๆ จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Rokech (1968) ที่ถือว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อประเภทหนึ่ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความเชื่อ ที่จัดว่าเป็นค่านิยมอยู่หลายประการ โดยกระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นการจัดเรียงเป็นลำดับค่านิยม ตามที่ตนเห็นว่ามีค่าสำคัญจากมากไปน้อย โดยลำดับความสำคัญของค่านิยมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้

Kirschenbaum (1976, อ้างถึงใน นาดยา ปิรันธนานนท์, 2542) กล่าวว่า กระบวนการกระจ่างค่านิยมเป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งค่านิยม โดยการเกิดค่านิยม (Valuing process) เป็นวิธีการที่ช่วยเราตัดสินใจให้เรามีค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีส่วนในการสร้างค่านิยมสำหรับสังคมด้วย

นาดยา ปิรันธนานนท์ (2542) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกระจ่างค่านิยมว่า การกระจ่างค่านิยมเป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยม ที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตั้งเป้าหมายและวางแผนในชีวิต เพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตัวเอง ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความหมาย

ทศนา แหมมณี (2546) กล่าวว่า กระบวนการกระจำงค่านิยม เป็นวิธีการในการช่วยให้บุคคลได้คิด พิจารณาและสำรวจค่านิยมของตนเองตามเกณฑ์ของค่านิยมแท้

ชัยวัฒน์ สุทธิรักษ์ (2554) กล่าวว่า กระบวนการกระจำงค่านิยมเป็นขั้นตอนของการพัฒนาให้บุคคลเกิดค่านิยมที่ถูกต้อง โดยให้บุคคลมีโอกาสเลือกค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ มีคุณค่า มีความสำคัญแก่การเทิดทูนรักษาไว้ เป็นสิ่งที่บุคคลกระทำอยู่เป็นประจำจนเป็นกิจวัตรเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ ยอมรับและเต็มใจ ต้องการที่จะแสดงออก

ดังนั้นกระบวนการของการกระจำงค่านิยม คือ การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตัวเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต

1.2.1 ลักษณะของบุคคลที่มีความกระจำงในค่านิยม

ค่านิยม ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรงจากภายนอก จึงมีความจำเป็นต้องได้รับความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านค่านิยม ทั้งในการกระทำและสถานะทางบุคคลที่แสดงออกถึงค่านิยมของตน Rath, Harmin and Simon (1966) ได้เสนอสิ่งที่แสดงถึงการมีค่านิยมไว้ ดังนี้

1. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นเครื่องมือนำทางชีวิตของบุคคลในระดับหนึ่ง และอาจมีศักยภาพที่จะได้รับการพัฒนาเป็นค่านิยมได้ ถ้าบุคคลยืนยันคำตอบที่จะได้รับคำตอบเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาเป็นค่านิยมได้

2. ปณิธาน หมายถึง การตั้งความปรารถนาที่จะบรรลุถึงบางสิ่งบางอย่างในระยะยาว

3. เจตคติ หมายถึง การที่บุคคลมีทัศนคติในเรื่องของการสนับสนุนหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเจตคติเป็นการรวบรวมเอาความเชื่อหลาย ๆ อย่าง ซึ่งค่านิยมเป็นศูนย์รวมของบุคลิกภาพและระบบสติปัญญาของบุคคลมากกว่าเจตคติ เป็นตัวกำหนดเจตคติเช่นเดียวกับเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ซึ่งจะถือได้ว่าเจตคติเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม เป็นเครื่องมือนำทางให้บุคคลมีค่านิยม การเปลี่ยนแปลงเจตคติจึงเท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในอนาคต ซึ่งค่านิยมจะทำให้รู้จักการปรับตัว ใช้ค่านิยมเพื่อปกป้องการกระทำของตนเอง ทำให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. ความสนใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วครู่ชั่วยาม ในสิ่งที่สนใจในบางสิ่งบางอย่าง หรืออาจสนใจเป็นเรื่องที่จริงจังก็ได้ จึงต้องมีการตรวจสอบสิ่งที่บุคคลสนใจ

5. อารมณ์ความรู้สึก มีได้หลายอย่าง เช่น เสียใจ ตื่นเต้น เป็นต้น ดังนั้น บุคคลควรได้ตระหนักว่า อารมณ์ความรู้สึกนั้นสะท้อนค่านิยมของตนหรือไม่

6. ความเชื่อ ค่านิยมเป็นความเชื่อที่บุคคลแสดงออกมาในลักษณะของการชอบสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความคิดพิจารณาด้วยปัญญามาเป็นองค์ประกอบคนที่ยึดถือในค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่งจะยึดเต็มรูปแบบไม่ยึดเฉพาะบางส่วน ความเชื่อจะเกี่ยวข้องกับอะไรที่ปรากฏอยู่หรืออะไรที่คนเราเชื่อว่ามีอยู่ความคิดหรือความเชื่อที่ต้องอาศัยสติปัญญา สามารถทดสอบให้เห็นชัดด้วยความรู้และความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงที่ไม่สามารถทดสอบได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และไม่สามารถรับรองยืนยันว่าเป็นความจริงได้นั้นคือความเชื่อ บุคคลอาจพูดถึงความเชื่อบางอย่างของเขาความเชื่อนี้อาจจะเป็นหรือไม่เป็นสิ่งที่สะท้อนค่านิยม เช่น เชื่อว่าการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่ดี ซึ่งจะต้องถามว่า ช่วยคนอื่นบ่อยแค่ไหน และจะสามารถเปิดเผยความเชื่อนี้ให้ผู้อื่นทราบ

7. กิจกรรม บุคคลอาจทำกิจกรรมบางอย่างให้เห็นบ่อย ๆ แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า บุคคลมีค่านิยมสิ่งนั้น เพราะบางครั้งอาจพบว่ากิจกรรมที่ทำบ่อย ๆ อาจไม่ใช่กิจกรรมที่ชอบ แต่ทำด้วยเหตุผลอื่น เช่น ทำเพราะเพื่อน เพราะฉะนั้นกระบวนการกระจำค่านิยมจึงจะสามารถบอกว่าสิ่งนั้นคือค่านิยมของบุคคลนั้น

8. ความกังวลและปัญหา บุคคลอาจมีความกังวลบางอย่าง ที่เป็นสิ่งที่สะท้อนค่านิยมของเขาได้ เช่น กังวลว่าตนเรียนเก่งสู้เพื่อนไม่ได้ อาจสะท้อนค่านิยมในการประสบความสำเร็จทางการศึกษา สิ่งที่กำลังกังวลก็ต้องค้นหาความจริงว่าสิ่งนั้นเป็นค่านิยมหรือไม่

Fraenkel (1973) เสนอสิ่งที่แสดงถึงบุคคลที่มีการกระจำในค่านิยมไว้ดังนี้

1. การกระทำบ่งชี้ถึงค่านิยม การกระทำของบุคคลมักบ่งบอกถึงค่านิยมของแต่ละคน จากการสังเกตสิ่งที่แต่ละบุคคลทำในเวลาว่าง โดยไม่มีการชักชวนหรือคุกคาม พบว่าบางคนใช้เวลาว่างสอนพิเศษแก่เด็ก ๆ ที่มีปัญหาในการอ่าน บางคนใช้เวลาส่วนใหญ่หาหนังสือและสื่อที่เด็ก ๆ สามารถนำไปใช้ได้หรือหาสถานที่เงียบ ๆ อยู่กับการออกแบบของแปลก ๆ และทำงานกับเด็ก ๆ ด้วยตนเอง ถ้าหากคนเราไม่ต้องการทำและไม่ใช้เวลากับสิ่งเหล่านี้แล้ว เรามีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมกับกิจกรรมประเภทนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นคิดว่าการสอนพิเศษเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่มีค่าที่จะทำ

2. คำพูดบ่งชี้ค่านิยม จากที่กล่าวมาว่า การกระทำเป็นเครื่องบ่งชี้ค่านิยมอย่างหนึ่ง แต่คำพูดของบุคคลยังสามารถสนับสนุนเครื่องบ่งชี้ค่านิยมของบุคคลได้ด้วยคำพูดต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นในคำกล่าว สุนทรพจน์ จดหมาย ถ้อยแถลง บทบรรณาธิการ การ์ตูน บทความ การ

สนทนา หรือรูปแบบการเขียน และการพูดสื่อสารอื่น ๆ เครื่องบ่งชี้ค่านิยมแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของบุคคล ซึ่งเครื่องบ่งชี้ค่านิยมมีหลายประการ เช่น การกระทำของบุคคล คำพูด ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงค่านิยมของแต่ละบุคคลได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีความกระจำในค่านิยม จะแสดงออกทางพฤติกรรม โดยการกระทำจะบ่งบอกถึงค่านิยมของบุคคล เช่น การพูด การเขียน ซึ่งพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ สามารถเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รับรู้

1.2.2 พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีความกระจำในค่านิยม

เนื่องจากแนวคิดนี้มุ่งเน้นที่การทำความเข้าใจในค่านิยม เหมาะสมสำหรับนำมาใช้กับผู้ที่มีความสับสนหรือยังไม่มี ความมั่นใจในค่านิยมของตน (Rath, Harmin and Simon, 1966 อ้างถึงในสารญา ธัญญเจริญ, 2551) กล่าวถึงบุคคลที่ไม่มีความกระจำในค่านิยมจะมีลักษณะ 8 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 เฉยเมย มักขาดความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างจริงจัง ชอบมองออกไปนอกหน้าต่าง เล่นกับของในกระเป๋ากางเกง ฝึนกลางวัน ไม่ตื่นเต้นกับเรื่องใด ๆ จูงใจได้ยาก อาจทำตามที่คุณอื่นบอกให้ทำแต่ไม่สนใจต่อสิ่งที่ทำเป็นต้น

ประการที่ 2 จับจด มีช่วงความสนใจสั้น เปลี่ยนความสนใจได้ง่ายและสนใจหลายสิ่งหลายอย่างเพียงแต่ชั่วขณะ

ประการที่ 3 มีความไม่แน่ใจเป็นอย่างมาก ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้มักตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้ แม้จะมีทางเลือกง่าย ๆ มักเกิดความสงสัยว่า ตนต้องการ หรือชอบอะไร และชอบให้คุณอื่นตัดสินใจให้ตนเอง โดยไม่ชอบเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ต้องมีการตัดสินใจ

ประการที่ 4 ไม่มีความคงเส้นคงวา เป็นบุคคลที่ทำหลายสิ่งหลายอย่างขัดกันเอง เช่น วันนี้อาจทำอย่างหนึ่ง อีกวันหนึ่งทำสิ่งตรงกันข้าม หรืออาจทำสิ่งที่ขัดกันในเวลาเดียวกันก็ได้ เช่น คนที่มีความซื่อสัตย์แต่ขณะเดียวกันก็พูดเท็จด้วย

ประการที่ 5 เปลี่ยนแปลงได้ง่าย มักกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีการวางแผน ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งใด ๆ และไม่มีสิ่งใดเป็นสำคัญ

ประการที่ 6 คล้อยตามจนเกินกว่าเหตุเป็นคนไม่มีจุดยืนเป็นของตนเอง บางครั้งทำตามในสิ่งที่ครูหรือผู้ใหญ่ต้องการให้ทำ แต่ถ้าเพื่อนต้องการให้ทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ก็จะยอมทำตามความต้องการของเพื่อน

ประการที่ 7 มีความคิดเห็นขัดแย้งกับคนอื่นจนเกินกว่าเหตุ ชอบขัดแย้งกับคนอื่น โดยเฉพาะผู้มีอำนาจกว่าตน เช่น ครูหรือพ่อแม่ บางครั้งการขัดแย้งนั้นกระทำเพียงเพื่อให้ได้ขัดแย้งเท่านั้น

ประการที่ 8 นักแสดงบทบาท โดยชอบแสดงบทบาทเป็นคนอื่น ๆ ความเป็นตัวของตัวเอง บางคนชอบแสดงเป็นตัวตลกในชั้น หรือเป็นวีรบุรุษหรือผู้เสียสละ

ลักษณะทั้ง 8 ประการนี้ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การที่นักเรียนมีลักษณะดังกล่าวอาจไม่ได้หมายความว่ามีความสับสนในเรื่องค่านิยมเสมอไป แต่อาจมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัญหาทางกายหรือทางจิตใจ ในกรณีที่ไม่ได้มีปัญหาเช่นนี้ อาจคาดได้ว่านักเรียนมีความสับสนในค่านิยม การนำกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างมาใช้กับนักเรียนเหล่านี้ จะช่วยให้ประเพณีพฤติกรรมเกี่ยวกับค่านิยมมีลดลงได้

1.3 ขั้นตอนของกระบวนการกระจ่างค่านิยม

1.3.1 ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาค่านิยม

การพัฒนาการทำความเข้าใจค่านิยมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จนกลายเป็นค่านิยมแท้ เป็นการกระตุ้นและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนเองยึดถือ นำไปสู่การพัฒนาด้านทัศนคติและความเชื่อ ทำให้เกิดการปฏิบัติต่อค่านิยมนั้นอย่างมั่นคงหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมไปสู่ค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งอาจทำได้แต่อาจจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของบุคคลได้ในทันที ทั้งนี้ เพราะการเกิดค่านิยมไม่ได้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ นักวิชาการหลายท่านจึงได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการกระจ่างค่านิยม ไว้ดังนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Raths, Harmin and Simon (1966) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาค่านิยม ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

กระบวนการที่ 1 กระบวนการเลือก ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การเลือกอย่างอิสระ

ขั้นที่ 2 เลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก

ขั้นที่ 3 เลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น

ตามมาของทางเลือกแต่ละทาง

กระบวนการที่ 2 กระบวนการเห็นคุณค่า ประกอบด้วย

ขั้นที่ 4 ชอบและยินดีกับทางเลือกที่เลือกแล้ว

ขั้นที่ 5 เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตนให้ผู้อื่นทราบ

กระบวนการที่ 3 กระบวนการกระทำ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 6 ทำบางสิ่งบางอย่างตามทางเลือกที่เลือกแล้ว

ขั้นที่ 7 ทำซ้ำบ่อย ๆ จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

ทั้งนี้รายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการเหล่านี้ Raths, Harmin and Simon (1966) และคณะได้ขยายความไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกอย่างอิสระสิ่งนี้ถือเป็นค่านิยมของแต่ละบุคคลนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลได้เลือกอย่างเสรีไม่ถูกบังคับหรืออยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งใด

ในขั้นนี้ ชีระพร อุวรรณโณ (2533) สรุปประเด็นไว้ว่าการเลือกนั้นควรมีอิสระในขอบเขตที่เหมาะสม กล่าวคือ ถ้านำแนวทฤษฎีนี้มาใช้ในโรงเรียน สิ่งที่นักเรียนสามารถเลือกได้อย่างเสรีนั้น จะต้องไม่ขัดกับนโยบายของโรงเรียน และต้องไม่เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความหยาบคาย ส่วนในเรื่องที่เขากำหนดหรือข้อห้ามในสังคมนั้น ครูควรนำไปหารือกับสมาชิกในชุมชนก่อน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ก่อนที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกอย่างอิสระ นอกจากนี้ครูต้องไม่ใช้การให้รางวัลหรือการลงโทษสำหรับการเลือกของนักเรียนเพราะจะทำให้การเลือกไม่เป็นไปอย่างอิสระ

ขั้นที่ 2 เลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก สิ่งที่จะเป็นค่านิยมได้นั้นต้องเป็นสิ่งที่มีความเลือกให้บุคคลเลือกได้หลายทาง ในกรณีนี้นำมาใช้กับนักเรียน ครูควรทราบทางเลือกทั้งหมดที่นักเรียนได้เลือกมาแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนได้พิจารณาทางเลือกอย่างครบถ้วนแล้วหรือไม่ เพราะถ้าการพิจารณาของนักเรียนยังไม่ครบถ้วน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้พิจารณาทางเลือกเหล่านี้ด้วย

ขั้นที่ 3 เลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองเลือกแล้วถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาของทางเลือกแต่ละทางเลือกที่เกิดขึ้นในข้อนี้ หมายถึง ผลดีผลเสียและผลกระทบต่าง ๆ ครูควรตรวจสอบการพิจารณาของนักเรียน ถ้าพบว่านักเรียนยังพิจารณาไม่ครบทุกทางเลือก ครูควรถามกระตุ้นจนนักเรียนพิจารณาจนครบทุกทางเลือกแล้ว ถ้านักเรียนยังยืนยันทางเลือกที่ตนเลือกไว้แล้วนั้น ก็ถือว่าผ่านขั้นนี้ได้

ขั้นที่ 4 ชอบและยินดีกับทางเลือกที่เลือกแล้ว ในกรณีนี้หมายความว่าถ้าบุคคลไม่มีความชอบหรือยินดีในทางเลือกที่เลือกนั้น ทางเลือกดังกล่าวนี้จะไม่ถือว่าเป็นค่านิยม อาจจะมีบางกรณีที่ทางเลือกมีอยู่จำกัดดังนั้นการที่บุคคลเลือกทางเลือกใดอาจไม่ได้เป็นเพราะความชอบก็ได้

ขั้นที่ 5 เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตนให้ผู้อื่นทราบ ถ้าบุคคลยังไม่เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตนทางเลือกนั้นยังไม่จัดว่าเป็นค่านิยมของผู้คน

ขั้นที่ 6 ทำบางสิ่งบางอย่างตามทางเลือกที่เลือกแล้ว หมายถึง การทำที่มากกว่าการพูด ถ้าเป็นการพูดอย่างเดียวตามทางเลือกนั้น ยังไม่ถือว่าเป็นค่านิยม

ขั้นที่ 7 ทำซ้ำ ๆ จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต สิ่งใดที่บุคคลไม่มีโอกาสได้ทำบ่อยครั้ง สิ่งนั้นมักมีโอกาสน้อยที่จะกลายเป็นค่านิยม อย่างไรก็ตามแม้จะมีการทำซ้ำบ่อย ๆ จนเป็นค่านิยมแล้ว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไปทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะของค่านิยมอาจจำแนกได้หลายประเภทด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วแต่ว่า ผู้แบ่งจะยึดอะไรเป็นพื้นฐานในการแบ่ง ซึ่งไม่มีการแบ่งที่เป็นวิธีตายตัวเพียงวิธีเดียว จะเห็นได้ว่าลักษณะของค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคล และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนเรา เพราะพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะค่านิยมที่เรามีอยู่

ทิสนา แคมมณี (2546) ได้เสนอวิธีการทำความเข้าใจความกระจ่างค่านิยม ซึ่งเป็นวิธีการในการช่วยให้บุคคลได้คิดพิจารณาและสำรวจค่านิยมของตนตามเกณฑ์ของค่านิยมแท้ เช่น เมื่อบุคคลหนึ่งไม่แน่ใจว่าค่านิยมที่ตนเองยึดถืออยู่นั้นเป็นค่านิยมแท้ของตนหรือไม่ การใช้คำถามสามารถช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความกระจ่างในความคิดของตนได้อย่างชัดเจนขึ้นโดยอาจใช้เกณฑ์ในการตั้งคำถามให้บุคคลได้คิดตามลักษณะของค่านิยมแท้ เช่น

1. คุณยึดถือความซื่อสัตย์เป็นค่านิยมเพราะอะไร
2. ถ้าคุณยึดถือความซื่อสัตย์เป็นหลักคุณจะได้รับผลดีอะไร
3. ถ้าคุณยึดถือความซื่อสัตย์เป็นหลักคุณจะได้รับผลเสียอะไร
4. ถ้าคุณยินดีจะรับผลเสียหรือไม่
5. คุณจะทำอะไรบ้างที่แสดงว่าตนเองมีความซื่อสัตย์
6. สมมุติว่าคุณเก็บเงินได้ 500 บาทคุณจะคืนเจ้าของไหม

ถ้ากรณีที่บุคคลเกิดความสับสนไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า ควรจะทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจใช้คำถามช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความกระจ่างในความคิดของตนเองได้เช่น

1. ถ้าทำสิ่งนั้นจะเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง
2. คุณรู้สึกอย่างไรหากสิ่งนั้นเกิดขึ้น
3. ถ้าคุณไม่ทำสิ่งนั้นอาจเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง
4. หากผลนั้นเกิดขึ้นคุณจะรู้สึกอย่างไร

นอกจากนี้ยังมีวิธีที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการกระจำง่า่านิยามได้หลากหลายวิธี ดังนี้

1. การจัดลำดับ เป็นวิธีการพัฒนา่านิยามโดยให้ผู้เรียนค้นหา่านิยามของตนเองเป็น การเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักเลือกหรือให้ความสำคัญอะไรก่อนหลังการตัดสินใจเลือกและให้ความสำคัญ ตามลำดับก่อนหลังนี้ผู้เรียนจะต้องคิดและอาศัย่านิยามดั้งเดิมของตนเป็นเครื่องตัดสินใจ เช่น จงเลือกสถานที่ที่ท่านต้องการจะไปศึกษา 5 สถานที่ โดยเรียงลำดับก่อนหลัง

_____ จีน	_____ บราซิล
_____ ญี่ปุ่น	_____ อิสราเอล
_____ อังกฤษ	_____ อาร์เจนตินา
_____ รัสเซีย	_____ ฝรั่งเศส
_____ เยอรมนี	_____ เม็กซิโก

2. การลงคะแนนเป็นวิธีที่ง่ายและเร็วในการที่จะสำรวจ่านิยาม นักเรียนจะทำได้โดย ครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยการยกมือเช่นถ้าผู้เรียนเห็นด้วยกับประเด็นปัญหา ที่จะเกิดขึ้นมาก็ให้ยกมือขึ้น ถ้าไม่เห็นด้วยเอามือลง ถ้าไม่แน่ใจให้ยกแค่ข้อศอก เป็นต้น จากนั้นอาจ แบ่งกลุ่มให้อธิบายเหตุผลของตนซึ่งการอภิปรายนี้จะทำให้ทราบพื้นฐาน่านิยามที่นักเรียนยึดถืออยู่

1.3.2 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการกระจำง่า่านิยาม

Raths, Harmin and Simon (1966) ได้เสนอแนวทางการทำให้ผู้เรียน กระจำง่า่านิยามมาปรับใช้กับการเรียนการสอนโดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ในลักษณะต่าง ๆ ให้เกิด กับผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด่านิยามที่ได้มา จากประสบการณ์

2. การที่ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม จะทำให้ ผู้เรียนพัฒนา่านิยามอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่องอันนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล

3. ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรอำนวยความสะดวกในการให้ผู้เรียนเกิด ความกระจำง่า่านิยามที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกและถือปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณา ไตร่ตรองทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ซึ่งเมื่อผู้เรียนเกิดความกระจำง่า่านิยามแล้ว อาจทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนหรือ ยึด่านิยามนั้นอย่างมั่นคง ซึ่งอาจเป็น่านิยามแท้ หรือเป็น่านิยามที่เกิดจากผู้เรียนเลือกยึดถือหรือ ปฏิบัติ โดย่านิยามแท้ควรมีคุณลักษณะครบ 7 ประการ คือ 1) เลือกอย่างเสรีไม่มีใครบังคับให้เลือก 2) เลือกจากตัวเลือกหลายตัว 3) เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและทางลบ 4) เลือกแล้วมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เลือก 5) เลือกแล้วยอมรับในสิ่งที่เลือกอย่างเปิดเผย 6) เลือก แล้วลงมือปฏิบัติตาม่านิยามที่เลือก และ 7) ปฏิบัติตนตาม่านิยามที่เลือกอย่างต่อเนื่อง

Fraenkel (1973) ได้เสนอวิธีของกระบวนการกระจ่างค่านิยมในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นวิธีเดียวกันกับวิธีการใช้ทดสอบลักษณะค่านิยมของคนอื่น นำเสนอไว้ 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การบอกลักษณะค่านิยม นักเรียนบอกค่านิยมของตนเอง และของคนอื่นได้ มีวิธีการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1.1 ครูตั้งคำถามนักเรียนถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ปรากฏในสื่อการสอน จากนั้นสังเกตการบรรยายของนักเรียนว่าถูกต้อง หรือสมบูรณ์เพียงใด

1.2 ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลสนับสนุนการบรรยายว่า ทำไมบุคคลในสื่อจึงกระทำอย่างนั้น

1.3 ให้นักเรียนช่วยกันเลือกค่านิยมที่เหมาะสม และถ้านักเรียนยังจับประเด็นไม่ได้ ครูสามารถแนะแนวทางได้

1.4 ให้นักเรียนให้เหตุผลในการพิจารณาเลือกค่านิยมที่เหมาะสม และยอมรับค่านิยมนั้นเป็นของตนเอง

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบ และหาความแตกต่างของค่านิยม วิธีนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลในการพิจารณาค่านิยมของตนเอง และบุคคลอื่น ซึ่งมีขั้นตอนใหญ่ ๆ 2 ขั้นตอนย่อย คือ

2.1 ค้นหาข้อมูลเบื้องต้น ให้นักเรียนดูสถานการณ์ หรือสัมภาษณ์บุคคลแล้ว บันทึกลงในตาราง จากนั้นทำตามวิธีการจัดการเรียนการสอนต่อไปนี้

2.1.1 ครูทำหน้าที่กระตุ้นนักเรียนให้บรรยายพฤติกรรมของบุคคลลงในแผนภูมิ

2.1.2 ครูกระตุ้นให้นักเรียนหาเหตุผลการกระทำของบุคคลว่า กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ เพราะอะไร และให้บันทึกพฤติกรรมและเหตุผลในการกระทำลงในแผนภูมิหรือสมุดบันทึก

2.1.3 ให้นักเรียนอธิบายและบันทึกค่านิยมของบุคคลจากพฤติกรรมที่แสดงออก

2.1.4 ให้นักเรียนอธิบายเหตุผลในแต่ละบุคคลว่าเกิดขึ้นเพราะอะไร

2.2 ชี้นำข้อมูลเบื้องต้นมาหาข้อสรุป

2.2.1 ให้นักเรียนหาความแตกต่างและความเหมือนของค่านิยมจากสถานการณ์ที่กำหนดแล้วสรุป

2.2.2 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยใช้เหตุผลมาสนับสนุนเพื่อสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสม

ขั้นที่ 3 การพัฒนาความรู้สึกจากสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ ขั้นตอนนี้มุ่งเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียน และให้ตระหนักถึงความสำคัญของค่านิยม ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนนักเรียนได้ ดังนี้

3.1 ครูกำหนดสถานการณ์ และตั้งคำถามให้นักเรียนอธิบายเหตุการณ์ที่ปรากฏจากสื่อการสอน

3.2 ครูให้นักเรียนใช้เหตุผลประกอบการพิจารณาความรู้สึกของบุคคลในเรื่องว่ารู้สึกอย่างไร

3.3 ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนอธิบายเหตุการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์ในสื่อ ที่เคยเกิดขึ้นกับตนเองในอดีต พร้อมทั้งอธิบายความรู้สึกของนักเรียนขณะที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

3.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันอธิบายเพื่อหาข้อสรุปทางเลือกสถานการณ์ที่เหมาะสม

ขั้นที่ 4 การสำรวจความขัดแย้งทางค่านิยม ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจว่าค่านิยมมีมากมายหลายอย่าง และในแต่ละค่านิยมจะเกิดจากสถานการณ์ที่ต่างกัน

4.1 ผู้สอนกำหนดสถานการณ์จากสื่อ แล้วให้นักเรียนอธิบายว่าเกิดเหตุการณ์อะไร และบุคคลในเรื่องทำอะไร

4.2 นักเรียนเสนอทางเลือกว่า ควรจะอย่างไร

4.3 นักเรียนเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางและครูกระตุ้นให้นักเรียนสำรวจทางเลือกต่าง ๆ ว่าเหมาะสมหรือไม่

4.4 นักเรียนนำทางเลือกจากข้อ 4.3 มาตัดสินใจว่าควรจะทำอย่างไรและให้อธิบายเหตุผลของการตัดสินใจ

4.5 นักเรียนเลือกพฤติกรรมในอดีตของตนเองที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ตนตัดสินใจเลือกและนำมาพิจารณาว่าการกระทำนั้นดีหรือไม่ดี โดยนักเรียนคนอื่นไม่สามารถเสนอแนะคำตอบหรือตัดสินใจการกระทำของเพื่อนนักเรียน

4.6 นักเรียนบอกเหตุผลการตัดสินใจการกระทำในข้อที่แล้ว โดยครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่าใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินใจการกระทำนั้น

4.7 นักเรียนอธิบายเหตุผลการเลือกปฏิบัติ โดยครูตั้งคำถามนำความคิดเพื่อเชื่อมโยงความคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับทางเลือกของตนที่ได้เลือกไว้

ขั้นที่ 5 การให้คำจำกัดความค่านิยม ขั้นตอนนี้เน้นกระบวนการอภิปรายเพื่อหาคำจำกัดความ โดยครูให้คำที่เกี่ยวกับค่านิยมนั้น ๆ หลายคำ แล้วให้นักเรียนบอกคำจำกัดความของค่านิยมที่เป็นคำจำกัดความของตนเอง

ขั้นที่ 6 การประเมินผลและสรุปทางเลือก ผู้เรียนใช้ความคิด ความรู้ การกระทำ การเมือง พฤติกรรม เป็นเกณฑ์ในการประเมินค่านิยมนั้น ๆ ว่าเหมาะสมหรือไม่

6.1 นักเรียนอธิบายลักษณะ ความสำคัญ ยกตัวอย่างค่านิยมที่เหมาะสม โดยครูช่วยจัดรายการที่นักเรียนตอบลงบนกระดาน

6.2 นักเรียนเสนอความเป็นไปได้ของผลที่เกิดจากการกระทำนั้น หลังจากนั้นครูเสนอแนะผลของการกระทำที่เหมาะสม แล้วถ่ายทอดให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ

6.3 นักเรียนบอกเหตุผล แล้วนำเสนอผลของการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยครูช่วยจัดแนวความคิดของนักเรียนลงบนกระดาน

6.4 นักเรียนประเมินค่านิยม โดยหาเหตุผลสนับสนุนผลของการกระทำ

6.5 นักเรียนหาเกณฑ์มาตัดสินพฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์นั้น

6.6 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาความกระจ่างในการตัดสินใจในค่านิยมของตนเอง

6.7 นักเรียนอภิปราย และยกเหตุผลสนับสนุนความคิดของตน

นาคยา ปิรันธนานนท์ (2542) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทำความเข้าใจ ในขั้นนี้จะเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อสิ่งที่กำลังศึกษา ซึ่งอาจมาในรูปของวัสดุสารหรือสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระ และความคิดที่ปรากฏอยู่ในสื่อ นั้น ด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 บอกชื่อเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็นของปัญหา

1.2 ระบุรายละเอียด หรือสาระในสื่อ นั้น เช่น ตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เป็นต้น

1.3 แปลความหมายของสาระในสื่อ ด้วยการแสดงความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกต ตีความหมาย คาดคะเน หรือสรุป เป็นต้น

1.4 อธิบายความหมายของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ในสื่อ นั้น

1.5 ให้คำจำกัดความของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ในสื่อ ด้วยการใช้ภาษาของผู้เรียนเอง สามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ ในขั้นนี้จะเน้นความเข้าใจและการตีความข้อมูล ความรู้ ในลักษณะของมโนคติ (concept) โดยให้ผู้เรียนพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดที่ผู้เรียนได้จาก ขั้นที่ 1 และจากเรื่องที่เขาศึกษา ด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ ดังนี้

- 2.1 พิจารณาประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยบอกมโนคติที่ได้จากเรื่องนั้น
- 2.2 พิจารณาข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนเห็นว่าสัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา
- 2.3 สรุป ทบทวน ความเข้าใจที่ได้ โดยให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา
- 2.4 กำหนดความหมายของคำหรือข้อความที่ปรากฏในเรื่องขึ้นใหม่
- 2.5 ทำความกระจ่างในความหมายของข้อความที่เขียนขึ้นใหม่
- 2.6 วิเคราะห์และวิจารณ์คำหรือข้อความที่เขียนขึ้นใหม่

3. ขั้นกำหนดคุณค่า ในขั้นนี้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสภาพการณ์ ปัญหา หรือวัตถุสิ่งของ ที่สามารถประเมินคุณค่าได้จากมโนคติที่ได้ศึกษาจากเรื่องนั้น หรือประเมินสิ่งที่เขาได้กระทำในขั้นที่ 2 ด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 แสดงความชอบ หรือความพึงพอใจ ด้วยการจัดอันดับคุณภาพ หรือใช้ถ้อยคำที่แสดงลักษณะการประเมิน เช่น ดี ดีกว่า ดีที่สุด เลว เลวกว่า เลวที่สุด ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง เหมาะสม ไม่เหมาะสม เป็นต้น

- 3.2 พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้น
- 3.3 กำหนดเกณฑ์ประเมินจัดอันดับคุณภาพ หรือตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ
- 3.4 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรหรือไม่ควร ทำอะไร ทำอย่างไร เป็นต้น

3.5 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว เช่น กังวลใจ เกลียด กลัว สนุกสนาน มีความสุข มีความรัก ตื่นเต้น เป็นต้น

4. ขั้นแสดงออก ในขั้นนี้จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบ เนื่องจากขั้นตอนที่ 1-3 เป็นเพียงความคิดที่มีอยู่ภายในจิตใจของผู้เรียน แต่ยังไม่ได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมให้ปรากฏ ในขั้นที่ 4 การจะให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามค่านิยมภายในจิตใจของเขาได้นั้น ต้องอาศัยกิจกรรม และสื่อที่เป็นแบบฝึกปฏิบัติ (Value sheet) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้เรียนกำลังศึกษา หรือสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนจริง ๆ การให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของเขาออกให้ผู้อื่นทราบ ทำให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ และจัดสภาพความเชื่อของเขาเสียใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น และผลจากพฤติกรรมที่เขาเห็นคุณค่าพฤติกรรมที่ผู้เรียนควรจะได้แสดงออกในขั้นนี้ ได้แก่

4.1 แสดงความเข้าใจ ความคิดและมโนคติต่อเรื่องที่ ผู้เรียนศึกษา

4.2 ทำความเข้าใจ ความคิดและมโนคติ จากที่ได้ศึกษามาเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กัน

4.3 ตัดสินใจใช้เกณฑ์การพิจารณาการคาดคะเนผล การแสดงความพึงพอใจ และการแสดงความรู้สึกออกมาให้ผู้อื่นทราบ

4.4 กำหนดค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วครุพิจารณาว่าผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ความคิด การกระทำ และการแลกเปลี่ยน ความรู้สึกต่อกันมาใช้อย่างไร โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ เช่น การยึดมั่นในตัวเอง การคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และลักษณะความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นต้น

นอกจากนี้ พงนา ทรัพย์สมาน (2549) นำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ดังนี้

1. ขั้นตอนการเรียนรู้
 - 1.1 สังเกต ตระหนัก
 - 1.2 ประเมินเชิงเหตุผล
 - 1.3 กำหนดค่านิยม มีความภูมิใจที่จะปฏิบัติ
 - 1.4 วางแผนการปฏิบัติ
 - 1.5 ปฏิบัติด้วยความภูมิใจ
2. จุดประสงค์การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัย
3. กิจกรรมการเรียนรู้

3.1 สังเกต ตระหนัก รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม นำเสนอวิเคราะห์ อภิปราย สรุปถึงความจะเป็นที่พัฒนาค่านิยม

3.2 ประเมินเชิงเหตุผล วางแผนการสังเกต บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ศึกษาสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งข้อมูลผลการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม สังเกตแล้วบันทึกผล นำเสนอข้อมูลเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์ อธิบายเหตุผลเกี่ยวกับความรู้ ความคิดที่ได้จากการศึกษาสังเกต นำไปสู่การสรุปข้อคิดร่วมกับผู้อื่น

3.3 กำหนดค่านิยม มีความภูมิใจที่จะปฏิบัติ โดยการอภิปรายเพื่อวิเคราะห์คุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการพัฒนาดตนเองและแสดงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความพึงพอใจที่จะปฏิบัติ

3.4 วางแผนการปฏิบัติ มีการวางแผนกำหนดรายการพฤติกรรม

อันพึงประสงค์ กำหนดวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติกำหนดวิธีการประเมินผลการปฏิบัติ กติกา การเสริมแรงสำหรับตนเอง

3.5 ปฏิบัติด้วยความภูมิใจ ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ด้วยความยินดี เต็มใจประเมินและปรับปรุงการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สรุปผลการปฏิบัติ นำเสนอความภาคภูมิใจในความสำเร็จต่อผู้อื่น

4. ตัวอย่างการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 วิเคราะห์ประเมินเจตคติ ค่านิยมของตนเอง ตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมา สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาเจตคติ ค่านิยม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4.2 มีเจตคติ ค่านิยมที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักศาสนา กฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณีไทย

5. ตัวอย่างเนื้อหาที่สอดคล้องเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ค่านิยมอาชีพสุจริต การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่อตนเอง การเรียนและครอบครัว

ทั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของชุดกิจกรรม โดยใช้แนวคิดของ นาทยา ปิรันธนานนท์ (2542) เนื่องจาก 1) เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร และเพราะเหตุใด 2) ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายและวางแผนในชีวิต เพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง 3) มีลำดับในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน และ 4) มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม โดยเฉพาะขั้นที่ 1 ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจเรื่องราวของวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะพิจารณาค่านิยมของตัวละครและนำมาสู่กระบวนการกระจำค่านิยมของตนเองตามลำดับ โดยแนวคิดของ นาทยา ปิรันธนานนท์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นทำความเข้าใจ ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อสิ่งที่กำลังศึกษา ซึ่งอาจมาในรูปของวัสดุสาร หรือสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระ และความคิดที่ปรากฏอยู่ในสื่อ โดยสามารถระบุประเด็นของปัญหา รายละเอียด อธิบายความหมายของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ในสื่อ

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ เน้นความเข้าใจและการตีความข้อมูล ความรู้ในลักษณะของ มโนคติ (concept) โดยให้ผู้เรียนพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดที่ผู้เรียนได้จาก ขั้นที่ 1 และจากเรื่องที่ผู้เรียนศึกษา โดยพิจารณาประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยบอกมโนคติที่ได้

จากเรื่องนั้น พิจารณาข้อมูล ความรู้ สรุปรุ ทบทวน ความเข้าใจที่ได้ โดยให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ผู้เรียน ศึกษา วิเคราะห์และวิจารณ์คำหรือข้อความที่เขียนขึ้นใหม่

3. ขั้นกำหนดคุณค่า ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสภาพการณ์ ปัญหา หรือวัตถุสิ่งของ ที่สามารถประเมินคุณค่าได้ จากการศึกษาจากเรื่องนั้น หรือประเมินสิ่งที่ตนเองได้กระทำในขั้นที่ 2 ดังนี้ 1) แสดงความชอบ หรือความพึงพอใจ ด้วยการจัดอันดับคุณภาพ หรือใช้ถ้อยคำที่แสดงลักษณะการประเมินคุณภาพ 2) พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้น 3) กำหนดเกณฑ์ประเมินจัดอันดับคุณภาพ หรือตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ 4) ครูให้ข้อเสนอแนะว่า ควรหรือไม่ควร ทำอะไร ทำอย่างไร เป็นต้น และ 5) แสดงอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว เช่น กังวลใจ เกลียด กลัว สนุกสนาน มีความสุข มีความรัก ตื่นเต้น เป็นต้น

4. ขั้นแสดงออก ผู้เรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบ การจะให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามค่านิยมภายในจิตใจของเขาได้นั้น ต้องอาศัยกิจกรรม และสื่อที่เป็นแบบฝึกปฏิบัติ (Value sheet) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้เรียนกำลังศึกษา หรือสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนจริง ๆ การให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของเขาออกให้ผู้อื่นทราบ ทำให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ และจัดสภาพความเชื่อของเขาเสียใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น และผลจากพฤติกรรมที่เขาเห็นคุณค่าพฤติกรรม ครูพิจารณาว่าผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ความคิด การกระทำ และการแลกเปลี่ยนความรู้สึกต่อกัน มาใช้อย่างไร โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ต่าง ๆ เช่น การยึดมั่นในตัวเอง การคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และลักษณะความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นต้น

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนของกระบวนการกระจำจ่านิยมในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำกระบวนการกระจำจ่านิยมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชุดกิจกรรม เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย ทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยพิจารณาใช้ขั้นตอนหลักของนาคยา ปิรันธนานนท์ (2542) และเพิ่มขั้นตอนที่ 3 นำเสนอทางเลือกเพื่อให้กระบวนการกระจำจ่านิยมมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง และนำมาใช้เป็นข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำลังศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้

ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยการวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง

ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า ผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร

ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตน ให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มที่ และเปิดเผย หลังจากที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมที่ศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยัน ในค่านิยมที่ตนเลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถให้คำจำกัดความค่านิยมที่ตนเองเลือก ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นบุคคลที่มีค่านิยม ตลอดจนบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือกได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปได้ว่าการทำความเข้าใจค่านิยมของบุคคล บุคคลจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองโดยใช้กระบวนการทบทวนความรู้คิด ความรู้สึก พิจารณาผลดีหรือผลไม่ดีที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกค่านิยมที่ส่งผลต่อการกระทำ นำมาสู่การตัดสินใจเลือกและเต็มใจที่จะเปิดเผยค่านิยมของตนให้ผู้อื่นรับทราบ จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่มีแนวโน้มที่จะกระทำต่อเนื่องในอนาคต โดยการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนควรเกิดการเรียนรู้ในการกระจ่างค่านิยม มีการทบทวนการกระทำก่อนลงมือปฏิบัติ พิจารณาผลของการกระทำที่ทำให้เกิดผลดีมากกว่าผลทางลบ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าค่านิยมใดที่ตนเองควรจะยึดถือและปฏิบัติและอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมเดิมได้หากที่ตนเองพิจารณาแล้วว่าเป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติ

1.4 ประโยชน์ของการกระจำนัย

การสำรวจและพยายามทำความเข้าใจในค่านิยม ตลอดจนความเชื่อที่บุคคลมีอยู่ จะทำให้สัมพันธภาพของการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น กระบวนการกระจำนัย ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางชีวิตของเขา ซึ่งจะบรรลุได้ก็เพราะรู้ที่จะแสวงหาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นาคยา ปิรันธนานนท์ (2542) กล่าวถึงประโยชน์ของการกระจำนัย สรุปได้ดังนี้

1. การสื่อสาร การกระจำนัยส่งเสริมให้ผู้เรียนสื่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยมให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เพราะการกระจำนัย จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการตรวจสอบ และการแสดงออกสิ่งเหล่านี้ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และค่านิยมต่าง ๆ ต่อกัน ในลักษณะของการสืบสวน สอบสวนด้วย (inquiry) ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญกับความคิดและความเชื่อที่แตกต่างไปจากตน ซึ่งในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนได้แสวงหาแนวทางที่จะตัดสินใจเลือกความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อ สำหรับตนเอง กระบวนการกระจำนัยจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. ความเห็นอกเห็นใจ การกระจำนัย ช่วยพัฒนาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะการทำความเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นมีความแตกต่างไปจากตน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาทางเลือกสำหรับตนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการกระจำนัย จะให้ผู้เรียนมีบทบาทพิจารณาในสิ่งที่เขาชอบ หรือเห็นด้วย ด้วยเหตุผลต่าง ๆ และตัดสินใจให้ผู้เรียนได้เข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นกำลังเผชิญกับปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง และถ้าตนเองจะต้องเผชิญปัญหาเช่นนั้นจะรู้สึกอย่างไร

3. การแก้ปัญหา การกระจำนัยช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาที่เขาประสบอยู่ การให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาร่วมกัน นั้นแสดงว่าบุคคลเหล่านั้นเต็มใจที่จะเผชิญหรือเสี่ยงต่อภัย หรือสิ่งอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาดังวิธีนั้น ในกิจกรรมของการกระจำนัยจะให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหา และฝึกแก้ไขปัญหานั้นในสถานการณ์และเวลาที่กำหนดให้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของคนเราที่บางครั้งสภาพการณ์ต่าง ๆ และเวลามักเป็นข้อจำกัดที่ทำให้เราแสวงหาทางเลือกไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง นอกจากนั้น ในกระบวนการแก้ปัญหายังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการค้นหาคำรู้จากแหล่งต่าง ๆ การตรวจสอบและประเมินความรู้ที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วย

4. การเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การกระจำนัยช่วยพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม ส่งเสริมความเป็นตัวเองให้กับผู้เรียน ในการแสดงความ

คิดเห็นและพิจารณาตัดสินใจ เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด และการกระทำการกระจำนัยจะฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลสนับสนุนหรือชี้แจงในสิ่งที่เขา เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแสดง ความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่เขาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

5. การตัดสินใจ การกระจำนัยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง นั้นแสดงว่าเขาต้องเผชิญกับการต้อง ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง และสิ่งที่เขาคัดสินใจย่อมสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของ เขา ในกระบวนการของการตัดสินใจ ในบางครั้งบุคคลต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้ง จนทำให้ไม่ สามารถเลือกทางปฏิบัติอย่างแท้จริงได้ ในกรณีเช่นนี้ บุคคลต้องพิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือก แต่ละทาง และเลือกแนวทางที่คิดว่าพอใจที่สุดกับทางเลือกหรือปัญหานั้น ซึ่งการประเมินต่าง ๆ อาจใช้ตนเองเป็นหลัก หรือมองจากผู้อื่น หรือสังคม

6. ความเชื่อมั่นในตนเอง กระบวนการตัดสินใจจะทำให้บุคคลมีความเชื่อหรือค่านิยมต่าง ๆ เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจที่จะเชื่อหรือเห็นคุณค่าในเรื่องใด ๆ นั้นอาจเป็นอิทธิพลมาจากผู้มีอำนาจ หรือมีอิทธิพลเหนือเรา รวมทั้งการพิจารณาด้วยเหตุผล หรือหากมีข้อมูล หรือเหตุผลใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ หรือค่านิยมที่มีอยู่เดิมได้ หรืออาจมีผลทำให้เชื่อมั่นในสิ่งนั้น มากยิ่งขึ้น การกระจำนัยจึงช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาได้พิจารณาด้วยเหตุผล หรือข้อมูลความรู้แล้ว และแสดงให้ผู้อื่นได้เห็นและเข้าใจต่อสิ่งที่ตนได้ยึดมั่นถือมั่น ขณะเดียวกัน ผู้เรียนก็ได้เรียนรู้ความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างของการยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ ของผู้อื่นด้วย

สรุปได้ว่าการกระจำนัยมีประโยชน์ในด้านที่สามารถทำให้บุคคลบรรลุวัตถุประสงค์แห่ง ค่านิยมของตนเอง จนแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเอง และสังคม

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุดา จันทรสุโข (2536) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการกระจำนัยในการสร้างเหตุผล เชิงจริยธรรมด้านวินัยในตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคงคาราม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการฝึกการกระจำนัยมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านวินัยเกี่ยวกับการ เรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้ฝึกกิจกรรมการกระจำนัยในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

นันทพัทธนันท์ เชื้อแก้ว (2550) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการ การเรียนรู้นอกห้องเรียนและการกระจำงค่านิยม เพื่อเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประการ คือ 1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการ การเรียนรู้นอกห้องเรียนและ การกระจำงค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร และ 2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น การดำเนินการวิจัยนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน จัดเป็นกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นลงภาคสนาม 3. ขั้นกำหนดปัญหา 4. ขั้นสรุปความรู้และแก้ปัญหา และ 5. ขั้นนำความรู้และทักษะที่สรุปได้ไปปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อม

เทคนิคสำคัญที่ใช้ในขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การถามเพื่อกระจำง การบันทึกค่านิยม บทบาทสมมติ การทำโครงงาน การลงคะแนน การอภิปรายเพื่อทำความเข้าใจ ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อมหลัง การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2. กลุ่มทดลอง มีคะแนนการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สกล สุขสวัสดิ์ และมนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนา ค่านิยม ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษา ค่านิยม เรื่องความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่จัดการเรียนรู้อยู่ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยมของนักเรียน 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียน การรู้ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยมของนักเรียน และ 3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยม กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 39 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2559 ของโรงเรียนศรัทธาสมุทร จ.สมุทรสงคราม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ค่านิยม ความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียนรู้อยู่ ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยม 2. แบบทดสอบวัดค่านิยม เรื่องความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อสอบเชิงสถานการณ์ชนิดปรนัย 6 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง ค่านิยมความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และ 4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำจ่านิยม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำจ่านิยม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาพรวมมีระดับคะแนนอยู่ในระดับดีเยี่ยม 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียนการสอนด้วย กระบวนการกระจำจ่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของผู้เรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีธธาสมุทร ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการกระจำจ่านิยม ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

Oliha and Audu (2015) ศึกษาเปรียบเทียบผลของกระบวนการกระจำจ่านิยมกับการจัดการตนเองเพื่อลดจำนวนนักเรียนมัธยมที่ออกจากการเรียนกลางคัน ในรัฐเอโด ประเทศไนจีเรีย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 72 คน แบ่งเป็นเพศชาย 36 คน และเพศหญิง 36 คน ที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียนในรัฐเอโด ประเทศไนจีเรีย ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 120 นาที และใช้สถิติ ANCOVA พบว่ากระบวนการกระจำจ่านิยมมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

Lederer (2016) ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้กิจกรรมกระบวนการกระจำจ่านิยมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรเพศศึกษาทั้งสิ้น 71 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาตระหนักในเรื่องเพศศึกษา โดยเห็นความสำคัญและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่นในเรื่องเพศ การวิจัยใช้การทำกิจกรรมการกระจำจ่านิยมครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยแนะนำการทำกิจกรรม 3 นาที ทำกิจกรรมอุ่นเครื่องเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศ 10 นาที กิจกรรมอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึก 45 นาที และกิจกรรมสรุป 2 นาที โดยรูปแบบของกิจกรรมเน้นให้นักศึกษาได้ค้นหาค่านิยมของตนเองในเรื่องเพศ และได้เข้าใจความรู้สึกและค่านิยมของผู้อื่นด้วย ทั้งนี้กิจกรรมจะไม่มี การตัดสินในเรื่องของความถูก หรือผิด ของค่านิยมของแต่ละบุคคล และใช้วิธีการวัดประเมินค่านิยมโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความตระหนักในค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศเพิ่มขึ้น และยอมรับในเรื่องของความเห็น ความรู้สึกและค่านิยมในเรื่องเพศของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการกระจำงค่านิยมที่นำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอน สามารถเสริมสร้างค่านิยมของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในค่านิยม โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ เช่น การใช้คำถาม การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น อันจะนำไปสู่กระบวนการที่ผู้เรียนได้พิจารณาค่านิยมของตนเองและผู้อื่น ตระหนักถึงความสำคัญของการมีค่านิยม ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่นในสังคม และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างค่านิยมของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาเป็นพฤติกรรมที่ใช้ดำเนินชีวิต

2. การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

2.1 ความหมายของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

คำว่า วรรณคดี ตามตัวอักษรสามารถให้ความหมายได้ว่า แนวทางแห่งหนังสือ คำว่า วรรณคดีเป็นคำสมาส ประกอบด้วยคำว่า วรรณ แปลว่า หนังสือ กับ คำว่า ดี แปลว่า ความเป็นไปทางลักษณะ การดำเนินการไป ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่า วรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด อีกทั้งนักวิชาการทางวรรณคดีศึกษาได้ให้ความหมายของวรรณคดีไว้ ดังนี้

คำว่า วรรณคดีปรากฏในหนังสือไทยเป็นครั้งแรกในพระราชกฤษฎีกาตั้งวรรณคดีสโมสร ลงวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2457 แต่ไม่ได้กำหนดว่าวรรณคดีคืออะไร เพียงแต่กำหนดหนังสือ 5 ประเภท คือ กวีนิพนธ์ ละครไทย นิทาน ละครพูด และ อธิบาย (essay) เป็นหนังสือที่ควรพิจารณาให้ได้รับการ ยกย่อง หนังสือใดจะเป็นหนังสือดีต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ดี สาธารณชนอ่านได้โดยไม่เสียประโยชน์
2. ใช้วิธีเรียบเรียงอย่างใดก็ตามแต่ต้องให้เป็นภาษาไทยอันดี

กุหลาบ มลลิกะมาส (2519) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับวรรณกรรมไว้ว่า คำว่า “วรรณกรรม” มีปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกในพระราชบัญญัติคุ้มครองศิลปวรรณกรรม พ.ศ. 2475 คำนี้ใกล้เคียงกับคำว่า “วรรณคดี” เพราะแปลมาจากคำ Literature เช่นเดียวกัน วรรณกรรมหมายถึง สิ่งที่เขียนขึ้นทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นรูปใด หรือเพื่อความมุ่งหมายใด เช่น คำอธิบายวิธีใช้กล้องถ่ายรูป การใช้เตารีดไฟฟ้า หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เสื้อเชิ้ต รวมทั้ง ใบปลิว หนังสือพิมพ์ นวนิยาย ล้วนแต่เรียกว่า Literature ทั้งสิ้น

วรรณกรรมที่แต่งดี ได้รับการยกย่องจากคนทั่วไปจึงเรียกว่า วรรณคดี คุณสมบัติที่ทำให้วรรณกรรม และวรรณคดีต่างกันคือ “วรรณศิลป์” หรือศิลปะแห่งการเรียบเรียง โดยสิ่งที่แสดงความแตกต่างระหว่างวรรณคดีและวรรณกรรม มีอยู่สองประการ คือ 1. คุณภาพของหนังสือ 2. กาลเวลา

พระยาอนุমানราชชน (2533) ได้ให้ความหมายวรรณคดีไว้ 2 ความหมายว่า วรรณคดี คือ ข้อเขียนที่แต่งขึ้นเป็นหนังสือ จะแต่งดีหรือไม่ เป็นเรื่องดีหรือไม่ และไม่ว่าจะป็นหนังสือชาติใด ภาษาใด ยุคสมัยใด ก็สามารถใช้ชื่อว่า วรรณคดีได้ทั้งสิ้น รวมไปถึงเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา จะเป็นเรื่องความรู้ นิทาน นิยาย แม้ไม่ได้จัดเป็นหนังสือแต่ก็จัดเป็นวรรณคดีเช่นกัน และอีกความหมายหนึ่งหมายความว่า บทประพันธ์ ซึ่งมีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ หรือเรียกว่า วรรณศิลป์ อีกทั้งมีค่าทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้อ่าน สอดคล้องกับ ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529) ที่กล่าวถึง ความหมายของวรรณคดีว่า เป็นหนังสือที่เรียบเรียงด้วยถ้อยคำไพเราะ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ อีกทั้งยังสอดแทรกคุณค่าต่าง ๆ และสารัตถประโยชน์ไว้

กุสุมา รักษมณี (2547) ได้อธิบายความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมและวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีใช้ในความหมายเจาะจงว่าเป็นงานประพันธ์ในสมัยก่อนและเป็นงานที่มีคุณค่ามีผู้ยกย่องเป็นเพราะกาลเวลาที่ผ่านมามีที่สุดเป็นที่ยอมรับ ส่วนวรรณกรรมใช้ในความหมายกว้างกว่าเป็นงานประพันธ์ทั่ว ๆ ไปและความหมายเจาะจงว่าเป็นงานประพันธ์ร่วมสมัยกล่าวได้ว่าปัจจัยที่แยกนิยามวรรณคดีกับวรรณกรรม คือ คุณภาพของงานและกาลเวลาของการผลิตผลงาน

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า วรรณคดีหรือวรรณกรรม คือ งานประพันธ์ที่แสดงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์อย่างมีศิลปะ งานประพันธ์ที่สืบทอดกันมาช้านาน มีเวลาเป็นเครื่องตัดสิน และมีผู้ยกย่องคุณค่าเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวาง มักได้รับการเรียกขานว่า วรรณคดี ส่วนงานประพันธ์ในรูปแบบอย่างใหม่ซึ่งปรากฏนับแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา มีคุณค่าในฐานะเป็นงานประพันธ์ร่วมสมัย เรียกว่า วรรณกรรม

สรุปได้ว่า วรรณคดี มีความหมายว่า เป็นหนังสือที่ได้รับการยอมรับว่าแต่งดี ถูกยกย่องเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวาง มีลักษณะเด่นในด้านของการประพันธ์ ทั้งนี้หมายถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ที่กวีสามารถเลือกสรรคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ไพเราะ ประกอบด้วยคุณค่าทางสังคมที่สอดแทรกคุณค่าทางด้านต่าง ๆ ไว้อย่างแยบยล เมื่ออ่านหรือฟังแล้วกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ สะท้อนอารมณ์ และสำหรับวรรณกรรมนั้น หมายถึง งานเขียนทุกประเภท แต่แตกต่างจากวรรณคดีในเรื่องของคุณภาพที่ได้รับการยกย่องและกาลเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2 องค์ประกอบของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

การที่จะเกิดเป็นวรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น อันจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายองค์ประกอบ ทั้งนี้กวีวิชาการทางวรรณคดีแสดงทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของวรรณคดีไทยหลายประการ ดังนี้

วิภา กงกะนันทน์ (2533) กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีว่า วรรณคดีประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญและสัมพันธ์กันสามส่วน จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ คือ 1) ภาษา 2) เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย เรื่องราว ข้อคิด หรืออาจจะมีคน หรือ ตัวละคร เวลา สถานที่ พรรณนา 3) รูปแบบในการศึกษาองค์ประกอบของวรรณคดี ผู้ศึกษาต้องพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบส่วนต่าง ๆ กล่าวคือ พิจารณาลักษณะและศิลปะการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ พิจารณารายละเอียดของ เนื้อหา และพิจารณาลักษณะของรูปแบบ

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2533) กล่าวว่า องค์ประกอบของวรรณคดีมีอยู่ 3 ส่วนคือ

1. ภาษา เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการ ทำให้ผู้อ่านวรรณคดีเกิดอารมณ์และจินตนาการคล้อยตามผู้แต่ง
2. เนื้อหา หมายถึง เรื่องราว ตัวละคร ฉาก และทัศนะของผู้แต่ง
3. รูปแบบ วรรณคดีแบ่งตามรูปแบบการประพันธ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง และรูปแบบอื่น เช่น กลอนเปล่า กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม และรูปแบบที่กวีคิดขึ้นมาใหม่

นอกจากนี้ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2556) วรรณกรรมที่ได้รับความนิยมว่าเป็นวรรณคดีมีคุณสมบัติต่อไปนี้

1. เนื้อหาและรูปแบบเหมาะสมกัน เช่น ถ้าเนื้อเรื่องกล่าวถึงเทพเจ้าหรือกษัตริย์ รูปแบบเป็นรูปที่มีลักษณะเหมาะสมแก่ที่จะกล่าวถึงเทพเจ้า เช่น แต่งเป็นรูปนิยายที่ใช้ฉันท และกาพย์ต่าง ๆ และใช้ถ้อยคำสำนวนที่ไพเราะ
2. การใช้สำนวนภาษาเป็นไปด้วยความบรรจง ด้วยความเพ่งเล็ง แม้จะใช้คำหยาบก็ใช้ด้วยความประณีตของศิลป์
3. มีความคิดที่แสดงถึงความเฉียบแหลมของผู้แต่ง ไม่ใช่เรื่องที่แสดงถึงความคิดนึกแบบตื้น ๆ ขาดประสบการณ์ในชีวิต ขาดความรู้ ในเรื่องสามัญที่คนได้รับการศึกษาไม่ควรขาด
4. มีคุณค่าในทางประวัติของวรรณกรรม หรือประวัติวรรณคดี คือวรรณกรรมนั้นอาจมีความบกพร่องทางศิลปะการประพันธ์หลายประการแต่ว่ามีความสำคัญ แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ นั้น ได้แปรเปลี่ยนคลี่คลายมาอย่างไร วรรณกรรมเหล่านั้นอาจได้รับความยกย่องให้มีการพิมพ์ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และหลายชั่วอายุคน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของวรรณคดีวรรณกรรมต้องมีอย่างน้อย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ภาษา คือ ภาษาที่ได้รับการขัดเกลา เลือกรสร เพื่อก่อให้เกิดความงามสุนทรียรสทางด้านอารมณ์ 2. เนื้อหา คือ ประเภทของเนื้อเรื่อง ฉาก ตัวละคร ทศนของผู้แต่ง และ 3. รูปแบบ คือ รูปแบบ ของลักษณะการประพันธ์ประเภทต่าง ๆ เช่น ร้อยแก้ว ร้อยกรอง เป็นต้น

2.3 คุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

วรรณคดีวรรณกรรมเปรียบเสมือนดัชนีบ่งชี้ความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของชาติ เนื่องจากวรรณคดีได้รับการยกย่องว่าแต่งดีและมีคุณค่า ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความร่ำรวยของภาษา และความเจริญทางด้านจิตใจ สติปัญญา และจินตนาการ นักวิชาการทางด้านวรรณคดีศึกษาได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีวรรณกรรม ดังนี้

สิทธิา พินิจภูวดล และรินฤทัย สัจจพันธุ์ (2524) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมไว้ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ หมายถึง แรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากผู้ประพันธ์แล้วถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะตีความวรรณกรรมนั้น ๆ ออกมาซึ่งอาจจะตรงหรือคล้อยกับผู้ประพันธ์ก็ได้ เช่น อารมณ์โศก อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ เคียดแค้น เป็นต้น โดยวรรณกรรมจะเป็นเครื่องขัดเกลาอัธยาศัย และกล่อมเกลารมณ์ให้คลายความกังวล และความหมกมุ่น หนุนจิตใจให้เกิดความผ่องแผ้ว รู้สึกชื่นบาน และร่าเริงในชีวิต

2. คุณค่าทางปัญญา วรรณกรรมแทบทุกเรื่องผู้อ่านจะได้รับความคิด ความรู้เพิ่มขึ้นไม่มากนักน้อย มีผลให้สติปัญญาแตกฉานทั้งทางด้านวิทยาการความรู้รอบตัว ความรู้เท่าทันคน ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

3. คุณค่าทางศีลธรรม วรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีคติหรือแง่คิดอย่างหนึ่งแทรกไว้ อาจจะเป็นเนื้อเรื่องหรือเป็นคติคำสอนระหว่างบรรทัด ซึ่งวรรณกรรมแต่ละเรื่องให้แง่คิดไม่เหมือนกัน บางที่ผู้อ่านที่อ่านอย่างผิวเผิน จะตำหนิตัวละครในเรื่องนั้นว่ากระทำผิดศีลธรรมไม่ส่งเสริมให้คนมีศีลธรรม แต่ถ้าพิจารณาและติดตามต่อไปผู้อ่านก็จะพบว่าใครก็ตามที่ไม่อยู่ในศีลธรรมก็จะต้องประสบความทุกข์ยาก ความล้มเหลวและความเกลียดชังจากสังคม

4. คุณค่าทางวัฒนธรรม วรรณกรรมทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมของชาติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง เชื่อมโยงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ซึ่งวรรณกรรมมักบ่งบอกคติของคนในชาติไว้

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529) กล่าวถึง คุณค่าของวรรณคดีไทยไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์หรือรับรู้อารมณ์ที่คล้ายกับกวี
2. คุณค่าทางปัญญา ผู้อ่านจะได้พัฒนาสติปัญญาทั้งในทางโลกและทางธรรม โดยให้ความรู้ ข้อคิด แนวปฏิบัติ หรือการเข้าใจชีวิตและผู้คนเพิ่มขึ้น
3. คุณค่าทางศีลธรรม วรรณคดีช่วยยกระดับจิตใจ โดยมีคติหรือแง่คิดแทรกไว้ในเรื่อง
4. คุณค่าทางวัฒนธรรม กวีย่อมจะแต่งเรื่องที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมของตน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจมนุษย์ในวัฒนธรรมเดียวกันอย่างลึกซึ้ง และในบางครั้งก็จะกล่าวถึงวัฒนธรรมของชาติอื่น ทำให้เข้าใจวัฒนธรรมอื่นกว้างออกไป
5. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านรู้ความเป็นไปในสมัยนั้น โดยสะท้อนภาพสังคม เศรษฐกิจ ชีวิต การเมือง การปกครอง และการสงคราม ทำให้ผู้อ่านเกิดความภูมิใจในบรรพบุรุษ
6. คุณค่าทางจินตนาการ จินตนาการเป็นบ่อเกิดของความริเริ่มสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่
7. คุณค่าทางชีวิตและประสบการณ์ วรรณคดีย่อมให้ประสบการณ์แก่ผู้อ่าน เป็นการเข้าใจชีวิตทางอ้อม ทั้งด้านพฤติกรรมที่ควรปกปิดและด้านที่ควรเปิดเผยของมนุษย์
8. คุณค่าในทางความเป็นจริง และการเข้าใจความเป็นจริง วรรณคดีบางเรื่องแสดงความขัดแย้งระหว่างความเป็นจริงกับความถูกต้อง ซึ่งเป็นสัจธรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคม
9. คุณค่าทางความคิดและการวิจารณ์ วรรณคดีกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความคิดทั้งที่เห็นด้วยและขัดแย้ง
10. คุณค่าทางภาษาและการสื่อสาร วรรณคดีมีเนื้อหา และการใช้ภาษาที่ไพเราะ ทำให้ผู้อ่านพัฒนาความสามารถได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวถึง คุณค่าของวรรณคดีไว้ 3 ด้านดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ วรรณคดีเป็นเครื่องขัดเกลาอัธยาศัยและกล่อมเกลาอารมณ์ให้คลายความกังวลและความหมกมุ่น หนุนจิตใจให้เกิดความผ่องแผ้วทำให้รู้สึกชื่นบานและร่าเริงในชีวิต ทำให้หายจากการมีจิตใจที่คับแคบ รู้ค่าความงามของธรรมชาติ และความจริงหรือสัจธรรมที่แฝงอยู่กับความรื่นเริงบันเทิงใจ
2. คุณค่าทางสังคม สะท้อนภาพทางสังคมและวิถีคิดของคนในสังคม และยังเป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น อีกทั้ง

วรรณคดียังเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณคดีจึงกลายเป็นหนังสือที่สะท้อนสภาพสังคมได้

3. คุณค่าทางวรรณศิลป์ วรรณคดีใช้ภาษาเป็นวัสดุในการปรุงแต่งเพื่อกระทออารมณ์ของผู้อ่าน ภาษาในวรรณคดีที่เลือกสรรมาใช้ได้อย่างประณีตย่อมมีความงามทางวรรณศิลป์ คือ มีเสียงอันไพเราะ มีคำที่แสดงจินตนาการแจ่มชัด มีโวหารซึ่งแฝงความคิดอันลุ่มลึก ความงามทางด้านวรรณศิลป์นี้เองที่ช่วยความซับซ้อนในการส่งสารทางอารมณ์และความนึกคิดอันซับซ้อน

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วรรณคดีและวรรณกรรมมีคุณค่าและความสำคัญที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม แสดงถึงสภาพสังคม ความเชื่อ การดำเนินชีวิต และยังแสดงถึงความงามทางด้านภาษา แฝงไปด้วยจินตนาการ ความลุ่มลึกของการสรรคำใช้โวหารภาพพจน์ต่าง ๆ ส่งผลต่อจินตนาการและอารมณ์ที่กวีต้องการจะสื่อถึงนำไปสู่การเติบโตทางปัญญา ที่สำคัญวรรณคดีและวรรณกรรมยังแสดงให้เห็นถึงการยึดถือคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย มีเนื้อหาและข้อคิดที่สนับสนุนให้เข้าใจชีวิตผู้อื่นเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้ผู้อ่านได้พัฒนาสติปัญญาในการนำความรู้ ข้อคิดที่ได้มาพัฒนาเป็นแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับตนเอง

2.4 การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับมัธยมศึกษา

2.4.1 จุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด ต่างมีความเจริญในทิศทางของตนและภูมิใจในความเจริญนั้น และมีประสงค์ที่จะให้ผู้สืบทอดได้รับรู้มรดกนั้น ๆ จากบรรพบุรุษ วรรณคดีจัดเป็นเครื่องวัดความเจริญอย่างหนึ่ง ด้านจุดประสงค์ในการสอนวรรณคดีมีนักวิชาการแสดงทัศนะเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการสอนวรรณคดีอย่างหลากหลาย ดังนี้

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2538) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปในการเรียนการสอนวรรณคดีไทยสรุป ได้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักความหมายของคำว่า วรรณคดี
2. เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าหนังสือลักษณะใดจึงได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดี
3. เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยและศึกษาวรรณคดีในรูปแบบต่าง ๆ
4. เพื่อฝึกทักษะการอ่านออกเสียง ทำนองพูด ทำนองเสนาะได้ถูกต้อง
5. เพื่อฝึกทักษะการอ่านในใจและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
6. เพื่อให้มีความรู้ในเนื้อเรื่อง การตีความหมาย ตลอดจนคำศัพท์ต่าง ๆ
7. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน

8. เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาลักษณะข้อบังคับต่าง ๆ ของคำประพันธ์ที่ใช้ในวรรณคดี
9. เพื่อให้เห็นคุณค่าของวรรณคดี เข้าถึงอรรถรสของวรรณคดี สามารถจดจำคำหรือข้อความที่ไพเราะเป็นคติข้อคิดต่าง ๆ และมีโน้ตทัศน์ที่ถูกต้อง
10. เพื่อฝึกจินตนาการและให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
11. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิจารณ์วรรณคดี วิเคราะห์ลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละครด้วยใจเป็นธรรม ปราศจากอคติ เพื่อให้นักเรียนได้เป็นผู้มีชีวิตทัศน์ที่กว้างขวาง
12. เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529) กล่าวถึงจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีสรุปได้ ดังนี้

1. เรียนวรรณคดีเพื่อเรียนรู้ชีวิตโดยอ้อม
2. เรียนวรรณคดีเพื่อเข้าถึงศิลปะ ด้วยประสบการณ์ตรง
3. เรียนวรรณคดีเพื่อเพิ่มทักษะทางภาษาและความคิด
4. เรียนวรรณคดีเพื่อรับมรดกทางวัฒนธรรม อารมณ์ รักษา และถ่ายทอดแก่นุชนรุ่นต่อไป
5. เรียนวรรณคดีเพื่อผลทาง อารมณ์ จิตใจ และ สติปัญญา
6. เรียนวรรณคดีเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและจินตนาการ อันอาจสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีมีหลากหลาย และมีทัศนคติที่ตรงกันหลายประการ กล่าวคือนอกจากเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจแล้ว นักเรียนควรได้เรียนรู้วรรณคดีในแง่มุมต่าง ๆ ได้ฝึกอ่าน ฝึกจินตนาการ รู้จักการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนในการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต

2.4.2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมควรคำนึงในหลากหลายมิติไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์ แนวทางการเรียนการสอน และสิ่งที่จะต้องศึกษาเมื่อเรียนวรรณคดี นักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไว้ดังนี้

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529) กล่าวว่า การสอนวรรณคดีควรจะได้ศึกษาสิ่งต่อไปนี้

1. ลักษณะคำประพันธ์ ผู้เรียนวรรณคดีควรทำความเข้าใจทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองในเรื่องของความเหมาะสมระหว่างลักษณะคำประพันธ์กับเรื่องราว
2. ผู้แต่ง ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ประวัติส่วนตัวและการทำงานของผู้แต่งซึ่งจะทำให้เข้าใจ

ผลงานในลักษณะอื่น ๆ ของผู้แต่งได้ดียิ่งขึ้น

3. เนื้อเรื่อง ผู้เรียนควรให้ความสนใจทั้งตัวเรื่องและเบื้องหลังของเรื่อง
4. การดำเนินเรื่อง ผู้เรียนควรศึกษาเพื่อวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินเรื่อง
5. รสวรรณคดี ผู้เรียนไม่อาจจะเลยการศึกษารสของวรรณคดีได้เพราะจะทำให้

การศึกษาวรรณคดีไม่สมบูรณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กำหนดวรรณคดีวรรณกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และได้กำหนดแนวทางการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

1. ในแต่ละช่วงชั้นให้เรียนวรรณคดีที่กำหนดรวม 6 เรื่อง โดยให้เลือกเรียนปีละ 2 เรื่อง ให้มีความหลากหลายของเนื้อหาและความยากง่ายของเรื่องอย่างเหมาะสม ในแต่ละชั้นปี ในกรณีที่ป็นวรรณคดีเรื่องยาว อาจเลือกตอนที่เสนอไว้เป็นตัวอย่าง หรือตอนอื่น ๆ ที่มีคุณค่าและเหมาะสม พิจารณาเทียบเคียงให้อยู่ในระดับเดียวกันกับตอนที่เสนอไว้ อาจเรียนตอนใดตอนหนึ่งหรือมากกว่า 1 ตอนก็ได้ ในกรณีที่ป็นบทสั้น ๆ ควรเลือกจำนวนบทให้มากพอ และเหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน

2. นอกจากวรรณคดี 6 เรื่องที่กำหนดให้เรียนแต่ละช่วงชั้นแล้ว ให้เลือกเรียนวรรณคดีจากตัวอย่างรายชื่อที่เสนอไว้ หรือวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่มีคุณลักษณะในระดับใกล้เคียงกัน รวมทั้งเลือกเรียนวรรณกรรมปัจจุบันและวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า เหมาะแก่วัยและศักยภาพของนักเรียน ทั้งนี้ควรจัดให้นักเรียนเรียนวรรณคดี วรรณกรรมปัจจุบัน และวรรณกรรมท้องถิ่น จำนวนเรื่อง จำนวนตอนที่เหมาะสมแก่เวลา

3. วรรณคดี วรรณกรรมปัจจุบัน และวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาไทยที่สะท้อนภาพชีวิตและสังคม สามารถเรียนรู้ได้หลายแง่มุมในเชิงสหวิทยาการ ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ เชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตและบูรณาการกับความรู้ด้านอื่น ๆ การเรียนการสอนวรรณคดีจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

4. สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดซื้อจัดหาหนังสือวรรณคดี วรรณกรรมไทยที่กำหนดให้เรียนและเรื่องอื่น ๆ ที่มีคุณค่าสำหรับศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดหรือแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในสถานศึกษาและสำหรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียน การสอนวรรณคดีวรรณกรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด วิชาภาษาไทย สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด
มัธยมศึกษา ปีที่ 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น 2. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ 3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน 4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่าน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีในหนังสือเรียนรู้เข้าใจวรรณคดีชาติ (2560) ไว้อย่างน่าสนใจโดยสรุปได้ ดังนี้

1. นักเรียนของทุกประเทศควรรับทราบประวัติวรรณคดีของตน เนื่องจากทำให้ ทราบว่าวรรณคดีของชาติมีลักษณะอย่างไร มีวิวัฒนาการมาอย่างไร มีงานชิ้นเอกที่บรรพบุรุษยกย่อง อะไรและเพราะอะไร คนรุ่นหลังควรภูมิใจเหมือนบรรพบุรุษหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเรื่องเหล่านี้คนรุ่นใหม่ ควรได้ร่วมกันแสดงทัศนะอย่างถ้วนทั่วในประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา

2. นักเรียนต้องได้เรียนตัววรรณคดี กล่าวคือ นักเรียนต้องได้เรียนหลากหลายแบบ หลากประเภทเพื่อจะได้เข้าใจกว้างขวาง บางเรื่องที่ยาวต้องตัดบางตอนมาเรียน

3. นักเรียนควรได้ฝึกวิจักษ์วรรณคดี คือ ให้อ่านส่วนบทพร้อมอยู่ตรงไหน จึงต้อง ฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะดีและชม และเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็นมากที่สุด โดยไม่มีใครถูกหรือผิด เพราะรสนิยมของมนุษย์ไม่สามารถบังคับกันได้

4. ต้องมีวัสดุสำหรับฝึกการเรียนวรรณคดี ซึ่งแบบฝึกหัดที่ดีที่สุดสำหรับการสอน วิจักษ์วรรณคดี คือ วรรณกรรมที่ใช้เปรียบเทียบกับงานวรรณศิลป์ต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะที่ แตกต่างอย่างกว้างขวาง

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษา ครูควรที่จะต้องกำหนดมาตรฐานสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ นักเรียนสามารถแสดงออกถึงทัศนะในมุมมองต่าง ๆ ได้อย่างซาบซึ้งถึงศิลปะและคุณค่าของวรรณคดีนั้นครบถ้วนในทุกแง่มุม โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจับแนวคิดสำคัญของเรื่องได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของวรรณคดีและวรรณกรรมจนเกิดความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถประมวลเรื่องที่อ่านทั้งหมด วินิจฉัยรายละเอียดต่าง ๆ โดยใช้ทักษะการคิดพิจารณาเชิงเหตุผล สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงกับบริบทสภาพแวดล้อมของตนเองจึงจะเกิดประโยชน์กับนักเรียน

2.4.3 ขั้นตอนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม

ผู้วิจัยศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนของการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ไม่ได้มีรูปแบบที่เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เพียงแต่ครูผู้สอนต้องมีการจัดการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระของวรรณคดีและวรรณกรรมอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ และสหายใจ อินทรมพรรย์ (2538) เสนอขั้นตอนการสอนวรรณคดีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนของกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรม ให้มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะสอนเพื่อสร้างความสนใจและจูงใจนักเรียน

ขั้นตอนการสอน ครูควรเลือกใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย ไม่ควรเน้นการถอดความ แต่ควรเน้นวิธีการที่ฝึกให้นักเรียนได้คิด ใช้เหตุผล ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลและร่วมกันทำกิจกรรม โดยปลูกฝังให้นักเรียนใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนวรรณคดีไทย เช่น การแต่งคำประพันธ์ การแข่งขันโต้กลอนสด สักวา ประกวดคำประพันธ์ การจัดแสดงละคร นอกจากนี้สื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีต้องไม่จำเจ ซึ่งการเลือกใช้สื่อ ประกอบการเรียนการสอนนั้น ครูควรคำนึงถึงประโยชน์ ความเหมาะสมและผลการใช้ที่คุ้มค่า

ครูควรฝึกให้นักเรียนจับแนวคิด ประเด็น สำคัญด้วยการใช้คำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน กับใคร เมื่อไร ทำไม อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ การกระทำหรือพฤติกรรมของตัวละครและเจตนาของผู้เขียน ถ้าวรรณคดีเป็นเรื่องยาว ครูผู้สอนควรเล่าเรื่องย่ออย่างมีชั้นเชิง กระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นอยากไปค้นคว้าหาฉบับสมบูรณ์อ่าน หรือใช้กิจกรรมนำไปสู่ การค้นคว้าเพิ่มเติม ควรให้ผู้เรียนได้เพลิดเพลินกับการอ่านออกเสียงไปจนจบย่อหน้าหรือจบตอน เพื่อทำความเข้าใจในระหว่าง

ที่กำลังอ่าน จากนั้นใช้วิธีการอธิบายหรืออภิปรายเนื้อหาหรือคำศัพท์ร่วมกันเมื่อนักเรียนอ่านจบ นอกจากนี้ครูควรเน้นให้นักเรียนพินิจพิเคราะห์ตัวละคร ทั้งคำพูด ความคิด การกระทำ ความเชื่อ ความเป็นอยู่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์และความเป็นอยู่ในชีวิต ปัจจุบัน รวมทั้งวิเคราะห์เจตนาและข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดี

ขั้นตอนการประเมินผล ครูควรมีการประเมินการเรียนการสอนวรรณคดีไทยทุกครั้ง เพราะครูจะได้ทราบผลการสอนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งครูควรตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนให้ชัดเจน เพื่อให้ สามารถประเมินผลการเรียนการสอนได้ครอบคลุม

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นการอ่านเข้าใจ การอ่านเข้าใจนับเป็นขั้นตอนแรกในการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งครูต้องเตรียมการสอนโดยอ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่จะสอนนั้นให้เข้าใจ และการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจด้วย ดังนี้

1.1 เข้าใจเรื่อง สามารถจับใจความสำคัญ และรายละเอียดของเรื่องได้ สามารถตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำอย่างไร และผลของการกระทำนั้นเป็นอย่างไร

1.2 เข้าใจศัพท์ คือ สามารถเข้าใจความหมายของศัพท์ยาก หรือคำศัพท์ที่ต่างยุคต่างสมัย

2. ขั้นการได้เสียงเสนาะ การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองล้วนมีเสียงเสนาะของบทประพันธ์ ควรยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของเสียง โดยการยกตัวอย่างข้อความ แล้วครูอ่านออกเสียงแตกต่างกัน เป็นการอ่านออกเสียงธรรมชาติกับการอ่านออกเสียงตามอารมณ์ของข้อความ นักเรียนจะพบว่าเสียงเสนาะของข้อความนั้นอยู่ที่ลีลาการอ่านออกเสียงให้เหมาะสมกับข้อความ

3. ขั้นเจาะแนวคิดสำคัญ การสอนให้นักเรียนสามารถจับแนวคิดสำคัญของเรื่อง (theme) ได้ โดยขั้นแรกนักเรียนต้องอ่านให้เข้าใจ จากนั้นประมวลผลเรื่องที่อ่านทั้งหมดเพื่อวิเคราะห์ว่าสาระต่าง ๆ ทั้งหลายของเรื่องมีจุดประสงค์อย่างไร ถ้าสามารถวิเคราะห์และจับสาระที่หลากหลายของเรื่องได้ ว่าสาระเหล่านั้นมุ่งสู่ผลอย่างไร แสดงว่าผู้อ่านมีศักยภาพในการอ่านสูง สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยสารได้ สามารถที่จะเชื่อมโยงสาระหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง และสามารถอธิบายสาระหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การสอนจับแนวคิดสำคัญอาจทำได้โดยครูคอยกระตุ้นหรือแนะวิธีคิดพิจารณาสาระสำคัญให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเอง ทั้งนี้ควรสอนให้นักเรียนเข้าใจว่าสาระสำคัญอาจมีได้หลายประเด็น แต่แนวคิดสำคัญจะต้องมีเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น

4. ขั้นหมั่นวิเคราะห์วินิจฉัย การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์วินิจฉัย คือ การสอนให้นักเรียนสามารถแยกแยะและพิจารณาเรื่องที่อ่านได้ทั้งรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีและการใช้ภาษาว่าแต่ละองค์ประกอบ มีรายละเอียดอย่างไร

5. ขั้นใส่ใจวิพากษ์วิจารณ์ การสอนให้นักเรียนเกิดความกล้าในการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยรายละเอียดต่าง ๆ และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยแสดงความคิดเห็นของตนประกอบได้อย่างกลมกลืน เรียกได้ว่า รู้วิพากษ์วิจารณ์ การสอนในขั้นนี้ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้กลวิธีการสนทนา ชักถาม หรือใช้บทบาทสมมติ เช่น สมมติว่า ถ้านักเรียนเป็นตัวละครนั้น ๆ นักเรียนจะหาทางออกของปัญหาอย่างไร เหตุใดจึงเลือกทางออกเช่นนั้น แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน นับได้ว่าเป็นการสอนการวิจารณ์ในระดับหนึ่ง

6. ขั้นประสานกิจกรรม ครูผู้สอนรู้จักเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม จะช่วยให้การเรียนการสอนสนุกและน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นด้วย กิจกรรมในการสอนวรรณคดี เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมการแสดงละคร กิจกรรมขับร้องพ็อนรำ กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมค้นคว้า กิจกรรมทายปัญหา

7. ขั้นสัมพันธ์เนื้อหา การเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมให้สัมพันธ์เนื้อหาอื่น ๆ ทั้งในวิชาเดียวกันและต่างวิชา เช่น สอนให้สัมพันธ์กับราชาศัพท์ สอนให้สัมพันธ์กับหลักภาษา สอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) เสนอแนวทางให้ครูนำแผนการสอนที่ออกแบบให้เป็นมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน โดย สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้กิจกรรมหรือเทคนิคการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่สอน และเข้าใจประวัติของวรรณคดี โดยอาจใช้วิธีการเล่าประวัติความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์

2. ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจัดกระบวนการให้นักเรียนเรียนรู้ตามเนื้อเรื่อง ซึ่งใช้ระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมตามขนาดความยาวของเนื้อเรื่องนั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจต่อเนื้อเรื่อง กิจกรรมที่นำมาใช้ในขั้นนี้ ได้แก่ การอภิปราย แปลคำศัพท์ยาก ระดมความคิด เมื่อสอนจบนักเรียนสรุปได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร

3. ขั้นสรุปบทเรียน ครูใช้คำถามในการทดสอบความรู้นักเรียนในเนื้อหาที่ได้ศึกษา

หรือให้นักเรียนบอกข้อคิด คุณค่าของเรื่อง รวมถึงแนวทางการนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นกล่าวได้ว่าขั้นตอนการจัดการเรียนสอนวรรณคดีขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของผู้สอน โดยผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้สาระสำคัญของวรรณคดีอย่างครบถ้วน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะคำประพันธ์ คำศัพท์ สาระสำคัญของเรื่อง ตัวละคร คุณค่าทางภาษา และการนำข้อคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี ได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน เพื่อสร้างความสนใจและจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจในวรรณคดี โดยอาจใช้วิธีการเล่าประวัติความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์

ขั้นที่ 2 การสอนแนวคิดสำคัญ วิเคราะห์ และวิจารณ์ ผู้สอนให้ผู้เรียนได้อ่านวรรณคดี โดยเน้นให้อ่านออกเสียง นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ตอบคำถามได้ว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และส่งผลอย่างไร พร้อมกับเรียนรู้คำศัพท์ที่สำคัญ นักเรียนสามารถถอดความหมายจากบทหรือกรอกร่วมกับการวิเคราะห์ตัวละคร โดยครูใช้การบรรยาย หรือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนอภิปรายความสัมพันธ์ของเนื้อหาอย่างมีเหตุผล นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์เนื้อหาของวรรณคดีทั้งทางด้านคุณค่าทางเนื้อหา และคุณค่าทางวรรณศิลป์

ขั้นที่ 3 ประเมินผล นักเรียนบอกข้อคิด คุณค่า สามารถบอกแนวทางในการนำข้อคิด คติเตือนใจที่ได้จากการศึกษาวรรณคดี ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ชุดกิจกรรม

3.1 ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง เป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น ทั้งนี้การศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง ระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่ออย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ สื่ออีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และสื่ออีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหา อันนำไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด

สื่อการสอนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อประสม นำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อช่วยให้ผู้เรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมหรือชุดการสอนมาจากคำว่า Instruction package หรือ Learning package เดิมทีเดียวใช้คำว่าชุดการสอน ต่อมาปรากฏแนวคิด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น จึงเรียกว่าชุดการเรียนการสอน โดยอาจ กล่าวได้ว่าชุดกิจกรรม เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งของสื่อประสม (Multi-Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วย การเรียนตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้ เป็นชุด ๆ แล้วแต่ผู้สร้างจะทำขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สอนเกิด ความมั่นใจที่พร้อมจะสอน

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2549) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการสอนที่ประกอบไปด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้ และกิจกรรมประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการ จัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาณุวัฒน์ เปรมปรี (2556) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการสอน ที่ครู เป็นผู้สร้างขึ้น ประกอบด้วย คำชี้แจง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลาที่ใช้ สื่ออุปกรณ์ กิจกรรม การเรียนการสอนอย่างหลากหลาย และการวัดผลประเมินผล โดยที่ผู้สร้างได้รวบรวมและจัดอย่าง เป็นระบบไว้ในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตาม ความสามารถและความสนใจ โดยที่ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้รับความสำเร็จบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม กล่าวว่า (2559) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การนำระบบสื่อ ประสม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

Good (1973) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ โปรแกรมการสอนทุกอย่าง ที่จัดไว้ โดยเฉพาะมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือ ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน ชุดกิจกรรมนี้ ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคน ได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้นำสื่อการสอนหลากหลายรูปแบบมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน นำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยประกอบไปด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ประเภทของชุดกิจกรรม

นักวิชาการหลายท่านได้จำแนกประเภทของชุดกิจกรรม โดยขึ้นกับจุดประสงค์ในการใช้งานในลักษณะต่าง ๆ โดยชุดกิจกรรมแต่ละประเภท มีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

คณะกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ (2524) ได้แบ่งชุด กิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมสำหรับครู เป็นชุดกิจกรรมที่จัดสำหรับครู ประกอบด้วยคู่มือและเครื่องมือ สำหรับครูที่พร้อมนำไปใช้สอนกับนักเรียนได้ ครูเป็นผู้ดำเนินการควบคุมกิจกรรมทั้งหมด นักเรียนมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ดูแล
2. ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เป็นชุดกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่ในการจัดเตรียมอุปกรณ์และมอบชุดกิจกรรมให้ แล้วรายงานผลเป็นระยะ ๆ ให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาและ ประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการฝึกการเรียนรู้หรือศึกษาสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
3. ชุดกิจกรรมที่ครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน มีลักษณะผสมระหว่างชุดแบบที่ 1 และชุดแบบที่ 2 ครูคอยเป็นผู้ดูแล และกิจกรรมบางอย่างครูต้องเป็นผู้แสดงให้ดู และกิจกรรมบางอย่างนักเรียนต้องทำด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมลักษณะนี้เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเริ่มฝึกให้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ดูแล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้แบ่งชุดกิจกรรมตามลักษณะของการใช้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมสำหรับประกอบการบรรยาย หรือชุดการเรียนการสอนสำหรับครูใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ให้ครูใช้ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาท การพูดของครูให้ลดน้อยลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ชุดกิจกรรมนี้มี เนื้อหาเพียงหน้าเดียว และใช้กับนักเรียนในชั้นเรียน

2. ชุดกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดการสอนแบบนี้มุ่งเน้นในตัวผู้เรียน ได้ทำกิจกรรม ร่วมกัน และอาจจัดการเรียนการสอนในรูปศูนย์การเรียนรู้ ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มจะประกอบด้วย กิจกรรมย่อย ที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์การเรียนรู้ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนรู้ หรือบทเรียน ครบชุด ตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น สื่อการเรียนรู้จะจัดในรูปแบบกิจกรรม รายบุคคล หรือผู้เรียนทั้งศูนย์ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมแบบกิจกรรมกลุ่ม อาจจะต้อง ขอความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย หลังจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้ว ผู้เรียนสามารถซักถามครูได้ เสมอ เมื่อจบการเรียนรู้แต่ละศูนย์แล้ว ผู้เรียนอาจจะสนใจการเรียนรู้เสริม เพื่อเจาะลึกถึงสิ่งที่จะเรียนรู้ ได้อีกจากศูนย์สำรองที่ครูจัดเตรียมไว้ เพื่อเป็นการไม่เสียเวลาที่ต้องรอคอยผู้อื่น

3. ชุดกิจกรรมรายบุคคล เป็นชุดการเรียนการสอนที่จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียน ใช้เรียนด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อศึกษาครบถ้วนแล้วทดสอบ ประเมินผลความก้าวหน้า และศึกษาชุดกิจกรรมชุดอื่นต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษา กันได้ระหว่างผู้เรียน และผู้สอนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันที ในฐานะผู้ชี้แนะ แนวทาง การเรียน การสอนด้วยชุดกิจกรรมแบบนี้ จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของ แต่ละบุคคลให้พัฒนาการ เรียนรู้ของตนเองให้เต็มความสามารถ โดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยผู้อื่น ชุดการเรียนการสอนแบบนี้ เรียกว่า บทเรียนโมดูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมสำหรับประกอบการบรรยาย มีการกำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ ให้ครูใช้ ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทการพูดของครูให้ลดน้อยลง และเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนร่วมกิจกรรมมากขึ้น ชุดกิจกรรมนี้จะมีเนื้อหาหน่วยเดียวใช้กับนักเรียนทั้งชั้น

2. ชุดกิจกรรมสำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรม ร่วมกัน ชุด กิจกรรมนี้จะประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อยที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์กิจกรรมนั้น ผู้เรียน อาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยในระยะเริ่มเท่านั้น ในขณะที่ทำกิจกรรมหากมี ปัญหาผู้เรียนสามารถซักถามครูได้เสมอ

3. ชุดกิจกรรมรายบุคคลหรือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นชุดกิจกรรมที่จัดระบบ จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนรู้ด้วยตนเองตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อจบแล้วจะทำการทดสอบ เพื่อประเมินความก้าวหน้า แล้วศึกษาชุดอื่นต่อไปตามลำดับเมื่อมีปัญหาผู้เรียนสามารถปรึกษากันได้ อีกทั้งผู้สอนต้องพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันทีในฐานะผู้ประสานงานหรือผู้ชี้แนะแนวทาง

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนที่ใช้ ประกอบการสอน แบบบรรยาย โดยมีหัวข้อเนื้อหาที่จะบรรยาย และกิจกรรมที่จัดไว้ตามลำดับขั้นตอน สื่อที่ใช้อาจเป็นสไลด์ ประกอบเสียงบรรยาย แผนภูมิ ภาพยนตร์ และกิจกรรมกลุ่ม

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจ จัดการเรียนการสอนเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยวางแผนโครงเรื่อง จัดประเด็นเนื้อหาหน่วยความรู้ ที่เป็นอิสระจาก กัน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จบในแต่ละหน่วยความรู้ซึ่งมีสัดส่วนเนื้อหาใกล้เคียงกัน อาจจัดหน่วยความรู้ให้ได้ ประมาณ 3 - 5 เรื่อง ตามสัดส่วนของการแบ่งประเด็นเนื้อหาแต่ละเรื่อง และเวลาที่ใช้ศึกษาในแต่ละศูนย์ กิจกรรมในศูนย์จัดในรูปแบบเรียนเป็นรายบุคคลหรือเรียนร่วมกัน เป็นกลุ่ม มีสื่อการเรียน บทเรียน แบบฝึก ครบตามจำนวนผู้เรียนในแต่ละศูนย์

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียน เรียนด้วย ตนเองตามลำดับขั้นและความสามารถของแต่ละคน เมื่อเรียนจบแล้วจะทดสอบประเมิน ความก้าวหน้า แล้วจึง ศึกษาชุดอื่นๆ ต่อไปตามลำดับ ถ้ามีปัญหาผู้เรียนสามารถปรึกษากันได้ โดยผู้สอนพร้อมที่จะช่วยเหลือแนะนำ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพของตนเองไปได้ถึงขีด สุดของความสามารถเป็นรายบุคคล

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแต่ละประเภทผลิตขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียน โดยในแต่ละประเภทมีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนที่แตกต่างกันออกไป มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นระบบอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และมีการประเมินผลของชุดกิจกรรม ซึ่งชุด กิจกรรมในงานวิจัยนี้เป็นชุดกิจกรรมสำหรับครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรมไทยให้กับนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอน มีการกิจกรรมที่จัดไว้ ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการกระจำจ่างค่านิยม

3.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

องค์ประกอบในการสร้างชุดกิจกรรมนั้นล้วนมีความสำคัญต่อการสร้างชุดกิจกรรมเป็นอย่างมาก เพราะสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมที่มีระบบและมีความสมบูรณ์ในตนเองได้

ทศนา แหมมณี (2534) กล่าวว่าชุดกิจกรรมประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลขกิจกรรม ชื่อของกิจกรรม และเนื้อหาของกิจกรรม
2. คำชี้แจงเป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรม และลักษณะของการจัด กิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น
3. จุดมุ่งหมายในส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้น
4. ความคิดรวบยอด เป็นส่วนที่ระบุเนื้อหาหรือมโนทัศน์ของกิจกรรม ส่วนนี้ควรได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษ
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อช่วยให้ครูทราบว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง
6. เวลาที่ใช้ จะระบุเวลาโดยประมาณว่ากิจกรรมนั้นควรใช้เวลาเพียงใด
7. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีการจัดกิจกรรมนี้ต้องจัดไว้เป็นขั้นตอน และต้องสอดคล้องกับหลักวิชา แล้วยังต้องเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการดำเนินการกิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้
 - 7.1 ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน
 - 7.2 ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดประสบการณ์ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตามเป้าหมาย
 - 7.3 ขั้นอภิปราย ผู้เรียนจะมีโอกาสนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นกิจกรรมวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างออกไปอีก
 - 7.4 ขั้นสรุป เป็นส่วนที่ครูและนักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนในกิจกรรมไปฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม
 - 7.5 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม
 - 7.6 ขั้นประเมินผล เป็นส่วนที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน หลังจากการฝึกปฏิบัติครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว โดยจะให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกกิจกรรมทบทวนท้ายชุดกิจกรรม

บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2542) ได้จำแนกองค์ประกอบสำคัญภายในชุดกิจกรรมไว้ 4 ส่วนคือ

1. คู่มือ เป็นคู่มือและแผนการสอนของผู้สอนหรือผู้เรียนตามชนิดของชุดกิจกรรม ซึ่งภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมไว้อย่างละเอียด ทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับ
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนเรียนหรือประกอบกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บัตรจะมีอยู่ในชุดกิจกรรมแบบกลุ่มและรายละเอียดจะประกอบด้วย
 - 2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา
 - 2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินการ
 - 2.3 การสรุปบทเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนตามบัตรที่กำหนดให้
4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลที่อยู่ในชุดกิจกรรม อาจจะเป็นแบบฝึกหัด ให้เติมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกจับคู่ เป็นต้น

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (2543) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของชุดการสอนว่าควรประกอบด้วย

1. คู่มือครู โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหา ผลงานที่คาดหวังจากนักเรียน สื่อการสอน หนังสือประกอบการค้นคว้าสำหรับครู แนวการประเมินผลขั้น การดำเนินการเรียนการสอน
2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
3. บัตรต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม ได้แก่ บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม บัตรคำถาม บัตรเฉลย
4. สื่อการเรียนการสอนที่เลือกไว้

ดังนั้นจากการศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรม นักวิชาการหลายท่านได้กำหนดองค์ประกอบไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งมีลักษณะขององค์ประกอบหลักที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม สื่อ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน และแนวทางการประเมินผล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมพบว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่าค่านิยม ประกอบด้วย 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งครอบคลุม 4 กิจกรรมย่อย 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย ชื่อชุดกิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน และเวลาที่ใช้ 3) สื่อการเรียนรู้ และ 4) แบบประเมิน

4. ความซื่อสัตย์

4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

สถาบันและนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้หลากหลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ที่ต้องการจะสื่อถึง แต่โดยสรุปแล้ว หมายถึง การมีค่านิยมซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นเป็นพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตน

กรมศาสนา (2521) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การเป็นคนยุติธรรม ไม่ประพฤติที่จะทำให้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ ไม่กลั่นแกล้ง และคดโกงผู้อื่นจากส่วนรวม

ชัตติยา กรรณสูต (2547) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ซึ่งแสดงออกมาเป็นจริยธรรมและถ่ายทอดสู่พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งกาย วาจา ใจ อย่างเหมาะสมถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง ทั้งต่อตนเอง หน้าที่การงาน บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ กฎระเบียบข้อบังคับของชุมชน

เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย (2547) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การมีคุณธรรมและพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการมีสัจจะวาจาและสัจจะปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น หากผู้ที่มีความซื่อสัตย์อยู่ในใจและมีพฤติกรรมบ่งชี้ถึงความซื่อสัตย์นั้นจะแสดงออกมาภายนอกด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และอยู่ที่ชุมชนมานานสมาชิกในชุมชนจะยอมรับในพฤติกรรมความซื่อสัตย์นั้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

พชร แสงเพชร (2558) กล่าวว่า ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ตรงต่อหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่คิดคดทรยศ คดโกง หลอกลวง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้องยอมรับผลการกระทำของตนเองและผู้อื่นรู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบความยากลำบากและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

จตุณญา จินาศรีพล (2558) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนโดยการยึดมั่นในความจริง ความถูกต้อง ประพฤติอย่างตรงไป ตรงมา และเหมาะสมทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

Kirkland (2009) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้ที่ไม่คดโกง ไม่โกหก นำของผู้อื่นมาเป็นของตน

Jami (2017) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง บุคคลที่มีความเป็นธรรมเป็นพื้นฐานในจิตใจ จริใจ พอประมาณ รู้จักปฏิเสธผู้ที่เอาเปรียบผู้อื่น

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ สามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ยึดมั่นในความจริง ความถูกต้อง ไม่คิดทรยศ หลอกลวง

4.2 ประเภทของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ได้ถูกนักวิชาการแบ่งประเภทไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ดังนี้

กรมวิชาการ (2523) แบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือการมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำผิดการไม่พูดสับปลับหลอกลวง การไม่คิดโลภในของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย มั่นคงต่อการทำดีของตน ไม่คดโกง มีความตั้งใจ ทำจริง ประพฤติตรงตามที่ถูกและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะสำคัญ คือ มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน เตือนสติ แนะนำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยากลั่นแก่ง ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยการลักขโมยฉ้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ยอมรับผิดหากตนเป็นผู้ทำผิดต่อผู้อื่น ไม่ผิดนัด รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่หยิบยืมของใช้ของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมาย และทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ที่ทำประโยชน์ส่วนตน รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ในประโยชน์ส่วนตน

4 ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะสังคมและประเทศชาติ คือการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติ ไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศ ทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หรือพรรคพวกญาติมิตรเหนือประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนส่วนใหญ่ หรือประเทศชาติ ไม่ร่วมมือกันทำงานในเรื่องที่ผิดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ สำนึกว่าตนเป็นพลเมืองของประเทศ โดยจะต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันรักษาความสงบ สิ่งใดที่เกิดขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษาและรู้จักใช้อย่างทะนุถนอม

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525) จึงได้แบ่งลักษณะความซื่อสัตย์ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- 1.1 ไม่สับปลับกลับกลอก
- 1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
- 1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
- 1.4 ไม่คดโกง มีความตั้งใจจริง
- 1.5 ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- 2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
- 2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้าหน่วยงาน ต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ

- 3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดผู้อื่น
- 3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย
- 3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
- 3.4 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะสังคมและประเทศชาติ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- 4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ

4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตน หรือเอาดีเข้าตน

4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคมหรือหมู่คนส่วนมากในสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตามประเภทของความซื่อสัตย์ที่กล่าวมา พบว่าความซื่อสัตย์สามารถจำแนกตามลักษณะได้ 4 ลักษณะ คือ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และความซื่อสัตย์ต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางที่เหมาะสมกับการวิจัย คือ ประเภทของความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีแนวคิดจากกระบวนการกระจำนัย ซึ่งตามขั้นตอน ผู้เรียนจะต้องพิจารณาถึงผลดี และผลกระทบจากการกระทำ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม

4.3 พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้ที่มีค่านิยมความซื่อสัตย์

การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นแนวทางดำเนินชีวิต มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523) ระบุถึงพฤติกรรม ที่บ่งชี้ความซื่อสัตย์สุจริตหลายลักษณะ เช่น ซื่อตรงต่อเวลา ซื่อตรงต่องานของตัวเองที่กำหนดไว้ ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ซื่อตรงต่อคุณธรรม (หรือความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะ การประชุม) ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ) ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่น รู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่ม

ศิริวรรณ เจริญจิตต์กุล (2533) ระบุพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ว่า การประพฤติอย่างเหมาะสมตรงไปตรงมา ทั้งกายวาจาใจ ได้แก่ การตรงต่อเวลา การไม่ทุจริต การพูดความจริง การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การยอมรับผิดจากการกระทำของตน การรักษาความสัตย์สุจริต การไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางแสวงหาประโยชน์ส่วนตน

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ระบุถึงพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ บุคคลที่มีการประพฤติและแสดงออกทางพฤติกรรม อย่างตรงไปตรงมา ด้วยความจริงใจ

ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ โดยได้นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ดังนี้

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	1. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง 2. ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้องละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด 3. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
2. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ	1. ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง 2. ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง 3. ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้องยอมรับผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น

รุ่งฤดี กล้าหาญ และคณะ (2558) กล่าวว่า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง มีความจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่ทุจริต ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่หลอกลวง

อัครา ประเสริฐสิน (2558) กล่าวว่า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา และใจและยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด

และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ปราศจากความลำเอียง ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ไม่นำสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน และไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง

อุไร จักร์ตรึงค (2558) กล่าวว่า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่ยึดถือความถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ไม่ต้องการของที่ไม่ใช่ของตน และไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ยอมเสียสละสิ่งที่เป็นของตนโดยไม่เสียตายเป็นลัทธิที่ตนพึงจะได้ และควบคุมตนเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบาก

จกณญา จินาศรีพูล (2558) กล่าวว่า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้องและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งเอาไว้กับตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์

นักวิชาการ / หลักสูตร/ องค์กร / สถาบัน	พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการมีความซื่อสัตย์				
	ปฏิบัติตาม คำมั่นสัญญา ที่ตนได้พูดไว้	ไม่ถือเอาของผู้อื่น มาเป็นของตน	ยอมรับเมื่อ กระทำผิด	ไม่หาประโยชน์ ในทางไม่ถูกต้อง	ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตาม ความจริง
สภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระพัฒนาที่ 4 (2558)	-	✓	✓	✓	✓
รุ่งฤดี กล้าหาญ และคณะ (2558)	✓	✓	✓	-	✓
อุไร จักร์ตรึงค (2558)	-	✓	✓	✓	✓
กรมวิชาการ (2523)	✓	✓	✓	✓	✓
ศิริวรรณ เจริญจิตต์กุล (2533)	✓	-	✓	✓	-
จกณญา จินาศรีพูล (2558)	✓	✓	✓	✓	✓
อัศรา ประเสริฐสิน (2558)	✓	-	✓	✓	✓
หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2552)	✓	✓	-	✓	✓

ดังนั้นจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ของบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ประการดังนี้

1. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ หมายถึง กระทำตามสัญญาที่ตนได้ไว้ให้กับตนเอง และผู้อื่น
2. ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน หมายถึง ไม่คิดอยากได้ หรือนำของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ยอมรับเมื่อกระทำผิด หมายถึง เมื่อกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้อง ก็พร้อมที่จะยอมรับ ว่าเป็นการกระทำของตน
4. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง หมายถึง ไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไปกระทำการใด ๆ อันไม่ถูกต้อง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
5. ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง หมายถึง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ไม่กล่าวเท็จ

4.4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์

ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ สามารถบูรณาการแนวทางสำคัญที่จะส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามบริบทสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรมวิชาการ (2544) เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อไปนี้

1. มีการเล่านิทานหรือเรื่องราวที่แสดงถึงคุณค่าของความอดทน อดกลั้น และความซื่อสัตย์
2. ฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ประวัตินและผลงานของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในวงการต่าง ๆ
3. จัดให้มีกิจกรรมสรรหาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในท้องถิ่นของตนเอง ที่สามารถเป็นบุคคลตัวอย่าง และพร้อมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน
4. จัดกรรมไต่สวนที่ ฝึกการยอมรับข้อขัดแย้งและเหตุผลของผู้อื่น
5. จัดป้ายประกาศส่งเสริมคนดีเช่น นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หรือนักเรียนที่มีความประพฤติดี

สุรพล บัวพิมพ์ (2542) เสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนมีโอกาสที่เหมาะสมในการฝึกฝนรูปแบบพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้รับความพึงพอใจจากการปฏิบัติหรือเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ตามจุดประสงค์
3. ประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ นั่นคือจะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของนักเรียน
4. ประสบการณ์การเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบที่จะทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันได้นั้นจะต้องจัดเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนหลากหลายรูปแบบ
5. ประสบการณ์การเรียนรู้บางรูปแบบก็สามารถให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ได้หลาย ๆ จุดประสงค์

ทิตินา แชนมณี (2550) เสนอวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ นิทานที่ใช้มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานคติธรรม นิทานใช้ได้กับเด็กเล็กและเด็กระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กโตและเยาวชนนิทานก็ยังใช้ได้ แต่เนื้อหาของนิทานต้องเหมาะกับระดับของผู้เรียน
2. การเล่นเกม ภายใต้กติกาที่กำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น มีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การเล่นและทำงานเป็นทีม และการเคารพสิทธิผู้อื่น
3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่คัดสรรมา หรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นควรเป็นเรื่องที่ คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟัง ความคิดที่หลากหลายและมีแง่มุมต่าง ๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดพิจารณาและวิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม การสอนแบบนี้นำมาใช้ได้ดีในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ โดยครูอาจนำข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้

4. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทในตัวละคร ในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวมอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติ และอคติต่าง ๆ ของตน

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ ในสถานการณ์ จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมการแข่งขัน ที่เล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับ การได้เรียนรู้ ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น

6. การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนที่ใช้กลุ่ม เป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่อง การทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี และได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วย มีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วม กิจกรรมอย่างทั่วถึง และเรียนรู้จากกันและกัน

จากการศึกษาวิธีการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อเสริมสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์ใน ข้างต้นแล้วผู้วิจัยพบว่า เทคนิคกิจกรรมละครเป็นฐานในบางกิจกรรมสอดคล้องกับแนวทาง การเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดกับผู้เรียนได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมละครเป็นฐาน (Drama-based activity) เป็นเทคนิคของการจัดการเรียน การสอนโดยใช้กิจกรรมละครเป็นฐานเป็นสิ่งจำเพาะของแต่ละบุคคลที่จะสามารถคิดค้นหรือพัฒนา ความรู้ความสามารถที่มีของตนเองเพื่อที่จะนำออกมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับตนเองมาก ที่สุด ดังนั้นนักวิชาการจึงกล่าวถึงเทคนิคของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมละครเป็นฐานไว้ แตกต่างกัน ดังนี้

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2547) กล่าวถึง กิจกรรมละครเป็นฐาน ประกอบด้วย ทักษะต่าง ๆ ดังนี้

1. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกายการสัมผัส เพื่อให้เด็กมีความไวและความละเอียดอ่อนผ่านการฝึกฝนทางการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จนกระทั่ง เด็กสามารถนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการแสดงได้เป็นอย่างดี

2. การใช้จินตนาการ คือ การคิดสร้างภาพในจิตใจของเด็กโดยเชื่อมโยงภาพ ประสบการณ์กับความรู้ได้เรียนรู้ แล้วถ่ายทอดออกมาผ่านการแสดงท่าทางเพื่อสื่อสารกับผู้อื่น

3. ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดแต่งเติมและให้คำอธิบาย ใหม่อย่างอิสระที่สอดคล้องกับแนวทางเดิม

4. การเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ คือ ฝึกการเคลื่อนไหวโดยใช้วัยวะทุกส่วนของร่างกายอย่างอิสระได้อย่างคล่องแคล่ว ตามอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด เป็นการเคลื่อนไหวตามเสียงกระตุ้นต่าง ๆ เช่น เสียงนาฬิกา เสียงเคาะให้จังหวะต่าง ๆ เป็นต้น

5. การใช้ท่าใบ้ คือ การฝึกให้เด็กสื่อสารด้วยท่าทาง ก่อนที่จะสื่อสารทางภาษาพูด เพื่อสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้

6. การพูดต้นสด คือ การคิดบทพูดสนทนาของตัวละครต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่มีกรอบ เงื่อนไข หรือข้อกำหนดที่ชัดเจน เน้นการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

Schumacher (2012) กล่าวถึง เทคนิคของการใช้กิจกรรมละครเป็นฐาน ดังนี้

1. สถานการณ์ชวนคิด คือ การใช้เหตุผลที่น่าสนใจ ฉากเด่นในนิทาน หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง มาใช้เป็นประเด็นในการสนทนา หรืออภิปราย เพื่อสังเกตปฏิกิริยาของเด็กต่อเรื่องนั้น ๆ ว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร แล้วจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

2. ภาพหยุดนิ่ง คือ การหยุดเคลื่อนไหวโดยคงสภาพ ของร่างกาย ตามท่าทางในขณะนั้นไว้ เพื่อให้ผู้ชมได้สังเกตกริยาท่าทางของผู้แสดงว่าต้องการสื่อสารสิ่งใดจากการแสดงของตนเอง

3. จุดประกายความคิด คือ การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน ตัวละคร ที่เด็กสนใจ หรือสิ่งของต่าง ๆ มากระตุ้นให้เด็กอยากแสดงออก โดยให้เด็กเป็นผู้นำกิจกรรมหรือครูเป็นผู้จุดประกายความคิดให้เด็กคนอื่น เพื่อนำไปสู่การสื่อสาร หรือแสดงความคิดผ่านการแสดงท่าทางต่าง ๆ ให้ผู้อื่นรับรู้ หรือเข้าใจในสิ่งที่ตนเองแสดงออกได้

4. การแสดงบทบาทร่วมของครู คือ การที่ผู้สอนมีบทบาทในการแสดงร่วมกับเด็ก โดยรับบทเป็นตัวละครในเรื่องแล้วแสดงร่วมกัน ซึ่งการแสดงบทบาทร่วมของครูเป็นการอำนวยความสะดวกให้การแสดงของเด็กเป็นไปอย่างราบรื่น เด็กจะสนใจบทบาทและซึมซับตัวอย่างการแสดงของครูเพื่อพัฒนาการแสดงของตนเอง

5. การต้นสด คือ การแสดงท่าทาง คำพูด หรือบทสนทนา นอกเหนือจากข้อกำหนด ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและแสดงออก ซึ่งเทคนิคนี้หากนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ นอกจากจะช่วยส่งเสริมทักษะด้านการแสดงของเด็กแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย

Heathcote and Botton (1995) ได้นำกิจกรรมและเทคนิคการละครมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นวิธีการให้นักเรียนทุกคนเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นต้องแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ เมื่อบริบทหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป

1. วิธีการที่ให้ครูสวมบทบาทร่วมกับนักเรียน Teacher In role คือขณะที่นักเรียนแสดงละคร ครูก็สวมบทบาทและร่วมแสดงละครไปกับนักเรียนด้วย ไม่ใช้การเป็นผู้กำกับ เพื่อที่จะได้เรียนรู้และร่วมกันแสดงไปกับนักเรียน เช่น สอนเรื่องประวัติศาสตร์ของคนในยุคกลางครูก็ต้องจำลองสถานการณ์เป็นเมืองในยุคกลางและให้นักเรียนได้สวมบทบาทเป็นผู้คนที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในยุคนั้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในแบบต่าง ๆ ของคนในยุคกลางผ่านประสบการณ์ของตนเอง นักเรียนต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและทำความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองได้รับ และเรียนรู้จากประสบการณ์ขณะที่แสดงบทบาทว่า การใช้ชีวิต ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึกของคนในยุคกลางนั้นเป็นอย่างไร ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนรู้จากตำราทั่วไป เพราะนักเรียนจะต้องตัดสินใจขณะที่แสดงละครและมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแสดงกับนักเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

2. กิจกรรมเก้าอี้ร้อน (Hot-Seating) ผู้อยู่ในบทบาทต้องถูกสัมภาษณ์ในการเป็นตัวละครต้องพูดคุยจากการเรียนรู้ข้อกำหนดของตัวละครในสถานการณ์นั้น ๆ ทั้งชั้นศึกษาเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ คนอื่นสัมภาษณ์ตั้งคำถามแสดงทัศนคติที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนที่ได้มานั่งในที่นั่งพิเศษนี้กลายเป็น “ตัวละคร” ในสถานการณ์ สมมติ ได้รับการสัมภาษณ์ ต้องพูดคุยจากความคิดของตัวละคร

3. การเล่นเกมบทบาทสมมติ (Role Play) ของผู้คนในประวัติศาสตร์หรือวรรณกรรม เรื่องสำคัญการได้ทดลองสถานการณ์จำลองและใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนในเวลาหรือสถานการณ์ในอดีตได้ทดลองใช้ชีวิตในเงื่อนไขของบุคคลในประวัติศาสตร์ทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้เกิดปฏิสัมพันธ์ตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ตีความบทประพันธ์และเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการในการเสริมสร้างค่านิยมดังกล่าว ผู้วิจัยพิจารณาเทคนิคกิจกรรมละครเป็นฐาน ที่สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ได้แก่ กิจกรรมเก้าอี้ร้อน การเล่นเกมบทบาทสมมติ สถานการณ์ชวนคิด การใช้ภาพจินตนาการ เป็นต้น

4.5 การวัดความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นนามธรรมและมีสภาวะซับซ้อน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์อย่างรัดกุมจึงจะสามารถบอกได้ว่าค่านิยมของบุคคลนั้นคืออะไร ทั้งนี้ค่านิยมเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรม ซึ่งสามารถวัดได้โดยระบุถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมนั้น ๆ จากการศึกษาและ

สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวทางการวัดความซื่อสัตย์ไว้ ดังนี้

อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ (2526) วิจัยเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือในการวัดความซื่อสัตย์ของนักเรียน คือแบบทดสอบการวัดการให้เหตุผลหรือการเลือกปฏิบัติในขณะมีสถานการณ์บังคับและให้ตัวเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก

ตัวอย่างแบบวัดความซื่อสัตย์

เรื่องที่ 1 ขณะพักกลางวัน นิภาเข้าห้องน้ำที่โรงเรียน พบนาฬิกาเรือนหนึ่ง นิภาจึงนำไปส่งครู การที่นิภาทำเช่นนี้ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

- ก. นิภาคิดว่าการได้ของของคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
- ข. นิภาไม่ต้องการได้นาฬิกา เพราะนิภาก็มีใช้อยู่แล้ว
- ค. นิภาไม่ต้องการได้นาฬิกา เพราะนิภารู้ว่าเป็นของเพื่อนที่ตนรู้จัก
- ง. นิภาคิดว่าถ้าทุกคนอยากได้ของของคนอื่น สังคมในโรงเรียนจะวุ่นวาย

เฉลย 1) ก=4, ข=3, ค=2 ง=1

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้อธิบายขั้นตอนการวัดค่านิยมไว้ 10 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดค่านิยมที่จะวัดโดยต้องบอกให้แน่ชัด
2. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นมาของค่านิยมที่จะวัด
3. นิยามค่านิยมที่ได้กำหนดไว้
4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบรายงานตนเอง หรือ แบบสอบถาม
5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมพร้อมทั้งสร้างเกณฑ์การให้คะแนน
6. ตรวจสอบข้อความเพื่อปรับปรุงแก้ไขคำถามหรือสถานการณ์ที่เป็นโจทย์และสร้างความกระจำในการวัดโดยอาจให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคำถามรายชื่อแล้วนำไปทดลองใช้
7. ศึกษาอำนาจจำแนกรายชื่อ หากข้อใดมีค่ามากจำแนกน้อยต้องตัดทิ้งดังนั้นจึงควรออกข้อสอบเกินไว้อย่างน้อยร้อยละ 25
8. จัดข้อสอบเป็นชุดควรมีค่าชี้แจงให้รายละเอียดในการทำข้อสอบอย่างชัดเจน
9. หาคุณภาพของเครื่องมือซึ่งก็คือค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงตรง
10. หาเกณฑ์ปกติซึ่งก็คือคะแนนจริงที่ได้บอกระดับความสามารถของผู้สอบ

ตัวอย่างเครื่องมือ

1. แบบวัดค่านิยมเดียว

ข้อสอบแบบนี้มีจุดประสงค์ที่จะวัดค่านิยมเดียว ๆ เช่น ความมีวินัย หรือการพึ่งตนเอง
อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการออกข้อสอบทำได้หลายวิธี

ก. แบบมีคำถามหรือสถานการณ์แล้วให้ตอบเติมคำลงไป แบบนี้ไม่มีตัวเลือกให้ การพิจารณาว่าตอบแบบไหนได้คะแนนเท่าไรจะต้องกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้อย่างดี

ตัวอย่าง คำถามวัดความมีวินัย โดยวิธีตอบแบบเสรี

1) ท่านชอบงานที่มีกฎระเบียบเคร่งครัดมากน้อยเพียงใด ตอบพร้อมเหตุผล

.....

2) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าระเบียบของสถานศึกษามีความสำคัญมากกับชีวิตของนักศึกษา

ตอบพร้อมเหตุผล

.....

ฯลฯ

ตัวอย่าง คำถามจากสถานการณ์เกี่ยวกับค่านิยม ความมีวินัยแบบตอบโดยเสรี

1) แดงได้รับเชิญไปบรรยายที่โรงแรมแห่งหนึ่ง เวลา 9 - 12 น. แดงเป็นคนบรรยายสนุก ผู้ฟังชอบใจ
หัวเราะครื้นเครง ปรากฏว่าเลยเวลา 12.00 น. ไปแล้ว เนื้อหาที่บรรยายยังไม่จบ ถ้าท่านเป็นแดงจะทำ
อย่างไร ตอบ พร้อมเหตุผล

.....

2) บริษัทแห่งหนึ่งเครื่องจักรแบบแต่งกายมาก ผู้หญิงจะต้องมีชุดแบบของเขาส่วนผู้ชายต้องผูก
เนคไทเสื้อเชิ้ตแขนยาว ถ้าท่านเป็นผู้ชาย ทำงานบริษัทนี้ ถิ่นใส่เสื้อแขนยาวมาทำงาน ท่านจะอย่างไร
ตอบพร้อม เหตุผล

.....

ฯลฯ

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้ามองว่าการตอบและเหตุผลแสดงถึงเป็นคนมีวินัยให้ 1 คะแนน
ถ้าการตอบและเหตุผลแสดงถึงความเป็นคนไม่มีวินัยให้ 0 คะแนน หรือ จะแยกเป็น 3 ระดับก็ได้
คือไม่มีวินัยให้ 0 คะแนน มีวินัยน้อยให้ 1 คะแนน มี วินัยมากให้ 2 คะแนน ดังนี้เป็นต้น สิ่งสำคัญ
อยู่ที่การตีความหมายของการตอบ

ข. แบบมีคำถามหรือสถานการณ์ แล้วให้ตัวเลือกไว้ให้ตอบ แบบนี้อาจมีคำถามหรือ
สถานการณ์เกี่ยวกับค่านิยมที่ต้องการวัดแล้วเขียนตัวเลือกที่เกี่ยวกับค่านิยมนั้น โดยอาศัยหลักการให้
คะแนน 0, 1 หรือ 0, 1, 2 ถ้าวัดว่า 0 ไม่มีค่านิยมนั้นเลย 1 มีค่า นิยมนั้นบ้าง 2 มีค่านิยมนั้นมากหรือ
อาจจะพิจารณาเพียงมีหรือไม่มีค่านิยมนั้นก็ได้

ตัวอย่างการเขียนตัวเลือกจากสถานการณ์ที่วัดความมีวินัย

1) แดงได้รับเชิญไปบรรยายที่โรงแรมแห่งหนึ่งในเวลา 9-12 น. เขาเป็นคนบรรยายสนุก ผู้ฟังชอบใจหัวเราะครื้นเครง ปรากฏว่าเลยเวลา 12.00 น. ไปแล้ว เนื้อหาที่บรรยายยังไม่จบ ถ้าท่านเป็นแดงจะทำอย่างไร

- ก. หยุดทันทีเมื่อหมดเวลา
- ข. พูดต่อไปเรื่อย ๆ จนหมดเนื้อหา
- ค. สรุปเนื้อความลงถึงจะกินเวลานิดหน่อยก็ตาม

2) บริษัทแห่งหนึ่งเครื่องครัดเครื่องแบบแต่งกายมาก ผู้หญิงจะต้องมีชุดแบบของเขาส่วนผู้ชายต้องผูกเนคไทเสื้อเชิ้ตแขนยาว ถ้าท่านเป็นผู้ชาย ทำงานบริษัทนี้ ลืมใส่เสื้อแขนยาวมาทำงาน ท่านจะอย่างไร

- ก. ใส่แขนสั้นผูกเนคไทวันเดียวผู้จัดการคงไม่ว่าอะไร
- ข. รีบกลับบ้านไปเปลี่ยนเสื้อแขนยาวอย่างรีบด่วน
- ค. ยืมเสื้อเพื่อน ๆ คิดว่าได้ก็เปลี่ยน ไม่ได้ก็ไม่เปลี่ยน

3) นารีเอาขยะในบ้านไปทิ้งถึงขยะสาธารณะซึ่งเคยวางไว้ข้างถนน แต่วันนั้นทางเทศบาลเอาถังขยะนั้นไป ยังไม่ได้เอามาเปลี่ยน ถ้าท่านเป็นนารี จะทำอย่างไร

- ก. วางทิ้งไว้ตรงจุดที่ถังขยะของเทศบาลเคยวางไว้
- ข. ซุกทิ้งไว้ข้าง ๆ ถนนตรงที่มีสิ่งกีดขวางคนไม่เห็น
- ค. นำไปทิ้งถึงขยะในที่อื่น ๆ ต่อไป

ตัวอย่างคำถามจากข้อ ก. วัดความมีวินัย

1) ท่านชอบงานที่มีกฎระเบียบเคร่งครัดมากน้อยเพียงใด

- [] ก. ชอบ เพราะจะได้ไม่สร้างความวุ่นวาย
- [] ข. ไม่ชอบ เพราะจะทำงานด้วยความอึดอัด
- [] ค. ชอบมาก เพราะจะทำให้ทุกคนอยู่ในกรอบหน้าที่

2) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าระเบียบของสถานศึกษามีความสำคัญมากกับชีวิตของนักศึกษา

- [] ก. ไม่เห็นด้วยเพราะขาดความเป็นอิสระ
- [] ข. เห็นด้วย เพราะจะได้เป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน
- [] ค. เห็นด้วยอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้เรียนปรับตัวได้ดีขึ้น

3) ท่านยอมที่จะเข้าแถวยาว ๆ เพื่อซื้ออาหารที่ท่านชอบหรือไม่

- [] ก. ยอม เพราะไม่รู้ว่าจะไปซื้อที่ไหน
- [] ข. ยอม เพราะคิดว่าอดทนเดี๋ยวนิดเดียวคงได้
- [] ค. ยอม เพราะเราเข้ามาที่หลังควรอยู่ตามลำดับ

เฉลย 1) ก=1, ข=0, ค=2 2) ก=0, ข=1, ค=2 3) ก=0, ข=1, ค=2

ฯลฯ

ตัวอย่างที่เน้นการมองเห็นความสำคัญของค่านิยมนั้น คือพิจารณาข้อความ ที่เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วให้น้ำหนักว่าข้อใดสำคัญมากหรือสำคัญน้อย ดังตัวอย่าง การวัดความมีวินัย

ข้อความ	ความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ระเบียบที่ทำงานนั้นดำเนินไปได้ดี แม้จะขัดกับนิสัยตนเอง	()	()	()	()
2. กฎเกณฑ์ทำให้ประเทศชาติอยู่ได้อย่างมั่นคง ถึงจะปฏิบัติตามลำบาก	()	()	()	()
3. การพูดจาตามสบาย โดยไม่ยึดถือระเบียบ ประเพณี ท้องถิ่น	()	()	()	()
ฯลฯ				

ข้อความ	ความสำคัญ			
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยมาก
1. การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก	()	()	()	()
2. ข้าพเจ้าเชื่อถือกฎเกณฑ์ที่เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าตั้งเสมอ	()	()	()	()
3. สังคมจะอยู่ได้ก็ด้วยการเคารพกฎหมายของบ้านเมือง	()	()	()	()
ฯลฯ				

ค. ใช้มาตราแบบนัยจำแนก (Semantic Differential Scale)

เครื่องมือวัดแบบนี้เป็นเทคนิคของออสกู๊ด (Osgood) และคณะ สร้างขึ้น เพื่อวัดเจตคติของมโนภาพ (Concept) ใด มโนภาพหนึ่ง เช่น พ่อหรือแม่ เป็นต้น

หลักการในการวัดค่านิยม ก็โดยเอาค่านิยมที่ต้องการวัดเป็นเป้าของ ความรู้สึก ดังนั้นค่านิยมนั้นจึงเป็นมโนภาพ ต่อจากนั้นต้องพยายามศึกษาคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น แล้วหาคำที่เป็นคำตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ โดยทั่วไป ให้หาคำที่มีความหมายตรงข้ามกันอย่างน้อย 5 คู่ขึ้นไป อย่าลืมว่าคำตรงข้ามนั้นจะ ต้องมีความหมายหรือลักษณะเป็นคำวัดค่านิยมนั้น ๆ ซึ่งแต่ละค่านิยมอาจจะใช้คำ ตรงข้ามแตกต่างกัน

ค่าตรงข้ามที่หาได้นี้ถือว่าแต่ละคู่เป็นมาตราหนึ่ง ๆ โดยทั่วไปมาตราที่ กำหนดความรู้สึก ระหว่างค่าตรงข้าม จะเป็นคล้ายการจัดอันดับจากที่มองในด้านบวก ไปสู่ด้านลบ ทางด้านบวกจะให้ ค่ามาก ส่วนด้านลบจะให้ค่าน้อย มาตราอาจจะเป็น 3, 4, 5, 6 หรือ 7 ช่องก็ได้ แล้วแต่ผู้สร้างมี ความต้องการ มาตราดั้งเดิมของออสกูดใช้ 7 ช่อง เครื่องมือแบบนี้สร้างง่ายใช้สะดวก แต่หาค่าที่มีความหมายทางค่านิยมกับ ค่านิยมที่จะวัดนั้นค่อนข้างยาก ผลการวัดแปลความหมายได้ดีไม่แพ้ วิธีสร้างแบบอื่น ๆ ดังตัวอย่าง การวัดค่านิยมความมีวินัย

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านค่านิยมที่เป็นมโนภาพ แล้วแสดงความรู้สึกตามความ เป็นจริงว่าท่านรู้สึกใกล้เคียงไปทางใดกับมาตราที่กำหนดให้สองข้างนั้น เมื่อแน่ใจแล้ว โปรดกากบาทลงในช่องนั้นตามความรู้สึกของท่านอย่างแท้จริง									
1. ปฏิบัติตาม									ต่อต้าน
2. ไม่สำคัญ									สำคัญ
3. น่าียึดถือ									ละเลย

ไพศาล หวังพานิช (2553) กล่าวว่า คุณลักษณะภายในบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นลักษณะทางจิตใจ จะสามารถวัดได้โดยทางอ้อม โดยวัดจากการที่บุคคลจะแสดงออกหรือ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้ โดยตรง ซึ่งในการวัดจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วนได้แก่ ตัวบุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยนำสิ่งเร้าซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้เป็นข้อความ ที่ใช้อธิบายคุณค่าหรือรายละเอียดและคุณลักษณะที่ ต้องการวัด ไปเร้าบุคคลที่ถูกวัดให้แสดงออกมาเป็นระดับหรือความเข้มของความรู้สึก จากนั้นจึงนำ ผลจากการตอบสนองไปสรุปเป็นคุณลักษณะของบุคคลนั้น

จกณญา จินาศรีพูล (2558) วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยการเรียนรู้ผ่าน กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เครื่องมือในการวัดความซื่อสัตย์ คือแบบวัด ความซื่อสัตย์มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์มี 4 ตัวเลือก

ตัวอย่างแบบวัดความซื่อสัตย์

1. นักเรียนทำกล่องดินสอหาย โดยเพิ่งทราบตอนเช้าเรียนชั่วโมงแรก และต้องทำแบบฝึกหัดส่งครู เพื่อนของนักเรียนมีดินสอหลายแท่ง จึงให้ยืมใช้ก่อน บอกว่าเลิกเรียนค่อยคืนให้ ถ้าหลังเลิกเรียนเพื่อนไม่ทวงดินสอคืน นักเรียนจะอย่างไร

ก. คืนดินสอให้เพื่อน กลัวเพื่อนจำได้ที่หลังจะถูกตำหนิ

ข. คืนดินสอให้เพื่อน เพราะเราไม่ควรอยากได้ของของผู้อื่น

ค. เก็บดินสอไว้ใช้ เพราะเราจะไม่ต้องซื้อใหม่ เพื่อนทวงค่อยคืนให้

ง. คืนดินสอให้เพื่อน เพราะถ้าเป็นเพื่อนคนอื่น ๆ ยืม ก็คงจะคืนให้

เช่นกัน

นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดค่านิยมหรือคุณลักษณะ ใช้เครื่องมือในการวัดในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับบริบทและจุดประสงค์ของงานวิจัย โดยเครื่องมือที่ได้รับความนิยมจะเป็นเครื่องมือในลักษณะของข้อสอบเชิงสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น เอมอร์ สังเว (2547) วิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแบบวัดมีลักษณะเป็นเหตุการณ์สมมติ แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ด้านละ 6 ข้อ ได้แก่ ด้านปฏิบัติตนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ประหยัดอดออม ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสำนึกในสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนเป็นผู้รักความสะอาด ณัชชา มหปัญญานนท์ (2556) ใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งมี 6 พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ ธันยพร มหาติลกรัตน์ (2557) ใช้แบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ 4 ตัวเลือก และวิไลภร จันนะรา (2559) วิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เวลา 1 ชั่วโมง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวัดความซื่อสัตย์สามารถวัดได้หลากหลาย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความซื่อสัตย์ที่ได้รับความนิยมจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แบบมาตราประเมินค่า แบบวัดสถานการณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกพฤติกรรม ทั้งนี้การวัดความซื่อสัตย์ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และบริบทของผู้วิจัย จึงควรมีการออกแบบเครื่องมือวัดตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้แบบวัดมีความน่าเชื่อถือ เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องการวัด โดยจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดให้ชัดเจน ออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสม มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการวัดความซื่อสัตย์ โดยการออกแบบแบบทดสอบซึ่งเป็นข้อสอบสถานการณ์ชนิดเติมคำตอบ เพราะการตอบคำถามแบบเขียนตอบจะแสดงถึงความรู้สึกนึกคิดได้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงผู้ตอบ ซึ่งเป็นคำตอบที่แสดงเหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผล ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตและเก็บรวบรวมค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวรรณ เจริญจิตต์กุล (2533) วิจัยเรื่อง ผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทบาทสมมติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติและการสอนด้วยวิธีการธรรมดาต่อการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนวัดด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 90 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลอง 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มทดลอง 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา ส่วนกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอน โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ครั้ง รวม 4 สัปดาห์ หลังการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนทั้งสามกลุ่มโดยใช้แบบสอบถามค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบระดับความมีนัยสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ย ด้วยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติมีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แก้วเวียง นานาผล และคณะ (2557) วิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กไทย “โตไปไม่โกง” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โตไปไม่โกง 3) เพื่อทดลองใช้แบบแผนการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในโรงเรียนนาร่อง 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโตไปไม่โกง กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ

เป็นสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 395 แห่ง ได้มาโดยการเปิดตารางเครื่องชี้และมอร์แกน กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม จำนวน 62 คน ศึกษาฐานสถานศึกษา 3 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ 7 คน ในการประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มแบบนิเทศติดตาม แบบบันทึกการประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความเหมาะสม และเป็นไปได้ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา วิเคราะห์และแบบบรรยาย ดังสรุปผลดังนี้

1. จากการสำรวจสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านบทบาทของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน โตไปไม่โกง มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนปัญหาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านบทบาทของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน โตไปไม่โกง ข้อค้นพบ จากผลการสำรวจมีข้อสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนโตไปไม่โกง ปัญหาด้านความ ซื่อสัตย์ สุจริตคือการพูดความจริง ไม่พูดปด ไม่โกหก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาน้อย ส่วนข้อเสนอแนะ ผู้ตอบเสนอแนะให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรเข้ามีส่วนร่วม หาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ทั้งด้านจิตใจ ปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โตไปไม่โกง พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นไปตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วย 1) บทบาทของสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิให้เพิ่มเติมบทบาท ได้แก่ วัดหรือโบสถ์ หรือของศาสนสถานอื่น ๆ หรือในศาสนาพุทธเรียกว่า “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน 2) หลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ควรเน้นที่หลักคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “โตไปไม่โกง” โดยตรง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ส่วนอื่น ๆ เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม 3) การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ควรเป็นแรงจูงใจที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อผู้ประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ เมื่อมีความซื่อสัตย์ สุจริต สังคมควรยกย่องเชิดชู และสังคมให้การยอมรับและสามารถนำผลไปใช้ในการศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้น ถึงระดับอุดมศึกษา และสามารถใช้ในการสมัครเข้าทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ได้ และทุกหน่วยงาน

เปิดโอกาสรับคนที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตเข้าทำงาน เป็นกลุ่มแรก 4) คุณลักษณะ ผู้เรียน โตไปไม่โกง ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าให้ใช้คุณลักษณะตามข้อ 1 คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลัก ซึ่งหมายถึง ความซื่อสัตย์ทางกาย วาจา และใจนอกนั้นให้เป็นคุณลักษณะ โดยอ้อม คือ เป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความรับผิดชอบ มีความเป็นธรรมทางสังคม และมีจิตสาธารณะ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบกับโรงเรียนนำร่อง ปรากฏผลดังนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมีหลักสูตร กิจกรรม และกลไก การประเมินผล แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่หลักคุณธรรม จริยธรรมเดียว เมื่อได้ทดลองใช้หลักความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติตนเองมากขึ้น ส่วนใหญ่จะบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ผลการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เด็กไทยโตไปไม่โกง มีดังนี้ นโยบายควรมุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กไทยมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีวัตถุประสงค์ของนโยบายคือ เพื่อปลูกฝังและสร้างภูมิคุ้มกัน “โตไปไม่โกง” ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “เด็กไทยมีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส โตไปไม่โกง” ประกอบด้วย พันธกิจ ส่งเสริมสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชนสร้างความซื่อสัตย์ สุจริต ให้ “เด็กไทยโตไปไม่โกง” วัตถุประสงค์หลัก ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการ สร้างกิจกรรมและการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม 2) เพื่อส่งเสริมครอบครัวและชุมชนร่วมมือกับสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยุทธศาสตร์การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส โตไปไม่โกง

จกณญา จินาศรีพูล (2558) วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยการ เรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน กรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความซื่อสัตย์ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่า ที และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองและระยะติดตามผลนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลอง ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยคะแนนความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) หลังการทดลองและระยะติดตามผลนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาสำหรับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียน จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า การใช้บทบาทสมมติ และกรณีศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการกำหนดเพียงนโยบาย อันจะก่อให้เกิดการปฏิบัติของผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียน พบว่า ความซื่อสัตย์จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเฉพาะสถานศึกษา ที่ครูควรจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความซื่อสัตย์ ซึ่งจะต้องมีวิธีการสอนและเทคนิคที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นพบว่าการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ และกรณีตัวอย่าง สามารถส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ ทั้งนี้ผู้สอนควรจัดเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหา และช่วงวัยของนักเรียน

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values clarification หรือ V.C.) หมายถึง การดำเนินการที่ทำให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตัวเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (นาคยา ปิรันธนานนท์, 2542)

1. **ขั้นทำความเข้าใจ** ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อสิ่งที่กำลังศึกษา และความคิดที่ปรากฏอยู่ในเรื่องที่ศึกษา
2. **ขั้นแสดงความสัมพันธ์** ผู้เรียนตีความเรื่องที่ศึกษา โดยพิจารณาข้อมูลแล้วสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิด จากเรื่องที่เรียนกับประสบการณ์ของตนเอง
3. **ขั้นกำหนดคุณค่า** ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสภาพการณ์ ปัญหา หรือวัตถุสิ่งของ ที่สามารถประเมินคุณค่าจากเรื่องที่ศึกษา พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือจากการกระทำ ครูให้ข้อเสนอแนะว่า ควรหรือไม่ควรทำอะไร อย่างไร
4. **ขั้นแสดงออก** ผู้เรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบผ่านกิจกรรม และสื่อที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้ตรวจสอบและจัดสภาพความเชื่อของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น และผลจากพฤติกรรมที่ตนเองเห็นคุณค่า

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยม หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาที่มีการรวมของชุดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านวรรณคดีวรรณกรรมต่าง ๆ โดยพิจารณาค่านิยมที่ปรากฏในเรื่อง และตัดสินใจเลือกค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับตนเอง ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการกระจ่างค่านิยม 5 ขั้นตอน ชุดกิจกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. **คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม** ภายในคู่มือชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
2. **แผนการจัดการเรียนการสอน** ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการกระจ่างค่านิยม ที่ปรับจากนาคยา ปิรันธนานนท์ (2542) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ** ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำลังศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้
 - ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม** ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยการวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา
 - ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก** ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่ หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง
 - ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า** ผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร
 - ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม** ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยันค่านิยมที่ตนเลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนเลือก
3. **สื่อการเรียนรู้** ชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม
4. **แบบประเมิน** ในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

ความเชื่อสัจย หมายถึง ค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ประการดังนี้

1. **ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้** หมายถึง กระทำตามสัญญาที่ตนได้ไว้ให้กับตนเอง และผู้อื่น
2. **ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน** หมายถึง ไม่คิดอยากได้ หรือนำของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. **ยอมรับเมื่อกระทำผิด** หมายถึง เมื่อกระทำสิ่งใดที่ไม่ถูกต้อง ก็พร้อมที่จะยอมรับ ว่าเป็นการกระทำของตน
4. **ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง** หมายถึง ไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไปกระทำการใด ๆ อันไม่ถูกต้อง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
5. **ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง** หมายถึง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ไม่กล่าวเท็จ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยาม เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยาม ได้แก่

- 1.1 ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทย และประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในสังคมไทย
- 1.2 ศึกษาแนวคิด ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกระจำง่า่านิยาม (Values Clarification หรือ V.C.)

ระยะที่ 2 (D1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

- 2.1 วิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในบริบทจริง
- 2.2 ออกแบบและจัดทำชุดกิจกรรมฉบับร่าง
- 2.3 ตรวจสอบและปรับปรุงชุดกิจกรรมฉบับร่าง

ระยะที่ 3 (R2) การประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

- 3.1 เตรียมการทดลองใช้ชุดกิจกรรม
- 3.2 ดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรม
- 3.3 ประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรม

ระยะที่ 4 (D2) การนำเสนอการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

- 4.1 สรุปข้อค้นพบจากผลการทดลองใช้และปรับปรุงชุดกิจกรรม
- 4.2 จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม

การดำเนินการในระยะที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการค้นคว้าทบทวนวรรณกรรม ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทย และประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในสังคมไทย โดยรวบรวมข้อมูลและสรุปได้ ดังนี้

1.1.1 ด้านผู้เรียน ผู้เรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีวรรณกรรมเป็นเรื่องไกลตัว เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงในการประกอบอาชีพไม่ได้ โดยผู้เรียนจำนวนมากเห็นว่าวรรณคดีไทยเป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจและยากเกินทำความเข้าใจ เพราะต้องอ่านบทร้อยกรองและทำความเข้าใจคำศัพท์ภายในเรื่อง

1.1.2 ด้านผู้สอน เรื่องของรูปแบบการสอนที่ครูผู้สอนนำมาใช้ไม่หลากหลาย ขาดการให้ผู้เรียนคิดและเชื่อมโยงเข้าสู่ชีวิตจริง มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนศึกษา คำศัพท์ ท่องจำบทประพันธ์และถอดคำประพันธ์ออกมาในรูปแบบของความเรียงที่มีความสละสลวยมากยิ่งขึ้น

1.1.3 ปัญหาเรื่องความซื่อสัตย์ของเด็กและเยาวชนของชาติซึ่งอยู่ในวัยศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ขาดความซื่อสัตย์ จนคิดว่าเป็นการกระทำที่เป็นปกติ อาจจะส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้ การพัฒนาความซื่อสัตย์จึงมีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขของคนในชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ

1.2 ศึกษาแนวคิด ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกระจำค่านิยม (Values Clarification หรือ V.C.)

การดำเนินการในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่

กระบวนการกระจำค่านิยม (Values Clarification) เป็นวิธีการที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร สอดคล้องกับแนวคิดของการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ สร้างค่านิยมที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เริ่มในการคิด การพิจารณาเลือก

การตัดสินใจ และยอมรับด้วยการเห็นคุณค่าของค่านิยม อันจะนำไปสู่การยึดถือและการปฏิบัติเป็นนิสัยที่ถาวร

ระยะที่ 2 (D1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 วิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในบริบทจริง

ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย วิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อม และความรู้พื้นฐานของนักเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะพัฒนาขึ้น โดยการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน และนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม โดยมีตัวอย่างข้อคำถาม ดังนี้

2.1.1 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครู

2.1.1.1 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหา หรืออุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด อย่างไร

2.1.1.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ท่านใช้สอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร (ถ้าไม่เหมาะสม ท่านมีวิธีการปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไรบ้าง)

2.1.1.3 ท่านใช้แนวคิด หลักการ ทฤษฎี หรือความเชื่ออะไร ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1.1.4 จากประสบการณ์ของท่านในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ท่านคิดว่าความรู้หรือทักษะใดที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมมากที่สุด อย่างไร

2.1.1.5 ท่านคิดว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสภาพสังคมปัจจุบัน ควรมีลักษณะอย่างไร เพราะอะไร

2.1.2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์นักเรียน

2.1.2.1 นักเรียนชอบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในรายวิชาภาษาไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.2.2 นักเรียนคิดว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้มากน้อยเพียงไร อย่างไร

2.1.2.3 นักเรียนคิดว่าตนเองมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทย อยู่ในระดับใด (เก่ง/กลาง/อ่อน) เพราะเหตุใด

2.1.2.4 นักเรียนคิดว่าอะไรคือปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมในรายวิชาภาษาไทยของตนเอง

2.1.2.5 นักเรียนมีความต้องการที่จะให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในรายวิชาภาษาไทยอย่างไร เพราะเหตุใด

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ครูที่สอนรายวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า ปัญหาหลักคือวิธีการหรือรูปแบบการสอนที่ครูผู้สอนนำมาใช้ยังไม่หลากหลายและไม่น่าสนใจ ขาดการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมเข้าสู่ชีวิตจริง ซึ่งการสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยทั่วไปยังเป็นการสอนแบบอ่านเอาเรื่อง เน้นให้ผู้เรียนศึกษาคำศัพท์ ท่องจำบทประพันธ์และถอดคำประพันธ์ออกมาในรูปแบบของความเรียง

2. นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดว่าการเรียนวรรณคดีวรรณกรรมเป็นเรื่องไกลตัว นำมาใช้ประกอบอาชีพโดยตรงไม่ได้ เรียนแล้วไม่ทราบแนวทางนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง อีกทั้งการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจและยากเกินทำความเข้าใจ เพราะต้องอ่านบทร้อยกรองและทำความเข้าใจคำศัพท์ภายในเรื่อง

3. นักเรียนคิดว่าครูผู้สอนควรมีรูปแบบหรือกิจกรรมการสอนที่แปลกใหม่น่าสนใจมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว เพื่อทำให้ตนเองเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม

2.2 ออกแบบและจัดทำชุดกิจกรรมฉบับร่าง

จากการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในรายวิชาภาษาไทยในข้อที่ 2.1 ผู้วิจัยจึงได้แนวทางในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อสำหรับครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกิดกับนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมคือ การส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียน

2.2.2 การคัดเลือกเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม และมาตรฐานและตัวชี้วัด ในรายวิชาภาษาไทย (ท 21102) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการออกแบบชุดกิจกรรม และแผนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับศาสนา ประเพณี พิธีกรรม สุภาษิต คำสอน เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ บ้านเท่งคดี บ้านทัก การเดินทาง

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่านพร้อมยกเหตุผลประกอบ	● การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น
3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	
4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่าน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	
5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า ได้แก่ บทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองตามความสนใจ

หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาสาระวรรณคดีวรรณกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมความซื่อสัตย์ รวมทั้งสิ้น 4 เรื่อง ดังนี้

1) เนื้อหาสาระวรรณคดี จากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ วรรณคดี เรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดาร ตอนพันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต ปรากฏความซื่อสัตย์ในเรื่อง คือ 1) ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด 2) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดและวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนาท ปรากฏความซื่อสัตย์ในเรื่อง คือ 1) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2) ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด

2) เนื้อหาสาระวรรณกรรม จากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยวิธีภาษา กระทรวงศึกษาธิการจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ วรรณกรรม เรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข ปรากฏความซื่อสัตย์ในเรื่อง คือ 1) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2) ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน และวรรณกรรมเรื่อง ลูกผู้ชายตัวเกือบจริง ปรากฏความซื่อสัตย์ในเรื่อง คือ 1) ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด 2) ไม่กล่าวคำเท็จพูดตรงความเป็นจริง

ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกวรรณคดีและวรรณกรรมข้างต้น เนื่องจากเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมดังกล่าวมีการดำเนินเรื่องที่เป็นลำดับชัดเจน มีสถานการณ์หรือปมขัดแย้ง ตัวละครมีพฤติกรรมส่งเสริมให้เกิดค่านิยมความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปคิด วิเคราะห์ และปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะเลือกเนื้อหาในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำมาใช้ในการงานวิจัยจึงได้เป็นชุดกิจกรรมจำนวน 4 ชุดกิจกรรม ตามจำนวนวรรณคดี 2 เรื่อง และวรรณกรรมไทย 2 เรื่อง ซึ่งจะใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้นเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวม 22 คาบ คาบละ 50 นาที

2.2.3 การวางแผนใช้ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนัยเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย มีการวางแผนการใช้ชุดกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.3.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยนำขั้นตอนของกระบวนการกระจำนัย และขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยในขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาใช้เป็นขั้นตอนหลักในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนัยกับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแบบปกติ

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนัย	ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแบบปกติ
1. ขั้นทำความเข้าใจ ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำลังศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้	1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน เพื่อสร้างความสนใจและจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจในวรรณคดี โดยอาจใช้วิธีการเล่าประวัติ ความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์
2. ขั้นพิจารณาค่านิยม ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่องโดยการวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละคร ที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา	2. ขั้นการสอนแนวคิดสำคัญ วิเคราะห์ และวิจารณ์ ผู้สอนให้ผู้เรียนได้อ่านวรรณคดี โดยเน้นให้อ่านออกเสียง นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และส่งผลอย่างไร พร้อมกับเรียนรู้คำศัพท์ที่สำคัญ นักเรียนสามารถถอดความหมายจากบทหรือกรอนร่วมกับกรวิเคราะห์ตัวละครโดยครูใช้การบรรยายหรือกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี และวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการ กระจำง่านค่านิยม	ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี และวรรณกรรมไทยแบบปกติ
	<p>เพื่อให้ นักเรียนอภิปรายความสัมพันธ์ของเนื้อหา อย่างมีเหตุผล นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์เนื้อหาของวรรณคดีทั้งทางด้านคุณค่าทาง เนื้อหา และคุณค่าทางวรรณศิลป์</p>
<p>3. ขั้นนำเสนอทางเลือก ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และ ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิด จากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการ คิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือน หรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง</p>	<p>3. ขั้นประเมินผล นักเรียนบอกข้อคิด คุณค่า สามารถบอกแนวทางในการนำข้อคิด คติเตือนใจที่ ได้จากการศึกษาวรรณคดี ไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน</p>
<p>4. ขั้นกำหนดคุณค่า ผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือก ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุป ถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน ความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อ ตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสิน ถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร</p>	
<p>5. ขั้นแสดงค่านิยม ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อ ของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยัน ในค่านิยมที่ตน เลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือก ค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเองและเป็นไปได้ในทาง ปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตน ตามค่านิยมที่ตนเลือก</p>	

ข้อมูลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแบบปกติและการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมตามองค์ประกอบของวรรณคดีและวรรณกรรม ด้านเนื้อหา ความงามของภาษา และการให้ข้อคิดเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแบบปกติ มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ทั้งหมด 3 ขั้นตอน โดยใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนทั่วไปที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาและปฏิบัติได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของเรื่องที่สอนนั้น ไม่ได้เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ทบทวนค่านิยมของตนเองเพื่อนำไปปรับใช้จริงทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากเท่าที่ควร แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ตามกระบวนการของการกระจำง่า่านิยม โดยมีการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย วิธีสอน เทคนิคการสอน และกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ทบทวนค่านิยมของตนเองเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดค่านิยมความซื่อสัตย์ และได้แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งนักเรียนสามารถนำค่านิยมไปปรับใช้ในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

2.2.3.2 ผู้วิจัยสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยนำขั้นตอนของกระบวนการกระจำง่า่านิยมและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำมาใช้เป็นขั้นตอนหลักในการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม โดยสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการสังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจำนัย

2.2.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบชุดกิจกรรมและเขียนแผน

การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้กระบวนการกระจำนัณย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ครอบคลุมมาตรฐานและตัวชี้วัด และจำนวนคาบในการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรม รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 6 จำนวนคาบเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัณยของกลุ่มเป้าหมาย

ที่	ชื่อกิจกรรม	วรรณคดีและวรรณกรรมไทย	จำนวนคาบเรียน
1	เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์	โคลงภาพพระราชพงศาวดาร ตอนพันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต	6
2	ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน	บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนก	6
3	ความซื่อความสัตย์	วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข	5
4	คำสัตย์วาจาของคนจริง	วรรณกรรมเรื่องลูกผู้ชายตัวเก็บบจริง	5
รวม			22

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศ จำนวน 1 คาบเรียน โดยครูชี้แจงให้นักเรียนทราบ เรื่องราวของตนเองในการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และให้นักเรียนชมภาพยนตร์สั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความซื่อสัตย์ (เรื่อง โดนัท จากรายการโตไปไม่โกง) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการมีค่านิยมความซื่อสัตย์

2.2.4 การเลือกสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใน ชุดกิจกรรม ได้แก่ วรรณคดี วรรณกรรมไทย สื่อนำเสนอด้วยโปรแกรม Power point สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ บทอ่านเสริมต่าง ๆ รูปภาพ ข่าว กรณียตัวอย่าง และเกม

2.2.5 การกำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผล

แบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับ มอบหมาย

2.3 ตรวจสอบและปรับปรุงชุดกิจกรรมฉบับร่าง

2.3.1 การนำชุดกิจกรรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

2.3.1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม

ไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยามมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งในงานวิจัยนี้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย มีจำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย คือ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง เวลาในการใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 22 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที สรุปได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 โครงสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์	กิจกรรมหลัก	กระบวนการกระจำจ่านิยาม	วรรณคดี/วรรณกรรม	ค่านิยมความซื่อสัตย์
1. เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์	1	1. บอกประวัติความเป็นมาของวรรณคดี 2. บอกลักษณะคำประพันธ์ 3. บอกความหมายของคำศัพท์ 4. ถอดคำประพันธ์จากบทหรือกรอกรเป็นบทหรือแก้วได้	1. ฟังบรรยาย 2. ทำใบงาน 3. ตอบคำถาม 4. เกม	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ	โคลงภาพ พระราชพงศาวดาร ตอน พันท้ายนรสิงห์ ถวายชีวิต	1. ยอมรับผิดเมื่อกระทำความผิด 2. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้
	2	1. บอกแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณคดีได้ 2. เล่าเรื่องย่อของวรรณคดี 3. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้	1. กิจกรรมกลุ่มระดมสมองเพื่อระบุประเด็นปัญหา 2. อภิปรายโดยใช้เทคนิควงกลมซ้อน			
	3	1. อธิบายบุคลิก ลักษณะนิสัยและพัฒนาการของตัวละคร 2. บอกความรู้สึกที่มีต่อตัวละครได้ 3. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์	1. วิเคราะห์ลักษณะของตัวละคร 2. กิจกรรมกลุ่มโดยใช้เทคนิคกราฟิตี้	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม		
	4	1. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ 2. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย	1. พูดอภิปราย 2. การใช้กรณีตัวอย่าง	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก		

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์	กิจกรรมหลัก	กระบวนการ ภาระงาน/กิจกรรม	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
	5	1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มี ความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ ขาดความซื่อสัตย์ในระดับ ตนเอง และระดับสังคม	1. พูดอภิปราย โดยใช้เทคนิคพูด รอบวง 2. การใช้คำถาม	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า		
	6	1. บอกนิยามความซื่อสัตย์ เป็นของตนเอง 2. นำเสนอแนวทางปฏิบัติตน ในชีวิตประจำวันที่แสดงถึง การมีค่านิยมความซื่อสัตย์ 3. สรุปความรู้ที่ได้รับจากการ เรียนรู้	1. การพูด นำเสนอ 2. การใช้คำถาม	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม		
2. ชื่อ กิน ไม่หมด คัดกินไม่ นาน	7	1. บอกประวัติความเป็นมา ของวรรณคดี 2. อธิบายลักษณะของกลอน บทละคร 3. บอกความหมายของคำศัพท์ และคำไวพจน์ที่ปรากฏใน วรรณคดี 4. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็น ผลมาจากพฤติกรรมของตัว ละครในเรื่องได้	1. เกม 2. การใช้คำถาม 3. การบรรยาย	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ	รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบบนทก	1. ไม่หา ประโยชน์ ในทาง ไม่ถูกต้อง 2. ยอมรับผิด เมื่อกระทำผิด
	8	1. เล่าเรื่องย่อของวรรณคดี 2. ถอดคำประพันธ์จากบทร้อย กรองเป็นบทร้อยแก้วได้ 3. อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง ตามอารมณ์ตัวละครได้ 4. บอกความรู้สึกที่มีต่อตัว ละคร 5. วิเคราะห์ลักษณะตัวละคร ที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็น ถึงค่านิยมความซื่อสัตย์	1. เล่าเรื่องจาก ภาพเพื่อ จินตนาการ ตอนจบ 3. การพูด อภิปราย 4. อ่านออกเสียง ตามอารมณ์ตัว ละคร	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม		

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์	กิจกรรมหลัก	กระบวนการ ภาระงาน/กิจกรรม	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
	9	1. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณคดี 2. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ 3. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย	1. อภิปรายกลุ่ม 2. กิจกรรมเก้าอี้ร้อน (สร้างสถานการณ์จำลองเป็นตัวละครเพื่อสัมภาษณ์)	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก		
	10	1. อธิบายคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี 2. อธิบายคุณค่าด้านเนื้อหาของวรรณคดี 3. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย	1. การใช้คำถาม 2. อภิปราย 3. เขียนบทพูดเพื่อแสดงบทบาทสมมติ	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก		
	11	1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ในระดับตนเองและระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ขาดค่านิยมความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม	1. อภิปรายกลุ่ม 2. การใช้คำถาม 3. บทบาทสมมติ	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า		
	12	1. บอกค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นของตนเอง 2. นำเสนอแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่แสดงถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ 3. สรุปความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้	1. การพูดนำเสนอ 2. การใช้คำถาม	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม		
3. ความซื่อสัตย์	13	1. จับใจความสำคัญของเรื่อง 2. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณกรรม 3. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้ 4. บอกหลักการของการโน้มน้าวใจ	1. อภิปรายกลุ่ม 2. สตอรี่ไลน์ 3. บรรยาย	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ	วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข	1. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2. ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน

ชื่อชุด กิจกรรม	คาบ ที่	จุดประสงค์	กิจกรรมหลัก	กระบวนการ ภาระงาน/ค่านิยม	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
	14	1. วิเคราะห์บุคลิก ลักษณะ นิสัยของตัวละคร 2. วิเคราะห์ลักษณะตัว ละครที่มีพฤติกรรมสะท้อน ให้เห็นถึงค่านิยมความ ซื่อสัตย์ 3. วิเคราะห์ข่าวต่าง ๆ ที่มี ลักษณะของการโน้มน้าวใจ	1. บรรยาย 2. อภิปรายกลุ่ม 3. สตอรี่ไลน์	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม		
	15	1. ออกแบบสารที่มีลักษณะ โน้มน้าวใจ 3. นำเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาที่แสดงถึง ค่านิยมความซื่อสัตย์ใน บริบทของตนเองอย่าง หลากหลาย	1. การพูด อภิปราย 2. กรณีตัวอย่าง 3. การใช้คำถาม	ขั้นที่ 3 นำเสนอ ทางเลือก		
	16	1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มี ความซื่อสัตย์ในระดับ ตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของ ผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ใน ระดับตนเอง และระดับ สังคม	1. พูดอภิปราย 2. การถาม ซักค้าน	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า		
	17	1. สรุปความรู้และข้อคิด จากวรรณกรรมไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 2. วิเคราะห์ลักษณะของ บุคคลใกล้ชิดที่มีความ ซื่อสัตย์ 3. นำเสนอแนวทางปฏิบัติ ตนในชีวิตประจำวัน ที่แสดงถึงการมีค่านิยม ความซื่อสัตย์	1. การสัมภาษณ์ 2. การเขียนความ เรียง	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม		

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์	กิจกรรมหลัก	กระบวนการ ภาระงาน/กิจกรรม	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
4. คำสัตย์ วาจาของ คนจริง	18	1. อธิบายความหมายและองค์ประกอบของเรื่องสั้น 2. ประวัติความเป็นมาของเรื่อง 3. จับใจความสำคัญของเรื่อง 4. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้	1. การใช้คำถาม 2. บรรยาย 3. จิกซอว์	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ	วรรณกรรม เรื่องลูกผู้ชาย ตัวเกือบจริง	1. ยอมรับผิด เมื่อกระทำผิด 2. ไม่กล่าวคำ เท็จพูดตรง ความเป็นจริง
	19	1. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณกรรม 2. วิเคราะห์บุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์	1. อภิปรายกลุ่ม 2. เทคนิคหมวก 6 ใบ	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม		
	20	1. การวิเคราะห์เรื่องสั้นตามองค์ประกอบของเรื่องสั้น 2. นำเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย	1. อภิปราย 2. การใช้คำถาม 3. แต่งเรื่องตามจินตนาการ	ขั้นที่ 3 นำเสนอ ทางเลือก		
	21	1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มี ความซื่อสัตย์ในระดับ ตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของ ผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ใน ระดับตนเอง และระดับ สังคม	1. การเขียนผัง มโนทัศน์ 2. การพูด อภิปราย	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า		
	22	1. นำเสนอแนวทางปฏิบัติ ตนในชีวิตประจำวันที่ แสดงถึงการมีค่านิยมความ ซื่อสัตย์ 2. บอกค่านิยมความ ซื่อสัตย์ของตนเองให้ผู้อื่น ทราบ	1. การใช้ คำถาม 2. โด้วาที	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม		

2.3.1.2 ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรม

2.3.1.3 ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่ใช้ในชุดกิจกรรมโดยศึกษาจากเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งทางโรงเรียนกำหนดให้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.3.1.4 ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอนและคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำจ่า่านานิยม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม** ภายในคู่มือชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนการเตรียมการสอน สื่อการสอน เวลาที่ใช้ และบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและนักเรียนในการร่วมกิจกรรม เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) **แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่า่านานิยมในรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง

3) **สื่อการเรียนรู้** ทุกชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เช่น สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ เกม บทอ่านเสริมต่าง ๆ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

4) **แบบประเมิน** ในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2.3.2 การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพชุดกิจกรรม

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาความซื่อสัตย์ 2 ท่าน (รายนามในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง และองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ได้แก่ คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งเกณฑ์ที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือ

เท่ากับ 0.6 ขึ้นไป ซึ่งจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 4 กิจกรรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.6–1 แสดงว่าคุณภาพของชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดี มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

ตารางที่ 8 ผลการพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน วรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำง่าคำนิยม เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น

รายการข้อคำถาม	คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม	
1.1 จำนวนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	1
1.2 คำแนะนำมีความเข้าใจง่าย	0.8
1.3 โครงสร้างการจัดกิจกรรมชัดเจน เข้าใจง่าย	0.8
1.4 อธิบายขั้นตอนการดำเนินการได้เข้าใจง่าย	0.8
2. แผนการจัดกิจกรรม	
2.1 มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดขั้นปี และสาระการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0.8
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	0.8
2.4 เนื้อหามีความถูกต้อง	0.6
2.5 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน	0.8
2.6 กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการกระจำง่าคำนิยม	0.8
2.7 กิจกรรมมีความน่าสนใจ สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้	0.8
2.8 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	0.6
3. สื่อการเรียนรู้	
3.1 สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0.8
3.2 เนื้อหาของสื่อมีความถูกต้อง	0.8
3.3 เนื้อหาของสื่อเหมาะสมกับผู้เรียน	1
3.4 สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น	1
4. การวัดและประเมินผล	
4.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	0.8
4.2 เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	0.8
4.3 เกณฑ์ที่ใช้วัดประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	0.8

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่ควรพัฒนาในแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

ตารางที่ 9 ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย

ที่	ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุง
1	ผู้วิจัยควรปรับการเขียนคู่มือการใช้กิจกรรมให้มีความละเอียด ชัดเจน เพื่อให้ผู้สอนท่านอื่นสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ และควรเพิ่มความหมาย ทฤษฎี และขั้นตอนของกระบวนการกระจำง่าคำนิยามในคู่มือการใช้กิจกรรม	ผู้วิจัยปรับการเขียนคู่มือกิจกรรมให้มีความละเอียดชัดเจน ปรับการใช้ภาษาเพิ่มความหมาย ทฤษฎี และขั้นตอนของกระบวนการกระจำง่าคำนิยาม เสนอแนะแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับในกรณีที่ครูผู้สอนในชั้นเรียนอื่นต้องการนำชุดกิจกรรมไปปรับใช้หรือเพิ่มเติมการเลือกบทอ่านเสริมอื่น ๆ ในคู่มือการใช้กิจกรรม
2	ผู้วิจัยควรตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ห้มีคำกริยาของการปฏิบัติให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ควรเกิดกับผู้เรียนในแผนการจัดการกิจกรรม ควรขยายประเด็นพฤติกรรม (กริยา) ความซื่อสัตย์ให้ชัดเจนละเอียด และครอบคลุมกับนิยามคำศัพท์ที่กำหนดไว้เพื่อย้ำให้เกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในกิจกรรมให้เกิดความซื่อสัตย์	ผู้วิจัยตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้โดยกำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความซื่อสัตย์ และสอดคล้องกับคำกริยาที่แสดงออกเชิงพฤติกรรมในตัวชี้วัด
3	พิจารณาว่าชุดกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนเนื้อหาของวรรณกรรม ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมหรือไม่ สามารถปรับลดเวลาให้กระชับมากกว่านี้ได้หรือไม่	ผู้วิจัยปรับลดเวลาในชุดกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนในเนื้อหาของวรรณกรรมจาก 6 คาบ เป็น 5 คาบ เพื่อความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน
4	ตรวจสอบการวัดและประเมินผลของการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน	ผู้วิจัยตรวจสอบแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยปรับแก้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ระยะที่ 3 (R 2) การประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การดำเนินการในระยะที่ 3 เป็นการพัฒนาเครื่องมือเพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 เตรียมการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

3.1.1 การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 422 คน

3.1.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 40 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- 1) โรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทสหศึกษา โดยมีการจัดห้องเรียนที่มีการละความสามารถของนักเรียน จึงทำให้โรงเรียนที่เลือกเป็นตัวแทนสำหรับศึกษาได้
- 2) โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
- 3) นักเรียนกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเรียนในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน (ท22102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน
- 4) สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับและเพียงพอต่อการดำเนินการทดลอง
- 5) ผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา และผู้ปกครองตระหนักและให้ความสำคัญในการวิจัย และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีจำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย คือ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง เวลาในการใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 22 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที

ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม มีองค์ประกอบ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม** ภายในคู่มือชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนการเตรียมการสอน สื่อการสอน เวลาที่ใช้ และบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและนักเรียนในการร่วมกิจกรรม เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) **แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมในรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง

3) **สื่อการเรียนรู้** ทุกชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เช่น สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ เกม บทอ่านเสริมต่าง ๆ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

4) **แบบประเมิน** ในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

3.1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบวัดความซื่อสัตย์ จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบวัดแบบคู่ขนาน ใช้วัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียน โดยแบบวัดความซื่อสัตย์ มี 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อ เพศ ชั้นเรียน เลขที่ โรงเรียน และคำชี้แจงของแบบวัด

ตอนที่ 2 แบบวัดความซื่อสัตย์ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเติมคำตอบ โดยกำหนดเป็นสถานการณ์ 5 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อคำถาม 2 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ขึ้นจากการสังเคราะห์และสรุปองค์ประกอบของความซื่อสัตย์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมการวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ 2) ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน 3) ยอมรับเมื่อกระทำผิด 4) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง และ 5) ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง โดยให้ผู้เรียนอ่านแล้วเขียนตอบคำถามตามความคิด ความรู้สึกที่ตรงกับผู้เรียนมากที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามคำตอบต่าง ๆ (Rubric Score)

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความซื่อสัตย์

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความซื่อสัตย์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ โดยรวบรวมนิยามของความซื่อสัตย์เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ได้แก่ 1.1 ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ 1.2 ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน 1.3 ยอมรับเมื่อกระทำผิด 1.4 ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง และ 1.5 ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง (กรมวิชาการ, 2523; สถาปนิกรูปแห่งชาติ วาระพัฒนาที่ 4, 2558; ศิริวรรณ เจริญจิตต์กุล, 2533; จณณญา จินาศรีพูล, 2558; รุ่งฤดี กล้าหาญ และคณะ, 2558; หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2552; อัจศรา ประเสริฐสิน, 2558; อุไร จักษ์ตรึงมงคล, 2558)

2) ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน และครูผู้สอนที่รับผิดชอบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน เพื่อรวบรวมสถานการณ์ที่บ่งชี้พฤติกรรมค่านิยมความซื่อสัตย์เพื่อให้ได้แนวทางของการกำหนดสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตประจำวัน

3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดค่านิยม และกำหนดรูปแบบของแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ แบบเติมคำตอบ จากนั้นศึกษาหลักการในการสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4) สร้างแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ โดยสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับลักษณะของค่านิยมความซื่อสัตย์ ตามคำจำกัดความในพฤติกรรมบ่งชี้ของความซื่อสัตย์ที่ต้องการวัด ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน

ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วย สถานการณ์จำลองที่ใช้ตัวการ์ตูนเป็นตัวละครในการดำเนินเรื่อง และข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยใช้คำถามที่สมมติให้ผู้เรียนกำลังอยู่ในสถานการณ์คล้ายกับสถานการณ์จำลองซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้เรียนต้องเลือกตัดสินใจตอบคำถามที่ตรงกับเหตุผลของตนเองมากที่สุดแล้วเขียนอธิบายคำตอบ

5) ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ในแบบวัดความซื่อสัตย์ทั้งหมด 5 สถานการณ์ แบ่งเป็น สถานการณ์ละ 2 คำถาม รวมทั้งสิ้น 10 คำถาม 30 คะแนน โดยสร้างเกณฑ์พิจารณาคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ ตั้งแต่ 0-3 คะแนน

ตารางที่ 10 โครงสร้างแบบประเมินค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียน (ก่อนเรียนและหลังเรียน)

ข้อ	ตัวบ่งชี้ ค่านิยม ความซื่อสัตย์	คุณลักษณะ	ประเภทของ ความ ซื่อสัตย์	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
				ข้อที่	คะแนน	ข้อที่	คะแนน
1	ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้	การกระทำที่เป็นจริงทางวาจา	ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น	1.1, 1.2	3, 3	1.1, 1.2	3, 3
2	ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน	การกระทำที่เป็นจริงทางกายและใจ	ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น	2.1, 2.2	3, 3	2.1, 2.2	3, 3
3	ยอมรับเมื่อกระทำผิด	การกระทำที่เป็นจริงทางกายและใจ	ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น	3.1, 3.2	3, 3	3.1, 3.2	3, 3
4	ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง	การกระทำที่เป็นจริงทางกายและใจ	ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น	4.1, 4.2	3, 3	4.1, 4.2	3, 3
5	ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง	การกระทำที่เป็นจริงทางวาจา	ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น	5.1, 5.2	3, 3	5.1, 5.2	3, 3
รวม				10	30	10	30

ตารางที่ 11 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์

ที่	ลักษณะ	สถานการณ์/ ข้อคำถาม	ตัวบ่งชี้ค่านิยม ความซื่อสัตย์
1	ก่อนเรียน	เด็กชายเปรมเดินทางไปโดยรถยนต์ส่วนตัวไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งกับครอบครัว ในขณะที่ลงจากรถ เด็กชายเปรมเปิดประตูรถของตนไปโดนกับรถที่จอดอยู่ก่อนหน้าแล้ว ส่งผลให้รถผู้อื่นมีรอยขีดข่วนแต่ไม่เสียหายอะไรมาก 1.1 เปรมผล็อบเปิดประตูรถของตนเองโดนรถผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ และรถก็ไม่ได้เสียหายอะไรมาก นักเรียนคิดว่าเปรมกระทำผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด 1.2 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับเปรม นักเรียนจะอย่างไร	ยอมรับเมื่อกระทำผิด
1	หลังเรียน	ในคาบเรียนภาษาไทย ครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานในคาบเรียนให้เสร็จเรียบร้อย แล้วหลังจากทำเสร็จให้อ่านหนังสือบทพจนานุกรมที่เรียนต่อ เด็กชายไต้ซึ่งทำงานวิชาภาษาไทยที่ครูมอบหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว และอยากทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ที่ตนเองลืมทำการบ้านขึ้นมาทำให้เสร็จ 1.1 ถ้านักเรียนเป็นไต้ซึ่งทำงานวิชาภาษาไทยที่ครูมอบหมายให้ทำในคาบเรียนภาษาไทยเสร็จเรียบร้อยแล้ว และอยากทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ที่ตนเองลืมทำการบ้านขึ้นมาทำให้เสร็จ นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น 1.2 ถ้าครูภาษาไทยจะลงโทษนักเรียนที่ไม่ทำแบบฝึกหัดและอ่านหนังสือที่ได้รับมอบหมายในชั่วโมงเรียน ถ้านักเรียนเป็นไต้ที่ทำการบ้านคณิตศาสตร์ในชั่วโมงเรียนที่เพื่อนรู้แต่ครูไม่รู้ นักเรียนจะยอมรับกับครูหรือไม่ เพราะเหตุใด	
2	ก่อนเรียน	เมษยืนต่อแถวซื้ออาหาร ณ ร้านอาหารในโรงเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาพักเที่ยงที่มีนักเรียนหนาแน่น ขณะที่กำลังจะถึงคิวเมษ นิวซึ่งเป็นเพื่อนรักของเมษได้มาขอลัดคิวหน้าเมษ โดยให้เหตุผลว่าต้องรีบไปทำแบบฝึกหัดส่งครูก่อนคาบเรียน ตอนบ่ายและขอลัดคิวแค่คนเดียวเอง คนที่เหลือคงไม่ว่าอะไรเพราะเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกันทั้งนั้น ทำให้เมษลังเลใจเพราะนิวเป็นเพื่อนสนิทและคอยช่วยเหลือเรื่องการเรียนของเมษมาตลอด 2.1 ถ้านักเรียนเป็นเมษ นักเรียนจะยอมให้นิวลัดคิวหรือไม่ เพราะเหตุใด 2.2 ถ้านักเรียนเป็นนิวแล้วต้องรีบส่งแบบฝึกหัดก่อนถึงคาบ เพราะไม่อย่างนั้นจะถูกครูลงโทษ นักเรียนจะขอลัดคิวเมษหรือไม่ เพราะเหตุใด	ไม่หาประโยชน์ ในทางไม่ถูกต้อง
2	หลังเรียน	ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง คุณครูมอบหมายการบ้านคณิตศาสตร์ให้นักเรียนทำทั้งหมด 3 ข้อ ในกลุ่มนักเรียน 3 คน หมวยเสนอให้แบ่งการบ้านทำคนละข้อแล้วค่อยนำมาแลกกัน ซึ่งโซมมีความคิดเห็นตรงกับหมวย แต่ชมพูเสนอให้ทำการบ้านด้วยตนเองทั้ง 3 ข้อ 2.1 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์เดียวกับตัวละครการ์ตูนในเรื่อง นักเรียนจะเลือกทำตามข้อเสนอของใครระหว่างหมวยที่เสนอให้แบ่งการบ้านทำคนละข้อแล้วค่อยนำมาแลกกัน หรือชมพูที่เสนอให้ทำการบ้านด้วยตนเองทั้ง 3 ข้อ และเพราะเหตุใดนักเรียนจึงทำเช่นนั้น 2.2 ถ้านักเรียนเป็นชมพูแล้วเพื่อนในกลุ่มส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความคิดของหมวย นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด	

ตารางที่ 12 ตัวอย่างเกณฑ์ในการประเมินค่านิยมความซื่อสัตย์

ข้อ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	3	2	1	0
1	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดมั่นในคำสัญญาที่พูดไว้ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และแสดงเหตุผลที่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวอย่างละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ แต่แสดงเหตุผลที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้	ไม่มีคำตอบหรือให้คำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้
2	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่อยากเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนไม่ว่าวิธีใดก็ตาม และแสดงเหตุผลที่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวอย่างละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่อยากเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนไม่ว่าวิธีใดก็ตาม แต่แสดงเหตุผลที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่อยากเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ว่าวิธีใดก็ตาม	ไม่มีคำตอบหรือให้คำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่อยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ว่าวิธีใดก็ตาม
3	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ยอมรับผิดชอบการกระทำของตนเอง หรือการกระทำที่ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อผู้อื่น และแสดงเหตุผลที่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวอย่างละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ยอมรับผิดชอบการกระทำที่ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อผู้อื่น แต่แสดงเหตุผลที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่ยอมรับผิดชอบการกระทำของตนเอง หรือการกระทำที่ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อผู้อื่นบางส่วน	ไม่มีคำตอบหรือให้คำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่ยอมรับผิดชอบการกระทำของตนเอง หรือการกระทำที่ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อผู้อื่น
4	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่หาประโยชน์ให้กับตนเองในทางไม่ถูกต้อง ไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่นไม่ว่าวิธีใดก็ตาม และแสดงเหตุผลที่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าวอย่างละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่หาประโยชน์ให้กับตนเองในทางไม่ถูกต้อง แต่แสดงเหตุผลที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่คิดจะหาประโยชน์ให้กับตนเองในทางไม่ถูกต้อง	ไม่มีคำตอบหรือให้คำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง คิดเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นไม่ว่าวิธีใดก็ตาม
5	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงความเป็นจริง	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำที่ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงความเป็นจริง	ระบุพฤติกรรมที่ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่	ไม่มีคำตอบหรือให้คำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่คิดจะ

ข้อ	เกณฑ์การให้คะแนน			
	3	2	1	0
ไม่บิดเบือนเพื่อปกปิด	จริง ไม่บิดเบือนเพื่อ	คิดจะกล่าวคำเท็จ	กล่าวคำเท็จพูด	
ความผิดของตนเองและ	ปกปิดความผิดของ	พูดบิดเบือนความ	บิดเบือนความจริง	
แสดงเหตุผลที่สนับสนุน	ตนเอง แต่แสดงเหตุผล	จริงเพื่อปกปิด	เพื่อปกปิดความผิด	
พฤติกรรมดังกล่าวอย่าง	ที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ความผิดของตนเอง	ของตนเอง	
ละเอียดชัดเจน				

6) ผู้วิจัยนำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา

7) ผู้วิจัยนำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาความซื่อสัตย์ 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล 2 ท่าน (รายนามของผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปรที่มุ่งวัด (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามของแบบวัด ที่มีคุณภาพควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ขึ้นไป

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งใช้แนวคิดของพื้นที่ใต้โค้งปกติ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม คือ ถ้าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) จะถือว่าแบบวัดมีคุณภาพเหมาะสมในเบื้องต้น

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่า แบบวัดความสามารถมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่า คุณภาพของแบบวัดความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดี มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะที่ควรพัฒนาแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาตามข้อแนะนำ ดังนี้

ตารางที่ 13 ผลการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามคุณลักษณะของค่านิยมความซื่อสัตย์จากผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถาม	ผลการประเมิน	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
ข้อคำถามมีคะแนนความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 1.00	ผ่านการประเมิน 14 ข้อ	สามารถนำไปใช้ได้
ข้อคำถามมีคะแนนความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.80	ผ่านการประเมิน 2 ข้อ	สามารถนำไปใช้ได้
ข้อคำถามมีคะแนนความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.60	ผ่านการประเมินแบบมีเงื่อนไข 4 ข้อ	1) สถานการณ์ที่ใช้ในแบบทดสอบควรเป็นสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของผู้ทำแบบวัดและควรหลีกเลี่ยงการใช้สถานการณ์ที่ผู้ทดสอบอาจเกิดอคติได้ เช่น สถานการณ์ที่ผู้ทดสอบมีพื้นหลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในแบบทดสอบ 2) ปรับข้อคำถามไม่ให้เกิดลักษณะการขึ้นนำของคำตอบ 3) เรียบเรียงการใช้ภาษาในข้อคำถามให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น

8) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องของการปรับการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับช่วงวัยของผู้เรียน ตรงตามเกณฑ์ที่ต้องการวัด และระบุคำสำคัญในแนวคำตอบสำหรับเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนการตอบคำถามของผู้เรียน โดยมีตัวอย่างการปรับปรุงข้อคำถาม ดังนี้

ข้อคำถามเดิม ถ้าครูภาษาไทยจะลงโทษนักเรียนที่ไม่ทำแบบฝึกหัดและอ่านหนังสือที่ได้รับมอบหมายในชั่วโมงเรียน ถ้านักเรียนเป็นโต้้งที่ทำการบ้านคณิตศาสตร์ในชั่วโมงเรียน แต่ไม่มีใครรู้ นักเรียนจะยอมรับกับครู หรือไม่ เพราะเหตุใด

แก้ไขเป็น ถ้าครูภาษาไทยจะลงโทษนักเรียนที่ไม่ทำแบบฝึกหัดและอ่านหนังสือที่ได้รับ มอบหมายในชั่วโมงเรียน ถ้านักเรียนเป็นโต้้งที่ทำการบ้านคณิตศาสตร์ในชั่วโมงเรียน เพื่อนรู้แต่ครูไม่รู้ นักเรียนจะยอมรับกับครู หรือไม่ เพราะเหตุใด

9) ผู้วิจัยนำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out)

กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับปรุงในเรื่องภาษาในข้อคำถาม และกำหนดเวลาในการทำแบบวัดความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในภาษาและภาพประกอบของแบบวัดความซื่อสัตย์ และสามารถทำแบบวัดเสร็จภายในเวลาที่กำหนด 60 นาที ผู้วิจัยจึงกำหนดเวลาในการทำแบบวัดความซื่อสัตย์ จำนวน 10 ข้อ เป็นเวลา 60 นาที

10) ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) คำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.30-0.72 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับอยู่ที่ 0.91 เห็นได้ว่า แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านเกณฑ์คุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ ผู้วิจัยจัดทำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

11) ผู้วิจัยจัดทำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

3.2 ดำเนินการทดลอง

3.2.1 การกำหนดแบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Quasi-experimental) โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย 1 กลุ่ม ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย โดยใช้กระบวนการกระจำนัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีการวัดผล 2 ครั้ง คือ การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest) และการวัดผลหลังการทดลอง (Posttest) ดังนี้ (วรรณิ แกมเกตุ, 2555)

ตารางที่ 14 แบบแผนการวิจัย (Research Design)

กลุ่มเป้าหมาย	ก่อนการทดลอง	การทดลอง	หลังการทดลอง
E	O ₁	X	O ₂

โดย

E = กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนัยเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์

X = การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทย โดยใช้กระบวนการกระจำนัยเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ จำนวน 4 ชุดกิจกรรม

O₁ = การวัดความซื่อสัตย์ก่อนการทดลอง ทดสอบในช่วง 1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง

O₂ = การวัดความซื่อสัตย์หลังการทดลอง ทดสอบทันทีหลังการทดลอง

3.2.2 การดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

3.2.2.1 ระยะเวลาการดำเนินการก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรม

1) ผู้วิจัยส่งหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากโรงเรียนให้ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง และนัดหมาย ช่วงเวลาสำหรับการดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการทดลอง (Pretest) โดย วัดค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ด้วยแบบวัดความซื่อสัตย์ ซึ่งทำการวัดและเก็บข้อมูลก่อนเริ่มดำเนินการทดลองประมาณ 1 สัปดาห์

3.2.2.2 ระยะเวลาการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียน การสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น รวมทั้งสิ้น 4 กิจกรรม โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ 22 คาบเรียน โดยดำเนินการทดลอง สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน ครั้งละ 50 นาที

3.2.2.3 ระยะเวลาการดำเนินการหลังการทดลอง

เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครบตามที่ชุดกิจกรรม กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยจะให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์หลังการทดลอง (Posttest) โดยทำการทดสอบทันทีหลังการทดลอง หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการวัดความซื่อสัตย์มา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.3 ประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรม

3.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ และ กำหนดสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence) เพื่อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ และชุดกิจกรรมการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยมเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์

2) สถิติพื้นฐาน

วิเคราะห์คะแนนความซื่อสัตย์ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจายค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจายค่านิยม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้สถิติ t-test for one samples และพิจารณาความแตกต่างกันจากค่า Significant (Sig.) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 4 (D2) การนำเสนอการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

4.1 สรุปข้อค้นพบจากผลการทดลองใช้และปรับปรุงชุดกิจกรรม

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจายค่านิยมที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลการทดลองที่ต้องนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุดกิจกรรม ดังนี้

4.1.1 นักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเอง บางคนแสดงความคิดเห็นตามเพื่อนที่มีลักษณะเป็นผู้นำ สาเหตุอาจเกิดจากนักเรียนอยู่ในช่วงวัยที่ตามเพื่อนและกลัวว่าความคิดเห็นของตนจะผิดพลาด ดังนั้นผู้วิจัยจึงออกแบบชุดกิจกรรมให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน มีสื่อการสอนที่น่าสนใจสอดคล้องกับเหตุการณ์จริงที่สามารถเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนโดยไม่ตัดสินถูกผิด เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นชินกับการร่วมกิจกรรม กล้าเปิดใจและแสดงความคิดเห็นที่แท้จริง

4.1.2 ช่วงแรกของการดำเนินกิจกรรมพบว่านักเรียนเกิดความวุ่นวายในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่ม เพราะนักเรียนมักจะพูดคุยส่งเสียงดังและพูดคุยนอกเหนือจากประเด็นที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงวางแผนการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การทำข้อตกลงในการทำกิจกรรมทุกครั้งกับนักเรียน และการฟังความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง

4.1.3 ครูสามารถคัดเลือกบทอ่านอื่น ๆ เช่น ขำว เรื่องสั้น นวนิยาย มาใช้

ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรม โดยนำข้อมูลจากตัวละครในเรื่องมาเป็นสื่อกลางในการพิจารณาค่านิยม ซึ่งบทอ่านที่ครูคัดเลือกมาใช้ ต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมความซื่อสัตย์ รวมทั้งการใช้กรณีตัวอย่าง การสัมภาษณ์บุคคล ที่มีลักษณะของเรื่องราวใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง นักเรียนจะเกิดการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของตนเองเกี่ยวกับคนในสังคมที่ต้องการเอาตัวรอดและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งนักเรียนอาจจะไม่ได้ยึดถือค่านิยมนั้นตั้งแต่แรกทั้งหมด แต่นักเรียนเกิดกระบวนการสังเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยมในแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด และที่สำคัญที่สุดนักเรียนยอมรับในค่านิยมของผู้อื่น

4.1.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยม บางกิจกรรมควรใช้เวลา 2 คาบเรียนติดต่อกัน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การโต้ว่าที่ การพูดรอบวง เป็นต้น เพื่อความต่อเนื่องของกิจกรรม และความต่อเนื่องทางความรู้สึก ความคิดของนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนควรจะได้พูดหรือสะท้อนคิดผลที่ได้หลังจากจัดกิจกรรมทันที เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหา และการตระหนักถึงค่านิยมที่นักเรียนยึดถืออยู่ อันจะเป็นประโยชน์กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนในกิจกรรมอื่น ๆ ครั่งถัดไป ดังนั้นถ้าเป็นไปได้ ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยศึกษาจากคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมอย่างละเอียดรอบคอบ

4.2 การจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีความถูกต้องเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อที่เป็นแนวทางให้สำหรับผู้สนใจนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียม ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยดำเนินการดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมก่อนเรียนและหลังเรียน
 - 2.2 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของงานวิจัยไว้ว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลของการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

- 1.1 แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- 1.2 วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- 1.3 ลักษณะและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- 1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม
- 1.5 การวัดและประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ตอนที่ 2 ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์โดยภาพรวมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 ผลการศึกษาค่าานิยามความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของกระบวนการกระจำง่า่านิยาม (Values Clarification) โดยสาระสำคัญของแนวคิด คือ การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งค่าานิยามที่เป็นของตนเอง ซึ่งบุคคลจะได้ค้นหาว่าค่าานิยามอะไรที่มีความหมายต่อชีวิตของตนเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของชุดกิจกรรม โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการกระจำง่า่านิยามที่นาคยา ปิรันธนานนท์ (2542) ได้เสนอไว้ 4 ขั้นตอน เนื่องด้วย 1) เป็นกระบวนการพัฒนาค่าานิยามที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจพิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร และเพราะเหตุใด 2) ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายและวางแผนในชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าานิยามที่เป็นของตนเอง 3) มีลำดับในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยเพิ่มขั้นตอนที่ 3 นำเสนอทางเลือก เพื่อให้กระบวนการกระจำง่า่านิยามมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง และนำมาใช้เป็นข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่าานิยาม ดังนั้น ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1.2 วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการ
กระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียน
การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย เพื่อส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.3 ลักษณะและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการ
กระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ในการจัดการเรียน
การสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีลักษณะ
เป็นชุดกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นขั้นตอนหลักในชุดกิจกรรม
ทุกชุด ชุดกิจกรรมนี้ประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย 4 ชุด โดยเรียงลำดับชุดกิจกรรมเริ่มจาก
เนื้อหาวรรณคดี จำนวน 2 เรื่อง และตามด้วยเนื้อหาวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ
ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม

เวลาในการใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวม 22 คาบ
คาบละ 50 นาที มีทั้งหมด 4 ชุดกิจกรรม คือ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน
3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 รายละเอียดโดยภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำนัยของกลุ่มเป้าหมาย

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์ / กระบวนการกระจำนัย	กิจกรรมหลัก	วรรณคดี/วรรณกรรม	ค่านิยมความซื่อสัตย์
เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์	1	<p>ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ</p> <p>1. บอกประวัติความเป็นมาของวรรณคดี</p> <p>2. บอกลักษณะคำประพันธ์</p> <p>3. บอกความหมายของคำศัพท์</p> <p>4. ถอดคำประพันธ์จากบทร้อยกรองเป็นบทร้อยแก้วได้</p>	<p>1. ฟังบรรยาย</p> <p>2. ทำใบงาน</p> <p>3. ตอบคำถาม</p> <p>4. เกม</p>	<p>โคลงภาพ</p> <p>พระราชพงศาวดาร</p> <p>ตอน</p> <p>พันท้ายนรสิงห์</p> <p>ถวายเป็นชีวิต</p>	<p>1. ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด</p> <p>2. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้</p>
	2	<p>1.บอกแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณคดีได้</p> <p>2. เล่าเรื่องย่อของวรรณคดี</p> <p>3. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้</p>	<p>1. กิจกรรมกลุ่มระดมสมองเพื่อระบุประเด็นปัญหา</p> <p>2. อภิปรายโดยใช้เทคนิควงกลมซ้อน</p>		
	3	<p>ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม</p> <p>1. อธิบายบุคลิก ลักษณะนิสัยและพัฒนาการของตัวละคร</p> <p>2. บอกความรู้สึกที่มีต่อตัวละครได้</p> <p>3.วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์</p>	<p>1. วิเคราะห์ลักษณะของตัวละคร</p> <p>2. กิจกรรมกลุ่มโดยใช้เทคนิคกราฟิตี้</p>		
	4	<p>ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก</p> <p>1. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์</p> <p>2. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย</p>	<p>1. พูดอภิปราย</p> <p>2. การใช้กรณีตัวอย่าง</p>		

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์ / กระบวนการกระจำจ้านิยาม	กิจกรรมหลัก	วรรณคดี/วรรณกรรม	ค่านิยมความซื่อสัตย์
	5	<u>ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า</u> 1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบบของผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม	1. พูดอภิปรายโดยใช้เทคนิคพูดรอบวง 2. การใช้คำถาม		
	6	<u>ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม</u> 1. บอกนิยามความซื่อสัตย์เป็นของตนเอง 2. นำเสนอแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่แสดงถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ 3. สรุปความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้	1. การพูดนำเสนอ 2. การใช้คำถาม		
ชื่อกินไม่หมดคัดกินไม่นาน	7	<u>ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ</u> 1. บอกประวัติความเป็นมาของวรรณคดี 2. อธิบายลักษณะของกลอนบทละคร 3. บอกความหมายของคำศัพท์และคำไวพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดี 4. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้	1. เกม 2. การใช้คำถาม 3. การบรรยาย	รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก	1. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2. ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด
	8	<u>ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม</u> 1. เล่าเรื่องย่อของวรรณคดี 2. ถอดคำประพันธ์จากบทร้อยกรองเป็นบทร้อยแก้วได้ 3. อ่านออกเสียงบทร้อยกรองตามอารมณ์ตัวละครได้ 4. บอกความรู้สึกที่มีต่อตัวละคร 5. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์	1. เล่าเรื่องจากภาพเพื่อจินตนาการตอนจบ 3. การพูดอภิปราย 4. อ่านออกเสียงตามอารมณ์ตัวละคร		

ชื่อชุด กิจกรรม	คาบ ที่	จุดประสงค์ / กระบวนการกระจำจ่านิยม	กิจกรรมหลัก	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
	9	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก 1. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของ วรรณคดี 2. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มี พฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความ ซื่อสัตย์ 3. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบท ของตนเองอย่างหลากหลาย	1. อภิปราย กลุ่ม 2. กิจกรรม เก้าอี้ร้อน (สร้าง สถานการณ์ จำลองเป็นตัว ละครเพื่อ สัมภาษณ์)		
	10	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก 1. อธิบายคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของ วรรณคดี 2. อธิบายคุณค่าด้านเนื้อหาของวรรณคดี 3. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบท ของตนเองอย่างหลากหลาย	1. การใช้ คำถาม 2. อภิปราย 3. เขียนบทพูด เพื่อแสดง บทบาทสมมติ		
	11	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า 1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ใน ระดับตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ขาดความ ซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม	1. อภิปราย กลุ่ม 2. การใช้ คำถาม 3. บทบาท สมมติ		
	12	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม 1. บอกค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นของ ตนเอง 2. นำเสนอแนวทางปฏิบัติตนใน ชีวิตประจำวันที่แสดงถึงการมีค่านิยม ความซื่อสัตย์ 3. สรุปความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้	1. การพูด นำเสนอ 2. การใช้ คำถาม		

ชื่อชุดกิจกรรม	คาบที่	จุดประสงค์ / กระบวนการกระจำจ่านิยาม	กิจกรรมหลัก	วรรณคดี/วรรณกรรม	ค่านิยมความซื่อสัตย์
ความซื่อสัตย์	13	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ 1. จับใจความสำคัญของเรื่อง 2. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณกรรม 3. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้ 4. บอกหลักการของการโน้มน้าวใจ	1. อภิปรายกลุ่ม 2. สตอรี่ไลน์ 3. บรรยาย	วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข	1. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2. ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน
	14	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม 1. วิเคราะห์บุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละคร 2. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ 3. วิเคราะห์ข่าวต่าง ๆ ที่มีลักษณะของการโน้มน้าวใจ	1. บรรยาย 2. อภิปรายกลุ่ม 3. สตอรี่ไลน์		
	15	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก 1. ออกแบบสารที่มีลักษณะโน้มน้าวใจ 3. นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่างหลากหลาย	1. การพูดอภิปราย 2. กรณีตัวอย่าง 3. การใช้คำถาม		
	16	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า 1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม 2. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับสังคม	1. พูดอภิปราย 2. การถามซักค้ำน		
	17	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม 1. สรุปความรู้และข้อคิดจากวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิจริง 2. วิเคราะห์ลักษณะของบุคคลใกล้ตัวที่มีความซื่อสัตย์ 3. นำเสนอแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่แสดงถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์	1. การสัมภาษณ์ 2. การเขียนความเรียง		

ชื่อชุด กิจกรรม	คาบ ที่	จุดประสงค์ / กระบวนการกระจำจ่านิยาม	กิจกรรมหลัก	วรรณคดี/ วรรณกรรม	ค่านิยม ความซื่อสัตย์
คำสัตย์ วาจาของ คนจริง	18	ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ 1. อธิบายความหมายและองค์ประกอบ ของเรื่องสั้น 2. ประวัติความเป็นมาของเรื่อง 3. จับใจความสำคัญของเรื่อง 4. ระบุประเด็นปัญหาที่เป็นผลมาจาก พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องได้	1. การใช้ คำถาม 2. บรรยาย 3. จิกซอร์	วรรณกรรมเรื่อง ลูกผู้ชายตัวเกือบ จริง	1. ยอมรับผิดเมื่อ กระทำผิด 2. ไม่กล่าวคำ เท็จพูดตรงความ เป็นจริง
	19	ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม 1. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของ วรรณกรรม 2. วิเคราะห์บุคลิก ลักษณะนิสัยของ ตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็น ถึงค่านิยมความซื่อสัตย์	1. อภิปราย กลุ่ม 2. เทคนิค หมวก 6 ใบ		
	20	ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก 1. การวิเคราะห์เรื่องสั้นตาม องค์ประกอบของเรื่องสั้น 2. นำเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมความ ซื่อสัตย์ในบริบทของตนเองอย่าง หลากหลาย	1. อภิปราย 2. การใช้ คำถาม 3. แต่งเรื่อง ตาม จินตนาการ		
	21	ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า 1. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีความ ซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และระดับ สังคม 2. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ขาด ความซื่อสัตย์ในระดับตนเอง และ ระดับสังคม	1. การเขียนผัง มโนทัศน์ 2. การพูด อภิปราย		
	22	ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม 1. นำเสนอแนวทางปฏิบัติตนใน ชีวิตประจำวันที่แสดงถึงการมีค่านิยม ความซื่อสัตย์ 2. บอกค่านิยมความซื่อสัตย์ของ ตนเองให้ผู้อื่นทราบ	1. การใช้ คำถาม 2. โด้วาที		

องค์ประกอบของชุดกิจกรรม มี 4 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ภายในคู่มือมีคำอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้พัฒนากิจกรรม วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม ชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวคิดของกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification หรือ V.C.)

กระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจาก Raths, Harmin and Simon (1966) ซึ่งอธิบายว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกยึดถือ เป็นหลักหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง สิ่งสำคัญคือ กระบวนการใดบ้างที่มีผลต่อการได้มาซึ่งค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแนวคิดกระบวนการกระจ่างค่านิยมถือว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นค่านิยมได้ และถือว่าสิ่งที่จะกลายเป็นค่านิยมของได้บุคคลนั้น บุคคลจะต้องเห็นคุณค่าในสิ่งนั้นด้วย

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification) โดยสาระสำคัญของแนวคิด คือ การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง ซึ่งบุคคลจะได้ค้นหาค่านิยมอะไรที่มีความหมายต่อชีวิตของตนเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต

1.2 ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่นมีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ หมายถึง กระทำตามสัญญาที่ตนได้ไว้ให้กับตนเอง และผู้อื่น
- 2) ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน หมายถึง ไม่คิดอยากได้ หรือนำของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
- 3) ยอมรับเมื่อกระทำผิด หมายถึง เมื่อกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้อง ก็พร้อมที่จะยอมรับว่าเป็นการกระทำของตน
- 4) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง หมายถึง ไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไปกระทำการใด ๆ อันไม่ถูกต้อง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- 5) ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง หมายถึง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ไม่กล่าวเท็จ

1.3 วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนาคานิยมคือ เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย เพื่อส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนาคานิยมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1.4.1 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ 1.4.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเตรียมเนื้อหาการคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ การออกแบบวิธีสอนและเทคนิคการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมเนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรม ผู้สอนใช้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ เป็นเนื้อหาในการทำกิจกรรมหลัก และสามารถคัดเลือกบทอ่านเสริมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมความซื่อสัตย์ ทั้งนี้ผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับวัยของนักเรียน มีความสนใจ สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในปัจจุบัน มีการดำเนินเรื่องหรือสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดพิจารณาค่านิยมความซื่อสัตย์

2) การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในชุดกิจกรรม ผู้สอนควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรม และครบตามขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม ได้แก่ วรรณคดี วรรณกรรม บทอ่านเสริมต่าง ๆ สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ กรณีศึกษา และเกม โดยผู้สอนต้องพิจารณาสื่อที่เหมาะสมต่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีคุณภาพ มีสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน หรือกำลังอยู่ในความสนใจของสังคม

1.4.2 การออกแบบวิธีสอนและเทคนิคการสอน มีแนวทางการออกแบบดังนี้

1) ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะการเรียนรู้ตามแต่ละช่วงวัยของนักเรียน เพื่อนำมาเป็นหลักพิจารณาในการออกแบบการสอนที่มีลักษณะส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

2) ผู้สอนต้องวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม และเลือกรูปแบบการสอนหรือเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลายในแต่ละชุดกิจกรรม

3) ผู้สอนออกแบบการสอนให้นักเรียนฝึกคิด วิเคราะห์ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับความเข้าใจของนักเรียน และก่อให้เกิดการประเมินค่า และตัดสินใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตน

4) วิธีการออกแบบวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมควรมีความเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง สามารถหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่สามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่เขื่อนามธรรมชาติได้ และต้องการการยอมรับจากสังคม (Piaget, 1976) ดังตัวอย่างวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่อไปนี้

1. กรณีศึกษา ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ สังเกต และวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา
2. เกม ลักษณะของเกมที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน ทำทายความสามารถ และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. บทบาทสมมติ นักเรียนสวมบทบาทตามสถานการณ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนได้แสดงออกตามความรู้สึกของตน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้หลังการแสดงทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตได้ มาอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปสำหรับการทำความเข้าใจในค่านิยมของตนเอง
4. การโต้เถียง ซึ่งนักเรียนต้องมีข้อมูลในการสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองอย่างเพียงพอและมีเหตุผล จนกระทั่งสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน และเป็นการฝึกให้นักเรียนรับฟังเหตุผลจากผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ฝึกทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งยังให้ความบันเทิงและเนื้อหาสาระแก่ผู้ฟังด้วย
5. การอภิปราย มีทั้งเป็นแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างกว้างขวาง นำไปสู่การหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง
6. เก้าอี้ร้อน (hot seat) ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนจากวิธีการสอนโดยใช้ละครเป็นฐาน โดยนักเรียนได้สัมภาษณ์ ถามคำถาม แลกเปลี่ยน และได้แย้งความคิดกับนักเรียนคนอื่นในชั้นเรียนที่สวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่กำหนดให้

1.4.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการกระจำค่านิยม

ผู้สอนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้กระบวนการกระจำค่านิยมที่น่ายตา

ปีลัธนานนท์ (2542) ได้เสนอไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยเพิ่มขั้นตอนที่ 3 นำเสนอทางเลือก เพื่อให้กระบวนการกระจำง่า่านิยามมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ

ขั้นตอนนี้ครูให้นักเรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำ่าลังศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรม ได้แก่ ประวัติความเป็นมา คำศัพท์ ลักษณะคำประพันธ์ เนื้อเรื่องย่อ และคุณค่าทางวรรณศิลป์ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมความรู้ของนักเรียนในการนำข้อมูลที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในขั้นตอนต่อไป โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 อ่านและสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง
- 1.2 ตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้

ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม

ครูกระตุ้นความสนใจนักเรียนในเรื่องของการตระหนักถึงค่านิยมที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง โดยการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในแต่ละกิจกรรม เช่น การใช้คำถาม การอ่านออกเสียงตามอารมณ์ตัวละคร การจินตนาการจากภาพ การเล่าเรื่อง กิจกรรมเก้า้อร้อน เป็นต้น โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 พิจารณาประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยบอกมโนคติที่ได้จากเรื่องนั้น
- 2.2 วิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม
- 2.3 ให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา
- 2.4 สรุป ทบทวน ความเข้าใจที่ได้ โดยให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้วยการใช้คำถามที่ใกล้เคียงกับบริบทของนักเรียนและสอดคล้องกับการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ตามแต่ละกิจกรรม โดยนักเรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร นักเรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือ แตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

- 3.1 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อสภาพการณ์ หรือปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร
- 3.2 นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย
- 3.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า นักเรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะ

เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้น โดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินใจผิดในทันที ทั้งนี้ครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 นักเรียนพิจารณาทางเลือกของแนวทางการแก้ปัญหา ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่

4.2 พิจารณาและยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง

4.3 พิจารณาค่านิยมของตนเองและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม นักเรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยันในค่านิยมที่ตนเลือก โดยให้นักเรียนแสดงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองโดยไม่มีการบังคับ นักเรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเองและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือก โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 นักเรียนได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นในการเลือกค่านิยมเป็นของตนเอง

5.2 ประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง

5.3 บอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือก

1.4.4 บทบาทครูผู้สอนและบทบาทนักเรียน

ครูผู้สอนและนักเรียนควรมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำค่านิยม ดังนี้

บทบาทครูผู้สอน

1) ศึกษารายละเอียดของชุดกิจกรรม จากคู่มือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ก่อนทำกิจกรรม

2) ตรวจสอบเอกสารภายในชุดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบถ้วน ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และแบบประเมิน

3) เตรียมสื่อการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมล่วงหน้าให้ครบตามรายการ

4) จัดกลุ่มนักเรียนแบบละความสามารถล่วงหน้า ในกิจกรรมที่ต้องใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อกระชับเวลาในการทำกิจกรรม

5) ชี้แจงบทบาทของนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลครบตามองค์ประกอบของการศึกษาวรรณคดี

7) ใช้คำถามประเภทต่าง ๆ เพื่อช่วยนำนักเรียนไปสู่คำตอบที่แสดงถึงค่านิยม ความซื่อสัตย์ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สังเกต คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และคิดหาคำตอบหรือข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ

8) เตรียมบทอ่านเสริม ตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ โดยเนื้อหาควรมีความน่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักเรียนในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ และประเมินค่าในการทำความกระจ่างในค่านิยมความซื่อสัตย์ของตนเอง

9) การทำกิจกรรมกลุ่ม ครูควรเดินสำรวจทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง เพื่อคอยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกการคิด แสดงความคิดเห็น และรู้จักการใช้เหตุผลสนับสนุนความคิดของนักเรียน

10) ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษานักเรียนในการทำกิจกรรม พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นนักเรียนอย่างทั่วถึง โดยไม่ตัดสินถูกผิดโดยทันที

11) ออกแบบรูปแบบการสอนหรือเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

12) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเอง ครูผู้สอนควรเป็นกันเองกับนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการบังคับและตัดสินถูกผิดความคิดเห็นของนักเรียน ฝึกให้นักเรียนยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น

13) ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

บทบาทของนักเรียน

1) ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนซักถาม
2) สังเกต เรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกันสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ
3) วางแผนการค้นหาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในประเด็นต่าง ๆ

4) ร่วมแสดงความคิดเห็น อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในหลากหลายแง่มุมเกี่ยวกับสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ

5) เมื่อเกิดความสงสัย ไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ ให้นักเรียนซักถามหรือเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่นำเสนอ

6) สะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเองตามประเด็นการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

7) ร่วมกิจกรรมและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยม ในรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย ชื่อชุดกิจกรรม สารสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แบบบันทึกหลังสอน (ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมในภาคผนวก)

ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการการกระจายค่านิยม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม

3. สื่อการเรียนรู้ ทุกชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เช่น สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ เกม บทอ่านเสริมต่าง ๆ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน โดยผู้วิจัยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในแต่ละกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ค่านิยม ความซื่อสัตย์ และสอดคล้องกับวัยของนักเรียน

4. แบบประเมิน ในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ตอนที่ 2 ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์โดยภาพรวมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าอัตราส่วนวิกฤต (t-test Independent) ของคะแนนการวัดความซื่อสัตย์โดยรวมของกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน

การทดสอบ	N	Mean	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	12.40	1.80	18.41	.00*
หลังเรียน	40	21.33	2.71		

* $p < .05$

จากตารางที่ 16 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์โดยรวมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ เท่ากับ 21.33 (S.D. = 2.71) สูงกว่าก่อนเรียน ที่มีคะแนนเฉลี่ยของความซื่อสัตย์ เท่ากับ 12.40 (S.D. = 1.80)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์โดยภาพรวมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียน และหลังเรียน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ของงานวิจัย คือ การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมสามารถเสริมสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยพิจารณาตามพฤติกรรมบ่งชี้ความซื่อสัตย์ 5 ประการ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน พบข้อมูลคะแนนเฉลี่ยค่านิยมความซื่อสัตย์ จำแนกแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 40 คน คะแนนเต็ม 6 คะแนน

พฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1 ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้	3.95	0.79	5.13	0.78	13.52*	.00
2 ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน	3.88	0.13	5.05	0.13	11.01*	.00
3 ยอมรับเมื่อกระทำผิด	2.60	0.93	3.93	1.05	9.43*	.00
4 ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง	2.70	0.69	4.05	0.88	11.09*	.00
5 ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง	3.05	0.96	4.40	1.08	12.89*	.00

* $p < .05$

จากตารางที่ 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์ ที่จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ ทั้ง 5 ด้าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเรียงลำดับคะแนน คะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์หลังเรียน ที่จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ ค่านิยมความซื่อสัตย์ ทั้ง 5 ด้าน ที่เพิ่มขึ้นสูงสุด ได้แก่ 1. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ มีคะแนนเฉลี่ย 5.13 คะแนน 2. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน มีคะแนนเฉลี่ย 5.05 คะแนน 3. ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง มีคะแนนเฉลี่ย 4.40 คะแนน 4. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง มีคะแนนเฉลี่ย 4.05 คะแนน และ 5. ยอมรับเมื่อกระทำผิด มีคะแนนเฉลี่ย 3.93 คะแนน ตามลำดับ

นอกจากนี้จากการพิจารณาคะแนนความซื่อสัตย์จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ดังกล่าวพบว่า จำนวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์ในแต่ละกิจกรรมแตกต่างกัน โดยชุดกิจกรรม 3 ชุดกิจกรรม ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านยอมรับเมื่อกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง และด้านไม่กล่าวคำเท็จพูดตรงความเป็นจริงจำนวน 2 ชุด กิจกรรมสุดท้ายปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ ด้านไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน จำนวน 1 ชุดกิจกรรม

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าความถี่ของพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่ส่งผลต่อคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์แต่ละด้านของนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

2.2 ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนโดยศึกษาจากร่องรอยการทำงานของใบกิจกรรม การตอบคำถามในชั้นเรียน การพูดอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการนำเสนอหน้าชั้นเรียนตามที่ได้รับมอบหมายในแต่ละกิจกรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชุดกิจกรรมที่ 1-2 และช่วงที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชุดกิจกรรมที่ 3-4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชุดกิจกรรมที่ 1-2

ผลการศึกษาค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจายค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ในการทำกิจกรรมในช่วงที่ 1 พบว่า ช่วงแรกของการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนสามารถบอกค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏในเรื่องได้ สามารถวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องเดิม แต่ยังไม่ชัดเจนและขาดความหลากหลาย ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียนต่อไปนี้

คำถาม : บุคลิกของพันท้ายนรสิงห์ในความคิดของนักเรียนเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น

คำตอบของนักเรียนคนที่ 1 : “ชื่อตรง ตัวเองทำผิดก็ยอมรับผิด”

คำตอบของนักเรียนคนที่ 2 : “เป็นลูกผู้ชาย กล้าผิดกล้ารับ ยอมตายเพื่อรักษากฎหมาย บ้านเมือง”

จากตัวอย่างคำตอบของนักเรียนในการทำกิจกรรมที่ 1 เสียชีวิตดีกว่าเสียสัตย์ โดยใช้วรรณคดีเรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดาร ตอนพันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต เป็นสื่อการเรียนรู้ พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ซึ่งนักเรียนได้ศึกษาเนื้อเรื่องจากวรรณคดีดังกล่าวแล้วนั้น นักเรียนสามารถระบุปัญหาของเรื่องได้ว่าพันท้ายนรสิงห์ทำหวัเรื่อหัก จึงต้องรับโทษแต่พระมหากษัตริย์ยอมลดโทษให้ แต่พันท้ายนรสิงห์ยอมรับโทษประหารเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

ถัดมาในขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ผู้วิจัยสังเกตจากการตอบคำถาม พบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม โดยนักเรียนสามารถวิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ ด้านการยอมรับเมื่อกระทำความผิด แต่นักเรียนยังไม่ได้ตระหนักถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์เท่าที่ควร เห็นได้จากการตอบคำถามของนักเรียน ซึ่งเป็นการตอบคำถามบางส่วนของในการทำกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก โดยนักเรียนสามารถนำเสนอแนวทาง การแก้ปัญหาที่แตกต่างจากการกระทำของตัวละคร สามารถระบุแนวทางการแก้ปัญหาได้เพียงเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาบางส่วนเท่านั้น แต่ไม่สามารถระบุแนวทางการแก้ปัญหาได้ครบถ้วน โดยนักเรียนทราบว่าทางเลือกของตนอาจไม่ใช่แนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง แต่เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับตนเอง ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียนต่อไปนี้

คำถาม : ถ้านักเรียนเป็นนายท้ายเรือ แล้วทำหวัเรื่อหัก นักเรียนจะทำเช่นไร เพราะอะไร

คำตอบของนักเรียนคนที่ 3 : “กราบทูลพระมหากษัตริย์ว่าตัวเองเป็นคนทำแต่ขอให้ลดโทษหรือเปลี่ยนให้ทำโทษอย่างอื่นแทน เพราะไม่อยากตาย”

คำตอบของนักเรียนคนที่ 6 : “ถ้าเป็นนายท้ายเรือแล้วทำหวัเรื่อหัก จะหนีเพื่อมีชีวิตรอด เพราะกลัวที่จะต้องโดนประหาร แม้จะรู้ว่ามีความผิดและรู้สึกผิดก็ตาม”

อีกทั้งนักเรียนสามารถนักเรียนสามารถวิเคราะห์ทางเลือกของการกระทำที่มีความเป็นไปได้ โดยฝึกกระบวนการคิดเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน แต่เป็นการแก้ปัญหาอย่างกว้าง ๆ ขาดเหตุผลในการสนับสนุนความคิดของตนเอง ตัวอย่างคำตอบของนักเรียน ดังนี้

คำถาม : พันท้ายนรสิงห์และบุคคลในกรณีตัวอย่างมีค่านิยมที่เหมือนหรือต่างกัน อย่างไร

คำตอบของนักเรียนคนที่ 4 : **“ต่างกัน พันท้ายนรสิงห์ยอมถูกลงโทษ เพราะตัวเองผิด แต่คนในข่าวทำผิดแล้วไม่ยอมรับ แถมช่วยกันปิดบังความผิด”**

คำตอบของนักเรียนคนที่ 8 : **“ต่างกัน พันท้ายนรสิงห์ยอมรับผิด แม้ไม่ได้ตั้งใจ แต่คนในข่าวทำผิดแล้วไม่ยอมรับ ช่วยกันปิดบังความผิด”**

คำถาม : นักเรียนมีวิธีแก้ไขปัญหายังไร ถ้าเกิดเหตุการณ์คล้ายกรณีที่น่าเสนอ เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

คำตอบของนักเรียนคนที่ 4 : **“ยอมรับผิดเพราะมีคนเห็นเหตุการณ์แน่นอน ยังไงก็หนีไปไหนไม่ได้”**

คำตอบของนักเรียนคนที่ 8 : **“ยอมรับผิด เพราะไม่อยากให้พ่อเดือดร้อน”**

นอกจากนี้การทำกิจกรรมในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า พบว่า นักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสีย ต่อตนเอง และผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ แต่การให้ข้อมูลในการสนับสนุนความคิดของตนเองยังไม่เพียงพอต่อการแสดงออกซึ่งค่านิยมที่ตนเองเลือกอย่างเปิดเผย และยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันเท่าที่ควร ดังตัวอย่างการพูดอภิปรายในกลุ่มของนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 เสียชีวิตดีกว่าเสียสัตย์

เด็กหญิงเอ (นามสมมติ) : **“...พันท้ายนรสิงห์ยอมรับโทษ ทำให้กฎหมายบ้านเมืองศักดิ์สิทธิ์ พระมหากษัตริย์ไม่ผิดคำพูด ทำให้คนนับถือมาจนถึงทุกวันนี้ ถ้าเป็นเราก็จะต้องยอมรับผิดนั้นแหละ ไม่อยากเป็นคนไม่ดี โกงบ้านเมือง...”**

(นักเรียนคนที่ 4)

เด็กชายบี (นามสมมติ) : **“...ถ้าทุกคนทำผิดแล้วยอมรับผิด บ้านเมืองก็ไม่วุ่นวาย ตำรวจไม่ต้องจับผู้ร้าย แต่พันท้ายนรสิงห์ก็ไม่ควรตายเพราะเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ควรมีชีวิตต่อไป...”**

(นักเรียนคนที่ 2)

ผลจากการทำกิจกรรมที่ 2 ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน โดยใช้สื่อการเรียนรู้วรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ซึ่งปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านยอมรับเมื่อกระทำผิด และไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นที่ 5 แสดงค่านิยมพบว่า นักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือก แต่ยังขาดข้อมูลสนับสนุนของการกระทำที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน และยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร ดังตัวอย่างคำตอบนักเรียนต่อไปนี้

คำถาม : คุณคิดว่าตัวละครที่คุณแสดงให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ในด้านใด และคุณสามารถนำข้อคิดนี้ไปปรับใช้ในชีวิตได้อย่างไร

คำตอบของนักเรียนคนที่ 5 : **“ยอมรับผิด เพราะยังงี้ก็มีคนที่มีพลังมากกว่ามาปราบเรา อยู่ดี หรือถ้าเราหนักเหมือนนมติดตัวเราไป”**

คำตอบของนักเรียนคนที่ 6 : **“ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด ต้องพิจารณาให้รอบคอบไม่จั่งก็จะมีคามผิดโดยไม่รู้ตัว เหมือนคนในปัจจุบันที่มีอำนาจแต่ไม่คิดให้ดี แสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง ถ้าเป็นเราจะไม่เอาเปรียบใคร”**

ดังนั้นจึงสามารถสรุปผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำค่านิยม ในช่วงแรก กิจกรรมที่ 1-2 พบว่า นักเรียนสามารถระบุพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องโดยภาพรวมแต่ยังขาดความหลากหลาย นักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการเลือกค่านิยม ความซื่อสัตย์มาเป็นของตนเองอย่างเปิดเผย และนักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือก แต่ยังขาดความหลากหลาย และขาดข้อมูลสนับสนุนของการกระทำที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีค่านิยมความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ด้านการยอมรับเมื่อกระทำผิด ด้านการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ และด้านไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง ซึ่งจากการตอบคำถามแสดงให้เห็นว่า นักเรียนเริ่มทำความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ และจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 1-2 นักเรียนจะพิจารณาค่านิยมความซื่อสัตย์ผ่านการกระทำของตัวละครในวรรณคดีเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงการกระทำของตัวละครดังกล่าว จากชุดกิจกรรมที่ 1 เสียชีวิตดีกว่าเสียสัตย์ นักเรียนสามารถบอกได้ว่า ตัวละครหลัก (พันท้ายนรสิงห์) มีค่านิยมความซื่อสัตย์ ด้านการยอมรับเมื่อกระทำผิดและปฏิบัติ

ตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ และชุดกิจกรรมที่ 2 ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน นักเรียนบอกได้ว่าตัวละครหลัก (นนทก) ไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ ด้านการยอมรับเมื่อกระทำผิดและไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง

ประการต่อมานักเรียนได้ฝึกเชื่อมโยงการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ตนเองมาเชื่อมโยงกับการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา นักเรียนได้วิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงให้เห็นค่านิยมความซื่อสัตย์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีความแตกต่างทางความคิด โดยเสนอแนวทางการแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์เดียวกันกับเนื้อเรื่องในวรรณคดี ซึ่งนักเรียนสามารถบอกแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงให้เห็นถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ตามแนวทางของตนเอง แต่เป็นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างกว้าง ๆ ไม่หลากหลายชัดเจน

ประการสุดท้ายนักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสีย ต่อตนเองและผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ แต่ยังขาดการให้เหตุผลที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ในแต่ละด้านอย่างชัดเจน นักเรียนตระหนักและบอกได้ว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไรให้เห็นถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ ในภาพรวม ซึ่งอาจเป็นแนวโน้มในการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตประจำวันของตนเอง

ช่วงที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนชุดกิจกรรมที่ 3-4

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ โดยสังเกตจากการทำใบงาน และการตอบคำถามของนักเรียนในการทำกิจกรรมในช่วงที่ 2 ชุดกิจกรรมที่ 3-4 พบว่า นักเรียนสามารถบอกค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้ สามารถวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้ และนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องเดิมได้อย่างหลากหลาย มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรมในช่วงแรก

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ชุดกิจกรรมที่ 4 ลูกผู้ชายตัวเกือบจริง ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ ด้านยอมรับเมื่อกระทำผิดและไม่กล่าวคำเท็จพูดตรงความเป็นจริง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม โดยให้นักเรียนวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครผ่านทางคำพูดของตัวละคร โดยยกตัวอย่างคำพูดจากสถานการณ์ในเรื่องมาเป็นคำถามให้นักเรียนได้พิจารณา ก่อนจะให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมพูดอภิปรายเพื่อแสดงความรู้สึก และค่านิยมของตัวละครในลำดับต่อไป ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของคำพูดที่แสดงถึงพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ของตัวละครได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 1 อาจารย์พิเชษฐ์ : “นั่นเพื่อนผู้หญิงนะ เธอไปแกล้งเขาอย่างนั้นได้อย่างไร”

ประธานนัท : “ผมไม่ได้แกล้งนะครับ”

สถานการณ์ที่ 2 อาจารย์พิเชษฐ์ : “ไม่ต้องปฏิเสธเลย ลูกผู้ชายทำผิดแล้วต้องยอมรับผิด

แค่แกล้งผู้ชายด้วยกันก็ผิดแล้ว นี่ยังแกล้งเพื่อนผู้หญิงอีก”

ประธานนัท : “ก็ได้รับ ลูกผู้ชายต้องรับผิด” “ผมผิดครับ”

คำถาม : วิเคราะห์ข้อความคำพูดของตัวละคร และวัตถุประสงค์ในการพูด

คำตอบของนักเรียนคนที่ 2 : “**คุณครูต้องการให้นักเรียนยอมรับผิด แต่นักเรียนไม่ยอมรับผิด และกลัวครูทำโทษ จึงต้องพูดเพื่อยอมรับผิด**”

คำตอบของนักเรียนคนที่ 3 : “**คุณครูต้องการตักเตือนให้นักเรียนยอมรับผิด แต่ในใจนักเรียนไม่ได้ยอมรับจึงพูดเพื่อยอมรับผ่านไปเท่านั้น**”

อีกทั้งนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ เห็นได้จากการตอบคำถามบางส่วนของการทำงานกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ที่แตกต่างจากการกระทำของตัวละครในเรื่อง นักเรียนสามารถระบุแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติสอดคล้องกับบริบทในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

ผลจากการทำกิจกรรมที่ 4 คำสัตย์วาจาของคนจริง ผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยให้ข้อคำถามว่า ถ้านักเรียนเป็นประธานนัท (ตัวละครในเรื่อง) แล้วโดนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นคนกระทำผิด นักเรียนมีวิธีพูดกับคุณครูอย่างไร ให้คุณครูเชื่อในคำพูดของนักเรียน ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียน ต่อไปนี้

คำตอบของนักเรียนคนที่ 8 : “**เริ่มแรกจะอธิบายเหตุผลให้ครูเข้าใจก่อน แต่ถ้าครูไม่เชื่อก็จะหาพยานมายืนยันความจริง แต่ไม่ว่ายังไงก็จะยอมรับ เพราะเราอาจเคยทำผิดทำไม่ดีมาก่อน อาจต้องใช้เวลา และจะต้องไม่พูดโกหกเพื่อแก้ตัว**”

คำตอบของนักเรียนคนที่ 9 : “**พูดกับครูด้วยเหตุผลให้ครูเข้าใจ และจะทำตัวเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่พูดโกหก และยอมรับผิดถ้าทำผิด**”

คำตอบของนักเรียนคนที่ 10 : “**หาคำอธิบายหรือหาพยานมายืนยันกับครู แต่ถ้าครูไม่เชื่อ ก็สัญญากับครูว่าจะเป็นเด็กดี ไม่พูดโกหก และถ้าทำผิดก็จะยอมรับผิดด้วยความจริงใจ เพื่อให้การกระทำพิสูจน์คำพูด**”

นอกจากนี้ ผลจากการทำกิจกรรมในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า พบว่า นักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ มีการให้ข้อมูลในการสนับสนุน ความคิดของตนเองการทำกิจกรรมในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า พบว่า นักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่นในเรื่องของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ ให้ข้อมูลในการสนับสนุน ความคิดของตนเองแสดงออกซึ่งค่านิยมที่ตนเองเลือกอย่างเปิดเผยสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างการตอบคำถามบางส่วน of นักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 3 ความซื่อสัตย์ โดยเรียนรู้ผ่านวรรณกรรม เรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านไม่หาประโยชน์ ในทางไม่ถูกต้อง และไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียน ต่อไปนี้

คำถาม : จากวรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่า ถ้าบุคคลมีค่านิยมความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิตจะไม่เกิดเหตุการณ์เหมือนในตัวละครในวรรณกรรม

คำตอบของนักเรียนคนที่ 4 : “**เห็นด้วย เพราะ ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิต ถ้าเรามีความซื่อสัตย์ เราจะได้ไม่ต้องคอยคิดเรื่องโกหกมาปิดบังความผิดของตัวเอง และถ้าเราไม่ซื่อสัตย์กับคนรอบข้าง เมื่อเขารู้ความจริง เขาก็จะไม่เชื่อใจเราอีก อาจจะทำให้เราเสียเพื่อนได้**”

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม พบว่า นักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือก ให้เหตุผลสนับสนุนของการกระทำที่ชัดเจน เห็นได้จากการทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมที่ 3 ความซื่อสัตย์ นักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในการเป็นคนที่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียนต่อไปนี้

คำตอบของนักเรียนคนที่ 5 : “**ผลประโยชน์ส่วนรวมต้องมาก่อนส่วนตน การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายต่างคนต่างความคิด เราจึงต้องปรับตัวและยอมรับกันและกัน สิ่งหนึ่งที่ทุกคนควรมีเหมือนกันคือควรซื่อสัตย์ต่อกัน เพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสบายใจ เมื่อเรานึกถึงคนรอบตัวให้มากกว่าตนเอง สังคมก็จะช่วยเหลือกันและเกิดความสงบสุขไม่ต้องเอาเปรียบหรือทำร้ายกัน**”

ดังนั้นจึงสามารถสรุปผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำนียม ในช่วงที่ 2 กิจกรรมที่ 3-4 พบว่า นักเรียนสามารถระบุพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ สามารถนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับบริบทในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตได้ นักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ สามารถให้เหตุผลในการเลือกค่านิยมความซื่อสัตย์มาเป็นของตนเองอย่างเปิดเผย และนักเรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือกได้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ด้านการยอมรับเมื่อกระทำผิด ด้านการไม่ยอมได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน และด้านไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง ซึ่งจากการตอบคำถามแสดงให้เห็นว่า นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นของตนเอง นักเรียนสามารถวิเคราะห์คำพูดและการกระทำของตัวละครได้อย่างชัดเจนว่า บกพร่องในด้านของการความซื่อสัตย์ในด้านใด

ประการต่อมานักเรียนสามารถบอกแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงให้เห็นถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงตามแนวทางของตนเอง แตกต่างจากการกระทำของตัวละครในเรื่อง โดยนักเรียนจะนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงหรือเหตุการณ์ที่พบเห็นมาเป็นเกณฑ์ในการหาคำตอบให้กับการกระทำที่แสดงถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ตนเองเลือก

ประการสุดท้ายนักเรียนสามารถบอกผลดี ผลเสีย ต่อตนเองและผู้อื่นของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ได้ มีการให้เหตุผลที่เพียงพอในการสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ในแต่ละด้านอย่างชัดเจน จากคำตอบสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนจะคิดพิจารณาเหตุผลอย่างรอบด้านถึงผลกระทบของการมีหรือไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม

ดังนั้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำนียมในช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียน ได้ดังนี้

ตารางที่ 18 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ค่านิยม	ช่วงของการจัดกิจกรรม			
	ช่วงที่ 1 ชุดกิจกรรมที่ 1-2		ช่วงที่ 2 ชุดกิจกรรมที่ 3-4	
	ค่านิยม	ตัวอย่าง	ค่านิยม	ตัวอย่าง
ความซื่อสัตย์ ต่อตนเอง	นักเรียนเกิดความตระหนักในเรื่องของการมีค่านิยม	นักเรียนให้ข้อมูลคำตอบที่เป็นจริงตามความคิดของ	นักเรียนเกิดความตระหนักในเรื่องของการมีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นของตนเอง	นักเรียนให้ข้อมูลคำตอบที่แสดงถึงการกระทำที่ตรงความเป็นจริง

ค่านิยม ความ ซื่อสัตย์	ช่วงของการจัดกิจกรรม			
	ช่วงที่ 1 ชุดกิจกรรมที่ 1-2		ช่วงที่ 2 ชุดกิจกรรมที่ 3-4	
	ค่านิยม	ตัวอย่าง	ค่านิยม	ตัวอย่าง
ความซื่อสัตย์เป็นของตนเองเล็กน้อย	ความซื่อสัตย์เป็นของตนเองเล็กน้อย	ต้นไม้ทั้งหมด มี การลอกเลียน คำตอบผู้อื่น	โดยไม่มีการบังคับตัดสิน ถูกผิดหรือลอกเลียนคำตอบ ของผู้อื่น	คำนึงถึงความถูกต้องและ ละเอียดต่อการทำความผิด มีเหตุผลสนับสนุนการ กระทำของตนเอง
	นักเรียนมี	นักเรียนพูดและเขียน	นักเรียนแสดง	นักเรียนพูดและเขียน
	ความซื่อตรงและ	คำตอบด้วยความ	ความซื่อตรงจริงใจ ใน	คำตอบด้วยความมั่นใจ
	จริงใจในการ	ไม่มั่นใจ ให้ข้อมูล	การกระทำชัดเจนมาก	ลักษณะคำตอบเป็นไปใน
	กระทำไม่ชัดเจน	สนับสนุนไม่สัมพันธ์กับ	ขึ้น	ทิศทางเดียวกันตลอด
เท่าที่ควร	เท่าที่ควร	พฤติกรรม ลักษณะ คำตอบไม่เป็นไปใน ทิศทางเดียวกันตลอด มีความลังเลเปลี่ยนไป มาตามผู้อื่น		การทำกิจกรรม มีความ แน่นนอนชัดเจน ไม่มีความลังเลเปลี่ยนไป มาตามผู้อื่น
	นักเรียนไม่พร้อม	นักเรียนไม่แสวงหา	นักเรียนพร้อมที่จะยอมรับ	นักเรียนนำประสบการณ์
	ที่จะยอมรับผล	แนวทางที่จะ	ผลของการกระทำที่มาจาก	ชีวิตของตนเองมา
	ของการกระทำ	ตัดสินใจเลือก	การตัดสินใจของตนเอง	เทียบเคียงเรื่องราวที่
	ที่มาจาก การตัดสินใจของ	ค่านิยมความซื่อสัตย์		ศึกษา แสวงหาแนวทางที่
ตนเอง	ตนเอง	ไม่พร้อมที่จะยอมรับ		จะตัดสินใจเลือกค่านิยม
	ตนเอง	ผลของการกระทำ		ความซื่อสัตย์สำหรับ
	ตนเอง	จากการตัดสินใจของ		ตนเอง และกล้าเปิดเผย
	ตนเอง	ตนเอง และไม่		ค่านิยมความซื่อสัตย์ของ
	ตนเอง	สามารถเปิดเผย		ตนให้สังคมรับรู้อย่าง
ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ค่านิยมความซื่อสัตย์		ตรงไปตรงมา พร้อมทั้ง
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ของตนให้สังคมรับรู้		ยอมรับผิดที่จะตามมา
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น			ทุกกรณี
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	นักเรียนมี	นักเรียนไม่แสวงหา	นักเรียนบอกผลดี
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	แนวโน้มที่จะ	ผลเสียของการ	ผลเสียของการมีหรือไม่
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	แสวงหา	มีหรือไม่มีค่านิยม	มีค่านิยมความซื่อสัตย์
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ผลประโยชน์จาก	ความซื่อสัตย์ต่อ	ต่อสังคมได้อย่างมี
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ผู้อื่น	สังคมได้เล็กน้อย	เหตุผล ไม่บังคับหรือใช้
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	บังคับหรือใช้อำนาจ		อำนาจต่อเพื่อนร่วมชั้น
	ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	ต่อเพื่อนร่วมชั้น		เรียนในการแสดงความ

ค่านิยม ความ ซื่อสัตย์	ช่วงของการจัดกิจกรรม			
	ช่วงที่ 1 ชุดกิจกรรมที่ 1-2		ช่วงที่ 2 ชุดกิจกรรมที่ 3-4	
	ค่านิยม	ตัวอย่าง	ค่านิยม	ตัวอย่าง
		เรียนในการแสดง ความคิดเห็นที่ เหมือนกับตน		คิดเห็นที่เหมือนกับตน ยอมรับในความแตกต่าง ของผู้อื่น
	นักเรียนไม่ ปฏิบัติตามคำมั่น สัญญาที่ให้ไว้กับ ผู้อื่น	นักเรียนไม่ปฏิบัติ กิจกรรมตามคำ ชี้แจงทุกขั้นตอน ทำงานที่ได้ตกลงไว้ บางส่วน และส่งงานไม่ทัน ตามกำหนดเวลา	นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่น สัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรม ตามคำชี้แจงทุกขั้นตอน และทำงานที่ได้ตกลงไว้ ครบและส่งงานตาม กำหนดเวลา
	นักเรียนลอก เลียนหรือนำ ผลงานของผู้อื่น มาเป็นของ ตนเอง	นักเรียนไม่ทำงานที่ ได้รับมอบหมายด้วย ตนเอง บางครั้ง ลอกเลียนแบบ ผลงานของผู้อื่นมา เป็นของตนเอง	นักเรียนไม่ลอกเลียนหรือ นำผลงานของผู้อื่นมาเป็น ของของตนเอง	นักเรียนทำงานที่ได้รับ มอบหมายด้วยตนเอง ไม่ลอกเลียนผลงานของ ผู้อื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำค่านิยม พบว่านักเรียนมีคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์ ที่จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมความซื่อสัตย์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ที่เพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยม เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเปรียบเทียบค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม และศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยม

ผู้วิจัยศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยม โดยใช้แบบแผนการวิจัยการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) วัดผลคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์จากการทำแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ก่อนและหลังการทดลอง (Non-randomized control-group pretest posttest design) ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษา จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 437 คน นำมาคัดเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาวิชาภาษาไทย ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยคัดเลือกจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสอบที่ใกล้เคียงกัน 2 กลุ่ม แล้วนำมาจับฉลากเพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ที่เข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย โดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่างค่านิยม โดยชุดกิจกรรมแบ่งเป็นชุดกิจกรรมย่อย จำนวน 4 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดที่ 1 เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ ชุดที่ 2 ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน ชุดที่ 3 ความซื่อความสัตย์ และชุดที่ 4 คำสัตย์วาจาของคนจริง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ โคลงภาพพระราชนางพราหมณ์ ตอน พันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข และวรรณกรรมเรื่องลูกผู้ชายตัวเก็บบจริง โดยวรรณคดีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในชุดกิจกรรมมีความสอดคล้องตามตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม รายวิชาภาษาไทย ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เนื้อหาวรรณคดีสำหรับกลุ่มเป้าหมายใช้ระยะเวลาการสอนชุดกิจกรรมละ 6 คาบ และชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เนื้อหาวรรณกรรมไทย ใช้ระยะเวลาการสอนชุดกิจกรรมละ 5 คาบ รวมจำนวนทั้งหมด 22 คาบ

สำหรับผลการประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเพิ่มเติมรายละเอียดของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้มีความละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมที่ต้องระบุขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้ชัดเจน เทคนิคหรือวิธีสอนวรรณคดีวรรณกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมความซื่อสัตย์ตามกระบวนการกระจำค่านิยม และการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่สามารถวัดประเมินผลในแต่ละชุดกิจกรรมอย่างครอบคลุมครบถ้วนตามจุดประสงค์ของกิจกรรม ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงเพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนห้องเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบวัดแบบคู่ขนาน ใช้วัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนและหลังเรียน ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเติมคำตอบ กำหนดเป็นสถานการณ์ 5 สถานการณ์ สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ความซื่อสัตย์ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ 2) ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน 3) ยอมรับเมื่อกระทำผิด 4) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง และ 5) ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวนฉบับละ 10 ข้อ 30 คะแนน โดยให้ผู้เรียนอ่านสถานการณ์แล้วเขียนตอบคำถามตามความคิด ความรู้สึกที่ตรงกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อคะแนนการเรียนในวิชาภาษาไทย และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามคำตอบต่าง ๆ (Rubric Score) ผู้วิจัยนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม ได้ผลการประเมินมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.6-1 แล้วจึงนำแบบวัดความซื่อสัตย์ไปทดลองใช้ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) คำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.72 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับอยู่ที่ 0.91 แสดงได้ว่า แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านเกณฑ์คุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลในการวิจัยตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย โดยการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปหาคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) วัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้

แบบวัดความซื่อสัตย์เชิงสถานการณ์ ชนิดเติมคำตอบที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ความซื่อสัตย์ 2) ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนของชุดกิจกรรม จำนวน 4 ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับรายวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 รวมระยะเวลาในการดำเนินการตามกิจกรรมทั้งหมด 3 เดือน โดยผู้วิจัยดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 3 คาบ จำนวน 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยมีการบันทึกข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็น การพูดอภิปราย ในระหว่างที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนการตรวจสอบจากชิ้นงานที่มอบหมายให้กับนักเรียน 3) วัดค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดคู่ขนานกับแบบวัดก่อนเรียน 4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ผลของข้อมูลเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มเป้าหมายจากการทดสอบค่าที (T-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และ 5) นำเสนอข้อมูล และผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้เป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนที่ 2 ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียน และหลังเรียน และศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยม โดยสามารถสรุปผลการวิจัยแต่ละตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนากิจกรรม ตามหัวข้อดังนี้ 1) แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ลักษณะและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผลของชุดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของกระบวนการกระจำงค่านิยม (Values Clarification) โดยสาระสำคัญของแนวคิด คือ

การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง ซึ่งบุคคลจะได้ค้นหาว่าค่านิยมอะไรที่มีความหมายต่อชีวิตของตนเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต

2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย เพื่อส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3) ลักษณะและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นขั้นตอนหลักในชุดกิจกรรมทุกชุด ชุดกิจกรรมนี้ประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย 4 ชุด โดยเรียงลำดับชุดกิจกรรมเริ่มจากเนื้อหาวรรณคดี จำนวน 2 เรื่อง และตามด้วยเนื้อหาวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม เวลาในการใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวม 22 คาบ คาบละ 50 นาที มีทั้งหมด 4 ชุดกิจกรรมคือ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง

องค์ประกอบของชุดกิจกรรม มี 4 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ภายในคู่มือมีคำอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้พัฒนา กิจกรรม วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม จะชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอน การเตรียมการสอน สื่อการสอน เวลาที่ใช้ และบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและนักเรียนในการร่วม กิจกรรม เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ

2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ในรายวิชา ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ชุดกิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกิน ไม่หมดคดกินไม่นาน 3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง

ภายในกิจกรรมย่อยทุกชุด ประกอบด้วยแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุม ชื่อชุดกิจกรรม วัตถุประสงค์การจัดการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนการสอน

ผู้สอนเริ่มใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านานิยม โดยเรียงลำดับการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เนื้อหาวรรณคดีจำนวน 2 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดกิจกรรมที่ 1 เสียชีวิตดีกว่าเสียสัตย์ และชุดกิจกรรมที่ 2 ชื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน ถัดมาจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เนื้อหาวรรณกรรมไทย จำนวน 2 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดกิจกรรมที่ 3 ความซื่อสัตย์ และ ชุดกิจกรรมที่ 4 คำสัตย์วาจาของคนจริง ซึ่งมีจำนวนแผนการจัดการเรียนการสอน จำนวน 22 แผน โดยแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม

ทั้งนี้ในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านานิยม ผู้วิจัยได้คัดเลือกวิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่มีหลากหลายเหมาะสมตามขั้นตอนกระบวนการกระจำง่า่านานิยมและเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ดำเนินกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมการพูดรอบวง กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมเก๋อ้อร้อน การใช้กรณีตัวอย่าง การอ่านตามอารมณ์ตัวละคร การโต้ว่าที่ การสัมภาษณ์ การพูดอภิปราย การจินตนาการเรื่องตามภาพ เป็นต้น

3) สื่อการเรียนรู้ ทุกชุดกิจกรรมใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้หลัก โดยมีสื่อการเรียนรู้เสริมอื่น ๆ ที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม เช่น สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ เกม บทอ่านเสริมต่าง ๆ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน

4) การวัดและประเมินผลของชุดกิจกรรม ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวัดประเมินผลของชุดกิจกรรม โดยมีการสอบวัดคะแนนความซื่อสัตย์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านานิยม โดยใช้แบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ชนิดเติมคำตอบ โดยกำหนดเป็นสถานการณ์ 5 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อคำถาม 2 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ 30 คะแนน สอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ความซื่อสัตย์ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ 2) ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน 3) ยอมรับเมื่อกระทำผิด 4) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง และ 5) ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง

4) แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยามเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำลังศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้

ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยการวิเคราะห์ค่านิยมของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง

ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า ผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร

ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตน ให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยัน ในค่านิยมที่ตนเลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือกได้วรรณคดีและวรรณกรรมที่ศึกษาตลอดจนบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือกได้

5) การวัดและประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยาม ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลกิจกรรม โดยการวัดและประเมินผลก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 2 ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ มีคะแนนความซื่อสัตย์เฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเปลี่ยนแปลงค่านียมความซื่อสัตย์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ มีคะแนนความซื่อสัตย์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านียมความซื่อสัตย์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องเดิม โดยการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง บอกแนวทางการปฏิบัติตนในการมีค่านียมความซื่อสัตย์สามารถตัดสินใจเลือกค่านียมของตนเองอย่างเปิดเผยชัดเจน โดยมีการค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจและใช้เป็นเหตุผลในการสนับสนุนความคิดของตนเอง

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาชุดกิจกรรม

1.1 จุดเด่นของชุดกิจกรรม

1.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนียม เป็นชุดกิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมค่านียมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการจัดลำดับของการทำกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ตามกระบวนการกระจำนียมที่ใช้สำหรับการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามกระบวนการดังกล่าวในทุกชุดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ ในขั้นตอนแรกผู้เรียนจะศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมตามที่กำหนด สามารถสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง และระบุประเด็นปัญหาของเรื่องได้ ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านียม ผู้เรียนพิจารณาประเด็นสำคัญในเรื่อง โดยการวิเคราะห์ค่านียมของตัวละครที่แสดง

ออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม ครูใช้คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา หรือใช้สื่อภาพหรือคลิปวิดีโอที่แสดงถึงบุคลิกที่หลากหลายของตัวละคร เพื่อให้ผู้เรียนฝึกจินตนาการถึงบทบาทของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ผู้เรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร โดยผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือแตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง โดยครูอาจให้ผู้เรียนยกตัวอย่างจากประสบการณ์เดิม การสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอจากสื่อที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่าผู้เรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้นโดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที โดยครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม ผู้เรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยันค่านิยมที่ตนเลือก ผู้เรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือก

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยมมีการจัดการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอนตามกระบวนการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเป็นการจัดลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยากส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการทำให้ค่านิยมของตนเองกระจำ ซึ่งในขั้นที่ 1-2 นักเรียนจะเริ่มเรียนรู้เนื้อหาและพิจารณาค่านิยมของตัวละครที่ปรากฏ ถัดมาในขั้นที่ 3 นักเรียนวิเคราะห์ทางเลือกของการกระทำที่มีความเป็นไปได้โดยฝึกกระบวนการคิดเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมหรือเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และขั้นที่ 4-5 นักเรียนใช้ข้อมูลที่มีนำมาอภิปรายประเมินผลเพื่อหาข้อสรุปทางเลือกของค่านิยมของตนเอง ทั้งนี้นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการทำความเข้าใจกับเนื้อหา สร้างความรู้ความเข้าใจที่เป็นของตนเอง ฝึกฝนการวิเคราะห์เพื่อหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิด ความเชื่อ และค่านิยม โดยนำข้อมูลที่สั่งสมมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อนักเรียนเกิดความสับสนในค่านิยมที่ตนเองยึดถือ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้เพราะค่านิยมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลสั่งสมมา ซึ่งประสบการณ์ของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันถึงแม้จะอยู่ในสังคมเดียวกัน ทั้งนี้ค่านิยมอาจมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ (Rokeach, 1973) นักเรียน

สามารถใช้ทักษะการคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองค่านิยมของตนเองภายใต้กรอบแนวคิดตามขั้นตอนของกระบวนการกระจำจ่านิยม

1.1.2 กิจกรรมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาและข้อคิดที่ได้จากวรรณคดีวรรณกรรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ เกี่ยวกับความเป็นมา ทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมาย คำศัพท์ เกิดสุนทรียรสของวรรณคดีวรรณกรรม ตลอดจนสามารถนำข้อคิดที่ได้มาประยุกต์ประจำวัน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่พึงกระทำให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยทั่วไป

ทั้งนี้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยมมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำเนื้อหาวรรณคดีมาเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทแวดล้อมของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือ นักเรียนที่เรียนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติ สามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระด้านต่าง ๆ ของวรรณคดีและวรรณกรรมได้อย่างครบถ้วน สามารถแสดงความคิดเห็น บอกข้อคิดที่ได้จากเหตุการณ์ที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่อง แต่ยังขาดความเชื่อมโยงในเรื่องของการนำมาปรับใช้ในเหตุการณ์อื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากเรื่องที่ศึกษา ไม่ได้มีการวิเคราะห์ผลดี ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นในระดับที่กว้างขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นได้จากร่องรอยหลักฐานการทำกิจกรรมของนักเรียน เช่น การพูดแสดงความคิดเห็น การทำชิ้นงาน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนสามารถบอกข้อคิดและแนวทางการนำมาปรับใช้ได้น้อย มีลักษณะทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง โดยไม่สามารถแสดงออกถึงแนวความคิดในหลากหลายมิติ

ยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีโดยใช้กระบวนการกระจำจ่านิยม เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ซึ่งตัวละครหลัก คือ นนทก แสดงออกค่านิยมด้านความไม่ซื่อสัตย์ คือ การหาประโยชน์ในทางที่ผิด และการไม่ยอมรับเมื่อกระทำผิด ซึ่งภายในเนื้อเรื่อง หลังจากที่ดินนทกได้นิ้วเพชรศักดิ์สิทธิ์ก็ใช้อำนาจในการสังหารเทวดาล้มตายเป็นจำนวนมาก และเมื่อพระนารายณ์มาปราบนนทก เพื่อให้สำนึกผิด แต่นนทกไม่รู้สึกผิดแต่อย่างใด จึงจำเป็นต้องเกิดมาเป็นทศกัณฐ์ในชาติหน้าเพื่อสู้รบกับพระรามในชาติต่อไป ทั้งนี้ครูใช้กิจกรรมอภิปรายกลุ่มประกอบกับการให้นักเรียนจินตนาการภาพตอนจบที่แตกต่างกันตามภาพ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงลักษณะของบทสรุปของเหตุการณ์ที่มีผลกระทบแตกต่างกัน โดยได้มาจากการที่ครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตอนจบที่นักเรียนต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุด หลังจากนั้นครูนำคำตอบที่ได้มาพิจารณาเลือกเป็นภาพ จำนวน 3 ภาพ คือ ภาพที่ 1 นนทกสังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้าม ภาพที่ 2 พระนารายณ์สังหารนนทก และภาพที่ 3 นนทกไม่ใช้นิ้วเพชร ยอมให้เทวดารังแกตามเดิม

เด็กหญิงชมพู่ (นามสมมติ) : “เราเลือกภาพที่ 1 นนทกลังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้าม เพราะเทวดามารังแกเราก่อน แต่เราจะเลือกโต้ตอบกลับเฉพาะคนที่ทำร้ายเราเท่านั้น ถ้ามีนิ้วเพชรเหมือนนนทกก็ดี คนอื่นจะได้กลัว”

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 4

เด็กหญิงไก่อ่ (นามสมมติ) : “เราก็เลือกภาพที่ 1 เหมือนกัน สังคมสมัยนี้อยู่ยาก คนมีอำนาจทำอะไรก็ไม่ผิด เหมือนอย่างข่าว...ที่เกิดขึ้นเมื่อเช้าสิ คนทำผิดไม่เห็นโดนลงโทษเลย มีเงิน เป็นคนใหญ่คนโต ก็จบแล้วทำอะไรก็ได้”

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 5

จากข้อความคำพูดลักษณะดังกล่าว นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยในขั้นตอนนี้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยยังไม่ตัดสินถูกผิด หลังจากนั้นครูให้นักเรียนอภิปรายกลุ่มเพื่อเลือกการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด ซึ่งนักเรียนได้พิจารณาเลือกแนวทางดังกล่าวด้วยความเต็มใจ และพร้อมที่จะยอมรับผลที่อาจเกิดจากการกระทำนั้น โดยครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติม คือการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากทางเลือกที่ตนเองเลือก ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนในการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม เพื่อเลือกการแก้ปัญหา นักเรียนแต่ละคนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงเหตุผลเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองมากขึ้น นำมาสู่การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดอย่างเป็นรูปธรรม

เด็กหญิงชมพู่ (นามสมมติ) : “...ถ้าเราเลือกภาพที่ 1 นนทกลังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้าม ถึงจะละเอียด แต่ก็ไม่มีประโยชน์อะไรอยู่ดี เพราะคนอื่นจะมองว่าเรานิสัยไม่ดี ไม่อยากเข้าใกล้ กลัวเราทำร้าย อยู่ไปก็ต้องอยู่คนเดียวไม่มีความสุข ลွှยมรับผิดและแก้ไขในสิ่งที่ผิดดีกว่า อย่างน้อยก็สบายใจไม่ผิดซ้ำซาก”

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 4

เด็กชายซี (นามสมมติ) : “ก็จริงนะ เราเคยทำผิดแก๊งน้อง น้องร้องไห้แล้วไปฟ้องแม่ เราไม่พอใจเลย ต่อว่าน้องกลับ สุดท้ายก็ทะเลาะกันเหมือนเดิม แม่เลยลงโทษทั้งคู่ ตอนนั้นโกรธน้องมาก แต่พอลึกๆ เราคิดได้ เราก็เสียใจ คิดได้ว่าทำเกินไป เพราะน้องเจ็บน้องเป็นแผล แล้วก็ไม่กล้าเล่นกับเราตั้งนาน ถ้าอย่างนี้เรายอมรับผิดตั้งแต่แรกดีกว่า”

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 1

ดังนั้นผู้วิจัยพบว่า นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านนิยมนีการใช้ความคิดที่หลากหลายอย่างมีเหตุผลสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดีของตัวเองตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำในลักษณะของการเทียบเคียงเรื่องราวในวรรณคดีวรรณกรรมกับประสบการณ์และพื้นความรู้เดิมของตนเอง สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีนอกจากจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าและธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทยแล้ว การสอนวรรณคดีไทยยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวคิด พฤติกรรม ค่านิยมของผู้คนในยุคสมัยนั้น ๆ โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวรรณคดีวรรณกรรมเข้าสู่บริบทแวดล้อมของตนเองได้นั้น มีปัจจัยจากการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการในขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้พฤติกรรม ค่านิยมของตัวเอง ที่นำเสนอผ่านทางเนื้อหาวรรณคดีวรรณกรรม นักเรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอทางเลือกของการกระทำที่หลากหลาย ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง โดยผ่านการจัดกิจกรรมภายใต้สถานการณ์ที่ครูผู้สอนกำหนด ทั้งนี้การนำเสนอทางเลือกของการกระทำนั้นครูผู้สอนจะไม่มีการตัดสินถูกผิด แต่จะให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนที่มีลักษณะแนวคิดหรือค่านิยมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจในค่านิยมของตนเอง และเมื่อนักเรียนมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองแล้วจะเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามกิจกรรม ในขั้นที่ 4 และ 5 คือการนำข้อมูลมาใช้ในการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อนำเสนอแนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในบริบทของสิ่งแวดล้อมจริงของสังคม

นอกจากนี้การนำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำง่า่านนิยมนีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย จะมีจุดเด่นและผลการวิจัยตามผู้วิจัยได้นำเสนอในข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า นอกเหนือจากการที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจในความกระจำง่า่านนิยมนีของตัวเองแล้ว นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาภาษาไทยตามมาตรฐานที่สถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้เนื่องจากชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบถ้วนตามสาระของการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

1.2 ข้อจำกัดของชุดกิจกรรม

1.2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อยู่ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน วรรณคดีวิจักษ์ และหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เนื่องด้วยโรงเรียนที่ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมนี้ไปทดลองใช้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดให้หนังสือเรียนดังกล่าวเป็นหนังสือเรียนหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีในหนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้หลักในชุดกิจกรรม และพิจารณาบทอ่านเสริมอื่น ๆ มาใช้ร่วมกับเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรม

ทั้งนี้ถ้าผู้สอนท่านอื่นต้องการนำชุดกิจกรรมนี้ไปปรับใช้ สามารถพิจารณาเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ เหมาะสมกับวัยของนักเรียนทั้งนี้ควรเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีเรื่องราว ตัวละคร ปมขัดแย้งและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้ใช้พฤติกรรมของตัวละคร ข้อคิด ในวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นแหล่งข้อมูลการทำความเข้าใจกับค่านิยมที่ตนเองยึดถืออยู่

1.2.2 การนำชุดกิจกรรมไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น

ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ชัดเจนที่สุด ประกอบกับการแก้ปัญหาค่านิยมในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) ระบุว่า เด็กวัย 10-14 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถ้ามีโอกาสได้ก็พร้อมที่จะโกง ผู้วิจัยจึงออกแบบชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีจากแนวคิดของกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification) เพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกิดการกระจ่างในค่านิยมความซื่อสัตย์

ดังนั้นถ้าครูผู้สอนท่านอื่นต้องการนำชุดกิจกรรมนี้ไปปรับใช้ ควรสำรวจเรื่องค่านิยมของนักเรียนเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่านักเรียนมีความจำเป็นต้องกระจ่างในค่านิยมใด ตลอดจนพิจารณาเนื้อหาหรือบทอ่านที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนว่า ค่านิยมที่ปรากฏในเนื้อหาเพียงพอและสอดคล้องกับค่านิยมที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการกระจ่างในค่านิยมนั้นหรือไม่

1.2.3 ด้านเวลา

เนื่องจากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม บางกิจกรรมควรใช้เวลา 2 คาบเรียนติดต่อกัน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การโต้วาที การพูดรอบวง เป็นต้น เพื่อความต่อเนื่องของกิจกรรม และความต่อเนื่องทางความรู้สึก ความคิดของนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนควรจะได้พูด หรือสะท้อนคิดผลที่ได้หลังจากจัดกิจกรรมทันที เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหา และการตระหนักถึงค่านิยมที่นักเรียนยึดถืออยู่ อันจะเป็นประโยชน์กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนในกิจกรรมอื่น ๆ ครั้งถัดไป ดังนั้นถ้าเป็นไปได้ ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยศึกษาจากคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมอย่างละเอียดรอบคอบ

ครูผู้สอนมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดตามขั้นตอนของกระบวนการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เพื่อประสิทธิผลที่ดีของการใช้ชุดกิจกรรม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่กล่าวว่า การพัฒนา ค่านิยมต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง จนเป็นกิจนิสัย และการพัฒนา ค่านิยมไม่สามารถบอกหรือสั่งให้ทำได้ ผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้นและยอมรับที่จะปฏิบัติ

2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม มีคะแนนความซื่อสัตย์จากการทำแบบทดสอบค่านิยมความซื่อสัตย์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) กิจกรรมในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม ทั้ง 5 ขั้นตอน ช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียน ดังนี้

2.1.1) กิจกรรมที่นักเรียนได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาหลากหลายทาง นักเรียนต้องศึกษาความเป็นมาวรรณคดีและวรรณกรรม ระบุประเด็นปัญหา และวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการทำกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก คือ นักเรียนจะต้องนำเสนอทางเลือกของการกระทำที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา โดยเริ่มแรกนักเรียนใช้ข้อมูลเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวรรณคดีและวรรณกรรมที่ศึกษาในการคิดวิเคราะห์ อภิปรายในการนำเสนอทางเลือกที่เหมือนหรือแตกต่างจากแนวทางที่ตัวละครปฏิบัติ นักเรียนต้องประเมินสถานการณ์อย่างตรงไปตรงมา อภิปรายแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ปัญหากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้ในกระบวนการที่

นักเรียนคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางเลือกของการกระทำ นักเรียนได้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหา ตรวจสอบ และประเมินความรู้มาประกอบการแก้ปัญหา

ทั้งนี้วรรณคดีและวรรณกรรมที่นักเรียนศึกษาตัวละครมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่นวรรณคดีเรื่องโคลงภาพพระราชนิพนธ์ของท้าวแสนพรหมเรื่องท้าวแสนพรหม ตัวละครเป็นผู้ที่ยึดถือค่านิยมความซื่อสัตย์และแสดงออกให้เห็นพฤติกรรมอย่างชัดเจน โดยในเรื่องท้าวแสนพรหมรับโทษประหารตามกฎหมายเพราะตนเองทำห้าวเรื้อรัง พระเจ้าเสวยกโศกและไม่เอาผิด แต่ท้าวแสนพรหมยืนยันที่จะรับโทษ จากเหตุการณ์นี้ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถระบุได้ว่าตัวละครมีความซื่อสัตย์ด้านยอมรับเมื่อกระทำผิด ครูกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มในการคิดอภิปรายเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ในประเด็นที่ว่าถ้านักเรียนเป็นท้าวแสนพรหมจะทำเช่นไร นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการแก้ปัญหาจากประสบการณ์ของตนเอง หรือประสบการณ์ของบุคคลใกล้ชิดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่ออภิปรายอย่างหลากหลาย ในขั้นนี้นักเรียนเห็นแนวทางการแก้ปัญหาที่มีความคิดแตกต่างไปจากตน ซึ่งอาจจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ ซึ่งในช่วงแรกของการทำกิจกรรม ครูต้องให้เวลานักเรียนในการคิดหาเหตุผลเพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นชินกับการทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังและใช้คำถามให้นักเรียนคิดพิจารณาว่าแนวทางแก้ปัญหาที่นักเรียนเลือกนั้นดีพอหรือเหมาะสมหรือยัง ซึ่งจะไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที หลังจากนั้นนักเรียนจะร่วมกันอภิปรายถึงหนทางที่เป็นไปได้และเหมาะสมที่สุดแล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน กระบวนการนี้นักเรียนจะได้รับทราบแนวทางการแก้ปัญหาที่แสดงออกถึงค่านิยมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในค่านิยมของตนเองในขั้นถัดไป คือขั้นที่ 4 กำหนดค่านิยม โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาถึงผลดี ผลเสีย ต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในเรื่องของการได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันถ้าเกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้ ซึ่งนักเรียนจะต้องฝึกการคิดแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายวิธีและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด พร้อมทั้งยอมรับผลที่จะตามมาจากการเลือกค่านิยมเป็นของตนเอง

“...ถ้าเราเป็นท้าวแสนพรหม ก็ยืนยันที่จะรับโทษตามกฎหมาย แต่ไม่ต้องถึงกับต้องประหารชีวิต เปลี่ยนเป็นโทษที่หนักเท่า ๆ กัน เช่น การถูกจำคุกตลอดชีวิตก็ได้ เพราะอย่างน้อยเรากียอมรับผิดและได้รับโทษ แต่ยังสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไป...”

นักเรียนคนที่ 3

ทั้งนี้ในการทำกิจกรรมในช่วงแรก นักเรียนส่วนใหญ่สามารถบอกค่านิยมที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้ แต่นักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถบอกแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเนื้อเรื่องเดิมได้ และยังขาดการนำเสนอแนวทางที่หลากหลายอย่างกว้างขวาง อีกทั้งทางเลือกที่นักเรียนนำเสนอยังขาดข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนความคิด เช่น นักเรียนคิดว่าจะยอมรับผิดเช่นเดียวกับพันท้ายนรสิงห์ เพราะต้องการเป็นคนดี ไม่อยากทำผิดกฎหมาย แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเหตุใดจึงอยากเป็นคนดี ทราบเพียงแต่ว่าสังคมต้องการคนดี ดังนั้นครูจึงใช้กิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้ใช้กระบวนการทบทวนการตัดสินใจของตนเองหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น ใช้คำถามเพื่อให้ นักเรียนค้นหาแนวทางในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลายในการตัดสินใจเลือกค่านิยมเป็นของตนเองและเพียงพอต่อการนำมายึดถือเป็นค่านิยมซึ่งจะกลายเป็นพฤติกรรมของตนเองได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการฝึกกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยการได้ตรวจสอบและประเมินความรู้มาประกอบการแก้ปัญหาจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความกระจำในค่านิยมมากขึ้น นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของค่านิยมความซื่อสัตย์ที่นำเสนอผ่านตัวละครและเรื่องราวในวรรณคดีและวรรณกรรมมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมถึงการยอมรับในค่านิยมของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทั้งในร่างกาย จิตใจ ความคิด การกระจำค่านิยมจะพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เหตุผลเพื่อแสดงความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่เขาเห็นด้วยหรือไม่ สอดคล้องกับนายยา ปิรันธนาพันธ์ (2542) กล่าวว่า การกระจำค่านิยมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับการเลือกในลักษณะหลากหลายทางเลือก สิ่งตัดสินใจจะสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่เป็นของตนเอง

2.1.2) นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยคิดทบทวนซ้ำอย่างต่อเนื่อง จนเกิด

ความตระหนักในค่านิยมความซื่อสัตย์ ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทย โดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามกระบวนการกระจำค่านิยมของตนเอง โดยคิดทบทวนซ้ำอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลาย นักเรียนได้ใช้กระบวนการในการทำความเข้าใจค่านิยมของตนเองอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะที่เน้นให้แสดงออกทางความคิด ความรู้สึก เน้นให้นักเรียนได้พูดและเขียนออกมาให้ได้มากที่สุด ตรงกับที่ Fraenkel (1973) กล่าวว่านอกจากการกระทำของบุคคลจะเป็นตัวบ่งชี้ค่านิยมของบุคคลแล้วนั้น คำพูดยังสามารถสะท้อนค่านิยมได้อีกวิธีหนึ่ง โดยอาจจะแสดงออกมาในรูปแบบของการพูดสื่อสารประเภทต่าง ๆ เช่น การกล่าวสุนทรพจน์ การสนทนา การอภิปราย ถ้อยแถลง และรูปแบบการเขียน

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้คิดทบทวนเกี่ยวกับค่านิยมอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่กิจกรรมในขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ นักเรียนศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม โดยนักเรียนเริ่มพิจารณาที่ปรากฏในเนื้อเรื่องพฤติกรรมของตัวละคร ในขั้นนี้นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร ซึ่งนักเรียนจะเริ่มเรียนรู้ว่าการกระทำของตัวละครมีที่มาอย่างไร แต่ยังไม่สามารถระบุถึงสาเหตุของพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน

ถัดมาในขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม นักเรียนฝึกการวิเคราะห์ตัวละครสำคัญที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง นักเรียนฝึกกระบวนการคิด เพื่อหาสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่สืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 นักเรียนฝึกวิเคราะห์ตัวละครหลักอย่างรอบด้าน ใช้เหตุผลที่เป็นไปได้ในการสนับสนุนการกระทำของตัวละคร ตระหนักและเริ่มเรียนรู้ว่าค่านิยมใดที่ตัวละครยึดถือแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น จากวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ซึ่งในเนื้อเรื่องนทกเป็นยักษ์ล้างเท้าเทวดาด้วยความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ แต่ถูกเทวดารังแก จึงขอนิ้วเพชรจากพระอิศวรที่สามารถสังหารผู้อื่นถึงชีวิต นนทกเกิดพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ ด่านใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง ใช้นิ้วเพชรสังหารเทวดาเป็นจำนวนมาก ในขั้นนี้นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มเพื่อคิดหาสาเหตุการกระทำของตัวละครได้ว่าเกิดจากการถูกเทวดากลั่นแกล้งรังแกก่อน จึงทำให้นนทกมีการกระทำที่ไม่ดี ทำร้ายผู้อื่น

จากข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครที่ได้นั้น นักเรียนจะนำมาวิเคราะห์ อภิปราย ในขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก คือนักเรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลายแนวทาง ฝึกการเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายวิธี รู้จักประเมินตนเองและผู้อื่น ครูให้นักเรียนทบทวนค่านิยมที่ตัวละครยึดถือโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมเก้าอี้ร้อน คือ การสวมบทบาทเป็นตัวละครที่แตกต่างกัน หลังจากนั้นให้นักเรียนกลุ่มอื่นสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก ค่านิยม และแนวทางการแก้ปัญหาในหลากหลายมุมมอง นักเรียนมีการเปรียบเทียบพฤติกรรมตัวละครจากวรรณคดีและเปรียบเทียบกับผู้อื่น ตลอดจนถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการสื่อสารที่ให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับในการแก้ปัญหาของตน

ตัวอย่างกิจกรรมในขั้นที่ 3 นักเรียนรวมกลุ่มกันอภิปรายเพื่อนำเสนอการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามกระบวนการกระจำค่านิยม ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมของการจัดเรียนการสอนวรรณกรรมเรื่อง ลูกผู้ชายตัวเกือบจริง ซึ่งเป็นเรื่องราวของกลุ่มเพื่อน 3 คนที่กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ดาว ประจักษ์ และ หนู่ม ทั้ง 3 คน มักกระทำผิดจนถูกอาจารย์ทำโทษอยู่เสมอวันหนึ่งเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ อาจารย์ฝ่ายปกครองมาเห็นเหตุการณ์เข้าใจว่าประจักษ์กำลังดาว จึงเรียกประจักษ์ไปเพื่ออบรม แต่ประจักษ์ปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้แกล้งดาว อาจารย์จึงสอนว่าเป็นลูกผู้ชายทำผิดแล้วต้องรับผิดชอบ

หลังจากที่ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแล้ว ครูให้นักเรียนแต่ละคนแต่งเรื่องตามจินตนาการ โดยมีเค้าโครงเรื่องคล้ายวรรณกรรมที่ได้ศึกษา แต่ให้นักเรียนเปลี่ยนตอนจบของเรื่องเป็นการแก้ปัญหาตามที่นักเรียนตัดสินใจเลือกเอง โดยการทำกิจกรรมเช่นนี้เพื่อที่ครูจะได้ทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีความคิด และค่านิยมที่ตนเองยึดถือไปในทิศทางใด

เด็กชายเอ (นามสมมติ) : เราก็เคยถูกเข้าใจผิดเหมือนประจักษ์นัท ทั้ง ๆ ที่ตัวเองไม่ได้ทำ แต่ก็ต้องยอมรับผิดจะได้จบเรื่อง บางครั้งพูดความจริงพ่อแม่ก็ไม่ฟัง คิดว่าเราเถียง

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 1

เด็กชายบี (นามสมมติ) : เธอก็ต้องนึกภาพตัวเองก่อนนะว่าทำตัวอย่างไร ทำไมพูดแล้วไม่มีใครเชื่อ ลองเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนที่พูดจริงทำจริงสิ พอคนอื่นเห็นว่าเราเป็นคนจริง เขาก็จะไว้วางใจเราเองแหละ

นักเรียนกลุ่มที่ 1 คนที่ 2

หลังจากนั้นในขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า นักเรียนอภิปรายถึงทางเลือก โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ในขั้นนี้นักเรียนได้ทบทวนความรู้สึก ค่านิยมของตนเองอีกครั้งว่าจะยังคงยึดถือค่านิยมที่มีอยู่ในตัวเองหรือไม่ โดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสีย ต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาจิตใจของนักเรียนให้มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะการทำความเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นมีความแตกต่างไปจากตน ครูสามารถใช้บทบาทสมมติมาเป็นวิธีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่แสดงถึงผลของการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นตอนที่ 5 แสดงค่านิยม นักเรียนเสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมีค่านิยมที่ตนเลือกไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมตามกระบวนการกระจำค่านิยมดังกล่าว นักเรียนจะเกิดทักษะของการคิดทบทวนค่านิยมของตนเองไปที่ลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กิจกรรมที่ครูกำหนด จนเกิดเป็นค่านิยมความซื่อสัตย์ที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่าผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่นักเรียนต้องศึกษาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเรื่องราวที่ส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชุดกิจกรรม โดยออกแบบลักษณะของกิจกรรมที่มีลักษณะของการให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดทบทวนซ้ำที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการกระจำค่านิยมซึ่งลักษณะของการได้คิดทบทวนเกี่ยวกับค่านิยมดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในค่านิยมของตนเอง สามารถสื่อความคิด ความเชื่อ

ความรู้สึก และค่านิยมให้ผู้อื่นเข้าใจได้นักเรียนได้แสวงหาแนวทางที่พิจารณาตัดสินใจเลือกความคิด ความเชื่อ สำหรับตนเอง มีการทบทวนการกระทำก่อนการลงมือปฏิบัติ และมีการตัดสินใจเกี่ยวกับ ทิศทางการดำเนินชีวิตของตนเอง

2.2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้ กระบวนการกระจำค่านิยม มีค่านิยมความซื่อสัตย์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเกิดการ เปลี่ยนแปลงค่านิยมความซื่อสัตย์ในทิศทางที่ดีขึ้น

การใช้ชุดกิจกรรมสำหรับการจัดการเรียนสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้ กระบวนการกระจำค่านิยมในรายวิชาภาษาไทย มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ตระหนักในค่านิยมของตนเองโดยกระบวนการกระจำค่านิยมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจ ค่านิยมของตนเองผ่านการทำกิจกรรมภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ตลอดจนได้นำค่านิยมของผู้อื่นมา เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับตนเอง โดยเสนอไว้ดังนี้

2.2.1) นักเรียนเกิดค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นของตนเอง หลังจากนักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การได้เวที บทบาทสมมติ กิจกรรมเก้าอี้ร้อน การพูดรอบวง หมวก 6 ใบ ตามกระบวนการกระจำค่านิยม ซึ่งการจัดกิจกรรมกำหนดให้นำเนื้อหา พฤติกรรม ตัวละคร และข้อคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมมาเป็นสื่อกลางในการสะท้อนค่านิยมของบุคคลมา เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เห็นได้จากการทำกิจกรรมอภิปรายกลุ่มและหมวก 6 ใบ โดยใช้เนื้อหาจาก วรรณกรรมเรื่อง ลูกผู้ชายตัวเกือบจริง ซึ่งตัวละครเอกถูกเข้าใจผิดและถูกครุฑทำโทษ ตอนแรกตัวละคร ยอมรับผิดแบบไม่เต็มใจ เพราะคิดว่าถึงแม้ว่าตนจะพูดอธิบายไปก็ไม่เกิดผล ผู้ใหญ่จะคิดว่าพูดโกหก เพื่อแก้ตัว

หลังจากการทำกิจกรรมอภิปรายและนักเรียนสามารถระบุพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมี ความซื่อสัตย์ และแลกเปลี่ยนความรู้สึกของตนเองโดยเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริงใน ลักษณะที่ว่าตนเองก็เคยถูกผู้ปกครองเข้าใจผิด และเมื่อพูดอธิบาย ผู้ปกครองก็ไม่ฟัง คิดว่าตนเถียง พูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด ดังนั้นครูจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมหมวก 6 ใบ เพื่อทบทวนถึงสาเหตุของ การกระทำและการมีค่านิยมของตนเองอย่างรอบด้าน ส่งผลให้นักเรียนได้ตระหนักถึงพฤติกรรม ที่แสดงออกของตนเองมากขึ้นว่าตนเองอาจเคยพูดโกหกบ่อยครั้ง หรือทำตัวไม่น่าเชื่อถือ จึงทำให้ บุคคลรอบข้างไม่ไว้วางใจ

ดังนั้นการทำกิจกรรมในขั้นต่าง ๆ นักเรียนต้องฝึกทักษะการอภิปรายโดยใช้เหตุผลสนับสนุน ความคิดของตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับในค่านิยมของตนอย่างเปิดเผยและภาคภูมิใจ และอาจกล่าวได้

ว่าค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม มีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

“...ถ้าสังคมมีแต่คนไม่ซื่อสัตย์ เราก็ไม่อาจไว้วางใจใครได้เลย แต่เราก็จะยังเป็นคนซื่อสัตย์เพราะทำอะไรไว้ตัวเองก็รู้ดี โทกตัวเองไม่ได้ และคงไม่ไปสอนใครให้มีความซื่อสัตย์หรอก เพราะไม่อยากให้ตัวเองเดือดร้อน...”

นักเรียนกลุ่มที่ 2 คนที่ 2

“...เราอาจต้องทำตามสถานการณ์เพื่อความอยู่รอด แต่สังคมก็คงไม่น่าอยู่หรอก เพราะมีแต่คนไม่จริงใจ บ้านเมืองก็จะวุ่นวายเพราะไม่สามารถพึ่งพาหรือไว้วางใจใครได้เลย สุดท้ายเราก็ต้องพยายามให้ทุกคนกลับมามีความซื่อสัตย์อยู่ดี...”

นักเรียนกลุ่มที่ 2 คนที่ 5

ทั้งนี้ผู้สอนควรพิจารณาเนื้อหาสาระในวรรณคดีและวรรณกรรมอย่างถี่ถ้วนว่ามีลักษณะของการส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์หรือไม่ สามารถหยิบยกเนื้อหาสาระ พฤติกรรมตัวละคร มาใช้ในการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของนักเรียนหรือสังคมปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไตร่ตรองอย่างรอบด้านเกี่ยวกับค่านิยมที่ได้เรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลมาตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองโดยไม่มีการบังคับ ซึ่งค่านิยมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลสั่งสมมา ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันถึงแม้จะอยู่ในสังคมเดียวกัน ทั้งนี้ค่านิยมอาจมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ (Rokeach, 1973)

ผู้วิจัยพบว่านักเรียนสามารถทำกิจกรรมกลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนถึงค่านิยมความซื่อสัตย์ในทิศทางที่เพิ่มขึ้นหลังจากการได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ในด้านของผลดีและผลกระทบ ถ้ามีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นักเรียนสามารถระบุพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความซื่อสัตย์ และสามารถบอกแนวทางในการแสดงพฤติกรรมในบริบทที่สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนเอง โดยนักเรียนสามารถอภิปรายโดยใช้เหตุผลสนับสนุนความคิดของตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับในค่านิยมของตนอย่างเปิดเผยและภาคภูมิใจ และอาจกล่าวได้ว่าค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม มีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคม (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551)

นอกจากนี้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีผลคะแนนค่านิยมความซื่อสัตย์ที่จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละด้านสูงขึ้นใกล้เคียงกัน แม้ว่าชุดกิจกรรมทั้ง 4 ชุดกิจกรรมจะมีค่านิยมความซื่อสัตย์ในแต่ละด้านปรากฏไม่เท่ากัน โดยชุดกิจกรรม 3 ชุดกิจกรรมปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ด้านยอมรับเมื่อกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านไม่หาประโยชน์

ในทางไม่ถูกต้อง และด้านไม่กล่าวคำเท็จพูดตรงความเป็นจริง จำนวน 2 ชุดกิจกรรม สุดท้ายด้านปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้และด้านไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน จำนวน 1 ชุดกิจกรรม ดังนั้นจากผลคะแนนดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ท้ายที่สุดแล้วนักเรียนมีค่านิยมความซื่อสัตย์สูงขึ้นใกล้เคียงกันทุกด้าน เนื่องจากเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ค่านิยม ซึ่งนักเรียนสามารถนำค่านิยมความซื่อสัตย์ไปปรับใช้ในสถานการณ์ที่มีความเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

2.2.2) นักเรียนยอมรับความแตกต่างในค่านิยมของผู้อื่นนักเรียนยอมรับ

ความแตกต่างในค่านิยมของผู้อื่น สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจ่างค่านิยมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เกิดการทบทวนค่านิยมของตนเอง และทำความเข้าใจความกระจ่างในค่านิยมที่ตนเองยึดถือนำมาสู่การเปิดเผยค่านิยมนั้นต่อสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับ การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติที่นักเรียนศึกษาพฤติกรรมตัวละคร ข้อคิด นักเรียนสามารถระบุค่านิยมที่ปรากฏได้แต่ยังขาดกระบวนการตัดสินใจนำค่านิยมเหล่านั้นมาปรับใช้เป็นของตนเอง เพราะกิจกรรมที่ใช้กระบวนการการกระจ่างค่านิยม ครูทำหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจกับค่านิยมผ่านวรรณคดีและวรรณกรรม มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนค่านิยมกับผู้อื่น มีการใช้กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ เทคนิคเก้าอี้ร้อน ได้ว่าที่ มาเป็นกิจกรรมหลักในแต่ละคาบเรียน

ตัวอย่างพฤติกรรมนักเรียนที่ทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมที่ 2 เสียชีวิตดีกว่าเสียสัตย์ พบว่า ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมนักเรียนไม่กล้าที่จะแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยเต็มที่ ผู้สอนจึงต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรม สร้างความเป็นกันเองกับนักเรียน พร้อมทั้งจะรับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนอย่างรอบด้านและทั่วถึง เพื่อให้ให้นักเรียนรู้สึกคุ้นชินและปลอดภัย อีกทั้งผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและค่านิยมที่ตนเองยึดถือออกมาให้มากที่สุด โดยเฉพาะการที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในวัยเดียวกัน นักเรียนจะกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยนักเรียนจะเกิดข้อโต้แย้งและข้อสนับสนุนกับบุคคลอื่น ส่งผลให้นักเรียนสับสนในค่านิยมของตนเอง ครูจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนกระจ่างในค่านิยม โดยใช้วิธีการให้เพื่อนร่วมชั้นให้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งกันและกัน ไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที นักเรียนต้องหาข้อมูลเชิงเหตุผลมาสนับสนุนค่านิยมของตน นำมาสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำข้อมูลที่ได้มาตัดสินเป็นค่านิยมในรูปแบบของตนเอง ซึ่งนักเรียนอาจจะไม่ได้ยึดถือค่านิยมนั้นตั้งแต่แรกทั้งหมด แต่นักเรียนเกิดกระบวนการสังเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยมในแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด และที่สำคัญที่สุดนักเรียนยอมรับในค่านิยมของผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่างของความคิดที่หลากหลายของบุคคลนำมาซึ่งการเห็นใจและยอมรับซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ครูสามารถคัดเลือกบทอ่านอื่น ๆ เช่น ข่าว เรื่องสั้น นวนิยาย มาใช้ ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรม โดยนำข้อมูลจากตัวละครในเรื่องมาเป็นสื่อกลางในการพิจารณาค่านิยม ซึ่งบทอ่านที่ครูคัดเลือกมาใช้ ต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมความซื่อสัตย์ ดังเช่นที่ผู้วิจัยใช้เรื่องสั้น เรื่องไม้ไผ่ดิม จากหนังสือเรื่องแมงโก่ง ของวินทร์ เลียววาริณ มาเป็นข้อมูลประกอบรวมกับการใช้วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะกลายเป็นสุนัข เพราะเนื้อเรื่องมีการเชื่อมโยงกันในลักษณะของการขาดความซื่อสัตย์ของตัวละคร ที่ต้องการของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง นำมาสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำข้อมูลที่ได้มาตัดสินใจเป็นค่านิยมในรูปแบบของตนเอง รวมทั้งการใช้กรณีตัวอย่าง การสัมภาษณ์บุคคล ที่มีลักษณะของเรื่องราวใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่อง นักเรียนจะเกิดการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของตนเองเกี่ยวกับคนในสังคมที่ต้องการเอาตัวรอดและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งนักเรียนอาจจะไม่ได้ยึดถือค่านิยมนั้นตั้งแต่แรกทั้งหมด แต่นักเรียนเกิดกระบวนการสังเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยมในแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด และที่สำคัญที่สุดนักเรียนยอมรับในค่านิยมของผู้อื่น

นอกจากนี้เมื่อนักเรียนสามารถเปิดเผยค่านิยมของตนเองต่อสังคมได้อย่างเสรีและเป็นค่านิยมที่ถูกต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม นักเรียนมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนค่านิยมนั้นต่อสาธารณชน กล่าวที่จะพูดแลกเปลี่ยนความรู้สึก ประสบการณ์ของตนเองที่เกิดจากการยึดถือค่านิยม นำมาสู่การแลกเปลี่ยนความรู้สึก ประสบการณ์กับผู้อื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับ ชญานิศวรร กุลรัตน์นิพนธ์ และคณะ (2555) กล่าวว่าค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ประสบการณ์ใหม่ ความรู้ใหม่ ทั้งนี้ถ้ามีการส่งเสริมประสบการณ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในสังคม มีการแลกเปลี่ยนค่านิยมกัน ค่านิยมนั้นจะเกิดเป็นค่านิยมของสังคมในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้

จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำค่านิยม สามารถส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ ดังนั้นถ้าผู้สอนในสถานศึกษาต่าง ๆ มีความสนใจจะนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากการวิจัยดังที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้นั้นสามารถเพิ่มค่านิยมความซื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยเห็นได้จากผลการทดลอง ผู้วิจัยจึงแนะนำให้ผู้ที่สนใจนำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยดังกล่าวไปใช้ แต่อาจต้องพิจารณาเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีเนื้อหาส่งเสริมให้เกิดค่านิยมความซื่อสัตย์ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ควรพิจารณาเนื้อหาที่สะดวกต่อการนำกระบวนการกระจำค่านิยมไปใช้ ตัวละครในเรื่องปรากฏในเรื่องของค่านิยมต่าง ๆ สามารถสะท้อนพฤติกรรมออกมาให้เห็นในรูปแบบของลักษณะนิสัยของตัวละคร มีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน มีข้อคิด

มีปมขัดแย้งและจุดจบของเรื่อง สามารถประยุกต์ใช้วรรณคดีและวรรณกรรมที่นอกเหนือจากแบบเรียน แต่ควรพิจารณาให้สะท้อนถึงค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในช่วงวัยของนักเรียน หรือปัญหาทางสังคม เช่น ข่าวจากหลากหลายช่องทาง วรรณกรรมและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทั้งวิชาภาษาไทยหลัก และวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม

2. เนื่องจากบางกิจกรรมในขั้นตอนกระจำนาค่านิยมควรใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนที่มีความต่อเนื่องกัน อย่างน้อย 2 คาบเรียน เพื่อก่อให้เกิดความต่อเนื่องทางความคิด ความรู้สึก นำมาสู่การแสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงตัวตนของนักเรียนมากที่สุด เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติ การโต้วาที ดังนั้นผู้สอนควรวางแผนการจัดระบบของกิจกรรมให้ดีจึงจะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

3. บรรยายภาศการเรียนรู้นี้มีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกระจำนาค่านิยม นักเรียนต้องรู้สึกคุ้นชินและปลอดภัย ทั้งนี้ผู้สอนควรมีความเป็นกันเองพร้อมที่จะรับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนอย่างรอบด้าน และทั่วถึง โดยผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและค่านิยมที่ตนเองยึดถือออกมาให้มากที่สุด และไม่ตัดสินความถูกผิด เพียงแต่สามารถใช้กิจกรรมในการทำให้ผู้เรียนเกิดการกระจำนาค่านิยมของตน จนสามารถนำไปสู่ปรับใช้ค่านิยมที่ถูกต้องจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

4. ความกล้าแสดงออกถึงค่านิยมที่นักเรียนยึดถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด นักเรียนควรได้ทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ขณะเดียวกันนักเรียนได้เผชิญกับความคิดและความแตกต่างไปจากตน ทั้งนี้ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้เรียนเกิดความกระจำนาค่านิยมที่ตนยึดถือ โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ผู้เรียนได้พิจารณาผลดีและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สามารถตัดสินใจเลือกค่านิยมด้วยตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

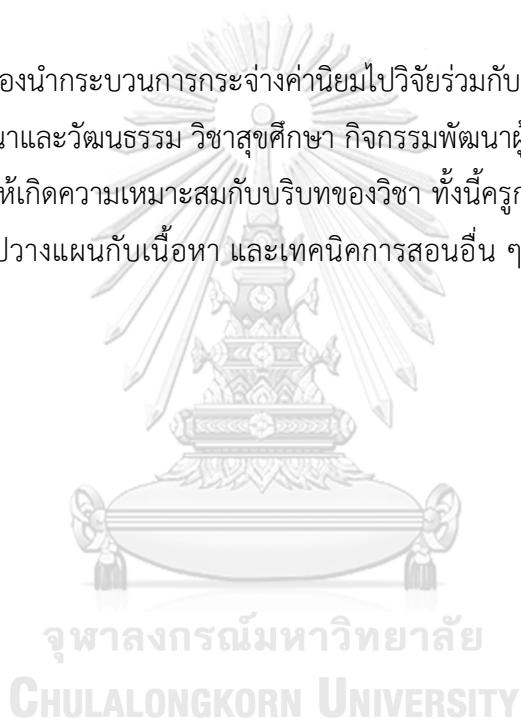
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้ที่สนใจจะศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยเจาะลึก

เชิงคุณภาพ ถึงเหตุปัจจัยอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมค่านิยมที่ดีของนักเรียนให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนา
ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทยที่ส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ให้มี
ประสิทธิภาพต่อไป

2. ในการศึกษาค่านิยมความซื่อสัตย์ครั้งต่อไปควรจะต้องออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในระยะ
ติดตามผล เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ว่ามีค่านิยมความ
ซื่อสัตย์หลังจากที่ใช้ชุดกิจกรรม เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต โดยอาจจะต้องศึกษาวิจัย
เชิงคุณภาพเพื่อหาความคงทนของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์

3. ควรทดลองนำกระบวนการกระจำค่านิยมไปวิจัยร่วมกับเนื้อหาในรายวิชาอื่น ๆ เช่น
วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาสุขศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยออกแบบกระบวนการ
จัดการเรียนการสอนให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทของวิชา ทั้งนี้ครูกลุ่มสาระอื่นสามารถนกระบวนการ
การกระจำค่านิยมไปวางแผนกับเนื้อหา และเทคนิคการสอนอื่น ๆ ในบริบทที่แตกต่างจากผู้วิจัย

บรรณานุกรม

- Bolton, G. M. (1997). *A conceptual framework for classroom acting behaviour*. Durham University,
- Cawthon, S. & Dawson, K. (2009). *Drama for schools: Impact of a drama-based Professional development program on teacher self-efficacy and authentic Instruction*. Youth Theatre Journal, 23 (2), 144-161.
- Donoghue, M. R., (2009). *Language art: Integrating skills for classroom teaching*. Los Angeles: Sage.
- Fraenkel, J. R. (1977). *How to teach about value: An analytic approach*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Fraenkel, J. R. (1980). *Helping students think and value: Strategies for teaching the social studies*. Englewood Cliffs,N.J. : Prentice-Hall.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mcgraw-Hill book Company.
- Halstead, J.M., & Taylor, M.J. (1996). *Values in Education and Education in Values*: Falmer Press.
- Heathcote, D., & Bolton, G.M. (1995). *Drama for Learning: Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education*: Pearson Education.
- Hening, R. (1981). *Creative drama for the classroom teacher*. Englewood cliffs,N.J. : Prentice-Hall.
- Kinner, R.T. (1995). *A reconceptualization of values clarification: Value conflict resolution Electronic version*). Journal of Counseling & Development.
- Kweh, Soon, Han. (2016). *The use of stories as a means of teaching moral development in two Singapore secondary schools*. Durham University.
- Jami, W. (2017). *A sociocultural approach to honesty-humility*. California state university. Chico.
- Lederer, A. M. (2016). *Implementation and Evaluation of Values Clarification Activity for a Large Undergraduate Human Sexuality Course*. Indiana University School of Public Health-Bloomington USA.
- Lipe, D., Ph.D. *A critical analysis of values clarification*. Apologetics Press,Inc. U.S.A.
- สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม,2561, จาก<https://apologeticspress.org/rr/reprints/>

Critical-Analysis-of-ValuesCla.pdf

Mccaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom*. New York: Longman.

Merrill, L.M. (1981). *Learning activity packages: A guidebook of definitions, components, organization, criteria, and aids for their development and evaluation*. Charleston: West Virginia.

Mugno, A. (2017). *Priming for honesty: A novel technique for encouraging children's true disclosures of adult wrongdoing*. Doctor of philosophy. Florida international university.

Neil, P. (2011). *Values in higher education teaching*. Routledge: New York.

Oliha, J. & Audu, V. I. (2015). *Effectiveness of value clarification and self-management techniques in reduce dropout tendency among secondary school students in Edo state*. European Journal of Education and Development Psychology. Vol.3, 1-13.

Rath, L.E, Harmin, M., & Simon, S.B. (1996). *Values and teaching: Working with value in classroom*. Ohio: Charles E. Merrill Books.

Rokeach, M. (1968). The role of values in public opinion research. *Public Opinion Quarterly*, 32(4), 547-559.

Sidney, B. S. (1972). *Values clarification a handbook of practical strategies for teachers and students*. New York: Hart Publishing Company.

Walker, B.F., Buchholz & Margery, M. (1972). *Learning activity packages*. Indiana state university. Curriculum research and development center.

กตัญญู ชูชื่น. (2543). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สสค.

กุสุมา รัชชมน. (2547). *วรรณสารวิจัย*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.

กุสุมา รัชชมน. (2547). *เส้นลีสี่าววรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2519). *วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กรมศาสนา (2521). *คู่มือสอนจริยศึกษาระดับวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ การศาสนา.

เกติณี เพ็ชรรุ่ง. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้อง*

- กับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมโน้ตค้นและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์.
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการ
 สอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม วัฒนชัย. (2555). *ความเชื่อตรงกับค่านิยมสังคมไทย*. ศูนย์คุณธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- แก้วเวียง นานาผล และคณะ. (2555). *ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กไทยโต
 ไปไม่โกง*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ขัตติยา กรณสูต. (2547). *การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคน
 ไทย : การเชื่อมโยงสู่นโยบาย*. รายงานการวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย.
 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). *การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จกณญา จินาศรีพล. (2558). *การเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตนา นาควัชร. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- เจตนา นาควัชร. (2555). *ทางสายกลางแห่งวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- ชญาณิศวรร กุลรัตน์มณีพร และคณะ. (2555). *การเสริมสร้างค่านิยม: การทบทวนองค์ความรู้และแนว
 ทางการวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2525). *ความจำนุชย์*. กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2530). *จริยธรรมกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2558). *การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีสัจลีเพื่อส่งเสริม
 ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา
 ระดับปริญญาโท*. Veridian E-Journal ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม- สิงหาคม):
 1313-1326.
- ทิตนา แหมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.
 กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
 ประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ. (2546). *กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียน
 ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.

- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2528). รายงานผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงาน
กลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสโฆช. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2533). มโนทัศน์สำคัญในวรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา: จากการศึกษา
ชั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 95-
108.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2540). คุณค่าของวรรณคดีไทย. ในกวิสรา รัตนกร และดวงใจ ไทยอุบุญ
(บรรณาธิการ), กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร สุขยิ่ง. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก
ปฐมวัย. ปรียณานิพนธ์การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2533). พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2548). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 2702303 การวัดและประเมินผล
ทางการศึกษา. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์. (2559). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐานเพื่อ
พัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟี่ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นราธิปพงศ์ประพันธ์, พล.ต. พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่น. (2518). วิทยาวรรณกรรม : ชุมนุมพระ
นิพนธ์ของ พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์
บรรณาการ.
- นันท์พัทธนันท์ เชื้อแก้ว. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการการเรียนรู้นอก
ห้องเรียนและการกระจำค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อม ของ
นักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ครุศาสตร์ดุขีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัตยา ปลัณธนานนท์. (2542). บทบาทของทฤษฎีการกระจำค่านิยมกับการศึกษา. ในไพฑูรย์ สิ้นลา
รัตน์. ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา, หน้า 167-
180. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภดล ภาวนะวิเชียร. (2540). การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์.

ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรชัญญา หาภา. (2557). ผลการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่งด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานและการสร้างค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. ศึกษาสาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). แนวนวรณ์กรรม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2554). ภาษาไทย วิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2556). เบิกทางวรรณคดีศึกษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2546). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: บั๊คพอยท์.

บันดดา ใจสุทธิ์. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ. Veridian E-Journal, 9(2), 828-843.

ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์. 2546. รายงานผลการวิจัยเรื่องการใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เพชร แสงเพชร. (2558). วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักอภิปาบท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พนัส หันนาคินทร์. (2526). การสอนค่านิยมและจริยธรรม. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช. (2547). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรณิสรา จันแยม. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมด้วยกลยุทธ์เกมมิฟิเคชันและฝังความคิดกราฟิก

แบบร่วมมือออนไลน์ในการเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เชิงธุรกิจและจริยธรรมของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและ
สื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนา ทรัพย์สมาน. (2549). *การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรัตน์ ดำรุง. (2547). *ละครสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พรรัตน์ ดำรุง. (2557). *ละครประยุกต์ การใช้ละครเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชดาพรรณ อุดมเพชร. (2552). *การศึกษาคุณภาพของแบบวัดค่านิยมด้านการประหยัดที่มีรูปแบบ
การตอบที่ต่างกัน. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ*.

ไพศาล หวังพานิช. (2533). *การใช้กิจกรรมการสอนตัวแบบเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. (2539). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ
สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ภัทรธรา โต๊ะบุรินทร์. (2543). *การใช้กระบวนการผลิตละครเวทีที่มีผลต่อการเพิ่มทักษะการคิด
วิจารณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร*.

ภาณุวัฒน์ เปรมปรี. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบนิเวศน้ำจืด สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประเทียวิทยาทาน จังหวัดสระบุรี. ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

มูลนิธิเพื่อคนไทย. (2557, พฤศจิกายน 20). รายงาน “คนไทย” มอนิเตอร์2557: เสียงเยาวชนไทย.
สืบค้นจาก <http://khonthaifoundation.org/th/causes>.

เมธิกา ธรรมกวาทกร. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับ
นักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน*. นครปฐม: ศึกษาศาสตร์
ศิลปากร.

โชติกา ภาษีผล และคณะ. (2558). *การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา*

- การศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2520). *รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เยาวลักษณ์ หงส์หิรัญเรือง. (2553). *การวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางพัฒนาค่านิยมทางภาษาไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น : การวิจัยแบบผสม*. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2549). *การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้*. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุดรดิตถ์. ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2540). *ลีลาชีวิต*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2544). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชาริปัญญา.
- รุ่งฤดี กล้าหาญ และคณะ. (2558). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการวัด ประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2558). *ค่านิยมแบบไทย*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (3 ed.)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา กงกชนันท์. (2522). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- ศิรรา จุฑารัตน์. (2549). *ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริลักษณ์ บัตรประโคน. (2560). *คุณค่าและความงามแห่งวรรณกรรม*. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตร์จำกัต์.
- ศิริวรรณ เจริญจิตต์กุล. (2533). *ผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทบาทสมมติ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2529) . การสอนวรรณกรรมวรรณคดีไทย. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศุภวดี บุญดวงศ์. (2555). *ความรู้เชิงปฏิบัติของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระบบโรงเรียน*. สาขา จิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา.
- ศูนย์คุณธรรม. (2562, มิถุนายน 6). *ผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย ปี 2562*. สืบค้นจาก <https://www.moralcenter.or.th//สมัชชาคุณธรรม/การสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย.html>.
- สกล ตั้งเก้าสกุล. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการใช้บริบทเป็นฐาน ร่วมกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ คณิตศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกล สุขสวัสดิ์ และ มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์. (2560). *การพัฒนาค่านิยม ความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำงค่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. Veridian E-Journal, 10(2), 1040-1059
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2533). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- สนิท ตั้งทวี. (2528). *วรรณคดีและวรรณกรรมไทยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สารญา ธัญญเจริญ. (2551). *ผลของการจัดโปรแกรมการทำค่านิยมให้กระจำงต่อความสุขของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2527). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- สิทธิ พินิจกุล. (2520). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2545). *20 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม การเรียนรู้โดย การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง*. ภาพพิมพ์ : กรุงเทพมหานคร.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2545). *การผลิตชุดการสอน*. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบ กฎหมาย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2542). *หลักและวิธีการสอนภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย. (2522). *วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดา จันทรสุขโข. (2536). *ผลของการใช้กิจกรรมการกระจำงค่านิยมในโครงสร้างเหตุผลเชิงจริยธรรม*

- ด้านวินัยในตนเองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคงคารามจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุดใจ ชันทองคำ. (2534). การพัฒนาแบบวัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา.คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ. (2522). รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมแบบไทย : เครื่องมือในการสำรวจการวัด. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล บัวพิมพ์. (2542). การวางแผนการศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สร้อยสน สกลรักษ์. (2541). แนวการสอนวรรณคดีมรดกในระดับมัธยมศึกษา. วารสารครุศาสตร์, 26(1), 39-49.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2525). แนวทางปฏิบัติตามค่านิยม ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). วิเคราะห์เด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). เรียนรู้เข้าใจวรรณคดีไทยของชาติ. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2558). วาระพัฒนาที่ 4:ระบบค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีและมนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2556-2566. กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562, มกราคม 31). สรุปผลการวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ประจำปี 2561. สืบค้นจาก<https://www.nesdc.go.th/>

ewt_news.php?nid=7433&filename=anti_corruption.

เสถียรโกเศศ. (2515). *วรรณกรรม*. พระนคร: คลังวิทยา.

เสาวนิจ นิจอรรถชัย. (2547). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนที่เข้มข้นในการปลูกฝัง
คุณธรรมความซื่อสัตย์ : ศึกษาชุมชนพุทธ คริสต์และอิสลาม.รายงานการวิจัยคุณธรรม
พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย.สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ.*

หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544). *วรรณกรรมศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุমানราชธน,พระยา. (2507). *การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์*. พระนคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). *วรรณกรรมปริทัศน์ : ภาพสะท้อนสังคมไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ธนา
เพรส.

อุไร จักษ์ตรีมงคล. (2558). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนามาตรประเมินค่านิยม 12
ประการ สำหรับผู้เรียนอายุระหว่าง 12-14 ปี. สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การ
มหาชน).*

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจำนัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ อุดมย์ ไทรเล็กทิม	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาเอก (พุทธจิตวิทยา) ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร. สันติวัฒน์ จันทโร	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์
อาจารย์ประไพ คณิตานนท์	ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

2. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบวัดค่านิยมความซื่อสัตย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรรณ์ หลาวทอง	สาขาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาเอก (พุทธจิตวิทยา) ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ชนิชา เพชรปฐมชล	หัวหน้างานวัดและประเมินผล ครูชำนาญการ พิเศษ (คศ.3) โรงเรียนชลกัลยานุกูล
รองศาสตราจารย์ อุดมย์ ไทรเล็กทิม	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ประไพ คณิตานนท์	ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการ
กระจำนัยนิยมเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวอย่างคู่มือการใช้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำค่า นิยามเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการกระจำค่า
นิยามเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จัดทำขึ้นเพื่ออธิบาย
รายละเอียดของการให้ผู้สอนนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและ
วรรณกรรมไทย ในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คู่มือการใช้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ประการได้แก่ 1. แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอน 2. ความซื่อสัตย์ 3. วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน 4. ลักษณะและ
องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน 5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และ
6. แบบประเมินในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรม
ต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่
ได้รับมอบหมาย

1. แนวคิดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิด
ของกระบวนการกระจำค่านิยาม (Values Clarification) โดยสาระสำคัญของแนวคิด คือ
การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง ซึ่งบุคคลจะได้ค้นหาค่านิยมอะไรที่มี
ความหมายต่อชีวิตของตนเอง โดยผ่านการตัดสินใจ พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพราะเหตุใด
ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของชุดกิจกรรม โดยใช้
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการกระจำค่านิยามที่นาคยา ปิลาธนานนท์ (2542) ได้
เสนอไว้ 4 ขั้นตอน เนื่องด้วย 1) เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ
พิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร และเพราะเหตุใด 2) ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายและวางแผนในชีวิต
เพื่อให้ได้มาซึ่งค่านิยมที่เป็นของตนเอง 3) มีลำดับในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยเพิ่มขั้นตอนที่ 3 นำเสนอทางเลือก เพื่อให้
กระบวนการกระจำค่านิยามมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางใน
การแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง และนำมาใช้เป็นข้อมูลเพียงพอสำหรับการทำ

กิจกรรมในชั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และชั้นที่ 5 แสดงค่านิยม ดังนั้น ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมโดยใช้กระบวนการการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

2. ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง บุคคลที่มีค่านิยมของการประพฤติตรงต่อตนเองและผู้อื่น มีการกระทำที่เป็นจริง ทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้ หมายถึง กระทำตามสัญญาที่ตนได้ไว้ให้กับตนเอง และผู้อื่น
- 2) ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน หมายถึง ไม่คิดอยากได้ หรือนำของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
- 3) ยอมรับเมื่อกระทำผิด หมายถึง เมื่อกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้อง ก็พร้อมที่จะยอมรับว่าเป็นการกระทำของตน
- 4) ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง หมายถึง ไม่ใช้อำนาจ หน้าที่ของตนไปกระทำการใด ๆ อันไม่ถูกต้อง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- 5) ไม่กล่าวคำเท็จ พูดตรงตามความจริง หมายถึง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง ไม่กล่าวเท็จ

3. วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย เพื่อส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4. ลักษณะและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการการกระจำค่านิยมเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมที่ใช้กระบวนการการกระจำค่านิยมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นขั้นตอนหลักในชุด กิจกรรมทุกชุด ชุดกิจกรรมนี้ประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย 4 ชุด โดยเรียงลำดับชุดกิจกรรมเริ่มจากเนื้อหาวรรณคดี จำนวน 2 เรื่อง และตามด้วยเนื้อหาวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ
ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยม ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า และขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม

เวลาในการใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวม 22 คาบ
คาบละ 50 นาที มีทั้งหมด 4 ชุดกิจกรรมคือ 1) เสียชีพดีกว่าเสียสัตย์ 2) ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน
3) ความซื่อความสัตย์ และ 4) คำสัตย์วาจาของคนจริง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดโดยภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดย
ใช้กระบวนการกระจำงค่านิยม

ที่	ชื่อกิจกรรม	ค่านิยมความซื่อสัตย์ที่ปรากฏ ในเนื้อเรื่อง	วรรณคดีและ วรรณกรรมไทย	จำนวน คาบเรียน
1	เสียชีพดีกว่า เสียสัตย์	1. ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด 2. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ตนได้พูดไว้	โคลงภาพพระราชนิพนธ์ พงศาวดาร ตอนพัน ท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต	6
2	ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน	1. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2. ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด	บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบบนทก	6
3	ความซื่อความ สัตย์	1. ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง 2. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน	วรรณกรรมเรื่องเมื่อแพะ กลายเป็นสุนัข	5
4	คำสัตย์วาจา ของคนจริง	1. ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด 2. ไม่กล่าวคำเท็จพูดตรงความเป็นจริง	วรรณกรรมเรื่องลูกผู้ชาย ตัวเกือบจริง	5
รวมทั้งสิ้น				22

5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้
กระบวนการกระจำงค่านิยมไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอน
ควรดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1) การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้
2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเตรียมเนื้อหา
การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ การออกแบบวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ตามวัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมเนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรม ผู้สอนใช้วรรณคดีและวรรณกรรม
ไทยที่ปรากฏค่านิยมความซื่อสัตย์ เป็นเนื้อหาในการทำกิจกรรมหลัก และสามารถคัดเลือกบทอ่าน

เสริมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมความซื่อสัตย์ ทั้งนี้ผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับวัยของนักเรียน มีความสนใจ สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในปัจจุบัน มีการดำเนินเรื่องหรือ สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดพิจารณาค่านิยมความซื่อสัตย์

2) การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในชุดกิจกรรม ผู้สอนควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรม และครบตาม ขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม ได้แก่ วรรณคดี วรรณกรรม บทอ่านเสริมต่าง ๆ สื่อวีดิทัศน์ ใบความรู้ กรณีกวีศึกษา และเกม โดยผู้สอนต้องพิจารณาสื่อที่เหมาะสมต่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีคุณภาพ มีสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน หรือกำลังอยู่ในความสนใจของ สังคม

3) การออกแบบการสอนและเทคนิคการสอน มีแนวทางการออกแบบดังนี้

1) ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะการเรียนรู้ตามแต่ละช่วงวัยของนักเรียน เพื่อนำมาเป็นหลักพิจารณาในการออกแบบการสอนที่มีลักษณะส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

2) ผู้สอนต้องวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละ กิจกรรม และเลือกรูปแบบการสอนหรือเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลายในแต่ละชุดกิจกรรม

3) ผู้สอนออกแบบการสอนให้นักเรียนฝึกคิด วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับความเข้าใจของนักเรียน และก่อให้เกิดการประเมินค่า และตัดสินใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตน

4) วิธีการออกแบบวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมควร มีความเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง สามารถหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่สามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรมได้ และต้องการการยอมรับจากสังคม (Piaget, 1976) ดังตัวอย่างวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่อไปนี้

1. กรณีกวีศึกษา ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนใจ สังเกต และวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีกวีศึกษา
2. เกม ลักษณะของเกมที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน ทำทายความสามารถ และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. บทบาทสมมติ นักเรียนสวมบทบาทตามสถานการณ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนได้แสดงออกตามความรู้สึกของตน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้หลังการแสดง ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตได้ มาอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปสำหรับการทำความเข้าใจในค่านิยมของตนเอง

4. การโต้ว่าที่ ซึ่งนักเรียนต้องมีข้อมูลในการสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองอย่างเพียงพอและมีเหตุผล จนกระทั่งสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน และเป็นการฝึกให้นักเรียนรับฟังเหตุผลจากผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ฝึกทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งยังให้ความบันเทิงและเนื้อหาสาระแก่ผู้ฟังด้วย

5. การอภิปราย มีทั้งเป็นแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างกว้างขวาง นำไปสู่การหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง

6. เก้าอี้ร้อน (hot seat) ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนจากวิธีการสอนโดยใช้ละครเป็นฐาน โดยนักเรียนได้สัมภาษณ์ ถามคำถาม แลกเปลี่ยน และได้แย้งความคิดกับนักเรียนคนอื่นในชั้นเรียนที่สวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่กำหนดให้

5.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการกระจำจ่านิยาม

ผู้สอนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้กระบวนการกระจำจ่านิยามที่นาคยาปิลันธนาณท์ (2542) ได้เสนอไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยเพิ่มขั้นตอนที่ 3 นำเสนอทางเลือก เพื่อให้กระบวนการกระจำจ่านิยามมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ

ขั้นตอนนี้ครูให้นักเรียนทำความเข้าใจเรื่องที่กำล้งศึกษาโดยการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรม ได้แก่ ประวัติความเป็นมา คำศัพท์ ลักษณะคำประพันธ์ เนื้อเรื่องย่อ และคุณค่าทางวรรณศิลป์ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมความรู้ของนักเรียนในการนำข้อมูลที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในขั้นตอนต่อไป โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 อ่านและสรุปใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง

1.2 ตั้งข้อสังเกตประเด็นปัญหาของเรื่องได้

ขั้นที่ 2 พิจารณาค่านิยาม

ครูกระตุ้นความสนใจนักเรียนในเรื่องของการตระหนักถึงค่านิยามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง โดยการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในแต่ละกิจกรรม เช่น การใช้คำถาม การอ่านออกเสียงตามอารมณ์ตัวละคร การจินตนาการจากภาพ การเล่าเรื่อง กิจกรรมเก้าอี้ร้อน เป็นต้น โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 พิจารณาประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยบอกมโนคติที่ได้จากเรื่องนั้น

2.2 วิเคราะห์ค่านิยามของตัวละครที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในหลากหลายแง่มุม

2.3 ให้ข้อมูลสนับสนุนที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

2.4 สรุป ทบทวน ความเข้าใจที่ได้ โดยให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้วยการใช้คำถามที่ใกล้เคียงกับบริบทของนักเรียนและสอดคล้องกับการมีค่านิยมความซื่อสัตย์ตามแต่ละกิจกรรม โดยนักเรียนได้แสดงค่านิยม และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพการณ์ ปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร นักเรียนฝึกกระบวนการคิดเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความคิดของตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่เหมือนหรือ แตกต่างของการกระทำของตัวละครในเรื่อง โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อสภาพการณ์ หรือปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตัวละคร

3.2 นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย

3.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 กำหนดคุณค่า นักเรียนอภิปรายถึงทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลเพื่อหาข้อสรุปถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือจากการกระทำนั้น โดยพิจารณาถึงผลดี ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น และผลกระทบต่อสังคม ซึ่งไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที ทั้งนี้ครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอะไร อย่างไร โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 นักเรียนพิจารณาทางเลือกของแนวทางการแก้ปัญหา ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่

4.2 พิจารณาและยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง

4.3 พิจารณาค่านิยมของตนเองและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 แสดงค่านิยม นักเรียนแสดงค่านิยมและความเชื่อของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างเต็มใจและเปิดเผย ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนและยืนยันในค่านิยมที่ตนเลือก โดยให้นักเรียนแสดงผลในการตัดสินใจเลือกค่านิยมของตนเองโดยไม่มีการบังคับ นักเรียนสามารถประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเองและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนเลือก โดยนักเรียนจะได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 นักเรียนได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นในการเลือกค่านิยมเป็นของตนเอง

5.2 ประเมินผลและสรุปทางเลือกค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง

5.3 บอกแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามค่านิยมที่ตนเลือก

2) บทบาทครูผู้สอนและบทบาทนักเรียน

ครูผู้สอนและนักเรียนควรมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน วรรณคดีและวรรณกรรมไทยตามกระบวนการกระจำนัยม ดังนี้

บทบาทครูผู้สอน

- 1) ศึกษารายละเอียดของชุดกิจกรรม จากคู่มือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ศึกษาวรรณคดี วรรณกรรม และทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ก่อนทำกิจกรรม
- 2) ตรวจสอบเอกสารภายในชุดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบถ้วน ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และแบบประเมิน
- 3) เตรียมสื่อการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมล่วงหน้าให้ครบตามรายการ
- 4) จัดกลุ่มนักเรียนแบบความสามารถล่วงหน้า ในกิจกรรมที่ต้องใช้ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อกระชับเวลาในการทำกิจกรรม
- 5) ชี้แจงบทบาทของนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมให้นักเรียนทราบ
- 6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลครบตาม องค์ประกอบของการศึกษาวรรณคดี
- 7) ใช้คำถามประเภทต่าง ๆ คลอบคลุมไปสู่คำตอบที่แสดงถึงค่านิยม ความซื่อสัตย์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สังเกต คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และคิดหา คำตอบหรือข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ
- 8) เตรียมบทอ่านเสริม ตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีหรือ ไม่มีค่านิยมความซื่อสัตย์ โดยเนื้อหาควรมีความน่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักเรียนในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ และประเมิน ค่าในการทำความกระจ่างในค่านิยมความซื่อสัตย์ของตนเอง
- 9) การทำกิจกรรมกลุ่ม ครูควรเดินสำรวจทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง เพื่อคอยกระตุ้น ให้นักเรียนฝึกการคิด แสดงความคิดเห็น และรู้จักการใช้เหตุผลสนับสนุนความคิดของนักเรียน
- 10) ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษานักเรียนในการทำกิจกรรม พร้อมทั้งรับฟัง ความคิดเห็นนักเรียนอย่างทั่วถึง โดยไม่ตัดสินถูกผิดโดยทันที
- 11) ออกแบบรูปแบบการสอนหรือเทคนิคการสอนให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมค่านิยมความซื่อสัตย์ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 12) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่ แท้จริงของตนเอง ครูผู้สอนควรเป็นกันเองกับนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกละเลยเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการบังคับและตัดสินถูกผิดความคิด เห็นของนักเรียน ฝึกให้นักเรียนยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น

13) ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในแต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมิน สำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมใน กิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทของนักเรียน

- 1) ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนซักถาม
- 2) สังเกต เรียนรู้ คิววิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ
- 3) วางแผนการค้นหาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในประเด็นต่าง ๆ
- 4) ร่วมแสดงความคิดเห็น อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในหลากหลาย แง่มุมเกี่ยวกับสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ
- 5) เมื่อเกิดความสงสัย ไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอ ให้นักเรียนซักถาม หรือเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่นำเสนอ
- 6) สะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเองตามประเด็นการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน
- 7) ร่วมกิจกรรมและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง

6. แบบประเมิน แต่ละชุดกิจกรรมมีแบบประเมินสำหรับครูผู้สอน เพื่อใช้ประเมินการร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ของนักเรียน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยตาม
กระบวนการกระจำจ่านิยม

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม

โดยใช้กระบวนการกระจำนียม

กิจกรรมที่ 3	ชื่อกินไม่หมด...คดกินไม่นาน
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก
รายวิชา	ภาษาไทย 4 (ท 22102) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำนวน	6 คาบ
ผู้สอน	นางสาวอติอร ตัญญาญจน์

สาระสำคัญ

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยมีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนบทละคร ซึ่งเป็นบทที่แต่งเพื่อใช้ในการเล่นละครในและใช้เป็นบทปลูกใจประชาชนให้กล้าหาญ สอนศีลธรรมแก่ประชาชน บทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทกเป็นเรื่องสั้น ๆ ที่แทรกอยู่ตอนต้นของเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ตอนนี้ยังมีเนื้อหาที่ให้อรรถาธิบายในหลาย ๆ ข้อคิด โดยเฉพาะค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ที่ตัวละครยักษ์นทกควรตระหนักในเรื่องของการที่ไม่หาประโยชน์ในทางที่ผิด ควรใช้อำนาจที่ตนมีไปในทางที่ถูกต้อง ผู้ที่ศึกษาวรรณคดีเรื่องนี้จึงควรพิจารณาและนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนในสังคมปัจจุบันเพื่อนำไปเป็นข้อคิดในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

เนื้อเรื่องกล่าวถึงนทกเป็นยักษ์ที่ทำหน้าที่ล้างเท้าเทวดาอยู่ที่เชิงบันไดเขาไกรลาสอย่างจงรักภักดีเสมอมา แต่ถูกเหล่าเทวดากลับแก้งลุมหัว ตบหัว และถอนผม จนนทกหัวล้าน นนทกจึงมีความโกรธแค้นมาก จึงเข้าเฝ้าพระอิศวรทูลขอพรให้มีนิ้วเป็นเพชรสามารถชี้ให้ผู้ใดตายก็ได้ จากนั้นนทกก็หลงในอำนาจคิดหาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง โดยการใช้นิ้วเพชรชี้เทวดาจนตายเกลื่อน พระนารายณ์จึงต้องใช้กลอุบายแปลงกายเป็นนางสวรรค์ไปปราบนนทก แต่ก่อนตายนทกก็ไม่ได้ยอมรับในการกระทำผิดของตนและกล่าวหาว่าพระนารายณ์ไม่ซื่อสัตย์ปลอมตัวมาหลอกตน จึงทำทนายพระนารายณ์ ทำให้ต้องไปเกิดชาติใหม่เป็นทศกัณฐ์และพระรามเพื่อสู้รบกัน

ตัวชี้วัดชั้นปี

- ท 1.1 ม. 2/1 อ่านออกเสียงบทร้อยกรองและบทร้อยแก้วได้ถูกต้อง
- ท 1.1 ม. 2/2 จับใจความสำคัญ สรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ม. 2/4 อภิปรายแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
- ท 1.1 ม. 2/7 อ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลายและประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต

ท 2.1 ม. 2/7 เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความรู้ ความคิดเห็นและโต้แย้งในเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล

ท 3.1 ม. 2/1 พุดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู

ท 3.1 ม. 2/3 วิเคราะห์และวิจารณ์จากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล

ท 5.1 ม. 2/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น

ท 5.1 ม. 2/2 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่านพร้อมยกเหตุผลประกอบ

ท 5.1 ม. 2/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม

ท 5.1 ม. 2/4 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นานแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกประวัติความเป็นมาของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
2. บอกและอธิบายลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละครได้
3. บอกความหมายของคำศัพท์และคำไวพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์

ตอน นารายณ์ปราบนนทกได้

4. อธิบายคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
5. เล่าเรื่องย่อของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
6. ถอดคำประพันธ์จากบทร้อยกรองเป็นบทร้อยแก้วได้
7. อ่านออกเสียงบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
8. อธิบายแก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์

ปราบนนทกได้

9. อธิบายบุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละครได้
10. วิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความเชื่อ
11. นำเสนอแนวทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย
12. อธิบายคุณค่าด้านเนื้อหาของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
13. อภิปรายผลดีของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ทั้งในระดับตนเอง และระดับสังคม
14. อภิปรายผลกระทบของผู้ที่ขาดความซื่อสัตย์ทั้งในระดับตนเอง และระดับสังคม
15. สรุปความรู้และข้อคิดจากวรรณคดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติความเป็นมาของวรรณคดี

1.1 ผู้แต่ง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1)

1.2 ความเป็นมา

วรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก เป็นตอนหนึ่งของเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ซึ่งถือว่าเป็นฉบับที่สมบูรณ์ที่สุด โดยวรรณคดีเป็นเรื่องที่ได้รับมาจากอินเดีย เรื่อง รามายณะ สันนิษฐานว่าเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแล้ว เป็นเรื่องที่แสดงถึงเกียรติพระรามตามคติฮินดูที่เชื่อว่าพระรามนั้นคือพระนารายณ์อวตารลงมา ฤๅษีวาลมิกิ เป็นผู้แต่งเรื่องนี้ขึ้น

1.3 จุดประสงค์ของการแต่งวรรณคดี

1.3.1 ใช้เป็นบทละครใน

1.3.2 เพื่อทำนุบำรุงวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ไม่ให้สูญหายไป

1.3.3 เพื่อแสดงให้เห็นว่าธรรมะย่อมชนะอธรรม

1.3.4 เพื่อให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์ต่อกษัตริย์

1.3.5 เพื่อแสดงให้เห็นตัวอย่างความไม่เที่ยงแท้ในโลก

2. เนื้อเรื่องย่อ

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก เป็นเรื่องสั้น ๆ ที่แทรกอยู่ตอนต้นของเรื่องรามเกียรติ์ กล่าวถึงนทกเป็นยักษ์นั่งประจำอยู่ที่เชิงเขาไกรลาส มีหน้าที่ล้างเท้าให้เหล่าเทวดาด้วยความซื่อสัตย์ต่อพระอิศวรและหน้าที่ เมื่อเทวดามาล้างเท้าก็เหย้าเหย๋ ถอนผม ตบหัวของนทกเล่นจนผมโกรนโหล่นถึงหู นทกแค้นใจ แต่ก็ไม่มีทางตอบโต้เพราะไม่มีอำนาจ จึงไปเฝ้าพระอิศวรเพื่อขอร้องว่าในการทำงานของตน พระอิศวรจึงประทานพรให้นทกมีนิ้วเพชรตามที่ทูลขอนนทกใช้นิ้วเพชรชี้สั่งหารผู้ที่มารังแกตนได้ นทกมีจิตใจกำเริบใช้อำนาจ ไม่ซื่อสัตย์โดยหาประโยชน์ในทางที่ผิด จึงสั่งหารเทวดามากมาย เตือนร้อนถึงพระอิศวรต้องเข้ามาแก้ไข โดยให้พระนารายณ์มาช่วยปราบนนทก พระนารายณ์แปลงกายเป็นนางรำไปรำยั่วนทกให้รำตามด้วยท่าต่าง ๆ เมื่อถึงท่าซิ้งนิ้วลงที่ต้นขา นทกก็ขาหักเพราะฤทธิ์ของนิ้วเพชร นางรำกลับร่างเป็นพระนารายณ์แล้วเหยียบนทกไว้เพื่อสั่งหาร นทกไม่ยอมรับผิด จึงต่อว่าพระนารายณ์ว่า มีถึงสี่มือก็ยังไม่กล้าสู้กับนทกต้องใช้อุบายหลอกล่อตน **ไม่มีความซื่อสัตย์** พระนารายณ์จึงให้นทกไปเกิดใหม่มีสิบหน้า ยี่สิบมือ และมีอาวุธพร้อมสรรพส่วนพระองค์จะไปเกิดเป็นมนุษย์สองมือจะได้สู้กันให้ได้ชัยชนะอีกครั้ง นนทกเกิดมาเป็นทศกัณฐ์ ส่วนพระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระรามและได้ทำศึกสงครามกันยาวนาน

3. ลักษณะคำประพันธ์ของวรรณคดี

3.1 คำประพันธ์ประเภทกลอนบทละคร

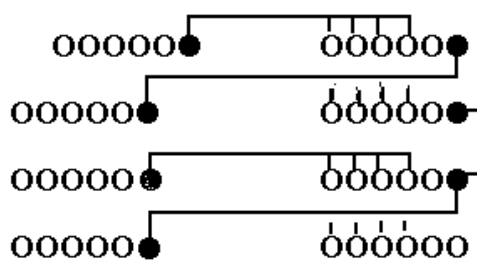
กลอนบทละครคือคำกลอนที่แต่งขึ้นเพื่อแสดงละครรำ เช่น พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ บทละครเรื่องอิเหนา เป็นต้นกลอนบทละครมีลักษณะบังคับ เช่นเดียวกับกลอนสุภาพ วรรคหนึ่งมี 6 ถึง 9 คำ แต่นิยมใช้เพียง 6 ถึง 7 คำจึงจะเข้าจังหวะร้องและรำทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น

3.2 ลักษณะการแต่งกลอนบทละคร

3.2.1 กลอนบทละครเรื่องรามเกียรติ์ จะมีจำนวนคำ 6-8 คำในแต่ละวรรค คำในบทร้อยกรองมีความหมายเท่ากับพยางค์ กลอนบทละครมีการขึ้นต้นบท ดังนี้

เมื่อนั้น	ใช้เมื่อกล่าวถึงตัวละครที่มียศสูงหรือผู้เป็นใหญ่ในบทละครเรื่องนั้น
บัดนั้น	ใช้เมื่อกล่าวถึงตัวละครที่มีต่ำหรือผู้น้อย
มาจะกล่าวบทไป	ใช้เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนใหม่

แผนผังกลอนบทละคร

3.2.2. เสียงวรรณยุกต์ทำวรรคที่นิยมในกลอนสุภาพนั้น ในกลอนบทละครไม่เคร่งครัดนักเพราะต้องอาศัยทำนองร้องและเพลงปี่พาทย์เป็นสำคัญ

4. บทวิเคราะห์วรรณคดี

4.1 คุณค่าด้านเนื้อหา

4.1.1 การกระทำของตัวละครในวรรณคดีแสดงให้เห็นถึงผลของการกระทำของ **ความไม่ซื่อสัตย์ประเภทหนึ่ง คือ ความไม่ซื่อสัตย์ด้านการหาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง** เนื่องจากตัวละครยักษ์นนทกมีพฤติกรรมหลงอำนาจ เมื่อมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นก็มักจะมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจในทางที่ผิดมากขึ้น คือ เมื่อมีอำนาจก็หลงตน คิดว่าประสบความสำเร็จและสามารถจะทำอะไรก็ได้ เป็นเหตุทำให้ผู้มีอำนาจหลงไปโดยการใช้อำนาจในทางที่ผิดหาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง เมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์ได้รับอำนาจ อาจนำไปใช้ในทาง

ไม่ถูกต้อง บางคนอาจถูกล่อลวงด้วยเงินทอง เกียรติยศ ชื่อเสียง จนกระทั่งปฏิเสธความซื่อสัตย์ที่มีอยู่ในชีวิตอย่างสิ้นเชิง

4.1.2 วรรณคดีให้ความรู้เกี่ยวกับทำร่ำโดยสอดแทรกกับเนื้อเรื่องอย่างกลมกลืน ใช้ตัวละครในเรื่องอธิบาย ลักษณะของทำร่ำต่าง ๆ ที่เรียกว่า “ร่ำแม่บท” หมายถึง ทำที่เป็นหลักของการร่ำ หรือ แม่ทำเป็นตำราทำร่ำไทย ดังนี้

1. เทพนม	2. ปฐม	3. พรหมสี่หน้า	4. สอดสร้อยมาลา
5. กวางเดินดง	6. หงส์บิน	7. กิรินเลียบถ้ำ	8. ชำนางนอน
9. ภมรเกล้า	10. แขกเต้าเข้ารัง	11. ผาโลเพียงไหล่	12. เมฆลาล่องแก้ว
13. มยุเรศพ้อน	14. ลมพัดยอดดอย	15. พรหมนิมิต	16. พิสมัยเรียงหมอน
17. มัจฉาชมสาคร	18. พระสีกรขว้างจักร	19. นาคาม้วนหาง	

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างฐานะโดยให้ยึดหลักที่ว่าสังคมจะสงบสุขอยู่ได้ หากคนเรามีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ข่มเหงน้ำใจกันเรื่องระหว่างชนทุกกับเหล่าก็จะไม่เกิดขึ้น

4.1.4 สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดซึ่งเป็นความเชื่อของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

4.2 คุณค่าด้านวรรณศิลป์

4.2.1 วรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก มีความดีเด่นในด้านวรรณศิลป์ ก่อให้เกิดความงามของฉันทลักษณ์ด้วยกระบวนการพรรณนาที่เหมาะสม มีรสทางวรรณคดีครบทั้ง 4 รส ดังนี้

1) **เสาวรจนี (บทชมโฉม)** คือการเล่าชมความงามของตัวละครในเรื่อง ซึ่งอาจเป็นตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์ หรือสัตว์ซึ่งการชมนี้อาจจะเป็นการชมความเก่งกล้าของกษัตริย์ ความงามของปราสาทราชวังหรือความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง เช่น เมื่อนนทกเห็นนางนารายณ์แปลงก็ตกตะลึงในความงาม ถึงกับพรรณนาออกมาความว่า

“เหลือบเห็นสตรีวิไลลักษณ์	พิศพักตร์ผ่องเพียงไขไ
งามโอษฐ์งามแก้มงามจูไร	งามนัยน์เนตรงามกร
งามถันงามกรรณงามขนง	งามองค์ยิ่งเทพอัปสร
งามจริตกิจริงามอง	งามเอวงามอ่อนทั้งกายา
ถึงโฉมองค์อัศจรรย์มี	พระสุรัสวดีเสนาหา
สิ้นทั้งไตรภพจบโลกา	จะเอามาเปรียบไม่เทียบทัน
ดูไหนก็เพลนจำเรียวรัก	ในองค์เยาวลักษณ์สาวสวรรค์
ยิ่งพิศยิ่งคิดผูกพัน	ก็เดินกระชั้นเข้าไป ฯ”

2) **นารีปราโมทย์ (บทเกี้ยว ไฉไล)** คือการกล่าวข้อความแสดงความรัก ทั้งที่เป็นการพบกันในระยะแรก ๆ เช่น เมื่อนนทกเห็นนารายณ์แปลงจึงเข้าไปพูดเกี้ยว ดังความว่า

“สุดเอยสุดสวาท	โฉมประหลาดล้ำเทพอัปสร
ทั้งวาจาจรดก้นงามอน	ควรเป็นนางพ่อนวิไลลักษณ์
อันซึ่งธรรของเจ้า	หนักเบาจงแจ้งให้ประจักษ์
ถ้าวาสนาเราเคยบำรุงรัก	ก็จะเป็นภักซ์ผลสืบไป
ตัวพืมิได้ลวนลาม	จะถือความสิ่งนี้ไม่ได้
สาวสวรรค์ขวัญฟ้าอย่าใจ	พี่ไร้คู่จะพึงแต่ไมตรี ฯ”

3) **พิโรธวาที (บทโกรธ)** คือการกล่าวข้อความแสดงอารมณ์ไม่พอใจ ตั้งแต่ น้อยไปจนมาก จึงเริ่มตั้งแต่ ไม่พอใจ โกรธ ตัดพ้อ ประชดประชัน กระทบทกระเทียบเปรียบเปรย เสียดสี และด่าว่าอย่างรุนแรง เช่น เมื่อนนทกร้องต่อว่าเทวดา ก่อนที่จะใช้นิ้วเพชรเพื่อสังหารเทวดา

“บัดนั้น	นนทกน้ำใจแกล้วกล้า
กริ้วโกรธร้องประกาศตวาดมา	อนิจจาข่มเหงเล่นทุกวัน
จนหัวไม่มีผมติด	สุดคิดที่เราจะอดกลั้น
วันนี้เราจะได้เห็นกัน	ขบฟันแล้วขึ้นนิ้วไป ฯ”

4) **สัลลาปังคพิไสย (บทโศก)** คือการกล่าวข้อความแสดงอารมณ์โศกเศร้า อาลัยรัก เช่น นนทกกล่าวทูลต่อพระอิศวรเพื่อขอนิ้วเพชร

“พระองค์ผู้ทรงศักดิ์ดาเดช	ไมโปรดเกศแก่ข้าบาทศรี
กรรมเวรสิ่งใดดังนี้	ทูลพลางโกศีราพัน ฯ”

4.2.2 การดำเนินเรื่องได้รวดเร็ว อย่างกระชับ แต่สามารถทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึง ลักษณะของตัวละครได้อย่างชัดเจน

4.2.3 การใช้คำไวพจน์เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายของศัพท์ในวรรณคดีไทย ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อพระอิศวร ว่า พระสยามภูญาณ พระอิศราธิปติ พระศุลี เป็นต้น หรือเมื่อจะกล่าวถึงเหล่าเทวดา ก็ใช้คำต่าง ๆ เช่น สุราฤทธิ์ สุรารักษ์ สุราลัย เป็นต้น

4.2.4. การใช้คำซ้ำ ซึ่งก่อให้เกิดจินตนาการและภาพพจน์ในบทพจนมโหมความ งามของนางเทพอัปสร ที่พระนารายณ์ได้แปลงกายมา ใช้คำว่า “งาม” ซ้ำ ๆ กัน เพื่อย้ำให้เห็นความ งามอย่างยิ่งของนางเทพอัปสร และยังท้ายด้วยความว่า “...งามอ่อนทั้งกายา” เพื่อบ่งบอกว่าเป็น

ความงามของสตรีเพศที่สมบูรณ์ปราศจากที่ติจนทำให้คนทั้งนั้นมีความหลงใหล และยอมทำตามทุกอย่าง

4.2.5 การเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพพจน์และเข้าใจถึงความรู้สึกของตัวละครวิกิได้ใช้ภาพพจน์ง่ายๆ เช่น

เปรียบเทียบอาการโกรธของนนทกว่า	“ตาแดงดั่งแสงไฟฟ้า”
เปรียบเทียบของนิ้วเพชร	“ดั่งพิษอสุนีไม่ทนได้”

4.3 ตัวละครสำคัญ

4.3.1 พระอิศวร เป็นเทพเจ้าสำคัญองค์หนึ่งมีพระกายสีขาวแต่พระศอมีสีนิลเพราะเคยดื่มยาพิษมีพระเนตรถึง 3 ดวง อาวุธประจำพระองค์คือตรีศูลธนูศทาบางทีถือบ่วงบาศบัณเฑาะว์ และสังข์ พาหนะประจำพระองค์คือโคสุภราช มีพระอูมาเป็นพระมเหสีทั้งสองพระองค์ประทับอยู่ในวิมาน ณ เขาไกรลาส พระอิศวรประทานนิ้วเพชรให้แก่นนทกโดยไม่คิดให้รอบคอบ จึงเกิดปัญหาตามมา

4.3.2 พระนารายณ์ เป็นเทพเจ้าฝ่ายปราบปรามมีพระกายสีดอกตะแบก (สีม่วง) และมี 4 กร อาวุธประจำพระองค์ คือ ตรี ศทา จักร สังข์ บางครั้งถือธนูและพระขรรค์พาหนะประจำพระองค์คือครุฑที่สถิตของพระนารายณ์เรียกว่า ไวกูณธ์อยู่ในเกษียรสมุทร (ทะเลน้ำมัน) และประทับบนบัลลังก์นาค พระมเหสี คือพระลักษมีพระนารายณ์นั้นจะอวตารปราบยุคเข็ญอยู่เป็นนิจเช่นอวตารเป็นพระรามเพื่อปราบทศกัณฐ์ พระนารายณ์ เทพที่มีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ได้รับมอบหมายให้สังหารนนทก จึงแปลงกายเป็นนางเทพอัปสรเพื่อรำหลอกล่อนนทก และสังหารนนทก

4.3.3 นนทก เป็นยักษ์ที่ทำหน้าที่ล้างเท้าเทวดาอยู่ที่เชิงบันไดเขาไกรลาสถูกเหล่าเทวดากลับแก้งลับหัวตบหัวบ้างถ่มมูมบ้างจนหัวล้านนนทกมีความโกรธแค้นมาก จึงเข้าเฝ้าพระอิศวรทูลขอพรให้มีนิ้วเป็นเพชรสามารถชี้ให้ผู้ใดตายก็ได้ จากนั้นนนทกก็ใช้นิ้วเพชรชี้เทวดาจนตายเกลื่อนพระนารายณ์จึงต้องไปปราบนนทก

นนทก หลังจากได้รับนิ้วเพชรแล้วก็ใช้อำนาจ หาประโยชน์ในทางที่ผิด
โดยการใช้นิ้วเพชรสังหารเทวดา ก็ให้เกิดความวุ่นวาย หลังจากที่พระนารายณ์ลงมาปราบ นนทกก็ยังไม่ยอมสำนึกผิดในสิ่งที่ตนได้กระทำ จึงต้องมาเกิดเป็นทศกัณฐ์เพื่อสู้รบกับพระรามต่อมา

4.4 คำศัพท์ที่ปรากฏในวรรณคดี

คำศัพท์	ความหมาย
กระเชียรวารี	เกษียร สมุทรหรือทะเลอันม่นม ขณะบรรทมพระนารายณ์จะประทับอยู่บนพญานันตนาคราชกลางเกษียรสมุทร
จุไร	ผมที่เกล้าเป็นจุกและประดับอย่างสวยงาม
ตรัยตริงศา	ตรัยตริงศ์หรือดาวดิงส์ แปลว่า 33 เป็นชื่อสวรรค์ที่มีเทพชั้นผู้ใหญ่ 33 องค์ และมีพระอินทร์เป็นหัวหน้า
เทพอัปสร	นางฟ้า
นาคี	นาค คืองูใหญ่มีหงอน เป็นสัตว์ในนิยาย
บทบงส์, บทศรี	ใช้หมายถึงพระบาทของเทวดาหรือกษัตริย์ เป็นต้น
บังเหตุ	ประมาท, ทำให้เป็นเหตุ
พระหริวงศ์	พระนารายณ์
วิทยา	ในที่นี้คือ วิทยาธร ชาวสวรรค์พวกหนึ่งมีวิชาอาคม
สำเร็จมโนรถ	ได้ตามต้องการ
ล้นท่า	ครบทุกท่า
สุบรรณ	ครุฑ คือ พญานกในเทพนิยาย
โสมนัส	คือคำว่า โสมนัสน์ หมายความว่า ยินดี
หัตถ์นัยน์	ผู้มีพันตา หมายถึง พระอินทร์
อสุณี	อสุณีบาด หมายถึง ฟ้าผ้า
อัมพจันทร์	ชั้นบันได
ภักษผล	ผลสำเร็จ

5. ข้อคิดที่สามารถประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

5.1 อำนาจตกอยู่ในมือของคนที่ลืมนตัว โดยความหลงอำนาจเป็นกิเลสอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้อยู่ร่วมในสังคมต้องได้รับความเดือดร้อนจะเกิดผลร้ายตามมาได้

5.2 ความโกรธและความอาฆาตรุนแรง ทำให้นันทกต้องถูกสังหารเพราะความอาฆาตแค้นของตนซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นว่า ความโกรธและความอาฆาตแค้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดเลยแต่สุดท้ายแล้วก็กลับมาทำร้ายตนเอง

5.3 การยอมรับเมื่อกระทำผิด

5.4 การไม่หาประโยชน์ในทางไม่ถูกต้อง

5.5 บุคคลที่มีความซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่สรรเสริญแก่บุคคลทั่วไป

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. รูปภาพตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์
2. Power point เรื่อง กลอนบทละคร
3. อุปกรณ์เกม กลอนกล อลเวง (บัตรกลอนบทละคร บัตรชุดคำศัพท์)
4. ภาพจากต่าง ๆ ของวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก
5. ใบงาน เรื่อง ฉันเป็นใคร
6. power point เรื่อง คุณค่าวรรณศิลป์และคุณค่าด้านเนื้อหา
7. หนังสือแบบเรียน วรรณคดีวิจักระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
8. คลิปการ์ตูนโดราเอมอน ตอน ห้ามขัดขืนราชาโนบิตะเด็ดขาด (11 นาที)
9. ใบงานชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	2. บอกและอธิบายลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละครได้	ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละครได้	3.1 ครูเตรียมบัตรกลอนบทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทก คละบท จำนวน 4 บท ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้รับเนื้อหาที่ต่างบทพร้อมบัตรคำศัพท์พร้อมความหมาย เพื่อแจกให้นักเรียนทุกกลุ่ม		บัตรกลอนบทละคร	
	3.บอกความหมายของคำศัพท์และคำไวพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทกได้	คำศัพท์และคำไวพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทก	3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มแข่งขันกันเรียงกลอนบทละครทั้งหมดให้ถูกต้องตามบท และเรียงเหตุการณ์ก่อน - หลัง พร้อมทั้งชุดคำศัพท์ให้ตรงกับบทกลอนตอนนั้น ๆ ให้ถูกต้อง 3.3 นักเรียนกลุ่มใดทำกิจกรรมเสร็จก่อน ให้ยกมือเพื่อให้ครูตรวจสอบ ถ้าถูกต้องทั้งหมด กลุ่มนั้นจะเป็นผู้ชนะ 3.4 นักเรียนกลุ่มที่ชนะการแข่งขัน ออกมานำเสนอกลอนบทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทกที่เรียงตามลำดับอย่างถูกต้อง และอธิบายคำศัพท์พร้อมความหมายหน้าชั้นเรียน 4. ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าจากกิจกรรมกลอนกล อดเวง นักเรียนจะพบว่า วรรณคดีเรื่องนี้มีการใช้วรรณศิลป์ที่หลากหลาย เช่น การใช้คำไวพจน์ การใช้คำซ้ำ และการใช้ภาพพจน์ 5. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสังเกตกลอนบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก จากบทที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมกลอนกล อดเวง โดยครูให้แต่ละกลุ่มนำเสนอการใช้วรรณศิลป์ที่ปรากฏ หลังจากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติม		บัตรชุดคำศัพท์	ตรวจความถูกต้องจากการสรุปกิจกรรม

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	4. อธิบาย คุณค่าด้าน วรรณศิลป์ ของวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบนนทก ได้	การใช้ วรรณศิลป์ ในวรรณคดี เรื่อง นารายณ์ ปราบ นนทก	6. ครูให้นักเรียนสังเกตกลอนบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบ นน ทกในหนังสือเรียนภาษาไทย โดยครูให้ นักเรียนพิจารณากลอนแต่ละบทที่ สอดคล้องกับลีลาทางวรรณคดี ทั้ง 4 ลีลา ดังต่อไปนี้ เสาวรณีน นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลาปังคพิสัย 7. ครูจะสุ่มถามนักเรียนเพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจ โดยครูอธิบายเพิ่มเติม ขั้นสรุป (5 นาที) 8. นักเรียนสังเกตคำศัพท์และการใช้ วรรณศิลป์ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง นารายณ์ปราบนนทก นอกเหนือจาก ตัวอย่างที่ครูอธิบาย โดยให้ศึกษา ความหมายจากคำศัพท์ท้ายบท และ สืบค้นนอกห้องเรียนเพิ่มเติม	อภิปราย	Power point เรื่อง การใช้ วรรณศิลป์ หนังสือเรียน ภาษาไทย วรรณคดี วิจักษ์ ระดับชั้น ม. 2	สังเกตการ มีส่วนร่วม ในการตอบ คำถาม
2	5. เล่าเรื่อง ย่อของ วรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบนนทก ได้	เนื้อเรื่อง ของ วรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบ นนทก	ขั้นที่ 2 พิจารณาคำนิยม ขั้นนำ (5 นาที) 1. ครูกล่าวเชื่อมโยงจากคาบที่แล้วที่ นักเรียนมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับ เนื้อเรื่องบางตอนของวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยให้นักเรียนช่วยกันเล่าเหตุการณ์ สำคัญที่เกิดขึ้น 2. ครูถามคำถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมของตัวละครใด ในเรื่องส่งผลกระทบต่อผู้อื่นมากที่สุด เพราะเหตุใด (พิจารณาคำนิยม)	การเล่า เรื่อง การใช้ คำถาม		สังเกตจาก การเล่า เรื่องและ การตอบ คำถาม

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>แนวคำตอบ นนทก เพราะนนทกเมื่อได้รับอำนาจให้สามารถใช้ไม้เพชรได้ แล้ว ก็ใช้อำนาจหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง ใช้ไม้เพชรสังหารเทวดา สุบรรณ คนธรรพ์ วิทยาเพื่อการแก้แค้นส่วนตัว นำมาซึ่งความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น</p> <p>3. ครูกล่าวเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนว่า หลังจากนักเรียนได้รับทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในวรรณคดีแล้ว นักเรียนจะต้องเรียนรู้เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทก ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องราวที่เป็นจุดเริ่มต้นของวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ทั้งหมด ดังที่จะได้เรียนต่อไป</p> <p>ขั้นสอน (40 นาที)</p> <p>4. ครูและนักเรียนช่วยกันถอดคำประพันธ์ตอนสำคัญของวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยครูสอดแทรกเรื่องการอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งเป็นการอ่านตามอารมณ์ตัวละคร</p> <p>5. ครูให้นักเรียนดูภาพเหตุการณ์สำคัญทั้งหมดของวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ปราบนนทก แล้วให้นักเรียนช่วยกันเรียงภาพเหตุการณ์ตามลำดับก่อนหลัง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ</p> <p>6. ครูให้นักเรียนแต่ละคนจินตนาการตอนจบที่แตกต่างกัน แล้วนำเสนอความคิดของนักเรียนให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนรับทราบ</p>	<p>อภิปราย</p> <p>อ่านออกเสียงตามอารมณ์</p> <p>จินตนาการจากภาพ</p>	<p>ภาพฉากต่างๆ ของวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ตอน นารายณ์ปราบนนทก</p>	<p>เกณฑ์การอ่านออกเสียง</p> <p>การนำเสนอหน้าชั้นเรียน</p>

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>7. ครูเลือกภาพเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับตอนจบที่นักเรียนนำเสนอมากที่สุด แล้วเขียนตอนจบลงในสมุดบันทึก โดยภาพตอนจบที่มีลักษณะต่างกัน 3 ภาพ ดังนี้ (พิจารณาคำนิยาม)</p> <p>1) นนทกสังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้ามได้</p> <p>2) พระนารายณ์สังหารนนทก</p> <p>3) นนทกไม่ใช้นิ้วเพชร แล้วยอมให้เทวดารังแกเหมือนเดิม</p> <p>8. นักเรียนช่วยกันตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>1) นักเรียนคิดว่าถ้าตอนจบมีลักษณะเหมือนที่นักเรียนเลือกจะส่งผลต่อตัวละครอื่น ๆ ในเนื้อเรื่องอย่างไร</p> <p><u>แนวคำตอบ (พิจารณาคำนิยาม)</u></p> <p>1) นนทกสังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้ามได้ จะส่งผลให้คนผิดไม่ได้รับโทษ และกระทำความผิดต่อไป สวรรค์จะไม่สงบสุข เกิดความวุ่นวาย</p> <p>2) พระนารายณ์สังหารนนทก จะส่งผลให้นนทกได้รับโทษ และเป็นแบบอย่างไม่ให้ใครทำความผิด ใช้อำนาจในทางไม่ถูกต้องอีก</p> <p>3) นนทกไม่ใช้นิ้วเพชร แล้วยอมให้เทวดารังแกเหมือนเดิมจะส่งผลให้เทวดาก็ใช้อำนาจในทางที่ผิดต่อไป นนทกก็ต้องโดนรังแกและไม่มีความสุข</p>	การใช้ คำถาม		สังเกตการมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>ขั้นสรุป</p> <p>9. ครูถามคำถามนักเรียน <i>คำถาม</i> นักเรียนรู้สึกเช่นไร หากตอน จบไม่เป็นไปตามที่นักเรียนจินตนาการไว้ และเพราะเหตุใดจึงรู้สึกเช่นนั้น <i>แนวคำตอบ</i> ขึ้นอยู่กับจินตนาการ ของแต่ละคน เช่น รู้สึกเสียใจและผิดหวัง เพราะ ถ้านันทกสังหารเทวดาโดยไม่มีใครห้าม ได้ จะเกิดความเสียหายกับสังคม นันทก ได้ใช้อำนาจพละประโยชน์ไปในทางที่ ผิด</p> <p>10. ครูมอบหมายภาระงานให้นักเรียน ชมภาพยนตร์การ์ตูน เรื่อง รัมเกียรติ์มินิ แอนิเมชัน ตอน กำเนิดทศกัณฐ์ ทาง YOUTUBE นอกเหนือจากเวลาเรียน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องของวรรณคดี ให้มากขึ้น</p>			
3			<p>ขั้นที่ 2 พิจารณาคำนิยาม (ต่อ) ขั้นนำ (3 นาที)</p> <p>1. ครูทบทวนนักเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ สำคัญจากเนื้อเรื่อง รัมเกียรติ์ตอน นารายณ์ปราบนันทก หลังจากนั้นครู กล่าวเชื่อมโยงว่า นักเรียนหลายคน อาจจะจินตนาการตอนจบเหมือนหรือ ต่างจากวรรณคดีที่กวีได้ประพันธ์ไว้ นักเรียนพอจะทราบหรือไม่ว่าเพราะเหตุ ใดกวีจึงประพันธ์ตอนจบเช่นนั้น หลังจากนั้นครูกล่าวเชื่อมโยงเพื่อให้ นักเรียนลองหาคำตอบจากการวิเคราะห์ แก่นเรื่องและโครงเรื่องของวรรณคดี</p>	การใช้ คำถาม		สังเกตการ มีส่วนร่วม ในการตอบ คำถาม

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	8. อธิบาย แก่นเรื่อง และโครง เรื่อง ของ วรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบนทก ได้	แก่นเรื่อง และโครง เรื่องของ วรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบนทก	ขั้นสอน (45 นาที) 2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแก่น เรื่องและโครงเรื่อง ของวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนทก โดยช่วยกันระบุปัญหาของเรื่อง และ บันทึกข้ออภิปราย ลงในสมุด 3. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเก้าอี้ร้อน โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน และให้นักเรียนส่งตัวแทน ของกลุ่มออกมาเพื่อจับฉลากตัวละครที่ กลุ่มจะวิเคราะห์ ประกอบด้วยตัวละคร ทั้งหมด 4 ตัว ดังนี้ พระอิศวร พระนารายณ์ (สุวรรณ์อัปสร) นนทก และคนธรรพ์ เทวดา 4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ ตัวละครตามที่กลุ่มของตนเองจับสลาก ได้ โดยกำหนดหัวข้อการวิเคราะห์ตาม ใบงาน “ฉันเป็นใคร” ดังต่อไปนี้ 1) นักเรียนคิดว่าตัวละครที่ได้รับมี ลักษณะนิสัยอย่างไร เพราะอะไร 2) นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมที่ตัว ละครกระทำถูกต้อง หรือไม่อย่างไร 3) นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของตัว ละคร (พิจารณาคำนิยม)	กิจกรรม เก้าอี้ร้อน (สร้าง สถานการณ์ จำลองเป็น ตัวละคร เพื่อ สัมภาษณ์)		ร้องรอย จากการทำ กิจกรรม เก้าอี้ร้อน
	9. อธิบาย บุคลิก ลักษณะนิสัย ของตัวละคร ได้					

* กิจกรรมเก้าอี้ร้อน (Hot seat) คือ ผู้เรียนจะสัมภาษณ์ ถามคำถาม แลกเปลี่ยน และได้แย้ง
ความคิดกับผู้เรียนอื่นที่สวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่กำหนดให้

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>5. นอกเหนือจากหัวข้อที่นักเรียนต้องวิเคราะห์ตามหัวข้อที่ครูกำหนดแล้ว แต่ละกลุ่มจะต้องคิดคำถามกลุ่มละ 5 คำถาม เพื่อที่จะจำลองสถานการณ์ให้แต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนของนักข่าว แล้วต้องสัมภาษณ์นักแสดง (ตัวละครกลุ่มอื่น) ที่แสดงภาพยนตร์เรื่องรวมเกียรติ ตอน <i>นารายณ์ปราบนนทก</i> โดยครูมอบหมายให้กลุ่มที่จับสลากได้ตัวละครเดียวกัน ตั้งแต่นั้นเป็นคู่สัมภาษณ์กัน</p> <p>มีตัวอย่างคำถาม มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณคิดว่าข้อดี หรือจุดเด่นของตัวละครนี้คืออะไร 2) คุณรู้สึกอย่างไร ที่ได้รับบทบาทเป็นตัวละครนี้ 3) คุณคิดว่าอารมณ์ในฉากใดที่แสดงยากที่สุดเพราะอะไร <p>ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มครู พิจารณาคำถามของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ให้มีความหลากหลายและครอบคลุม ไปสู่การพิจารณาค่านิยมความซื่อสัตย์ ของตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง (พิจารณาค่านิยม)</p> <p>6. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาทำกิจกรรม <u>เก้าอี้ร้อน</u> หน้าที่เรียนตามบทบาทที่กลุ่มของตนเองได้รับมอบหมาย ใช้เวลาทำกิจกรรมกลุ่มละ 5 นาที รวม 4 กลุ่ม รวมเวลาในการทำกิจกรรมทั้งสิ้น 20 นาที</p> <p>7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปคุณลักษณะนิสัยของตัวละคร (พระอิศวร พระนารายณ์ นนทก และคนธรรพ์ เทวดา) ที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม</p>			

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนันิยม	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>8. ครูให้นักเรียนร่วมกันตั้งข้อสังเกต และแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าตัวละครทุกตัวมีค่านิยมความซื่อสัตย์ ด้านไม่หาประโยชน์ ในทางที่ไม่ถูกต้อง นนทกจะมีจุดจบตามวรรณคดีหรือไม่ อย่างไร</p> <p>ขั้นสรุป (2 นาที)</p> <p>9. ครูกล่าวสรุปว่าหลังจากที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมวิเคราะห์ตัวละครแล้วทำให้นักเรียนได้เข้าใจถึงความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่ส่งผลต่อการกระทำ จนนำไปสู่เรื่องราวตอนจบในลักษณะที่แตกต่างกัน เปรียบเทียบได้กับการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นนักเรียนควรคิดวิเคราะห์ว่าตนเองควรกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด</p>			
4	9. อธิบายบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละครได้		<p>ขั้นที่ 3 นำเสนอทางเลือก ขั้นนำ (3 นาที)</p> <p>1. ครูทบทวนนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่เป็นข้อดี และสิ่งที่ควรปรับปรุงของตัวละครในวรรณคดีที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกคาบที่แล้ว โดยครูกล่าวเชื่อมโยงให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าผลของการกระทำในอดีตจะส่งผลต่ออนาคต ดังจะเห็นได้จากจุดจบของนนทกที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ใช้อำนาจในการหาประโยชน์ในทางที่ผิด</p> <p>ครูกล่าวเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่าถ้านักเรียนต้องอยู่ในสถานการณ์คล้ายเรื่องราวของนนทก นักเรียนจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำอย่างไรบ้าง</p>	การใช้ คำถาม		สังเกตการมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	10. วิเคราะห์ ลักษณะตัว ละครที่มี พฤติกรรม สะท้อนให้ เห็นถึง ค่านิยมความ ซื่อสัตย์		<p>ขั้นสอน (40 นาที)</p> <p>2. นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมจากกิจกรรมในคาบที่แล้ว ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน แล้วช่วยกันอภิปรายเพื่อจัดทำบทพูดเพื่อใช้แสดงบทบาทสมมติในครั้งต่อไป โดยใช้เวลาแสดงกลุ่มละไม่เกิน 6 นาที</p> <p>ซึ่งแสดงถึงทางเลือกของการแก้ปัญหาที่หลากหลายแนวทาง โดยสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นได้มาจากการที่ครูรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมเก่าอีกรอบ เพื่อนำมาคัดเลือกให้มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมโดยแบ่งเป็นสถานการณ์ต่อไปนี้ (นำเสนอทางเลือก)</p> <p>1) ถ้านักเรียนเป็นนันทกแล้วมีอำนาจได้นิ้วเพชร แล้วเพื่อนสนิทมาขอให้ใช้นิ้วเพชรไปทำร้ายผู้อื่น นักเรียนจะทำหรือไม่ อย่างไร</p> <p>2) ถ้านักเรียนเป็นพระอิศวรแล้ว นันทกมาขอนิ้วเพชร นักเรียนจะให้หรือไม่ให้นิ้วเพชรแก่นันทก โดยใช้วิธีการอย่างไร</p> <p>3) ถ้านักเรียนเป็นพระนารายณ์แล้ว พระอิศวรมาขอให้ลดโทษประหารให้นันทกซึ่งเสนอข้อแลกเปลี่ยนว่าจะให้พร 1 ข้อ ตามที่ต้องการ นักเรียนจะทำหรือไม่ อย่างไร</p> <p>4) ถ้านักเรียนเป็นเทวดาที่สามารถย้อนเวลากลับไปได้ นักเรียนจะปฏิบัติตัวเช่นไรกับนันทก</p> <p>3. ครูให้คำแนะนำและตรวจสอบบทพูดของนักเรียนในแต่ละกลุ่มให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น</p> <p>4. ครูให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดง และเตรียมอุปกรณ์ในการแสดงบทบาทสมมติในคาบหน้า</p>	เขียนบท พูด		ผลงานบท พูดเพื่อ แสดง บทบาท สมมติ

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p><u>ขั้นสรุป (2 นาที)</u></p> <p>5. ครูกล่าวทบทวนบทบาทของนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติในคาบหน้า และเน้นย้ำในเรื่องของการกระทำจะส่งผลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนของผู้นั้น ดังนั้นนักเรียนควรคิดก่อนทำทุกครั้งเพื่อผลดีต่อนักเรียนเอง</p>			
5			<p><u>ขั้นที่ 4 กำหนดคำนิยม</u></p> <p><u>ขั้นนำ (2 นาที)</u></p> <p>1. ครูทบทวนบทบาทของนักเรียนในการทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนในวันนี้ ได้แก่</p> <p>1) นักเรียนแต่ละกลุ่มมีเวลาแสดงบทบาทสมมติกลุ่มละไม่เกิน 5 นาที</p> <p>2) นักเรียนกลุ่มที่เป็นผู้ชมจะต้องประเมินการแสดงกลุ่มที่กำลังทำการแสดง ดังนี้</p> <p>2.1 บทบาทที่นักเรียนได้รับมีการแสดงออกที่เหมาะสม ได้แก่ น้ำเสียง ท่าทางประกอบ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ได้รับ</p> <p>2.2 เนื้อหาที่นักเรียนนำเสนอ มีแนวคิดที่สมเหตุสมผล มีแนวคิดในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้</p>			

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำค่านิยม	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	11. อธิบาย คุณค่าด้าน เนื้อหาของ วรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ ปราบนทก ได้		<p>ขั้นสอน (45 นาที)</p> <p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ บทบาทสมมติตามสถานการณ์ ที่กลุ่มได้รับ ดังนี้ <i>(กำหนดค่านิยม)</i></p> <p>1) ถ้านักเรียนเป็นนทกแล้วมี อำนาจได้นิ้วเพชร แล้วเพื่อนสนิทมา ขอให้ใช้นิ้วเพชรไปทำร้ายผู้อื่น นักเรียนจะทำหรือไม่ อย่างไร</p> <p>2) ถ้านักเรียนเป็นพระอิศวรแล้ว นทกมาขอนิ้วเพชร นักเรียนจะให้หรือไม่ ให้นิ้วเพชรแก่นทก โดยมีวิธีการทำ อย่างไร</p> <p>3) ถ้านักเรียนเป็นพระนารายณ์ แล้วพระอิศวรมาขอให้ลดโทษประหาร ให้นทก ซึ่งเสนอข้อแลกเปลี่ยนว่าจะ ให้พร 1 ข้อ ตามที่ต้องการ นักเรียนจะ ทำหรือไม่ อย่างไร</p> <p>3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผล ของการกระทำของตัวละครต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้สรุปถึงค่านิยมที่ เหมาะสม โดยพิจารณาจากการกระทำ ของตัวละครในวรรณคดีที่แสดงให้เห็น ถึงผลของการกระทำของความไม่ ซื่อสัตย์ประเภทหนึ่ง คือ การหา ผลประโยชน์ในทางที่ผิด ดังเช่นตัว ละครที่ปรากฏในวรรณคดี เรื่อง นารายณ์ปราบนทก คือมีความไม่ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น หา ประโยชน์ในทางที่ผิด เมื่อมีอำนาจก็ มักจะมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจในทางที่ ผิด ไม่คิดไตร่ตรอง ก่อให้เกิดความไม่ สุจริต หาประโยชน์เข้าตนมากขึ้นด้วย</p>	<p>บทบาท สมมติ</p> <p>อภิปราย</p>	<p>อุปกรณ์ใน การแต่ง บทบาท สมมติ</p>	<p>การแต่ง บทบาท สมมติ</p>

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำคำนิยม	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			ขั้นสรุป (3 นาที) 4. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเลือกทางเลือก วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนคิดว่า เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดจากการ แสดงบทบาทสมมติ แล้วบันทึกลงในสมุด ของตนเองเพื่อส่งให้ครูประเมินความ คิดเห็นของนักเรียน			
6	12. อภิปราย ถึงผลดีของผู้ที่ มีความซื่อสัตย์ ทั้งในระดับ ตนเอง และ ระดับสังคม		ขั้นที่ 5 แสดงคำนิยม ขั้นนำ (11 นาที) 1. ครูเปิดคลิปการตูนเรื่องโดราเอมอน ตอน ห้ามขัดขืนราชาโนบิตะเด็ดขาด ให้ นักเรียนชม ซึ่งเป็นเรื่องราวของโนบิตะที่ ต้องการเล่นละครโรงเรียนในบท พระราชินี แต่กลับถูกใจแอนท์แย่งบทไป โดราเอมอนจึงมอบของขวัญเป็นเก้าอี้ พระราชินีที่ใครนั่งก็จะมีอำนาจในการสั่ง ผู้อื่นได้ สุดท้ายใจแอนท์ก็แย่งเก้าอี้ไปได้ อีกและนำไปใช้ในทางไม่ถูกต้อง ใจแอนท์ จึงถูกครูลงโทษ ขั้นสอน (35 นาที) 2. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิม 8 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน เพื่ออภิปรายในหัวข้อ ผลดี ผลเสีย และผลกระทบของผู้ที่ขาดความ ซื่อสัตย์ ด้านการไม่ยอมรับผิด และใช้ อำนาจในทางที่ผิด โดยผ่านหัวข้อใน ใบงานชื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน <u>ซึ่งเป็นการอภิปรายโดยเปรียบเทียบผล</u> <u>การกระทำของตัวละครในวรรณคดี</u> <u>เรื่องรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบ</u> <u>หนุมาน กับคลิปการ์ตูน โดราเอมอน</u> <u>(แสดงคำนิยม)</u>	ชมคลิป วิดีโอ (11 นาที)	คลิปการ์ตูน เรื่อง โดราเอมอน ตอน ห้าม ขัดขืนราชา โนบิตะ เด็ดขาด (11 นาที)	
	13. อภิปราย ถึงผลกระทบ ของผู้ที่ขาด ความซื่อสัตย์ ทั้งในระดับ ตนเอง และ ระดับสังคม			อภิปราย กลุ่ม	ใบงาน ชื่อ กินไม่หมด คดกินไม่ นาน	ตรวจสอบ ความถูก ต้องจากใบ งาน

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัย	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
	14. สรุป ความรู้และ ข้อคิดจาก วรรณคดีไป ประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริง		<p>3. นักเรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมา นำเสนอหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ 2 นาที ตามหัวข้อใบงานที่นักเรียนช่วยกัน อภิปราย โดยครูคอยชี้แนะและอธิบาย เพิ่มเติม</p> <p>ขั้นสรุป (4 นาที)</p> <p>3. ครูให้นักเรียนประเมินผลจาก การอภิปรายเพื่อนำมาสรุปความรู้และ ข้อคิดจากวรรณคดีแล้วบันทึกลงในสมุด ของตนเอง โดยครูให้คำถามว่า</p> <p>จากการเรียนวรรณคดีรวมเกียรดี เรื่อง นารายณ์ปราบนนทก นักเรียน ได้รับข้อคิดในเรื่องใดบ้าง และสามารถ นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จงอธิบาย</p> <p>แนวคำตอบ ได้รับข้อคิดดังนี้</p> <p>(การสรุปคำนิยามที่เหมาะสมกับตัวเอง)</p> <p>1. การยอมรับเมื่อกระทำผิด</p> <p>ความโกรธและความอาฆาตแค้นไม่ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดเลยแต่สุดท้าย แล้วก็จะกลับมาทำร้ายตนเอง</p> <p>2. การไม่หาประโยชน์ในทางไม่ ถูกต้อง โดยถ้าอำนาจตกอยู่ในมือของคน ที่เสื่อมตัว โดยความหลงอำนาจเป็นกิเลส อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่วมในสังคมต้อง ได้รับความเดือดร้อนจะเกิดผลร้าย ตามมา</p> <p>3. บุคคลที่มีความซื่อสัตย์และมี ความรับผิดชอบย่อมเป็นที่สรรเสริญแก่ บุคคลทั่วไป</p>			<p>ร่องรอย การบันทึก จากสมุด บันทึก รายบุคคล</p>

คาบ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ กระบวนการกระจำนัยนิยม	เทคนิค การสอน/ วิธีการสอน/ รูปแบบ การสอน	สื่อและ อุปกรณ์	การวัดและ ประเมินผล
			<p>ตัวอย่างการนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน ดังนี้ (ค่านิยมที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การยอมรับเมื่อกระทำผิด เช่น เมื่อนักเรียนรู้ว่ากระทำผิด ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องใด และมีผู้รู้เห็นหรือไม่ก็ตาม นักเรียนควรยอมรับผิด และถ้าเป็นไปได้ ควรปรับปรุงตัวและแก้ไขให้ถูกต้อง 2. การไม่หาประโยชน์ในทางไม่ ถูกต้อง เช่น นักเรียนเป็นหัวหน้าห้อง แล้วคร่อมอบหมายให้รายงานพฤติกรรม เพื่อนในชั้นเรียน แต่เพื่อนสนิทของ นักเรียนทำผิด นักเรียนกลับช่วยเพื่อน ปกปิดความผิด ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ ไม่ซื่อสัตย์ ใช้ตำแหน่งหัวหน้าห้องในการ หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด หรือพฤติกรรมใดก็ตามที่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง แต่นำมา ซึ่งความไม่ยุติธรรม ไม่โปร่งใส ก็ล้วน แล้วแต่เป็นพฤติกรรมที่ทุจริต ไม่ควร กระทำ 			

การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน

1. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
2. การทำใบงานซื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นาน
3. ผลที่ได้จากการกิจกรรมเกมกลอนกล อลเวง
4. ผลที่ได้จากกิจกรรมเก้าอี้ร้อน
5. ผลที่ได้จากกิจกรรมบทบาทสมมติ
6. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและทำงานกลุ่ม
7. สมุดบันทึกรายบุคคล

วิธีการประเมิน

1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจสอบความถูกต้องจากใบงาน
3. ตรวจสอบฉบับที่กรายบุคคล
4. สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและทำงานกลุ่ม

เครื่องมือการประเมิน

1. เกณฑ์การประเมินใบงานเรื่อง ชี้อินไม่หมดคดกินไม่นาน
2. เกณฑ์การประเมินกิจกรรมเก้าอี้ร้อน
3. เกณฑ์การประเมินกิจกรรมบทบาทสมมติ
4. แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและทำงานกลุ่ม
5. เกณฑ์การประเมินการอ่านออกเสียง

ตัวอย่างใบงานชื่อกินไม่หมดคัดกินไม่นาน

กลุ่มที่.....

รายชื่อสมาชิก

1..... 2.....
3..... 4..... 5.....

ผลดีของผู้ที่ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด

ต่อตนเอง

.....
.....
.....

ต่อผู้อื่นและสังคม

.....
.....
.....

ผลกระทบที่เกิดจากผู้ที่ทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด

ต่อตนเอง

.....
.....
.....

ต่อผู้อื่นและสังคม

.....
.....
.....

ผลดีของผู้ที่ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด

ต่อตนเอง

.....
.....
.....

ต่อผู้อื่นและสังคม

.....
.....
.....

ผลกระทบที่เกิดจากผู้ใช้อำนาจในทางที่ผิด

ต่อตนเอง

.....
.....
.....

ต่อผู้อื่นและสังคม

.....
.....
.....

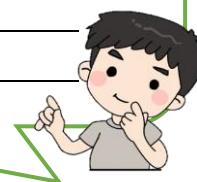
เมื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ได้ประเด็นเพิ่มเติม ดังนี้

.....
.....

นักเรียนยังยืนยันในคำตอบของตนเองหรือไม่ ☐ ยืนยัน ☐ ไม่แน่ใจ ☐ เปลี่ยนใจ

ถ้าเปลี่ยนใจ จะเปลี่ยนเป็น

.....

แบบประเมินก่อนเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ เด็กชาย / เด็กหญิง.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่..... ห้อง..... เลขที่.....

โรงเรียน.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจำนวนทั้งหมด 5 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีคำถาม 2 ข้อ
2. นักเรียนอ่านแต่ละสถานการณ์อย่างละเอียดและตอบคำถามทุกข้อ โดยเขียนอธิบายให้ละเอียดตามความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน
3. นักเรียนมีเวลาในการทำทั้งหมด 60 นาที

หมายเหตุ การตอบคำถามในแบบประเมินนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนใด ๆ ของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบตามความรู้สึก และความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

สถานการณ์ที่ 1

1.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของปิมบกพร่องเรื่องอะไร เพราะเหตุใด (3 คะแนน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2 ถ้านักเรียนเป็นปิม นักเรียนจะปรับปรุงตัวอย่างไรหลังจากนี้ (3 คะแนน)

ตัวอย่างเกณฑ์ในการประเมินความซื่อสัตย์ (ฉบับก่อนเรียน)

ข้อ ที่	ตัวบ่งชี้ค่านิยม ความซื่อสัตย์	3 ดีเยี่ยม	2 ดี	1 ผ่าน	0 ไม่ผ่าน
1.1, 1.2	ปฏิบัติตาม คำมั่นสัญญาที่ ตนได้พูดไว้	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึง การยึดมั่นในคำสัญญาที่พูด ไว้ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และแสดงเหตุผลที่ สนับสนุนพฤติกรรม ดังกล่าวอย่างละเอียด ชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดง ถึงการกระทำที่ปฏิบัติ ตามคำมั่นสัญญาที่ตน ได้พูดไว้ แต่แสดง เหตุผลที่ไม่ละเอียด ชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ ถึงเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงการกระทำที่ไม่ ปฏิบัติตามคำมั่น สัญญาที่ตนได้พูดไว้	ไม่มีคำตอบหรือ ให้คำตอบที่ แสดงถึงการไม่ ปฏิบัติตามคำมั่น สัญญาที่ตนได้ พูดไว้
	แนวคำตอบ ก่อนเรียน ข้อ 1.1	บีมเป็นคนไม่รักษาสัญญาที่ ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่น เพราะไม่ยอมปฏิบัติตัว เพื่อที่จะทำ ผลการเรียนรู้ให้ ได้ดีตามที่สัญญากับตัวเอง และพ่อไว้	บีมเป็นคนไม่รักษา สัญญาที่ให้ไว้กับ ตนเองและผู้อื่น	บีมไม่อ่านหนังสือ ก่อนสอบจึงกังวลว่า จะสอบผ่านหรือไม่	บีมอาจจะสอบ ผ่านเพราะมี ความรู้อยู่แล้ว
	แนวคำตอบ ก่อนเรียน ข้อ 1.2	ยอมรับผลที่จะตามมา โดย ตั้งใจทำข้อสอบเท่าที่ตนเอง จะทำได้ และถ้ามีโอกาสจะ ปรับปรุงตัวเพื่อปฏิบัติตาม สัญญาที่ได้ให้ไว้กับ ตัวเองและพ่อ	ยอมรับผลที่จะตามมา โดยตั้งใจทำข้อสอบ เท่าที่ตนเองจะทำได้	ยอมรับผลที่จะ ตามมา ถ้าสอบไม่ ผ่านก็จะขอครูให้ โอกาสสอบ แก้ตัว	ทำทุกวิธีที่ไม่ ซื่อสัตย์เพื่อที่จะ ทำให้สอบผ่าน

สถานการณ์ที่ 3

3.1 เปรมเผลอเปิดประตูรถของตนเองโดนรถผู้อื่นโดยไม่ได้ตั้งใจ และรถก็ไม่ได้เสียหายอะไรมาก นักเรียนคิดว่าเปรมกระทำผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด (3 คะแนน)

3.2 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับเปรม นักเรียนจะอย่างไร (3 คะแนน)

ตัวอย่างเกณฑ์ในการประเมินความซื่อสัตย์ (ฉบับก่อนเรียน)

ข้อ ที่	ตัวบ่งชี้ค่านิยม ความซื่อสัตย์	3 ดีเยี่ยม	2 ดี	1 ผ่าน	0 ไม่ผ่าน
3.1, 3.2	ยอมรับเมื่อ กระทำผิด	ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึง การกระทำที่ยอมรับผิดต่อ การกระทำของตนเอง หรือ การกระทำที่ตัวเองมีส่วน เกี่ยวข้องไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม และแสดง เหตุผลที่สนับสนุน พฤติกรรมดังกล่าวอย่าง ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่แสดง ถึงการกระทำที่ ยอมรับผิดต่อการ กระทำของตนเอง หรือการกระทำที่ ตัวเองมีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ก็ตาม แต่แสดงเหตุผล ที่ไม่ละเอียดชัดเจน	ระบุพฤติกรรมที่ ลังเล ไม่ชัดเจน แสดงถึงกระทำที่ ยอมรับผิดต่อการ กระทำของตนเอง หรือการกระทำที่ ตัวเองมีส่วน เกี่ยวข้องบางส่วน	ไม่มีคำตอบหรือ ให้คำตอบที่ แสดงถึงกระทำ ที่ไม่ยอมรับผิด ต่อการกระทำ ของตนเองหรือ การกระทำที่ ตัวเองมีส่วน เกี่ยวข้อง
	แนวคำตอบ ก่อนเรียน ข้อ 3.1	เปรมกระทำผิด ไม่ว่าจะโดย ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เพราะการกระทำของเปรม ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ของผู้อื่น	เปรมกระทำผิดโดยไม่ ตั้งใจ เพราะการ กระทำของเปรมส่งผล กระทบต่อทรัพย์สิน ของผู้อื่นแต่ไม่ได้ เสียหายมาก	เปรมกระทำผิดโดย ไม่ตั้งใจ และรถยนต์ ก็ไม่ได้เสียหายมาก อาจไม่ต้อง รับผิดชอบก็ได้	เปรมไม่ได้ กระทำผิดเพราะ ไม่ได้ตั้งใจ
	แนวคำตอบ ก่อนเรียน ข้อ 3.2	ตัดสินใจบอกพ่อ แม่ ถึงความผิดของตนที่ได้ กระทำลงไป แสดง ความรับผิดชอบในสิ่งที่ตน กระทำผิด เช่น ทั้งเบอร์ โทรศัพท์และข้อความชี้แจง ว่าตนได้เปิดประตูทำให้ ได้รับความเสียหายให้ เจ้าของรถ	ตัดสินใจบอกพ่อ แม่ ถึงความผิดของตนที่ ได้กระทำลงไป เพราะ รู้สึกไม่สบายใจ	ลังเลที่จะบอกพ่อแม่ ในทันที และบอก ความจริงเมื่อ เหตุการณ์ผ่านไป แล้ว เพราะกลัวจะ ได้รับโทษ	ไม่บอกพ่อแม่ เพราะกลัวจะ ได้รับโทษ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวอติอร ตัญกาญจน์
วัน เดือน ปี เกิด	27 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวรนารีเฉลิม จังหวัด สงขลา ปีการศึกษา 2554 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน-ภาษาไทย เกียรตินิยมอันดับ 1 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	286/90 ลุมพินีวิลล์ อ่อนนุช 46 ถนนสุขุมวิท 77 แขวง /เขต สวนหลวง กทม.10250